STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 11402

POLITISHE EKONOMYE

A. Bogdanov

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

װיסענשאַפטליכע ביבליאָטעק

אין צעהן בענד.

אונטער דער רעדאקציע
פון
דר. יצחק אייזיק הורוויטש.

פאַרלאַג „די היים“
ניו יארק — 1919.

באַנד זיבען:

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

בוך א.

א. באָגדאַנאָוו

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

אידיש: חיים קאנטאראוויטש

פארלאג „די הײם“
ניו יארק.

Copyrighted, 1920
FARLAG HEIM, INC.
New York, N. Y.

אינהאלט:

פארערעדע פון רעדאקטאר.

ערשטער קאפיטעל:

אלגעמיינע באגריפען

1. די באשטימונג פון דער עקאנאמישער וויסענשאפט — 11
2. פראדוקציע — — — — — — — — — — — — — — 18
   א. די קוואליטעט פון דער געזעלשאפטליך־נוצליכער ארבייט — — — — — — — — — — — 18
   ב. די קוואנטיטעט פון דער געזעלשאפטליכער ארבייט — — — — — — — — — — — — — 22
   ג. די פראדוקטיוויטעט פון דער ארבייט — — — — 26
3. געזעלשאפטליכע נוצליכקייט און געזעלשאפטליכער ווערט — — — — — — — — — — — — — 38
   אן איבערבליק איבער די אלגעמיינע באגריפען — — 43
   די צוטיילונג אין די ארדנונג פון דער עקאנאמישער וויסענשאפט — — — — — — — — — — 45
   וועגען דער מעטאדע פון דער עקאנאמישער וויסענשאפט 49

צווייטער קאפיטעל:

דער פארצייטיגער משפחה־קאמוניזם

1. דער שיכות פון פארצייטיגען מענשען צו דער נאטור 56
2. די געזעלשאפטליכע פראדוקציאנס־שיכות'ן אין דער פארצייטיגער משפחה — — — — — — — — 59
3. די פארצייטיגע פארמען פון פארטיילונג — — — 62
4. די גרונט שטריכען פון דער פסיכאלאגיע פון דער פארצייטיגער געזעלשאפט — — — — — — — 62
5. די אנטוויקלונגס־כחות אין דער פארצייטיגער געזעלשאפט — — — — — — — — — — — 66

דריטער קאַפּיטעל:

די פּאַטריאַרכאַלע משפּחה־אָרגאַניזאַציע

1. דער אָנהויב פון ערד־אַרבייט און פיה־צוכט — — — 69
2. די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקציאָנס־שיכות'ן פון דער משפּחה־גרופּע — — — — — — — — — — — 71
3. די פאָרמען פון פונאַנדערטיילונג פון פּראָדוקטען אין דער פּאַטריאַרכאַלער פאַמיליע — — — — — 77
   א. אָרגאַניזירטע פונאַנדערטיילונג
   ב. די אומאָרגאַניזירטע פונאַנדערטיילונג — די אַנטוויקלונג פון אויסטויש — — — — — — 79
4. די גרונט שטריכען פון דער פּסיכאָלאָגיע פון דער צייט פון דער פּאַטריאַרכאַלער משפּחה — — 85
5. די אַנטוויקלונגס כחות און די נייע פאָרמען פון לעבען אין דער פּאַטריאַרכאַלער משפּחה — — 94

פערטער קאַפּיטעל:

די שקלאַפעריי אין אַלטערטום

1. די באַציהונגען פון דער געזעלשאַפט צו דער אויסערליכער נאַטור — — — — — — — — — 99
2. די אַנטוויקלונג פון די באַציהונגען פון פּראָדוקציע און פונאַנדערטיילונג אין דער צייט פון שקלאַפעריי 101
   א. די גרופּע פון שקלאַפען אייגענטימער
   ב. פּראָדוקציאָנס שיכות'ן צווישען גרופּען — — — 106
3. די הויפּט שטריכען פון דער געזעלשאַפטליכער פּסיכאָלאָגיע פון דער אַלטער וועלט — — — — 111
   א. די לאַגע פון דעם יחיד אין דער גרופּע און געזעלשאַפט
   ב. די געזעלשאַפטליכע פאָרמען פון זייער וועלט אנשויאונג — — — — — — — — — — 117
4. די אורזאַכען פון דעם אונטערגאַנג פון דער שקלאַפען געזעלשאַפט — — — — — — — — — — 126

אַלגעמיינע כאַראַקטעריסטיק פון דעם פּעריאָד פון שקלאַפען ווירטשאַפט — — — — — — — 134

פינפטער קאפיטעל:

די פּעאָדאַלע געזעלשאַפט

1. די שיכות'ן צווישען געזעלשאַפט און נאַטור — — — 138

2. די פּראָדוקציאָנס און אויסטויש באַציהונגען אין דער פעאָדאַלער גרופּע — — — — — — — — — — — 139

די באַציהונגען צווישען די גרופּען אין דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט — — — — — — — — — — — — 151

3. די גרונט שטריכען פון דער געזעלשאַפטליכער פּסי־כאָלאָגיע פון פעאָדאַליזם — — — — — — — — 160

4. די אַנטוויקלונגס־כחות און זייער ריכטונג אין דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט — — — — — — — — — 165

אַן אַלגעמיינע כאַראַקטעריסטיק פון די נאַטוראַל־ווירטשאַפטליכע געזעלשאַפטען פון דער פאַרגאַנגענהייט — — — — — — — — — — — 168

זעקסטער קאַפּיטעל:

די קליין־בירגערליכע געזעלשאַפט

1. די באַציהונגען פון דער געזעלשאַפט צו דער נאַטור — 171

2. די פּראָדוקציאָנס און פונאַנדערטיילונגס באַציהונגען אין דער קליין־בירגערליכער געזעלשאַפט — — 172

א. די ניט אָרגאַניזירטע פאַרבינדונגען צווישען די ווירטשאַפטען

ב. די אינוועניגסטע באַציהונגען צווישען די באַזונ־דערע ווירטשאַפטען אין דער קליין בירגערליכער געזעלשאַפט — — — — — — — — — — — — 188

ג. די אָרגאַניזירטע באַציהונגען צווישען די גרופּען פון דער קליין־בורזשואַזער געזעלשאַפט — — 195

3. די גרונט שטריכען פון דער געזעלשאַפטליכער פּסיכאָ־לאָגיע פון דער קליין־בורזשואַזער צייט — — 206

4. די אַנטוויקלונגס כחות און זייער ריכטונג אין דער קליין־בורזשואַזער געזעלשאַפט — — — — — 218

זיבעטער קאַפּיטעל:

די עפּאָכע פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל

1. טעכנישע שיכות'ן פון דער פּראָדוקציע — — — — — 222
2. די געזעלשאַפטליכע שיכות'ן פון האַנדעלס־קאַפּיטאַליזם 223
א. די אומאָרגאַניזירטע שיכות'ן צווישען ווירטשאַפטען
ב. די אינעווענינגסטע שיכות'ן אין דער עפּאָכע פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל — — — — — — — — — — 228
ג. די אָרגאַניזירטע באַציהונגען צווישען די ווירטשאַפטען — — — — — — — — — — — 230
3. די געזעלשאַפטליכע פּסיכאָלאָגיע און די אַנטוויקלונגס־כחות פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל — — — — — — 239

פאָרדערע פון דעם רעדאַקטאָר.

באָגדאַנאָוו'ס „קורס פון דער עקאָנאָמישער וויסענ־שאַפט", וואָס מיר לעגען דאָ פאָר דעם אידישען לעזער, איז אפשר דער בעסטער לערבוך פון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע פון דעם מאַרקסיסטישען שטאַנדפּונקט. פאַר דעם היינטיגען דור פון דער רוסישער סאָציאַליסטישער אינטעליגענץ האָט באָגדאַנאָוו'ס בוך געשפּילט דיזעלביגע ראָליע, ווי פאַר דעם עלטערען דור טשערנישעווסקי'ס „אנמערקונגען" צו דזשאָן סטיוארט מיל'ס פּאָליטישער עקאָנאָמיע. פון באָגדאַנאָוו'ס בוך האָט מען זיך געלע־רענט מאַרקסיסטישע עקאָנאָמיע.

קאַרל מאַרקס'עס „קאַפּיטאַל" איז ניט געשריבען גע־וואָרען פאַר אנפאַנגער. מאַרקס האָט געהאַט אין זינען אַזעלכע לעזער, וואָס זיינען גוט באַקאַנט געווען מיט דער אָפּיציעלער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט פון זיין צייט.

זיין בוך איז געווען ניט נאָר אַ נייע תורה, עס איז געווען אַ קריטיק פון די אַלגעמיין אָנגענומענע טעאָריעס. באָגדאַנאָוו האָט שוין געפונען די מאַרקסיסטישע טעאָ־ריע פאַרטיגערהייט. ער האָט אויף זיך גענומען די אויפ־גאַבע זי פאַרצולעגען פאַר דעם גרויסען עולם אין דער פאָרמע פון אַ לערבוך.

הגם אין תוך איז מאַרקס'עס „קאַפּיטאַל" אַן אונטער־זוכונג פון דער אַנטוויקלונג פון דעם קאַפּיטאַליסטישען סיסטעם, אָבער אין זיין פאָרמע איז דער בוך מער אַן אונטערזוכונג פון פאַרשיידענע זייטען פון דעם קאַפּי־טאַליזם אין זיין אַנטוויקעלטען צושטאַנד, איידער אַ גע־שיכטע אין דעם אייגענטליכען זין פון וואָרט.

מיט עטליכע שטריכען כאַראַקטעריזירט ער א גאַנצע פעריאָדע אין דער געשיכטע פון האַנדעל, פאַרבייגעהענדיג וואַרפט ער אריין א באַמערקונג דאַ און דאָרטען וועגען דער פאַרקאַפּיטאַליסטישער צייט. אבער עס איז ניט זיין אויפגאַבע דאָס אויסצולעגען באריכות. אין איין זאַץ באַמערקט ער, אַז דער האַנדעלס־קאַפּיטאַל איז ענטשטאַנען אין דער געשיכטע פריהער איידער דער אינדוסטריעלער קאַפּיטאַל, פאַר זיין צוועק איז דאָס גענוג. באָגדאַנאָוו האָט אויף זיך גענומען פאַרצושטעלען פאַר דעם לעזער די עוואָלוציע (אַנטוויקלונג) פון דער עקאָנאָמישער טעטיגקייט פון דעם מענשען פון בראשית ביז דעם היינטיגען טאָג. דאָס וואָס איז ביי מאַרקס׳ן נאָר אַנגעדייטעט מיט א וואונק, גיט באָגדאַנאָוו דעם לעזער אין א קאַפּיטעל, באַגרינדעט אויף די אויספאָרשונגען פון דער עקאָנאָמישער געשיכטע.

באָגדאַנאָוו באַשרענקט זיך ניט מיט דער עקאָנאָמישער געשיכטע אליין, ער ערקלערט אויך גענוי דעם צוזאַמענהאַנג צווישען דעם עקאָנאָמישען געביי פון דער געזעלשאַפט און אירע פּאָליטישע איינריכטונגען.

גאַנץ אָריגינעל אין באָגדאַנאָוו׳ס קורס, וואָס איך געפינט ניט אין קיין אנדער לערבוך פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע (אויף ווי וויית עס איז מיר באַקאַנט), איז זיין שילדערונג פון דער געזעלשאַפטליכער גדאַנקען־וועלט אויף יעדער מדרגה פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג. ער ווייזט ווי אַזוי די עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציע שפּיגעלט זיך אָפּ אין די מחות פון דער געזעלשאַפט אין יעדער היסטאָרישער עפּאָכע.

אין זיין שלוס־קאַפּיטעל וואָלט ער אויך די גרונדלאַגען פון דער סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט, אויף ווי וויית עס לאָזט זיך אויספירען פון דעם גאַנג פון דער אַנטוויקלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט. אין דער היינטיגער צייט, ווען דער סאָציאַליזם איז שוין ניט קיין וויטער חלום, נאָר ער הויבט אַן צו ווערען א ווירקליכקייט אין אַזאַ גרויסער לאַנד ווי רוסלאַנד, און ער שטעהט שוין אויף דער טאָגעסאָרדענונג פון מאָרגען אין

דייטשלאנד, אין שוועדען, אין פינלאנד, איז דער שלום־קאפּיטעל זעהר וויכטיג.

דער לעזער, וועלכער וועט אויסשטודירען באַגדאַ־נאוו'ס בוך, וועט גרינדליך אויסגעבילדעט ווערען אין דעם מארקסיסטישען גייסט.

יצחק אייזיק הורוויטש.

10טען יולי, 1920

ערשטער קאפיטעל

אלגעמיינע באגריפען.

1: די באשטימונג פון דער עקאנאמישער וויסענשאפט.

אין דעם פראצעס פון דער מענשהייטס אנטוויקלונג ווערט דעם מענשענס קאמף פאר זיין עקזיסטענץ אלס מער א **באוואוסטזיניגער** און **געזעלשאפטליכער**.

א באוואוסטזיניגער קאמף פאר דער עקזיסטענץ **אדער ארבייט**, הייסט די פארוועגדונג פון מענשליכער ענערגיע אויף באשטימטע, פון פאראויס אויסגערעכענטע צוועקען. די צוועקען שליסען אין זיך אימער איין די באפרידיגונג פון א וועלכער עס איז מענשליכער באדערפעניש. אויב עס האנדעלט זיך בלויז וועגען א פעזענליכער באדערפעניש פון דעם וואס ארבייט, האבען מיר פאר זיך דאן נאר „א פערזענליך־נוצליכע" ארבייט, אזא איז צ. ב. ש. די ארבייט פון א מענשען, ווען ער עסט, אדער טוט זיך אן. מיט אט דער סארט ארבייט גיט זיך די עקאנאמישע וויסענשאפט ניט אפ. איר אינטערעסירט בלויז די „געזעלשאפטליך־נוצליכע ארבייט" ד.ה. אזוינע וואס ווערען אנגעווענדעט, ניט אויף דער באפרידיגונג פון בלויז פערזענליכע באדערפענישען פון דעם וואס טוט די ארבייט, נאר אויף דער באפרידיגונג פון געזעלשאפטליכע באדערפענישען, פאר דעם נוצען פון דער גאנצער געזעלשאפט, פון וועלכער דער וואס ארבייט איז אליין א מיטגליד. עס איז דערביי קיין אונטערשייד ניט, צי דער מענש זוכט באוואוסטזיניג צו ברענגען נוצען זיינע מיטמענשען, אדער דאס קומט ארויס אומאפהענגיג פון זיינע דירעקטע צילען. אויב דער

א. באַגראַנאָוו

שקלאַף ארבייט אפילו בלויז כדי צו פארמיידען קלעפּ, אדער דער לויז ארבייטער — כדי זיך צו ראַטעווען פון א הונגער טויט, איז זייער ארבייט אלץ איינס א „געזעלשאַפטליך־נוצליכע“ אויב דאָס העלפט נאָר פאַקטיש צו באַפרידיגען די באַדערפעגישען פון אנדערע מענשען.

ניט פאַרנעמענדיג זיך מיט דער אויספאָרשונג פון די באַדערפענישען, באַטראַכט די עקאָנאָמישע וויסענשאַפט פאַר „געזעלשאַפטליך־נוצליכע“ יעדע ארבייט, וועלכע איז נויטיג פאַר דער געזעלשאַפט, אָהן אונטערשייד אויב די ארבייט באַפרידיגט די וויכטיגסטע אדער די צווייטע גראַדיגע באַדערפענישען, נאַטירליכע אדער קינסטליכע; די ארבייט פון דעם ערד ארבייטער און דעם גאָלד־שמיד, פון לערער און משרת, ווערען פון דעם שטאַנדפּונקט ניט אונטערשיידט.

אין דעם זעלבען זין ווי מיר געברויכען דעם אויסדרוק „געזעלשאַפטליך־נוצליכע ארבייט“ וועלען מיר אויך געברויכען דעם אויסדרוק „פּראָדוקציע.“

אין דעם פּראָדוקציאָנס פּראָצעס אונטערשיידט די וויסענשאַפט צוויי באַזונדערע זייטען: די טעכנישע און געזעלשאַפטליכע.

די פּראָדוקציע איז דעם מענשענס קאַמף מיט דער נאַטור. אין דעם קאַמף ווירקט דער מענש דירעקט אויף דער נאַטור, באַנוצענדיג זיך מיט אירע זאַכען און כחות, פאַרענדערט ער איר אין זיינע אייגענע אינטערעסען. דער אוממיטעלבאַרער שיכות פון דעם ארבייטער צו דער אויסערליכער נאַטור איז די טעכנישע זייט פון דער פּראָדוקציע. דאָס ווערט אויסגעפאָרשט פון די טעכנישע וויסענשאַפטען (מעכאַניק, טעכנאָלאָגיע) און פון די נאַטור־וויסענשאַפטען (מאַטעמאַטיק, פיזיק, כעמיע און ביאָלאָגיע.)

די געזעלשאַפטליכע זייט פון דער פּראָדוקציע זיינען די שיכות'ען אין וועלכע דער מענש נעהמט אריין מיט אנדערע מענשען ווען ער פּראָדוצירט.

די גרינטליכע און אלגעמיינע פּראָדוקציאָנס שיכות'ן זיינען קלאָר אויסגעדריקט שוין אין דעם באַגריף אליין „געזעלשאַפטליך־נוצליכע ארבייט“; מענשען ארבייטען איינער פאַר'ן צווייטען, פאַר דער גאַנצער געזעלשאַפט — צווישען זיי מוז פאָלגליך זיין א שיכות

פון פארבינדעטע, די געמיינזאמקייט פון זייער קאמף מיט דער נאטור. אט די געמיינזאמקייט נעמט אן אין פארשיידענע פאלען פארשיידענע פארמען. ווען פיל ארבייטער טוען איין און די זעלבע ארבייט איז דאס אן איינפאכע צוזאמענארביימונג. ווען פארשיידענע טיילען פון איין און דעם זעלבען פראדוקציאנס פראצעס ווערען אויסגעפירט פון באזונדערע ארבייטער האבען מיר א צוטיילונג פון ארבייט. ווען איין מענש פילט אויס די דירעקטיווען פון א צווייטען האבען מיר אונטערטעניגקייט. (א באזונדערער ארט פון דער צוטיילונג פון ארבייט.)

דער עיקר געגענשטאנד פון דער עקאנאמישער וויסענשאפט איז טאקי אט די געזעלשאפטליכע זייט פון דער פראדוקציע, — דער שיכות צווישען מענשען. און ניט דער שיכות צווישען מענש און אויסערליכער נאטור.

אין דער וויסענשאפט האט זיך נאך פון גאנץ לאנג איינגעווארצעלט די צוטיילונג פון דער געזעלשאפטליך-נוצליכער ארבייט אויף „פראדוקטיווער" און „ניט פראדוקטיווער". די ארבייט וואס שאפט מאטעריעל-נוצליכע זאכען רופט מען אן „פראדוקטיווע". די ארבייט וואס שאפט פראדוקטען וואס זיינען ניט מאטעריעל, רופט מען אן „ניט פראדוקטיווע" — ווי צ. ב. ש. די ארבייט פון דעם פאבריק ארבייטער און פון דעם לעקטאר. ביי אזא גראבער פונאנדערטיילונג וואלט דער גאנצער טראנספארט, ניט קוקענדיג אויף זיין גוואלדיג גרויסער באדייטונג אין דעם מאטעריעלען לעבען פון דער געזעלשאפט, געדארפט צוגערעכענט ווערען צו די „ניט פראדוקטיווע" ארבייטען. אזא סארט פונאנדערטיילונג קען ניט אנגענומען ווערען אלס וויסענשאפטליך. מען קען דאס אויסדריקען אנדערש, וואס וועט אויך זיין וויסענשאפטליך מער צופרידענשטעלענד; מען קען באצייכענען אלס „פראדוקטיווע ארבייט" יעדע געזעלשאפטליך-נוצליכע ארבייט וואס שאפט מאטעריעלע פארענדערונגען אין דער אויסערליכער נאטור. דאן וועלען ניט מעגליך זיין אזוינע ווידערשפרוכען ווי דער וואס מיר האבען געזעהן אין דעם ערשטען ביישפיל מיט

א. באָגדאַנאָוו

דעם טראנספּאָרט, דאָן אָבער פאַלט אוועק די צוטיילונג גופא. יעדע געזעלשאַפטליך־נוצליכע ארבייט מוז מען אָנרופען פּראָדוקטיווע, ווייל קיין שום ארבייט קען ניט ווערען געזעלשאַפטליך־נוצליך, ניט אויסדריקענדיג זיך אין מאַטעריעלע פאָרמען, ניט פאַראורזאַכענדיג וועלכע עס איז מאַטעריעלע אומענדערונגען אין דער אויסערליכער נאַטור; די ארבייט פון שרייבער קען ווירקען אויף דער מענשליכער פּסיכיק בלויז דורך דער פאַרמיטלונג פון א מאַטעריעלען כתב אָדער בוך; די ארבייט פון דעם לעקטאָר ווערט נוצליך פאַר די צוהערער דערפאַר, ווייל צו זייערע אויערען דערגרייכט די קלאַנגען־באַוועגונג וועלכע דער לעקטאָר האָט פאַראורזאַכט — די מאַטעריעלע ענדערונגען אין דער אַטמאָספערע און א. וו.

די פונאַנדערטיילונג פון פּראָדוקטיווע און ניט פּראָדוקטיווע ארבייט האט פריהער געשפּילט א זעהר גרויסע ראָליע אין דער וויסענשאַפט; אין דעם פעלד פון דער עקאָנאָמיע זיינען אריינגענומען געווארען בלויז די שיכות'ען פון די מענשען וועלכע אנטשטעהען אין דער ספערע פון פּראָדוקטיווער ארבייט. פונדעסטוועגען, אויב עס זאָל שוין אפילו יע געלינגען צו געבען אָט דער צוטיילונג א גענוג פּינקטליכע און קלאָרע פאָרמולירונג, איז דאָס צווייפעלהאַפט צי דאָס וואָלט זיין נוציליך פאַר דער וויסענשאַפט, פאַר דער אויספאָרשונג פון דער געזעצמעסיגקייט פון די ערשיינונגען. דער עיקר איז ניט וואָס די אַלטע צוטיילונג איז א שלעכטע, די הויפּט זאַך איז, וואָס אין א וויסענשאַפט וואָס איז ריין־געזעלשאַפטליך, און א וויסענשאַפט, וואָס האָט צו טאָן מיט די שיכות'ען צווישען מענשען, ווערט דורך דעם אריינגעטראָגען א פרעמדער שטאַנד־פּונקט, דורך דעם וואָס די גרענעצען פון דער וויסענשאַפט ווערען באַשטימט דורך די נאַטירליכע אייגענשאַפטען פון די ז א כ ע ן, צי זיי זיינען מאַטעריעל אָדער ניט מאַטעריעל. די שיכות'ן צווישען מענשען אין זייער געזעלשאַפטליכער ארבייט, קענען אָבער אָננעמען די זעלבע פאָרמען, סיי ווען זיי פּראָדוצירען מאַטעריעלע, סיי ניט מאַטעריעלע זאַכען; און וועלכע וויסענשאַפט, אויסער דער עקאָנאָמישער, וואָלט געקענט נעמען אויף זיך די אויספאָרשונג פון די ספּעציעלע שיכות'ען פון דער גע־

פאָליטישע עקאָנאָמיע

מיינשאַפטליכער אַרבייט, וועלכע פאַרבינדען די „ניט־פּראָדוקטיווע" געזעלשאַפטליכע אַרבייטער מיט די „פּראָדוקטיווע".

מיט דער געזעלשאַפטליכער זייט פון דער פּראָדוקציע, איז אומ־צושיידבאַר פאַרבונדען די צ ו ט י י ל ו נ ג, וועלכע ערשיינט אַזוי ווי אַ פאָרטזעצונג פון דער פּראָדוקציע.

דער פּערזענליכער געברויך, ליגט אויסער דעם קרייז פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט, וועלכע איז איינע פון די געזעלשאַפטליכע וויסענשאַפטען, דאָס געהערט צו דער וויסענשאַפט פון דעם אָרגאַניזם (פיזיאָלאָגיע). אָבער די פּראָדוקציאָנס פּראָצעסען וואָלטען ניט געקענט ווערען געזעלשאַפטליך־נוציך, ווען זייערע רעזולטאַטען, מאַטעריעלע און ניט מאַטעריעלע פּראָדוקטען, וואָלטען אויף אַ געוויסען אופן ניט פונאַנדערגעטיילט געוואָרען צווישען די מיטגלידער פון דער געזעל־שאַפט פאַר זייער פּערזענליכען געברויך. אויף דעם אופן שטעהט צווישען דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוצירונג און פּערזענליכען געברויך, די פ ו נ אַ נ ד ע ר ט י י ל ו נ ג, דער געזעלשאַפטליכער פּראָצעס, דורך וועלכען דער אַרבייטס־פּראָדוקט, געהט איבער צום פאַרברויכער.

דער פּראָצעס פון פונאַנדערטיילונג שאַפט זיך אינגאַנצען פון די פאַרשיידענע שיכות'ען צווישען מענשען. דער עצם פון אַט די שיכות'ען איז אומעטום דער זעלבער: פון אַ געוויסען מאָמענט הויבט אַ באַ־זונדערער פאַרשויין אָן אָנערקענען אַ פּראָדוקט פון געזעלשאַפטליכער אַרבייט פאַר „זיינס" ד. ה. אַלס געגענשטאַנד פאַר זיין פּערזענליכען געברויך, און די איבעריגע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט דערלאָזען דאָס.

די באַזונדערע פאָרמען פון פונאַנדערטיילונג קענען צונויפגע־פירט ווערען צו צוויי הויפּט טיפּען. ערשטענס, די דירעקטע און אָ ר גאַ נ י ז י ר ט ע פאָרמע, — ווען איין ווילען, אַ פּערזענליכער אָדער געזעלשאַפטליכער באַשטימט דעם חלק וואָס יעדער יחיד זאָל האָבען אין די געזעלשאַפטליכע פּראָדוקטען, צ. ב. ש. ווען דער שקלאַ־פען־אייגענטימער, צונעמענדיג פאַר זיך דעם גאַנצען פּראָדוקט פון דער אַרבייט פון זיינע שקלאַפען, טיילט דערפון אויס פאַר זיי די

א. באָגדאַנאָוו

נויטיגע לעבענס־מיטלען, אָדער ווען דער ועד פון אַ שבט צוטיילט די געברויכס־אַרטיקלען צווישען זיינע מיטגלידער. צוווייטענס, די אומדירעקטע אָדער *אומאָרגאַניזירטע*. ווען דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקט, געהט דורך אַ גאַנצע רייהע טויש פּראָצעסען, ביז ער דערגרייכט דעם פאַרברויכער, ווערענדיג דאָס אייגענטום פון פאַרשיידענע מענשען נאָך דער רייהע. צ.ב.ש. דורך דעם פּראָצעס פון פאַרקויפען און קויפען, געהט דער פּראָדוקט איבער פון פאַבריקאַנט צום אַגולניק און פון איהם צום קליין־הענדלער און ערשט נאָכהער צום ווירקליכען פאַרברויכער.

געוויינליך טיילט מען אָפּ די לערע וועגען אויסטויש פון דער לערע וועגען פונאַנדערטיילונג, אַלס באַזונדערע טיילען פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט. עס איז אָבער ניטאָ דערפאַר קיין גענינגענדער גרונט; דער אויסטויש איז נאָר אַן איינצעלנע פאָרמע פון פונאַנדערטיילונג, אַ היסטאָריש פאַרבייגעהענדע. עס אַנטשטעהט און פאַרשווינדט אויף געוויסע שטופען פון אַנטוויקלונג.

באַשטימענדיג פּינקטליך דעם פעלד פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט, מוז מען פאָלגליך זאָגען, אַז דאָס איז די וויסענשאַפט פון די געזעלשאַפטליכע שיכות'ען פון דער פּראָדוקציע און פונאַנדערטיילונג.

בעצם, וואָלט זיין גענוג פּינקטליך ווען מיר זאָלען זאָגען אַז דאָס איז די וויסענשאַפט וועגען *די שיכות'ען פון דער פּראָדוקציע*, ווייל די פונאַנדערטיילונג ווערט אויסגעפאָרשט פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט בלויז אויף אַזוי פיל אויף וויפיל דאָס איז אומצוטיילבאַר צוזאַמענגעגאָסען מיט דער פּראָדוקציע, אויף וויפיל דאָס שטעלט פאָר עפּעס אַזוי ווי די צווייטע זייט פון דער פּראָדוקציע. אויב צו איין קלאַס געהערען די פּראָדוקציאָנס ווערקצייג און צום צווייטען בלויז זיין ארבייטסקראַפט, זיינען דאָס פונאַנדערטיילונג־שיכות'ן, אָבער גלייכצייטיג זיינען דאָס אויך פּראָדוקציאָנס שיכות'ען, ווייל דאָס באַצייכענט די הערשאַפט פון דעם ערשטען איבער'ן צווייטען אין דעם פּראָדוקציאָנס־פּראָצעס. בכלל איז די *פונאַנדערטיילונג*

פאָליטישע עקאָנאָמיע

וואס ווערט פון דער עקאנאמישער וויסענשאפט אויסנעפארשט. די פו־נאנדערטיילונג פון די פראדוקציאנס באדינגונגען, די ערשטע און די צווייטע פארמע פון שיכות'ן זיינען פאר איין אומצוטיילבאר גאנצע זאך.

די געזעלשאפטליכע שיכות'ן שטעלען מיט זיך ניט פאר עפעס וואס איז שטענדיג און ענדערען זיך ניט; זיי האלטען זיך אימער אין איין בייטען, פונקט ווי יעדע זאך אין דער נאטור. אין זייערע ענדע־רונגען ווערט אויסגעדריקט דער פראגרעס אדער דאס פאלען פון די געזעלשאפטליכע כחות; דער זיג פון דער געזעלשאפט איבער דער נא־טור אדער פון דער נאטור איבער דער געזעלשאפט. עס איז געווען א צייט ווען מענשען האבען געלעבט אין קליינינקע ענג צוזאמענגע־בונדענע געמיינדען, אומאפהענגיג איינע פון דער צווייטער; דעמאלט זיינען די פראדוקציאנס שיכות'ן געווען זעהר ענגע און איינפאכע, און די פונאנדערטיילונג־שיכות'ן זיינען צוריקגעפירט געווארען צו א פשוט'ער צוטיילונג. איצט זיינען די מענשליכע געזעלשאפטען רי־זיגע, די עקאנאמישע שיכות'ן זיינען אין העכסטען גראד פארפלאנ־טערט; פונדעסטוועגען איז דא אן אומאיבערגעריסענע קייט פון אנט־וויקלונג צווישען דער פארגאנגענהייט און געגענווארט. עס זיינען אויך געווען פאקטען פון אן אנדער מין, ווען די געזעלשאפטליכע כחות, זיינען אין קאמף מיט דער נאטור געפאלען, זיינען ברייטע גע־זעלשאפטליכע פארבינדונגען דאן איבערגעריסען געווארען, די עקא־נאמישע שיכות'ן זיינען דאן געווארען ענגער און איינפאכער. דא קומט אויס דער וויסענשאפט אויסצופארשען א צווייטע אומאיבער־געריסענע קייט פון ענדערונגען, אבער א קייט ניט פון אנטוויקלונג, נאר פון פאלען און דעגראדאציע. דער גאנצער אינטערעס פון דער וויסענשאפט איז אין די פראגען פון אנטוויקלונג און דעגראדאציע, ווייל די וויסענשאפט אליין איז איינע פון די וואפען אין דעם מענ־שענס קאמף פאר'ן לעבען, — פאר אנטוויקלונג.

איצט קענען מיר פארענדיגען די כאראקטעריסטיק פון דער עקא־נאמישער וויסענשאפט: דאס איז די וויסענשאפט וועלכע פארשט אויס די געזעלשאפטליכע שיכות'ן פון פראדוקציע און פונאנדערטיילונג

א. באָגדאַנאָוו

פון פּראָדוקטען און זייערע ענדערונגען, אנטוויקלונג און דעגראַדאַציע.

אַט די באַשטימונג צייכענט שוין אָן די עצם שטריכען פון דער אָרדענונג אין וועלכער אונזער ווייטערער שטודיום וועט געהן.

2: פּראָדוקציע.

מיר וועלען אָנהויבען פון דעם וואָס מיר וועלען קלאָר מאַכען אייניגע גרונט פראַגען וועגען דער פּראָדוקציע אַלס גאַנצע, דערווייל ניט צוטיילענדיג איר אויף אירע באַזונדערע טעכנישע און געזעל־שאַפטליכע זייטען.

אַט די גרונט פראַגען ווערען שוין אָנגעצייכענט דורך דער דעפי־ניציע פון דער פּראָדוקציע אַלס געזעלשאַפטליך־נוצליכע אַרבייט. אַרבייט הייסט א פאַרווענדונג פון מענשליכער ענערגיע פאַר א באַ־שטימטען צוועק. עס איז קלאָר אַז פריהער פון אַלעם מוזען מיר פאַר זיך קלאָר מאַכען דאָס פאָלגענדע:

ערשטענס, פאַר וועלכען צוועק, אין וועלכער ריכטונג, ווערט אונטערגענומען אַט די פאַרווענדונג פון ענערגיע, — „קוואַליטעט" (איכות) פון דער געזעלשאַפטליך־נוצליכער אַרבייט.

צווייטענס, ווי גרויס איז די פאַרווענדונג פון דער ענערגיע, — קוואַנטיטעט (כמות) פון דער געזעלשאַפטליך־נוצליכער אַרבייט.

דריטענס, אויף וויפיל דערגרייכט צו איר צוועק, די „פּראָדוק־טיוויטעט" פון דער אַרבייט.

א. די קוואַליטעט פון דער געזעל־שאַפטליך־נוצליכער אַרבייט.

אויב איין מענש פאַרנעמט זיך מיט באַאַרבייטען די ערד, א צווייטער מיט באַאַרבייטען מעטאַלען, א דריטער מיט לערנען א. אז. וו. שטרעבט יעדער איינער פון זיי באַזונדער, אין זיין באַזונדערער מלאכה, צו א באַזונדערען אוממיטעלבאַרען צוועק, פאַרווענדען זיין ענערגיע

אויף א באזונדערער זאך, ווי אלע אנדערע. אט די באזונדערע פארווענדונג פון ארבייט ווערט באצייכענט אלס באזונדערע „קוואליטעט“.

די קוואליטעט פון ארבייט איז אין יעדען באזונדערען פאל אפהענגיג פון דריי באדינגונגען. ערשטענס, פון דער באדערפעניש פון דעם וואס ארבייט, פון זיין שטרעבען; צווייטענס, פון די אויסערליכע ארבייטס־מיטלען, וועלכע ער באזיצט; דריטענס, פון זיין ארבייטס־קראפט. ביי דעם ווילדען איז דא א באדערפעניש צוצודעקען זיין קערפער פון קעלט, דרויסען געפינט ער א שארפען שטיין און א חיה מיט א ווארעמער פעל, אויסערדעם באזיצט דער ארגאניזם פון דעם ווילדען א פעהיגקייט פאר שארפע, שטארקע, ריכטיג־אנגעווענדעטע, איינפאכע באוועגונגען. מיט אט די עלעמענטען ווערט איינגאנצען באשטימט די קוואליטעט פון דער ארבייט, וועלכע וועט אין דעם פאל געטאן ווערען: דער פרימיטיווער גראבער געיעג נאך דער חיה כדי צו קריגען איר פעל.

די עקאנאמישע וויסענשאפט פארנעמט זיך בלויז מיט דער פראדוקציע, ד. ה. מיט דער געזעלשאפטליכער ארבייט, דערפאר נעמט דא אן דער אויבען־געבראכטער געדאנק שוין אזא פארמע: אין דער פראדוקציע ווערט די קוואליטעט פון דער ארבייט פון פארשיידענע מענשען באשטימט, ערשטענס, דורך די געזעלשאפטליכע באדערפענישען, צווייטענס, דורך די געזעלשאפטליכע פראדוקציאנס מיטלען, דריטענס. דורך דעם גאנצען סכום פון דער געזעלשאפטליכער ארבייטס קראפט.

דער כאראקטער און די סומע פון די געזעלשאפטליכע באדערפענישען ווערט באשטימט דורך דער גאנצער פריהערדיגער אנטוויקלונג פון דער געזעלשאפט: אין דער אייראפייאישער געזעלשאפט זיינען די באדערפענישען אין א באדייטענדער מאס, אנדערע פיל גרעסערע, ברייטערע און מער קאמפליצירטע און פארשיידענארטיגערע ווי אין א פאאוסקער געזעלשאפט. וואס מער עס אנטוויקלען זיך די געזעלשאפטליכע כחות אין דעם קאמף געגען דער נאטור, וואקסען אויך די געזעלשאפטליכע באדערפענישען.

די פראדוקציאנס־מיטלען — דאס זיינען מאטעריאלען און געצייג

א. באַגדאַנאָון

אין בכלל די עלעמענטען פון דער אויסערליכער נאַטור אויף וועלכע די מענשליכע אַרבייט ווערט אַנגעווענדט. אין מאַנכע פאַלען גיט די נאַטור אַט די מיטלען פּשוט פאַרטיגערהייט, ווי צ. ב. ש. די בוימער פון אַן אומבאַרירטען וואַלד אויף וועלכע עס אַרבייט דער האַלץ העקער, די אייזען־גרוב, וואָס איז דער מאַטעריאַל פאַר'ן אייזען־גרעבער, דער שאַרפער שטיין, וואָס איז די געצייג פון ווילדען. אין אַנדערע פאַלען אָבער האָט דער פּראָדוצענט צו טאָן מיט עלעמענטען פון דער נאַטור וואָס זיינען שוין באַאַרבייט געוואָרען פריהער פון אַנדערע מענשען, ווי צ. ב. ש. מיט אייזען, וואָס איז שוין אַרויסגעקריגען געוואָרען פון דער ערד, מיט מאַשינען, וואָס זיינען געמאַכט געוואָרען פון אייזען א. אז. וו. אַט די פאַלען געהערען בכלל צו אַ מער קאָמפּליצירטער, העכער אַנטוויקעלטער שטופע פון דער פּראָדוקציע.

די פראַגע וועגען דעם אונטערשייד צווישען די „מאַטעריאַלען" און „געצייג" האָט אַ געוויסע באַדייטונג פאַר דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט. ניט זעלטען ווערען געגעבען אומפּינקטליכע ריין־ווערטערליכע באַשטימונגען; דער מאַטעריאַל איז דאָס אויף וואָס מען אַרבייט; די געצייג זיינען דאָס מ י ט װ אָ ס מען אַרבייט. דאָס אָבער איז פּונקט דאָס זעלבע ווי זאָגען, אַז מאַטעריאַל איז מאַטעריאַל און געצייג איז געצייג. דער פּראַקטישער אונטערשייד צווישען אַט די צוויי מינים פּראָדוקציאָנס מיטלען באַשטעהט אין דעם, וואָס דער מאַטעריאַל, דורכגעהענדיג איין איינציגען פּראָדוקציאָנס פּראָצעס, ווערט אַזוי פאַרענדערט, אַז ער ווערט דאַן שוין אַנערקענט פאַר עפּעס אַנדערש. ווי דאָס וואָס ער איז פריהער געווען; ער טויג שוין מער ניט פאַר דעם צוועק צו וועלכען ער איז פריהער געברויכט געוואָרען. אויב צ. ב. ש. אַ געוויסע מאַסע פלאַקס איז איין מאָל אויסגעשפּונען געוואָרען, קען מען דאָס שוין ניט שפּינען נאָך אַמאָל, אָדער אויב קוילען זיינען איין מאָל פאַרברענט געוואָרען, קען מען זיי ניט ברענען אַ צווייטען מאָל. מיט געצייג איז דאָס פּונקט פאַרקערט, ווערענדיג געברויכט מערערע מאָל, פאַרבלייבט דאָס אָבער אַלץ די זעלבע געצייג און קען אַנגעווענדעט ווערען אויף ווייטער פאַר די זעלבע צוועקען, פאַרשטעהט זיך אַלץ ביז אַ געוויסען גרענעץ. די מאַשין וואָס האָט

נאָך היינט געשפּונענע דעם פלאַקס, קען דינען פּאַר'ן זעלבען צוועק אויך מאָרגען און איבערמאָרגען, ביז זי וועט אינגאַנצען אויסגעאַרבייט ווערען.

דער דריטער עלעמענט, דורך וועלכען די קוואַליטעט פון דער געזעלשאַפטליכער אַרבייט, פון יעדען איינצעלנעם אַרבייטער ווערט באַשטימט, איז דער סכום אַרבייטס־קראַפט, פון דער גאַנצער געזעלשאַפט. ד. ה. דער גאַנצער סכום פון די אַרבייטס כחות און די געגענזייטיגע שיכות'ען, וואָס האָבען זיך צווישען זיי איינגעשטעלט. אַ פּרימיטיווע געזעלשאַפט וואָס באַשטעהט פון עטליכע צענדליג מענשען קען פאַרשטעהט זיך ניט אַנטוויקלען די אַלע פאַרשיידענאַרטיגע מינים פון אַרבייט, ווי די שפּעטערע אויסגעבריייטערטע געזעלשאַפט. אין דער פּרימיטיווער געזעלשאַפט איז כמעט ניט מעגליך צו אונטערשיידען וועלכע עס איז איינצעלנע ספּעציאַליטעטען, די אַרבייט פון איינעם, אונטערשיידט זיך ווייניג וואָס פון דער אַרבייט פון אַ צווייטען, אין דער היינטיגער געזעלשאַפט אבער, מיט איר פאַרצווייגטער פּראָדוקציע קען די צאָל ספּעציאַליטעטען געציילט ווערען אין די טויזענטער.

דאָס הייסט אַלזאָ, אַז עס עקזיסטירען קוואַליטאַטיווו פאַרשיידענע מינים פון געזעלשאַפטליכער אַרבייט, מיט אַנדערע ווערטער, הייסט דאָס, אַז די געזעלשאַפטליכע אַרבייטס־ענערגיע ווערט פאַרוועגדעט אויף דער נאַטור אין פאַרשיידענע ריכטונגען. פונדעסטוועגען האַלטען מענשען פאַר מעגליך צו פאַרגלייכען אפילו די פאַרשיידענסטע מינים פון אַרבייט לויט נאָך זייער קוואַנטיטעט (כמות). אַזוי צ. ב. ש. זאָגט מען אַז אַ וועלכער עס איז שמיד האַרעוועט מער ווי אַ וועלכער עס איז שוסטער, אַז אַ געוויסער בוך אַנטהאַלט אין זיך מער אַרבייט ווי אַ געוויסע מאַשין א. אז. וו. דאָס איז אויך גאַנץ נאַטירליך, ווייל יעדע אַרבייט איז בדרך כלל אַ אויסגאַב פון מענשליכען מאַרך, נערוועז, מוסקולען א. אז. וו. אַז אויסגאַב וועלכע קען פאַרגליכען ווערען מיט אַ צווייטער לויט איר קוואַנטיטעט, אומאַפּהענגיג פון דעם אין וועלכער ריכטונג דאָס איז אַנגעווענדעט געוואָרען ; אויף האַקען האָלץ אָדער אייזען, באַאַרבייטען ערד, אָדער קינדערשע מח'לאָך.

א. באַגדאַנאָוו

אויף דעם אופן טרעט אַרויס אויף דער סצענע די פראַגע וועגען דער קוואַנטיטעט פון דער געזעלשאַפטליכער אַרבייט.

ב. די קוואַנטיטעט פון דער געזעלשאַפטליכער אַרבייט.

1) די גרויס פון דער אַרבייטס־ענערגיע, וועלכע די געזעלשאַפט פאַרווענדט אין דעם קאַמף געגען דער נאַטור פאַר איר עקזיסטענץ, ווערט באַגרענעצט פריהער פון אַלעם דורך דער גרויס פון דער געזעלשאַפט גופא, דורך דער גרויס פון אירע אַרבייטס־כחות. די פּרימיטיווע קאָמוניסטישע געזעלשאַפט, וועלכע איז באַשטאַנען פון עטליכע צענדליג, אָדער הונדערטער מענשען, האָט על־פּי נויטווענדיגקייט געמוזט אַנטוויקלען אין צענדליגע טויזענטער מאָל ווייניגער אַרבייט, ווי די היינטיגע פיל־מיליאָנענדיגע קאַפּיטאַליסטישע געזעלשאַפט.

אויסרעכענענדיג אָבער דעם גאַנצען סכום פון אַרבייט, וואָס די געזעלשאַפט באַזיצט, מוז מען אויסער דער אַלגעמיינער צאָל פון אירע מיטגלידער האָבען אין זינען אויך נאָך עטליכע אַנדערע באַדינגונגען.

ניט אַלע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט האָבען די זעלבע פעהיגקייטען צו אַרבייטען. קינדער, אַלטע לייט זיינען שלעכטע אַרבייטער, אָדער גאָר קיין אַרבייטער ניט. לויט נאָך דער פיזיאָלאָגיע דאַרף זיך די נאָרמאַלע צייט פון אַרבייט רעכענען פון 15 ביז 60 יאָר. אין די יאָרען צווישען 25 ביז 45 האָט דער מענש די גרעסטע אַרבייטס־ענערגיע. אויף דעם אופן איז די צוזאַמענשטעלונג פון דער געזעלשאַפט לויט די יאָרען פון אירע מיטגלידער אַמאָל מער און אַמאָל ווייניגער ערפאָלגרייך, אין איר קאַמף געגען דער נאַטור. ביי אַ גרויסער שטערבליכקייט דערלעבען גאַנץ ווייניג מענשען צו דער עלטער, ווען די אַרבייטס־קראַפט אַנטוויקעלט זיך אַמפולסטען. דעם הויפּט פּלאַץ פאַרנעמט דאַן די שוואַכע קינדערשע אַרבייט. אין דער זעלבער ריכטונג ווירקט אויך די הויכע געבורטס־צאָל, וועלכע באַגלייט שטענדיג אַ פאַרשטאַרקטע שטערבליכקייט.

אַ קראַנקער מענש אַרבייט ווייניג אָדער גאָר ניט. אויב די אַר־

בייטער באַפעלקערונג ליידט פון קראַנקהייטען, ווערט דער סכום פון געזעלשאַפטליכער אַרבייט פאַרקלענערט.

די שטערבליכקייט און געבורטס־פאַרמערונג, אַזוי גוט ווי די קראַנקהייטען פון די פּראָדוקטיווע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט, ענדערען זיך אין אָפּהענגיגקייט פון דעם גאַנצען סכום פון די געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען, און פריהער פון אַלץ, פון דער מאַטעריעלער לעבענס־סביבה פון די אַרבייטער; וואָס ערגער דער אַרבייטער ער־נעהרט זיך, וואָס מער ער אַרבייט, וואָס ווענינער היגיעניש עס זיינען די אויסערליכע אַרבייטס־באַדינגונגען, ווי צ. ב. ש. די איינאָרדענונג פון די אַרבייטס־פּלעצער, אַלץ שטאַרקער מערען זיך די קראַנקהייטען, און אַלץ נידעריגער איז די דורכשניטליכע צייט פון לעבען. וואָס ווע־ניגער עס ווערט רעגולירט די פּאַראייניגונג פון קינדער־אַרבייט מיט דער אַרבייט פון דערוואַקסענע, פון מענער און פרויען, אַלץ פריהער ווערען שדוכים געשלאָסען צווישען די אַרבייטער, און זיי ווערען פריה־צייטיג אַריינגעצויגען אין געשלעכטס־לעבען, און וואָס מער קינדער עס ווערען אַריינגעצויגען אין דער פּראָדוקציע, אַלץ מער וואַקסט דער אַרבייטער־קלאַס, ווייל די קינדער הערען אויף צו זיין אַ לאַסט אויף זייערע עלטערען.

אויסער דעם זיינען דאָ אַ סך מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט, וואָס הגם זיי זיינען פעהיג צו טאָן געזעלשאַפטליך־נוצליכע אַרבייט, טוען זיי דאָס אָבער ניט, אַ דאַנק באַשטימטע געזעלשאַפטליכע סבות. מאַנכע קענען, ניט באַטייליגענדיג זיך אין דער פּראָדוקציע, פונדעסט־וועגען זיך יאָ באַטייליגען אין דער פאַרטיילונג פון די פּראָדוקטען. זיי פאַרנעמען זיך בלויז מיט פערזענליך־נוצליכער אַרבייט, בלויז מיט דער „אַרבייט פון פאַרברויכען". דאָס זיינען די פּאַראַזיטישע עלע־מענטען. אַנדערע ווייטער, זיינען אויסגעשלאָסען סיי פון דער פּראָ־דוקציע און סיי פון דער פאַרטיילונג פון די פּראָדוקטען, דאָס זיינען די אַרבייטסלאָזע. ביידע גרופּען פאַרקלענערען די צאָל פון די ווירק־ליכע געזעלשאַפטליכע אַרבייטער, און פאָלגליך אויך די קוואַנטיטעט פון דער געזעלשאַפטליכער אַרבייט.

2) עס איז קלאָר, אַז די לענג פון דער צייט, וואָס יעדער אַר־

בייטער גיט אַפּ פּאַר דער פּראָדוקציע, האָט אַ גוואַלדיגע ווירקונג אויף דער אַלגעמיינער קוואַנטיטעט פון דער ארבייט. וואָס מער ארבייטס־טעג עס זיינען דאָ אין יאָר, און שטונדען אין טאָג, אַלס גרעסער דאַרף ד א כ ט ז י ך זיין דער סכום פון דער געזעלשאַפטליכער אר־בייט.

3) דאָ שטויסט זיך די אויספאָרשונג אָן אויף אַ דריטער, זעהר וויכטיגער, באַדינגונג — די אָנגעשטרענגטקייט, די אינטענסיוויטעט פון דער ארבייט. אין איין שעה קען אַן ארבייטער אויסגעבען מער אָדער ווייניגער ארבייטס־קראַפט, פּראָדוצירען מער אָדער ווייניגער. לאָמיר זיך פאָרשטעלען, אז עס ארבייטען צוויי ערד־גרעבער מיט די זעלבע געצייג, און ביידע האָבען די זעלבע פעהיגקייטען, פונדעסט־וועגען גראָבט איינער אויס אין א שעה פינף פוס ערד און דער צוויי־טער בלויז דריטהאַלבען. עס איז קלאָר אַז דער ערשטער גיט מסתמא אוועק מער ארבייטס־קראַפט, ער ארבייט, הייסט דאָס, אינטענסיווער.

וואָס גרעסער עס איז די אינטענסיוויטעט פון דער ארבייט, אלץ גרעסער איז אויך איר קוואַנטיטעט, דאָס איז אָפּהענגיג פון פילע און פאַרשיידענאַרטיגע באַדינגונגען, וואָס ווערען באַשטימט דורך דער שטופע פון דער געזעלשאַפטליכער אנטוויקלונג.

די ערשטע רייהע פון באַדינגונגען געפינען זיך אין דעם אָרגאַ־ניזם פון דעם אַרבייטער גופא, דאָס איז זיין קראַפט, געזונט און גע־וואוינהייט צו ענערגישער כסדר'דיגער ארבייט.

א צו לאַנגער ארבייטס־טאָג איז שעדליך פאַר'ן ארבייטערס גע־זונט און פאַרקלענערט אויף אזא אופן די אינטענסיוויטעט פון זיין אר־בייט. דערפאַר מאַקע ווייזט זיך ארויס, אז מיט דעם וואָס דער אר־בייטס־טאָג ווערט פאַרקירצט, ווערט פונדעסטוועגען די קוואַנטי־טעט פון דער ארבייט פאַרגרעסערט, אָדער, אמווייניגסטענס פאַרקלע־נערט זי זיך נים. א 12 שטונדיגער ארבייטס־טאָג אנטהאַלט מער אר־בייט ווי א 14 אָדער 15 שטונדיגער; א 10 שטונדיגער ארבייטס־טאָג מער ווי א 12 שטונדיגער. אורטיילענדיג לויט געוויסע פאַקטען, קען אפילו אן 8 שטונדיגער ארבייטס־טאָג, אונטער גוטע לעבענס־באַ־דינגונגען, אנטהאַלטען מער ארבייט ווי א 10 שטונדיגער.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

אַז עס איז נויטיג אַ געוואוינהייט פאַר אינטענסיווער אַרבייט, דאָס איז אַ געזעלשאַפטליכער פאַקט. די הויכע אינטענסיוויטעט פון די ענגלישע אַרבייטער איז איבערהויפּט אָפּהענגיג פון זייער געוואוינהייט, זייער אינטענסיוויטעט איז אויסגעוואַקסען אין פאַרלויף פון פילע דורות, און יעדער נייער דור האָט איר געפירט ווייטער, ווי דער פאַרגאַנגענער.

איינער פון די וויכטיגסטע עלעמענטען פון דעם אַרבייטערס קראַפט איז זיין אינטעליגענץ. הגם אויפ'ן ערשטען בליק איז שווער צו דערקענען די ווירקונג, וואָס דאָס האָט אויף דער אינטענסיוויטעט פון זיין אַרבייט.

יעדע אַרבייט איז פריהער פון אַלץ אַן אויסגאַנג פון נערווען־ענערגיע. אַ העכערע אינטעליגענץ איז בכלל פאַרבונדען מיט דער פעהיגקייט פון דער נערווען־סיסטעם צו אַנטוויקלען אַ גרעסערען סכום פון ענערגיע. דערפאַר ווייזט זיך אַרויס, אַז די נידעריגע אינטעליגענץ פון אַרבייטער־קלאַס ווערט באַגלייט פון אַ קלענערער אינטענסיוויטעט פון דער אַרבייט.

די אַנדערע באַדינגונגען פאַר דער אינטענסיוויטעט פון דער אַרבייט ליגען אין די פּראָדוקציאָנס־מיטלען. אין דער מאַשינאַלער פּראָדוקציע, צ. ב. ש., איז דער אַרבייטער אונטערוואָרפען צו דער מאַשין, ער מוז נאָכהאַלטען איר גאַנג, עס איז דערפאַר אין דעם פאַל מעגליך צו פאַרגרעסערען די אָנגעשטרענגטקייט פון דער אַרבייט דורך דעם, וואָס מען פאַרשנעלערט די אַרבייט פון דער מאַשין — אָפּט פאַרשטעהט זיך ווערט דורך דעם שטאַרק געשעדיגט דעם אַרבייטערס אָרגאַניזם.

די דריטע רייהע פון באַדינגונגען זיינען די רעכטליכע און די אידעאַלע באַדינגונגען פון דער אַרבייט. איבערהויפּט זיינען דאָס די פ ר י י ה י י ט פון דער אַרבייט און די געזעלשאַפטליכע אַ כ ט ו נ ג דערצו.

געצוואונגענע אַרבייט, „אַרבייט אונטער'ן בייטש" איז שלעכטע אַרבייט. דאָ ווערט דער מענש קיינמאָל ניט וועלען אַרבייטען מיט פולער ענערגיע, אויף וועלכער ער איז פעהיג. אַזאַ אַר־

א. באָגדאַנאָוו

בייט איז געווען די שקלאַפען־אַרבייט אין אַלטערטום, די אַרבייט פון די לייב־אייגענע, ביז גאָר ניט לאַנג צוריק אין רוסלאַנד. אין דורכשניט גיט דער שקלאַף אויס ווייניגער ווי העלפט פון דער ענערגיע, וועלכע ער וואָלט אויסגעגעבען אַהן שאַדען פאַר זיך. דאָס האָבען די בעלי־בתים פון די שקלאַפען אימער געוואוסט. די אַרבייטען, וואָס מען האָט געדאַרפט וואָס שנעלער פאַרטיג מאַכען, פלעגען זיי ניט זעלטען איבערגעבען צו פרייע געדונגענע אַרבייטער, ניט וועלענדיג זיך פאַרלאָזען אויף דער אַרבייט'ס ענערגיע פון זייערע שקלאַפען. וואָס שווערער עס איז די שקלאַפערייי, וואָס פרימיטיווער און גרעבער אירע פאָרמען זיינען, אַלץ נידעריגער איז די אינטענסיוויטעט פון דער שקלאַפען־אַרבייט.

דאָס הייסט אַלזאָ, אַז די אינטענסיוויטעט פון דער געזעלשאַפטליך־נוצליכער אַרבייט ווערט אינגאַנצען באַשטימט פון די פאָלגענדע עלעמענטען:

1) דורך דער צאָל פון די פראָדוצירענדע אַרבייטער.
2) דורך דער דורכשניטליכער לענג פון דער אַרבייטס־צייט.
3) דורך דער דורכשניטליכער אינטענסיוויטעט פון דער אַרבייט.

ג. פ ר אָ ד ו ק ט י װ י ט ע ט פ ו ן ד ע ר אַ ר ב י י ט.

אויב צוויי אַרבייטער אַרבייטען מיט דער זעלבער ענערגיע, און פונדעסטוועגען דערגרייכט איינער מער פון צווייטען אין דער זעלבער צייט, איז קלאָר, אַז זייער באַזונדערע שנעלקייט, אָדער ווי מען רופט דאָס פראָדוקטיוויטעט איז פאַרשיידען.

די באַדינגונגען וועלכע באַשטימען אין יעדען פאַל באַזונדער די פראָדוקטיוויטעט פון דער אַרבייט, זיינען אומענדליך גרויס און פאַרשיידענאַרטיג. און דאָ נעמען זיי אַרום ניט נאָר דעם גאַנצען סכום פון די געגענוואַרטיגע לעבענס־באַדינגונגען פון דער געזעלשאַפט, נאָר אויך איר גאַנצע אַנטוויקלונג אין דער פאַרגאַנגענהייט.

פונדעסטוועגען, קען מען, פאַר דער באַקוועמליכקייט פון דער

אויספארשונג, איינטיילען די באדינגונגען אין עטליכע באזונדערע גרופען, וועלכע מען קען כאראקטעריזירען בלויז אין זייערע אלגעמיינסטע שטריכען. די הויפט־גרופען וועלען זיין די פאלגענדע:

ערשטענס, די אוממיטעלבארע באדינגונגען פון דער אויסערליכער נאטור, פון זיי איז איבערהויפט אפהענגיג די פראדוקטיוויטעט פון ערד־ארבייט און בערג־ארבייט, און אין א קלענערער מאס אויך אלע אנדערע ארבייטען.

צווייטענס, די טעכניק, די שטופע פון פאלקאמענהייט פון די מיטלען און מעטאדען פון דער ארבייט, און פון דער פאך־אויסבילדונג.

דריטענס, די געזעלשאפטליכע ארגאניזאציע פון דער פראדוקציע, צוזאמענארבייטונג, ארבייטס־טיילונג א. אז. וו.

1) וואס מער די נאטור גיט דעם מענשען אומזיסטע מאטעריאלען און כחות, וועט זיין ארבייט, בכלל גערעדט, זיין אלץ מער פראדוקטיוו. באטראכטענדיג געגוי די ווירקונג פון די נאטור־באדינגונגען אויף דער געזעלשאפטליכער ארבייט, איז ניט די אויפגאבע פון דער עקאנאמישער וויסענשאפט. דערמיט פארנעמט זיך די וויסענשאפט וועגען דער מאטעריעלער קולטור. דא קענען מיר בלויז ברענגען איינינע ביישפילען, וואס וועלען אילוסטרירען אט די ווירקונגען.

פריהער פון אלץ קומט דער קלימאט. די מאס פון ווארעמקייט און פייכטקייט פון דער אטמאספערע. פאר יעדער געוויקס, פאר יעדער לעבעדיגער באשעפעניש, איז נויטיג א געוויסע טעמפעראטור פון לופט, אהן וועלכע עס קען ניט לעבען. אין דעם צפון־טייל פון רוסלאנד וואקסט אינגאנצען ניט קיין ווייץ און קארן וואקסט זעהר שוואך. אין דעם דרום־טייל אבער, איז שוין דא גענוג ווארעמקייט פאר דער פולער אנטוויקלונג פון קארן אזוי גוט ווי פון ווייץ. עס איז קלאר, אז דארט איז די ערד־ארבייט פראדוקטיווער.

פונקט אזוי ווי ווארעמקייט האט אויך פייכטקייט א זעהר גרויסע באדייטונג פאר דער ערד־ארבייט. אין דעם טייל פון מזרח רוסלאנד, וואו די גרויסע סטעפעס געפינען זיך, איז אי ווארעם גענוג, אי די ערד איז א גוטע, אבער דער קלימאט איז דארטען ניט גענוג פייכט. עס טרעפען דארט אפטע פארטריקענישען און דערפאר אומגערעטענישען.

א. באַגדאַנאָוו

ווייטער קומט די צוזאַמענשטעלונג פון דער ערד'ס אויבערפלאַך, וואָס פאַר א ערד עס איז, וואָס איז איר גרונט און אונטער־גרונט. דער־מיט ווערען באַשטימט די געבורטס־פעהיגקייטען פון דער ערד און אירע מינעראַל־רייכטומער. פאַלגליך הייסט עס די פּראָדוקטיוויטעט פון דער ערד־אַרבייט און בערג־אַרבייט, אָדער בכלל פון די אַרבייטען מיט וועלכע ערד־גרעבעריי איז פאַרבונדען. אַז די מאַטעריאַלען, וואָס קענען פון דער ערד אויסגעגראָבען ווערען, איז אין א גאַנץ גרויסער מאָס אָפּהענגיג די פּראָדוקטיוויטעט פון דער געזעלשאַפטליכער אַר־בייט אין אירע אַנדערע ספערען.

נאָכהער קומט די פונאַנדערטיילונג פון ימים, טייכען, בערג און אַז. וו. אַט דער סאָרט נאַטירליכע באַדינגונגען האַט א געוואַלדיגע, אָבער איבערהויפּט דירעקטע ווירקונג אויף דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער אַרבייט. פון די באַדינגונגען איז אָפּהענגיג די לייכטקייט אָדער שווערקייט פון פאַרבינדונג צווישען מענשען, און פאַרבינדונג שפּילט א וויכטיגע ראָליע אין דער אַנטוויקלונג פון דער פּראָדוקציע. ערש־טענס, לערנען זיך מענשען איינער פון צווייטען בעסערע פּראָדוקציאָנס־מעטאָדען, ווען זיי קומען זיך צונויף; צווייטענס, בייטען זיי אום זיי־ערע פּראָדוקטען אויף אַנדערע און קענען א דאַנק דעם אינגאַנצען אויפגעבען די פּראָדוצירונג פון אַזוינע זאַכען, וועלכע פאָדערען, א דאַנק די לאָקאַלע באַדינגונגען, א צו גרויסע פאַרשווענדונג פון אַר־בייט, און זיך בעסער אָפּגעבען מיט אויסברייטערען יענע אין וועלכע זייער אַרבייט איז פּראָדוקטיווער.

די לענדער פון אייראָפּע, וואָס געפינען זיך אויף די ברעגען פון ים, ווי גריכענלאַנד און איטאַליע, האָבען די פּראָדוקטיוויטעט פון זייער אַרבייט אַנטוויקעלט פריהער פון אַלע אַנדערע, איבערהויפּט א דאַנק דעם, וואָס דער מיטעל־לענדישער ים האָט זיי געבראַכט אין נאָהענטע באַציהונגען מיט די קולטור־פעלקער פון אַזיע און אפריקע. ימים און טייכען דערנעהענטערען בכלל מענשען, און פאַרלייכטערען דערמיט דעם פּראָגרעס פון דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער אַרבייט. דערביי שפּילען א גרויסע ראָליע דער צושטאַנד פון די ברעגען, זייער צו־גאַנגליכקייט, צי די ימים און טייכען פרירען אין ווינטער־צייט, די

פאליטישע עקאנאמיע

ריכטונג פון די טייכען, צי קענען שיפען אויף זיי פארען א. אז. וו. בערג. פארקערט, דערוויטערען מענשען, שטערען זייער דערגעהענטערונג. און דערמיט מאכען זיי לאנגזאמער די אנטוויקלונג פון דער פראדוקטיוויטעט פון דער ארבייט. די זעלבע ראליע האבען אויך געשפילט די ימים איידער שיפען זיינען ערפונדען געווארען.

באטראכטענדיג די ווירקונג (פון די אויסערליכע באדינגונגען) פון דער אוממיטעלבארער נאטור אויף דער פראדוקטיוויטעט פון דער געזעלשאפטליכער ארבייט, אין אן אלגעמיינער פארמע, קומט אויס צו זאגען אזוי: וואס מער די נאטור גיט די מענשען, אלץ לייכטער און פראדוקטיווער איז דעם מענשענס ארבייט. פונדעסטוועגען איז די צו גרויסע גוטסקייט פון דער נאטור ניט אויף אלע קולטור־שטופען גינסטיג פאר דער אנטוויקלונג פון דער פראדוקטיוויטעט פון דער ארבייט, אין א סך פאלען ווירקט דאס פונקט אזוי ווי די צו שטארקע ארעמקייט פון דער נאטור.

קריגענדיג זיינע לעבענס־מיטלען, מיט זעהר ווענינ מיה, נויטיגט זיך ניט דער מענש אין דער אנטוויקלונג פון דער פ ר א ד ו ק ט י־ ו ו י ט ע ט פון זיין ארבייט, און פארשטעהט זיך, אז דעמאלט ווערט זי ניט אנטוויקעלט. אין די הייסע טראפישע לענדער פון אפריקע וואקסען א סך צוקער־שטעקענס. איין געוויקס אזא, קען שפייזען א גאנצע פאמיליע א גאנצען טאג. עס איז גענוג פאר'ן איינוואוינער צו ארבייטען עטליכע טעג אין יאר, כדי צו פארזייהען אזוינע 400 צוקער־שטעקענס, און זיין עקזיסטענץ מיט זיין פאמיליע איז שוין פארזיכערט. ביי אזוינע שוואכע אנרעגונגען צו ארבייט איז אוממעגליך א באדייטענדער פראגרעס אין דער פראדוקטיוויטעט פון דער ארבייט.

אויב די נאטור אין א געוויסען געגענט איז זעהר ארעם, איז דאס אויך א שטערונג צו דער אנטוויקלונג פון דער פראדוקטיוויטעט פון דער ארבייט, אין דעם פאל קומט דעם מענשען אויס צו פארשווענדען זיין גאנצען כח בלויז אויף צו באקומען די נויטינסטע לעבענס־מיטלען. די איינארדענונג פון ווארעמע וואוינונגען און דאס פראדוציר̈ען פון ווארעמע קליידער, נעמט צו ביי די איינוואוינער פון גרינלאנד אסך איבעריגע ארבייט. אויך עסענווארג דארף ער מער און נארהאפטערע.

א. באַגדאַנאָוו

ער מוז פון דער נאַטור נעמען פיל מער, ווי דער דרום־איינוואוינער, און גלייכצייטיג מוז ער אבער פאַר יעדער זאַך פיל מער ארבייט אוועק־געבען. ער שטרענגט זיך אימער אָן איבער די כחות, כדי כאָטש עפּעס־וואָס צו באַקומען. און לעבט בסדר אין שרעק פאַר'ן טויט; ניט זיין שכל און ניט זיין קערפּער, האָבען וועלכע עס איז מעגליכקייטען זיך צו אַנטוויקלען.

א צופיל פרייגיביגע און א צופיל קאַרגע נאַטור ווירקען פּונקט אַזוי אויף גאַנצע געזעלשאַפטען, ווי די מעגליכקייטען צו באַקומען פּראָדוקטען אָהן וועלכער עס איז ארבייט פון איין זייט און די שרעק־ליכע אָרעמקייט פון דער אַנדערער זייט, ווירקען אויפ'ן יחיד.

פאַר'ן פּראָגרעס איז אַמבעסטען דער מיטעל־פּונקט, די פּלעצער וואו די נאַטור איז ניט צופיל פרייגיביג און ניט צו קאַרג, אין די פּלע־צער קומט אויס דעם מענשען צו ארבייטען טאַקע א סך, אָבער ניט אַזוי פיל, אַז די ארבייט זאָל אים איינגאַנצען דערשטיקען.

די געשיכטע באַווייזט, אַז די ערשטע באַדייטענדע שריט אין דער אַנטוויקלונג פון דער פּראָדוקציע, אַז די ערשטע שפּראָצונגען פון קול־טור, האָבען זיך באַוויזען אין די הייסע לענדער, וועלכע פאַרמאָגען א רייכע נאַטור — אין אינדיע, מעסאָפּאָטאַמיע, מצרים און אַנדערע. די אורזאַך דערפון איז לייכט צו פאַרשטעהן. ווייל מען האָט די לע־בענס־מיטלען באַקומען מיט ווייניג אָנשטרענגונג, האָבען די איינ־וואוינער פון די דערמאָנטע לענדער געהאַט גענוג ליידיגע צייט פאַר אַנדערע זאַכען. אָבער אַז די ערשטע שפּראָצונגען פון קולטור האָבען זיך אַנטוויקעלט בלויז ביז א באַשטימטער גאַנץ נידעריגער שטופע, נאָכהער קומט אָן א צייט פון שטיל־שטאַנד. די פעלקער אָבער, וואָס וואוינען אין די געגענטען מיט א מעסיגען קלימאַט, האָבען איבערגע־נומען די קולטור, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אַנטוויקלען אין די הייסע לענדער און איר פיל ווייטער אַנטוויקעלט. אין דער איצטיגער צייט שטעהט אויך די פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט אַזוי גוט ווי די קולטור בכלל פיל העכער אין די לענדער פון מעסיגען קלימאַט, — אין אייראָפּע און נאָרד־אַמעריקע.

די נאַטור־באַדינגונגען פאַרבלייבען ניט אין ערגעץ אַלע מאָל די

זעלבע, זיי ענדערען זיך, און דערביי, פאַרשטעהט זיך, ענדערען זיך די ווירקונגען, וועלכע זיי איבען אויס אויף דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט.

די ענדערונגען אין דער נאַטור קען מען צוטיילען לויט די אור־זאַכען, א דאַנק וועלכע זיי אנטשטעהען, אין צוויי סאָרטען. ערשטענס, די ענדערונגען וועלכע קומען פאַר זעלבסטשטענדיג, ד. ה. דורך די כחות, וואָס ווירקען אין דער נאַטור; און צווייטענס, די וועלכע קומען אלס רעזולטאַט פון מענשליכער טעטיגקייט.

א) פון זיך אליין ענדערען זיך די נאַטור־באַדינגונגען זעהר לאַנגזאַם. א דאַנק דער טעטיגקייט פון די אונטער־ערדישע כחות הויבט זיך אין אייניגע פּלעצער אויף די אויבערפלאַך פון דער ערד, און אין אנדערע לאָזט זי זיך אראַפּ. עס ווערען באַשאַפען נייע בערג און אינזלען; ימים בייטען זייערע ברעגען און זייער טיפקייט. אבער דאָס אלעס קומט פאַר אין פאַרלויף פון צענדליגע און הונדערטער טויזענטער יאָרען. עטוואָס שנעלער קומען פאַר די ענדערונגען אין דעם צושטאַנד פון טייכען. אונטער׳ן דרוק פון פאַרשיידענע כחות געהען זיי אוועק אין נייע וועגען, אָפּוואַשענדיג די אלטע ברעגען. אזוי צ. ב. ש. איז סיר־דאַריא, וועלכע פאַלט איצט בלויז אריין אין אַראַלער ים, גע־פלאָסען דורך איין וועג אויך אין קאַספּישען ים, ערשט מיט עטליכע טויזענט יאָר צוריק. א גרויסער טייל פון האָלאַנד איז אנטשטאַנען ערשט אין פאַרלויף פון די לעצטע צוויי־דריי טויזענט יאָר, א דאַנק דער אנטשטעהונג פון נייע אינזלען. עס ענדערט זיך, הגם זעהר לאַנגזאַם, אויך דער קלימאַט, מיר ווייסען צ. ב. ש. פון דער געאָלאָגיע אז אמאָל, מיט פיל טויזענטער יאָר צוריק, איז דער אייראָפּייאישער קלימאַט געווען פיל קעלטער ווי היינט; כמעט אזוי ווי עס איז איצט אין סיביר. פון די פאַרשיידענע איבערבלייבעכצען פון ביינער און שטיינערנע געציייג, איז קלאָר, אז אויך דעמאָלט האָבען מענשען גע־לעבט אין אייראָפּע. די בייזע נאַטור פון יענער צייט איז אָהן צוויי־פעל געווען א וויכטיגע שטערונג פאַר דער אנטוויקלונג פון דער פּראָ־דוקטיוויטעט פון דער ארבייט פון די דאַמאָלסטיגע מענשען.

בכלל קען מען זאָגען, אז פון דעם קורצען פעריאָד, וואָס די עקאָ־

א. באַגראַנאַוו

נאַמישע ווירטשאַפט דאַרף אויסמאַרשען, **שפּילען אַ די לאַנגזאַמע** ענדערונגען אין די נאַטור־באַדינגונגען, קיין שום ראָליע ניט.

אַלס אויסנאַם, קענען מיר אַפט באַאָבאַכטען שנעלע און שאַרפע ענדערונגען אין דער אויסערליכער נאַטור, ווי צ. ב. ש. אַן ערד־ציטער־ניש, אַ וואולקאַנישען אויסברוך, אַ מבול א. אַז. וו. אַזוינע ענדערונ־גען פאַראורזאַכען אַפט אין פאַרלויף פון אַ פּאָר שעה, און אַפט בלויז אין עטליכע מינוטען באַדייטענדע ענדערונגען אין דער ערד׳ס אויי־בערפלאַך. פאַר דער אַנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפטליכער אַרבייט האָבען אַזוינע ענדערונגען, אַפט, זעהר אַ גרויסע באַדייטונג. זייער ווירקונג איז אָבער שטענדיג אַ נעגאַטיווע, אַ דאַנק די חורבנות, וואָס זיי מאַכען אָן.

ב) פון זינט די געזעלשאַפטליכע אַרבייט האָט אין לויף פון איר אַנטוויקלונג אַנגעהויבען אַלץ אָפטער באַזיגען די נאַטור, האָט זיך די נאַטור גופא אָנגעהויבען ענדערען אונטער׳ן דרוק פון ד ע ם מ ע נ ש ע נ ס ט ע ט י ג ק י י ט, און וואָס ווייטער אַלץ מער איז דאָס אַזוי. אַמאָל ברענגען אַט די ענדערונגען פאַרבעסערונגען, אַן אַנדערש מאָל פאַרערגערונגען. מען קען ברענגען גענוג ביישפּילען פאַר ביידע.

ווען מענשען פאַרניכטען וועלדער, ווערט דער קלימאַט טרוקע־נער און אומבאַשטענדיגער; די קעלט אין ווינטער און די היץ זומער ווערען שטאַרקער; טייכען ווערען אויסגעטריקענט. ווען מענשען טריקע־נען אויס זומפּען, ווערט דער באָדען געזונטער, מער פרוכטבאַר, דער קלי־מאַט ווערט בעסער און געזונטער. אַ שלעכטע, ניט ראַציאָנאַלע באַ־אַרבייטונג פון דער ערד, מאַכט דעם באָדען ערגער, מאַגערט אים אויס.

טיפער מאַכענדיג טייכען, פאַראייניגענדיג פאַרשיידענע טייכען דורך קאַנאַלען, האָבען מענשען באַדייטענד פאַרבעסערט די וואַסער־וועגען. דורכפירענדיג אייזענבאַנען אויף טויזענטער מיילען, האָבען מענשען דערנעהענטערט אַזוינע פלעצער צווישען זיך, צווישען וועלכע יעדע פאַרבינדונג איז פריהער געווען זעהר שווער, צוליב דער ווייט־קייט. ניט זעלטען ווערען גאַנצע בערג דורכגעשניטען דורך טונעלען.

פאָליטישע עקאָנאָמיע

אויב זיי זייגען א שטערונג פאר די פארבינדונגס־צוועקען. די אויס־גראבונג פון דעם סועץ־קאנאל האט פאראייניגט די פריהער צו־טיילטע געגענטען פון צוויי אקעאנען, פון אינדישען און אטלאנטי־שען, און האט אויף טויזענטער מיילען דערנעהענטערט מזרח אייראפא צו מערב־אזיע.

אזוי גרויס איז שוין אין דער איצטיגער צייט דעם מענשענס פעהיגקייט צו פארענדערען די נאטור, אזוי גרויס איז שוין זיין מאכט איבער איהר. וואס ווייטער עס פראגרעסירט די מענשליכע ארבייט, אלס שטארקער ווערט, און אלץ נוצליכער, דעם מענשענס ווירקונג אויף דער נאטור.

די וואקסענדע מאכט פון דער געזעלשאפט איבער דער נאטור, דריקט זיך אויס אין דער פארפאלקאמענונג פון די קאמפס־מיטלען, וואס זי באנוצט אין איהר קאמף מיט דער נאטור — אין דער אנט־וויקלונג פון דער טעכניק.

2) אהן געצייג, מיט די הוילע הענט, קען דער מענש ווייניג וואס אויפטאן, וואס פאלקאמענער עס איז זיין געצייג, אלץ ערפאלג־רייכער איז ער מיט זיין ארבייט, און אלץ פראדוקטיווער איז זי.

מיט א שטיינערנער האק, מיט וועלכער אונזערע גאר ווייטע אור־עלטערען האבען זיך באנוצט, האט געמוזט נעמען אמווייניגס־טען א שטונדע אפהאקען א קליין בוימעלע. די געצייג פון בראנז, וואס האבען אין אייראפא פארנומען דעם פלאץ פון די שטיינערנע געצייג, זיינען שוין געווען פיל בעסער; מיט א האק פון בראנז האט מען שוין געקענט האקען האלץ צוויי אדער דריי מאל שנעלער, ווי מיט דער שטיינערנער האק. אבער אויך די בראנזענע געצייג איז ניט הארט גענוג, עס ווערט שנעל טעמפ און עס ברעכט זיך, דערפאר טאקע איז די ארבייט מיט דער הייגטיגער שטאלענער האק נאך פראדוקטיווער, און פאר דער זעלבער ארבייט פאדערט זיך פיל ווייניגער צייט. די אממערסטענס פאלקאמענע געצייג אבער איז די מאשין. די מאשין פארגרעסערט די פראדוקטיוויטעט פון דער מענשליכער ארבייט אין צענדליגער און הונדערטער מאל.

א. באָגדאַנאָוו

פאַר דער פּראָדוקטיווּיטעט פון דער ארבייט האָט די קוואַליטעט פון די רויהע מאַטעריאַלען פונקט אזא באַדייטונג, ווי די פאַרפאַל־קאָמענונג פון די געצייג. עס קען פאַרשפּאַרט ווערען א גרויסע מאַסע ארבייט, אויב עס ווערען אויסגעקליבען פון די מאַטעריאַלען, וואָס די נאַטור לעגט פאַר אונז פאַר, די בעסערע, שטאַרקערע, די וואָס מ׳קען אַמליבסטען באַארבייטען.

צוזאַמען מיט די געצייג און מאַטעריאַלען קומען אויך אומצו־טיילבאַר איינציגע אנדערע עלעמענטען פון דער געזעלשאַפטליכער טעכניק, עלעמענטען, וואָס געפינען זיך אין דעם אָרגאַניזם גופא פון דעם ארבייטער; זיינע פאַר־פעהיגקייטען, זיין געוואוינהייט צו דער באַשטימטער ארבייט, און בכלל זיינע פעהיגקייטען צו באַנוצען זיך מיט פּראָדוקציאָנס־מיטלען. וואָס העכער עס זיינען דעם ארביי־טערס פעהיגקייטען, אַלץ מער פּראָדוקטיוו איז זיין ארבייט, אונטער די זעלבע אומשטאַנדען. דער ארבייטער מאַכט דאַן ווייניגער איבעריגע אומנויטיגע באַוועגונגען, וועלכע פאָדערען זיך אין א גרעסערער אָדער קלענערער צאָל ביי יעדער ארבייט; ער וועט ווייניגער מאַטעריאַלען איבערפירען, די געצייג וועלען ווייניגער אויסגעארבייט ווערען א. אז. וו. פאַר יעדען איינצעלנעם ארבייטער באַזונדער זיינען אָט די פעהיגקיי־טען דער רעזולטאַט פון לערנען און איבונגען. פון א געזעלשאַפטליכען שטאַנדפּונקט, איז דאָס דער רעזולטאַט פון דער גאַנצער היסטאָרישער אנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט.

די אנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפטליכער טעכניק, הויבט אָן צו געהן אַמשנעלסטען אין דעם לעצטען יאָהר־הונדערט, ווען דער מענש־ליכער שכל הויבט אָן באַוואוסטזיניג אָנגעווענדט צו ווערען אויף אָט דעם פעלד, ווען די טרייבקראַפט פון פּראָגרעס אין דער פּראָדוקציע ווערט די וויסענשאַפט. דער טעכנישער וויסען, וועלכער שטיצט זיך אויף א נאָהענטער באַקאַנטשאַפט מיט די נאַטור־כחות, גיט דעם מענ־שען א מאַכט איבער דער נאַטור, פון וועלכער ער האָט פריהער ניט געוואוסט. די ראַליע פון די טעכנישע וויסענשאַפטען, טרעט אַמ־שאַרפסטען אַרויס דאָרט וואו זיי קענען פיל פאַרשטאַרקען די פּראָ־דוקטיוויטעט פון דער ארבייט, אומאָפּהענגיג פון דעם צושטאַנד פון

פאָליטישע עקאָנאָמיע

די פּראָדוקציאָנס־געצייג. דער ערד־אַרבייטער וועט זיין צ. ב. ש. פיל ערפאלגרייכער אויב ער וועט וויסען אפריהער ווען און וואו געוויסע געוויקסען איז אמבעסטען צום זייהען, ער וועט פיל וועניגער אויסמאגערען זיין פעלד ווי יענער, וואס ווייס דאס ניט, און וועט פון אים פיל מער באקומען.

די טעכניק האט זיך געקענט אנטוויקלען בלויז אין דער געזעלשאפט; דער מענש קען זיך מיט דער אנטוויקעלטער טעכניק באנוצען בלויז אין אן ארגאניזאציע.

3) די שטופע פון דער פּראָדוקטיווּיטעט פון דער ארבייט איז אפהענגיג זעהר פיל פון די ארגאניזאציאָנס־מיטלען פון דער פּראָדוקציע, פון די געזעלשאפטליכע פּראָדוקציאָנס־באציהונגען. די אפהענגיגקייט וועט ברייטער באטראכט ווערען שפּעטער אין פארבינדונג מיט דער לערע וועגען דעם פּראָצעס פון דער עקאָנאָמישער אנטוויקלונג בכלל, דא וועלען מיר דאס באריהרען בלויז אין אירע סאמע אלגעמיינסטע שטריכען.

די פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט ווערט פארגרעסערט ערשטענס, דורך פאראייניגונג און צווייטענס, דורך צוטיילונג.

א. די פאראייניגונג פון דער ארבייט אדער איינפאכע צוזאמענארבייטונג (קאָאָפּעראציע) באשטעהט אין דעם, וואס עטליכע מענשען צוזאמען טוען די זעלבע ארבייט, דאס ווירקט אויף דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט אויף פאלגענדע אופנים:

ערשטענס, ווירקט דאס צוזאמענארבייטען אפילו אין די סאמע איינפאכסטע פארמען אויף דעם גייסטיגען צושטאנד פון די וואס ארבייטען. ארבייטענדיג צוזאמען מיט אנדערע, פילט יעדער ארבייטער עפּעס א באזונדערע גייסטיגע אויפרעגונג, האט א פרישע און ענערגישע שטימונג, וועלכע לעגט ארויף איר שטעמפּעל אויף דער אינטענסיוויטעט פון דער ארבייט און פארגרעסערט אויך איר פּראָדוקטיוויטעט.

צען מענשען, וואס ארבייטען אלע צוזאמען אין איין ארבייטס־פּלאץ, הגם יעדער איינער טוט זיין ארבייט באזונדער, וועלען אין איין

א. באָגדאַנאָוו

טאג שאפען מער ווי איין ארבייטער וואלט קענען שאפען ביי זיך אין דער היים פאר צען טעג.

צווייטענס, ווערט ביים צוזאמענארבייטען איינגעשפּארט דער פארלוסט פון ארבייט, וואס דארף אוועקגעהן אויף שאפען פראדוקציאנס־מיטלען; עס געהט אוועק ווייניגער ארבייט אויף אויפשטעלען באלייכטען און באהייצען דעם ארבייטס־פּלאץ. עס איז פיל לייכטער די איבערגעבליבענע שטיקלעך מאטעריאלען פארנוצען, ווייל ביים צוזאמענארבייטען פון פילע מענשען קלייבען זיך אן אזוינע שטיקלעך אין א גרויסער צאל. אויף אויפבויען איין ארבייטס־פּלאץ פאר צוואנציג ארבייטער, פאדערט זיך פיל ווייניגער מאטעריאל און ארבייט, ווי אויף אויפבויען צען קליינע ארבייטס־פּלעצער, יעדער איינער פאר בלויז צוויי ארבייטער.

דריטענס, וואס איז איבערהויפּט וויכטיג, איז דאס, וואס דאס צוזאמענארבייטען שאפט די מעכאנישע קראפט פון דער מאסע. עס זיינען פאראן פילע ארבייטען, וועלכע איין מענש קען בכלל ניט טאן, אויב מען דארף צ. ב. ש. אויפהויבען א גרויסען גלאק אין קלויסטער, קען דא איין מענש בשום אופן גאר נישט ניט אויפטאן, און הונדערט מענשען, ווען זיי זאלען ארבייטען איינציגווייז איינער נאכ'ן צווייטען קענען אויך גאר נישט ניט אויפטאן אין אזא פאל, אבער הונדערט מענשען צוזאמען, קענען דעם גלאק יא אויפהויבען.

ב) אונטער'ן אלגעמיינעם אויסדרוק „צוטיילונג פון ארבייט", אדער „ארבייטס־טיילונג", ווערען באטראכט גאנץ פארשיידענע געזעלשאפטליכע פראדוקציאנס־שיכות'ן.

די געזעלשאפטליכע צוטיילונג פון דער ארבייט באשטעהט אין דעם, וואס אין דער געזעלשאפט ווערט די פראדוקציע צוטיילט צווישען איינצעלנע פאמיליע־באלעבאטישקייטען (אונטערנעמונגען); איין פאמיליע פארנעמט זיך מיט ערד־ארבייט, א צווייטע מיט דער פראדוקציע פון קליידער, א דריטע מיט אויסגראבען מעטאלען, א פערטע מיט דער פראדוקציע פון געווער און אז. וו.

פאליטישע עקאנאמיע

איידער עס איז אויסגעוואקסען אזא ארבייטס־טיילונג, איז יעדע פאמיליע געווען געצוואונגען צו פראדוצירען באלעבאטישקייט פאר זיך אלץ וואס זי האט באדארפט, עס פארשטעהט זיך, אז די גרויס פון אזא סארט פראדוקציע איז געווען גאנץ אומבאדייטענד און איר אנטוויקלונג איז געגאנגען זעהר לאנגזאם.

ביי דער געזעלשאפטליכער צוטיילונג פון דער ארבייט, האט יעדע פאמיליע איר מער אדער ווייניגער ענגע ספערע פון פראדוקטיווער ארבייט. דאס גיט א מעגליכקייט דעם ארבייטער צו ערווערבען פאר זיך די קענטעניש און פעהיגקייטען פאר זיין ארבייט, א דאנק וועלכע ער קען שאפען פיל מאל מער פראדוקטען, ווי די פאמיליע קען פארברויכען. א שוסטער צ. ב. ש. דארף פאר זיך אליין האבען ניט מער ווי צוויי פאר שטיוועל א יאר, אויפנייהען וועט ער הונדערט פאר; א טרונע מאכער דארף אין פארלויף פון זיין גאנצען לעבען פאר זיך אפילו קיין איין קאסטען ניט האבען, פונדעסטוועגען וועט ער פראדוצירען טויזענט. אט דער גאנצער איבערפלוס פון פראדוקטען ווערט געשאפען פאר אנדערע, פאר דער געזעלשאפט. אויף א וועלכען עס איז אופן ווערען אלע פראדוקטען, וואס די פארשיידענע פאמיליעס שאפען, פאנאנדערגעטיילט צווישען דער גאנצער געזעלשאפט, אבער יעדע פאמיליע באזונדער האט נאכהער פיל מער געברויכס־ארטיקלען פאר זיך, ווי זי וואלט דאס געקענט האבען, ווען זי זאל יעדע זאך מוזען אליין פאר זיך פראדוצירען.

די טעכנישע פונאנדערטיילונג, איז די צוטיילונג פון דער ארבייט אין די גרענעצען פון א באזונדערער פאמיליע, אדער פראדוקציאנס־גרופע. אלס ביישפיל קען אונז דינען די מאנופאקטור, איידער א פראדוקט איז ארויסגעקומען פון דעם ארבייטספלאץ אלס א פארטיגע זאך, האט עס געמוזט דורכגעהן דורך די הענט פון א גאנצער צאל ארבייטער. אזוי צ. ב. ש. שמידט איינער אויס א מעסער, א צווייטער שארפט אים, א דריטער מאכט פאר אים א הענטעל, א פערטער טוט דאס הענטעל אן און אז. וו.

פונקט ווי די געזעלשאפטליכע צוטיילונג פון דער ארבייט, אזוי אויך די טעכנישע, פארגרעסערט די פראדוקטיוויטעט פון דער ארבייט.

א. באַגראַנאָון

דאָס זעהט זיך אַז אין דער טעכנישער צוטיילונג נאָך שטאַרקער, ווי אין דער געזעלשאַפטליכער. אין אַ פאַבריק פון שפּילקעס, ביי אַ טעכנישער פונאַנדערטיילונג פון דער ארבייט, קענען גאַנץ לייכט צען אַרבייטער פּראָדוצירען 48,000 שפּילקעס, ד. ה. 4,800 שפּילקעס אויף אַ מענשען; עס איז אבער זיכער, אַז אַן איינצעלנער ארבייטער, אַרבייטענדיג פאַר זיך אליין, קען מער ווי עטליכע אַ טאָג ניט פּראָדוצירען.

די ווירקונג פון די פאַרשיידענע פאָרמען פון דער פונאַנדערטיילונג פון ארבייט אויף דער פּראָדוקטיוויטעט, דערקלערט זיך אויפ'ן פאָלגענדען אופן: ערשטענס, ווערט דירעקט געשפּאָרט אַ סך צייט; אויב אַ מענש דאַרף טאָן אַ סך פאַרשיידענע קליינע ארבייטען, איינע נאָך דער צווייטער, געהט ביי אים פּשוט אוועק אַ סך צייט אויף אַיבערגעהן פון איין ארבייט צו דער צווייטער, אויף צופּאַסען די הענט אַלע מאָל צו אַנדערע אינסטרומענטען; צווייטענס, העלפט די צוטיילונג פון דער ארבייט דער אַנטוויקלונג פון פלינקייט ביים ארבייטער. ווער עס טוט כּסדר אַ סך פאַרשיידענע און קאָמפּליצירטע ארבייטען קען זיי קיין מאָל ניט טאָן אַזוי שנעל ווי יענער, וואָס פאַרנעמט זיך דעם גאַנצען לעבען מיט בלויז אַ פּאָר איינפאַכע ארבייטען. אויסער דעם גיט די צוטיילונג פון דער ארבייט אַ מעגליכקייט לייכטער צו מאַכען פאַרשיידענע ערפינדונגען און אויסבעסערונגען אין די געצייג. ווען אַ מענש ארבייט פיל יאָרען מיט די זעלבע געצייג, קען ער שנעלער צוטראַכטען ווי אַזוי זיי אַמבעסטען צוצופּאַסען צו דער אַרבייט, און וועלכע ענדערונגען עס פאָדערען זיך אין זיי, אַ דאַנק אַט די אורזאַכען זיינען טאַקע ניט ווייניג אויסבעסערונגען אין געצייג געמאַכט געוואָרען דורך ארבייטער.

3. געזעלשאַפטליכע נוצליכקייט און געזעלשאַפטליכער ווערט.

דער רעזולטאַט פון דער פּראָדוקציע איז אַ געזעלשאַפטליכער פּראָדוקט. צי ער איז אַ מאַטעריעלער אָדער ניט, צי באַזיצט ער די

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

אדער אנדערע פיזישע, אדער כעמישע אייגענשאפטען, האט מיט דער עקאנאמישער וויסענשאפט ניט צו טאן. זי איז א געזעלשאפטליכע וויסענשאפט און דער פראדוקט אינטערעסירט איר ערשטענס, ווייל די געזעלשאפט נויטיגט זיך אין אים, און צווייטענס, ווייל ער איז באשאפען געווארען דורך דער געזעלשאפטליכער ארבייט. זי זעהט דערפאר אין א פראדוקט צוויי אייגענשאפטען. זיין פעהיגקייט צו באפרידיגען א וועלכע עס איז געזעלשאפטליכע באדערפעניש, ד. ה. זיין געזעלשאפטליכע נוצליכקייט אדער זיין געברויכס־ווערט, און די אויסגאבע פון דער געזעלשאפטליכער ארבייטס־ענערגיע, וואס איז אוועק אויף אים צו באשאפען, ד. ה. זיין געזעלשאפטליכען ווערט. דאס הייסט אלזא, אז א פראדוקט באזיצט געזעלשאפטליכע נוצליכקייט, אויב די געזעלשאפט נויטיגט זיך אין אים, און בלויז אזוי לאנג ווי זי נויטיגט זיך אין אים. אויב צ. ב. ש. די געזעלשאפטליכע באדערפעניש פון ברויט איז נאך ניט צופרידענגעשטעלט, באזיצט ברויט א גרויסע געזעלשאפטליכע נוצליכקייט, אבער פארלירט דאס אזוי שנעל ווי עס ווערט פראדוצירט מער ווי עס איז פאר דער געזעלשאפט באמת נויטיג.

דער כאראקטער פון דער געזעלשאפטליכער נוצליכקייט קען זיין זעהר פארשיידען. עס ווענדט זיך וואס פאר א סארט געזעלשאפטליכע באדערפעניש דער פראדוקט באפרידיגט. די נוצליכקייט פון ברויט איז אן אנדערע, ווי די נוצליכקייט פון א האק, אדער פון א וויסענשאפטליכען בוך, אדער פון א דראמאטישער פארשטעלונג און אז. וו. דער אונטערשייד אין נוצליכקייט איז אפהענגיג אן דער קוואליטעט פון דער ארבייט, וועלכע ווערט פארברויכט צו באשאפען דעם באשטימטען פראדוקט. די ארבייט פון ערד־ארבייטער, פון פאבריק־ארבייטער, פון לערער, אדער שרייבער, זיינען פארשיידענע סארטען ארבייט און באשאפען דערפאר פארשיידענע נוצליכקייטען, וועלכע דינען צ באפרידיגען פארשיידענע געזעלשאפטליכע באדערפענישען.

מען דארף ניט צוזאמענמישען די געזעלשאפטליכע באדערפעני־

א. באָגדאַנאָוו

שען מיט די פערזענליכע באדערפענישען פון די איינצעלנע מיטגלי־דער פון דער געזעלשאפט. די באדערפענישען פון די יחידים קענען אמאל אפילו שטעהן אין א דירעקטען ווידערשפרוך מיט די באדער־פענישען פון דער געזעלשאפט אלס א גאנצער; זיי קענען זיין אנטי־געזעלשאפטליכע. אזוינע זיינען צ.ב.ש. די באדערפענישען פון לוקסוס פון די ניט פראדוקטיווע קלאסען, וואס געהען ניט אריין אין דער סיסטעם פון די געזעלשאפטליך נוצליכע ארבייט. אונטער געזעל־שאפטליכע באדערפענישען דארף מען פארשטעהן די באדערפענישען פון דער געזעלשאפטליכער פ ר אָ ד ו ק צ י ע. פון דער געזעל־שאפטס קאמף מיט דער נאטור. בלויז דאן ווען די צופרידענשטעלונג פון פערזענליכע באדערפענישען איז נויטיג פאר דער דערהאלטונג פון דער פראדוקציע, ווערען זיי פאררעכענט פאר געזעלשאפטליכע. פער־זענליך דארף קיינער ניט האבען קיין מאשינען, אדער געציינ, אדער אייזען־גרובען, פונדעסטוועגען באפרידיגען זיי געזעלשאפטליכע באַ־דערפענישען, ווייל זיי זייגען נויטיג פאר דער געזעלשאפטליכער פראַ־דוקציע. בכלל קען זיך די עקאנאמישע וויסענשאפט ניט פארנעמען דירעקט מיט די פערזענליכע באדערפענישען פון מענשען. אויב זי מוז יא אמאל זיי באַרירען, איז דאס בלויז אויף אזוי פיל, וויפיל זי באַ־רירט אנדערע ניט עקאנאמישע ערשיינונגען. בלויז אין זייערע שיכות'ן מיט די עקאנאמישע, אין זייער ווירקונג אויף די לעצטע.

דער געזעלשאפטליכער ווערט פון א פראדוקט איז דער סכום פון ארבייטס־ענערגיע, וואס עס ק אָ ס ט דער געזעלשאפט. דאס קען פאלגליך געמאסטען ווערען מיט דער לענג און אנגעשטרענגטקייט (אינטענסיווי־טעט) פון דער ארבייט פון די מענשען, וואס האבען זיך באטייליגט אין דער פראדוקציע פון דעם באשטימטען פראדוקט. אויב צו באשאפען איין פראדוקט איז נויטיג דרייסיג שעה געזעלשאפטליכע ארבייט, און 300 שעה פון מער אינטענסיווער ארבייט פאר דער באַ־שאפונג פון א צווייטען, איז דאן קלאר, אז דער געזעלשאפטליכער ווערט פון צווייטען פראדוקט, לויט נאך דער סומע פון ארבייטס־ענערגיע, וואס איז אין אים פארקערפערט, איז אן ערך צוואנציג מאל אזוי פיל ווי פון ערשטען.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

דער געזעלשאַפטליכער ווערט איז ניט אָפּהענגיג אָן דעם וויפיל אַרבייט דער אָדער יענער איינצעלנער אַרבייטער וועט אויסגעבען אויף זיין באַשאַפונג. אויב אַ דאַנק זיין אומאָפּהענגיגקייט, אָדער ווייל ער האָט ניט די נויטיגע געצייג, אָדער צוליב אַנדערע צופעליגע אורזאַכען, וועט אַ געוויסער אַרבייטער אויסגעבען אויף דער באַשאַפונג פון אַ פּראָדוקט פיל מער אַרבייטס־ענערגיע, ווי עס ווערט געוויינליך אויס־געגעבען אין דער באַשטיממטער געזעלשאַפט, אויף דער באַשאַפונג פון דעם באַשטיממטען פּראָדוקט, וועט דער געזעלשאַפטליכער ווערט פון דעם פּראָדוקט ניט געהעכערט ווערען צוליב דעם. פּונקט אַזוי וועט דער ווערט ניט קלענער ווערען דורך דעם וואָס אַ דאַנק אויסערגע־וויינליכע פעהיגקייטען פון אַ וועלכען עס איז אַרבייטער, אַ דאַנק נייע געצייג, וואָס זיינען נאָך ניט אַריין אין אַלגעמיינעם געברויך פון דער געזעלשאַפט, וועט דער פּראָדוקט באַשאַפען ווערען מיט אַ פיל קלענערער אויסגאַבע פון אַרבייטס־ענערגיע. דער געזעל־שאַפטליכער ווערט שטעלט מיט זיך פאָר דעם סכום פון אַרבייטס־ענערגיע, וועלכע איז נאָרמאַל נויטיג פאַר דער באַשאַפונג פון אַ געוויסען פּראָדוקט, ביי די געוויינ־ליכע אַרבייטס־באַדינגונגען, וואָס הערשען אין אַ געוויסער געזעלשאַפט.

עס איז דערפאַר נויטיג צו אונטערשיידען צווישען דעם געזעל־שאַפטליכען אָדער נאָרמאַלען ווערט און דעם אינדיווידועלען און צו־פעליגען. צווישען דעם סכום פון אַרבייטס־ענערגיע, וואָס איז בכלל נויטיג, אויף אַ געוויסער שטופע פון דער געזעלשאַפטליכער אַנטוויק־לונג, און דעם וואָס ווערט אויסגעגעבען צופעליג. דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט אינטערעסירט בלויז דער נאָרמאַלער ווערט, מיט דעם אינדיווידועלען ווערט קען זי זיך נאָר אָפּגעבען אויף וויפיל דאָס איז נויטיג, כדי צו פאַרשטעהן די ענדערונגען אין דעם נאָרמאַלען.

באַטראַכטענדיג די קוואַליטאַטיוו פאַרשיידענע אַרבייטען, יעדערע באַזונדער, איז ניט שווער צו זעהן, אַז מאַנכע פון זיי זיינען מער קאָמפּליצירט און אַנדערע מער איינפאַך, אַזוי צ. ב. ש. איז די אַרבייט

פון דעם געלערנטען קאָמפּליצירטער, ווי די ארבייט פון דעם זייגער־מאכער, און די ארבייט פון זיינער־מאכער איז קאָמפּליצירטער, ווי די ארבייט פון שוסטער א. אז. וו. מיר מוזען האָבען אין זינען דעם גראַד פון קאָמפּליצירטקייט פון דער ארבייט, בשעת מיר פאָרשען אויס דעם געזעלשאַפטליכען ווערט פון א פּראָדוקט.

די פאַרשיידענע סאָרטען ארבייט מיט זייערע פארשיידענע גראַדען פון קאָמפּליצירטקייט זיינען די רעזולטאַטען פון דער אומגלייכער ערציהונג פון די ארבייטער און פאָלגליך דער אומגלייכער אנטוויקלונג פון זייערע אָרגאַניזמען. א מער קאָמפּליצירטע ארבייט געהערט צו א מער אנטוויקעלטען אָרגאַניזם, און איינפאַכערע — צו א ווענינער אנטוויקעלטען. עס איז אבער קלאָר, אז א מער אנטוויקעלטער אָרגאַניזם גיט אויך מער ארבייטס־ענערגיע אין דער זעלבער צייט, ווי א ווענינער אנטוויקעלטער. דערפאַר מוז די מער קאָמפּליצירטע ארבייט באַטראַכט ווערען אַלס א גרעסערע אויסגאַבע פון ארבייטס־ענערגיע, ווי די איינפאַכע, אזוי צ. ב. ש. קען א שעה ארבייט פון א געלערנטען אפשר פארגליכען ווערען צו דריי שעה פון א בעל־מלאכה, אדער 12 שעה פון א פּראָסטען ארבייטער.

מיט'ן טערמין „פּראָסטע ארבייט" ווענלען מיר אויף ווייטער באַצייכענען די איינפאַכסטע פארמען פון דער פּראָדוקטיווער ארבייט, וועלכע עקזיסטירט אין א געוויסער געזעלשאַפט. ביים פארגלייכען פון די פּרייזען שטעלט מיט זיך פאָר פּראָסטע ארבייט די נאַטירליכע מאָס, אויף וועלכע די מער קאָמפּליצירטע ארבייט קען רעדוצירט ווערען. דער נאַטירליכער אויסגאַנגס־פּונקט פאר דער ארבייטס־ענערגיע איז א שטונדע פון פּראָסטער ארבייט, פון אלגעמיינער דורכשניטליכער אנשטרענגונג. אויב אויף צו שאַפען א געוויסען פּראָדוקט איז אוועקגעגאַנגען הונדערט שעה פון אזא סאָרט קאָמפּליצירטער און אינטענסיווער ארבייט, אין וועלכער דער פארלוסט פון ארבייטס־ענערגיע פון איין שטונדע קען פארגליכען ווערען מיט דער ארבייטס־ענערגיע פון צען שעה פּראָסטע ארבייט פון דורכשניטליכער אינטענסיוויטעט, וועט דער געזעלשאַפטליכער ווערט פון דעם פּראָדוקט אויסגעדריקט ווערען אין טויזענט ארבייטס־שטונדען א. אז. וו. עס פארשטעהט זיך, אז

פאר געזעלשאפטען, וואס שטעהען אויף פארשיידענע שטופען פון אנטוויקלונג וועט דער אויסגאנגס־פונקט (איין שעה) פון ארבייטס־ענערגיע, זיין גאנץ פארשיידען.

דער אויסדרוק „פראָסטע ארבייט“ איז דאָ אנגעווענדעט אביסעל אנדערש ווי עס איז געוויינליך אנגענומען אין דער וויסענשאפט. געוויינליך ווערט אונטער'ן טערמין „פראָסטע ארבייט“ פארשטאנען אזא סאָרט ארבייט אויף וועלכער עס איז פעהיג יעדער מיטגליד פון דער געזעלשאפט, מיט דורשכניטליכען געזונט, גאָר ניט געלערענטערהייט. דאָס איז א זעהר אבסטראקטע פאָרמולע, און איז אפילו ניט אינגאנצען קלאָר. („גאָרניט געלערנטערהייט“ קען מען גאָרנישט טאָן).

עס איז קלאָר אז וואָס מער עס וואקסט אויס די פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט אין א געוויסער אינדוסטריע, אלץ ווענינער ארבייטס ענערגיע פאָדערט זיך אויף צו שאפען א באשטימטען פּראָדוקט, און זיין ווערט מוז דערפאר ווערען נידעריגער.

די געזעלשאפטליכע נוצליכקייט פון א פּראָדוקט, אלזא, איז זיין פעהיגקייט צו באפרידיגען א געזעלשאפטליכע באדערפעניש. זיין געזעלשאפטליכער ווערט אבער איז דער סכום ארבייטס ענערגיע, וועלכע די געזעלשאפט מוז אויסגעבען אויף אים צו פּראָדוצירען, אונטער באשטימטע פּראָדוקציאָנס באדינגונגען.

די אויסדרוקען „געזעלשאפטליכער“ אדער „נאָרמאלער“ ווערט, ווערען ניט זעלטען פארביטען דורך דעם אויסדרוק „ארבייטס־ווערט“ אדער פשוט „ווערט“.

אַן איבערבליק איבער די אלגעמיינע באגריפען.

1) די עקאָנאָמישע וויסענשאפט איז איינע פון די געזעלשאפטליכע וויסענשאפטען. זי פאָרשט אויס, ערשטענס די פּראָדוקציע, ד.ה. די געזעלשאפטליך נוצליכע ארבייט איבערהויפט טאקע פון איר געזעלשאפטליכער זייט — די שיכות'ן צווישען מענשען; צווייטענס, די צוטיילונג פון די רעזולטאטען פון דער פּראָדוקציע. די פּראָדוקציאָנס

און פונאנדערטיילונגס־שיכות'ן פון מענשען פארשט זי אויס אין זייערע ענדערונגען, אין זייער אנטוויקלונג און אונטערגאנג.

2) די גרונט פראגען בנוגע דער געזעלשאפטליך־נוצליכער ארבייט זיינען, איר קוואליטעט, קוואנטיטעט און פראדוקטיוויטעט.

די קוואליטעט פון דער געזעלשאפטליכער ארבייט, אדער די אנווענדונג פין דער אויסגאבע פון דער ארבייטס ענערגיע ווערט דירעקט באשטימט, ערשטענס דורך די געזעלשאפטליכי באדערפענישען; צווייטענס, דורך די געזעלשאפטליכע פראדוקציאנס מיטלען, און דריטענס, דורך דער מאס ארבייטס קראפט וואס די געזעלשאפט פארמאגט. יעדע איינע פון אט די באדינגונגען ווערט אליין באשטימט דורך דער גאנצער פריהערדיגער געשיכטע פון דער געזעלשאפט.

די קוואנטיטעט פון דער געזעלשאפטליכער ארבייט איז אפהענגיג פון דער מאס געזעלשאפטליכע ארבייטס כחות וואס באטיילינען זיך אין דער פראדוקציע, פון דער לייגג פון דער ארבייטס צייט און פון דער אינטענסיוויטעט פון דער ארבייט. יעדע איינע פון די אויסגערעכענטע עלעמענטען, איז ווייטער, אליין אפהענגיג פון דעם גאנצען סכום פון פארגאנגענע און געגענווערטיגע געזעלשאפטליכע באדינגונגען.

די פראדוקטיוויטעט אדער דער ערפאלג פון דער געזעלשאפטליכער ארבייט ווערט באשטימט, ערשטענס, דורך דער נאטירליכער סביב; אין וועלכער די געזעלשאפט לעבט; צווייטענס, דורך דעם צושטאנד פון דער טעכניק, ד.ה. דורך די פעהיגקייטען פון די מענשען צו באנוצען זיך פאר זייערע צוועקען מיט די נאטור כחות, און דריטענס, דורך דער סיסטעם פון דער געזעלשאפטליכער ארבייט, ווי די אנטוויקלונג פון צוזאמענארבייטען, די צוטיילונג פון דער ארבייט א. אז. וו.

3) דער רעזולטאט פון דער פראדוקציע — דער פראדוקט, פארמאגט צוויי געזעלשאפטליכע אייגענשאפטען, וואס זיינען אומאפהענגיג פון זיינע נאטירליכע אייגענשאפטען; דאס זיינען זיין געזעלשאפטליכע נוצליכקייט און געזעלשאפטליכער ווערט. זיין געזעלשאפטליכע נוצליכקייט באשטעהט אין דעם וואס דער פראדוקט קען באפרידיגען א וועלכע עס איז געזעלשאפטליכע באדערפעניש. זיין

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

געזעלשאַפטליכער ווערט שטעלט מיט זיך פאַר די מאָס ארבייטס־ענערגיע וואָס די געזעלשאַפט האָט געמוזט אויסגעבען כדי אים צו פּראָדוצירען. ביים פאַרגלייכען דעם ווערט פון פּראָדוקטען איז דער אויסגאַנגס־פּונקט אַ שעה פון איינפאַכסטער אר־בייט, וואָס עקזיסטירט אין אַ געוויסער געזעלשאַפט. און דערצו דאַרף דאָס זיין ארבייט פון דורכשניטליכער אַנשטרענגונג.

די צוטיילונג און די אָרדנונג פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט.

די געזעלשאַפטליכע פּראָדוקציאָנס און פונאַנדערטיילונגס שיכות'ן ענדערען זיך שטופּענווייז, איינע נאָך דער צווייטער, ביסלעכווייז. קיין שנעלער איבערגאַנג איז דאָ ניטאָ, קיין שאַרפע גרענעצען צווישען איין צושטאַנד און דעם צווייטען קען מען ניט באַמערקען.

פונדעסטוועגען, ווען מיר פאַרשען אויס דאָס עקאָנאָמישע לעבען פון אַ וועלכער עס איז געזעלשאַפט קען מען אין די מערסטע פאַלען איר געשיכטע צוטיילען אין עטליכע פּעריאָדען וועלכע אונטערשיידען זיך צווישען זיך גאַנץ באַדייטענד, אין דעם געבוי פון די הערשענדע געזעלשאַפטליכע שיכות'ן, וועלכע זיינען גאַנץ אָפט שאַרף אָפּגעטיילט איינס פון דאָס צווייטע.

פון גרעסטען אינטערעס פאַר אונז איז דער גאַנג פון אנטוויקלונג פון די געזעלשאַפטען וואָס זיינען אריינגערעכענט צווישען די „ציוויליזירטע" פון אונזער צייט, זיי זיינען גלייכצייטיג אויך אמערסטענס אויסגעפאָרשט געוואָרען פון דער וויסענשאַפט.

אין אלגעמיינע שטריכען, איז דער אנטוויקלונגס־וועג פון אַט די געזעלשאַפטען אומעטום דער זעלבער. אין דער איצטיגער צייט באַמער־קען זיך צוויי הויפּט פאַזען וואָס זיינען אין פאַרשיידענע פאַלען פאַר־געקומען פאַרשיידען אין זייערע איינצעלהייטען, בעצם אָבער זיינען זיי כמעט דיזעלבע אומעטום.

1) די פּרימיטיווע נאַטירליכע ווירט־

א. באַגראַנאָוו

ש א פ ט. די באַזונדערהייטען מיט וואָס אַט דער צושטאַנד ווערט כאַראַקטעריזירט זיינען, די שוואַכקייט פון דעם געזעלשאַפטליכען מענ־שען אין זיין קאַמף מיט דער נאַטור, די ענגקייט פון די באַזונדערע געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, די איינפאַכקייט פון די געזעלשאַפט־ליכע שיכות'ן, די אַפּוועזענהייט אָדער אומבאַדייטענדע אַנטוויקלונג פון אויסטויש, און די לאַנגזאַמקייט מיט וועלכער עס פלעגען פאָרקומען ענדערונגען אין די געזעלשאַפטליכע פאָרמען.

אין אַט דעם פעריאָד דאַרף מען אונטערשיידען דריי באַזונדערע מדרגות:

א) ד ע ר פ א ר צ י י ט י ג ע ר פ א מ י ל י ע ן ־ ק אַ מ ו ־ נ י ז ם; דער העכסטער גראַד פון הערשאַפט פון דער נאַטור איבער'ן מענשען, די אומזיכערקייט פון דער מענשליכער עקזיסטענץ; די אָר־גאַניזאַציע פון דער אַרבייט איז געבויט אויף ענגער בלוט קרובה'־שאַפט צווישען מענשען.

ב) ד י פ אַ ט ר י אַ ר כ אַ ל ע ־ פ אַ מ י ל י ע ן ס י ס ־ ט ע ם. עס עקזיסטירען שוין אַזוינע מיטלען פון קאַמף פאַר עק־זיסטענץ וואָס פאַרזיכערען דאָס לעבען (ערד אַרבייט, פיה־צוכט.); די געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציע פון דער אַרבייט ווערט אויסגעברייי־טערט, הגם זי געהט נאָך אַלץ ניט אַרויס פון די ראַמקעס פון קרובה'־שאַפט; אין דער פּראָדוקציע זונדערט זיך אָפּ די אָרגאַניזאַטארישע אַרבייט, וועלכע גיט איין יחיד די מאַכט איבער אַלע אַנדערע יחידים וואָס שטעלען צוזאַמען די משפחה־גרופּע. דורך דעם ווערט געשאַ־פען די מעגליכקייט פאַר עקספּלואַטאַציע, הגם אין דער צייט איז זי, אַ דאַנק דער באַשרענקטקייט פון דער פּראָדוקציע בכלל, זעהר באַ־גרענעצט.

ג) ד י פ ע אַ ד אַ ל ע אָ ר ד נ ו נ ג. דורך דער ווייטערער אַנטוויקלונג פון דעם געזעלשאַפטליכען כח פון מענשען, באַשרענקט זיך שוין ניט די אָרגאַניזאַציע פון דער אַרבייט, אויף פאַמיליע־באַציהונגען, דער ענגער צוזאַמענבונד צווישען די מיטגלידער ווערט קלענער מיט איר אויסברייטונג, די קליינע פאַמיליע־גרופּען וואָס שטעלען דאָן צוזאַמען די אָרגאַניזאַציע פון אַרבייט גיסען זיך ניט

צונויף אלע איז איינעם. נאר זיי בלייבען מער אדער ווייניגער זעלבסטשטענדיג. די ארגאניזאטארישע ארבייט געהט טיילווייז איבער צו די עלטסטע מיטגלידער פון אט די קליינע גרופען, און טיילווייז פארבלייבט דאס פאר דעם ארגאניזאטאר־פעאדאל, וועלכער פאראייניגט זיי אלעמען. די עקספלואטאציע ווערט א סיסטעם, זי געפינט אבער איר גרענעץ אין די באגרענעצטע באדערפענישען פון דער הערשענדער גרופע.

2) די ווירטשאפט אויפ'ן יסוד פון אויסבייטען פראדוקטען. די גרויס פון דער געזעלשאפטליכער פראדוקציע אזוי גוט ווי די פארשיידענארטיגקייט פון אירע עלעמענטען וואקסען אויס. די געזעלשאפט שטעלט שוין מיט זיך פאר א קאמפליצירטען גאנצען, וואס באשטעהט פון באזונדערע ארגאניזירטע גרופען, וואס זיינען צווישען זיך פארבונדען דורך דער אומארגאניזירטער צוטיילונג פון דער ארבייט. פון די פונאנדערטיילונגס־שיכות'ן שפילט די הויפט ראליע דער אויסבייטען פון פראדוקטען. דער אנטוויקלונגס־פראצעס פון דער געזעלשאפט ווערט שנעלער.

דעם פעריאד דארף מען צוטיילען אויף צוויי מדרגות:

1) די קליין בורזשואזע ארדנונג. איהר כאראקטעריסטישער שטריך זיינען די קליינע באזונדערע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס. די פראדוקציאנס־מיטלען געהערען צו די, וואס באנוצען זיי דירעקט, און א דאנק דעם איז קיין עקספלואטאציע גאר ניטא, אדער זי איז שוואך אנטוויקעלט.

2) די קאפיטאליסטישע ארדנונג. די גרויסקייט און קאמפליצירטקייט פון דער פראדוקציע, און צוזאמען דערמיט אויך די מאכט פון דעם געזעלשאפטליכען מענשען איבער דער נאטור. וואקסט שוין איצט אויס צו אן אומגעהערטער גרויס. צו אן אומגעהערטער גרויס דערגרייכט אבער אויך די מאכט איבער דעם מענשען פון די געזעלשאפטליכע שיכות'ן, וואס ווערען איצט אויסערגעוויינליך קאמפליצירט. דער פונדאמענט פון די שיכות'ן ווערט די

פרייע לוין־ארבייט. דער אנטוויקלונגס־פּראָצעס פון דער געזעלשאַפט ווערט אויסערגעוויינליך פאַרשנעלערט.

3) די סאָציאַל ארגאניזירטע ווירטשאַפט — די נאָך ניט דערגרייכטע שטופע פון אַנטוויקלונג*). די גרויסקייט און קאָמפּליצירטקייט פון דער פּראָדוקציע־האַלטען אַלץ אין וואַקסען, אָבער די פאַרשיידענאַרטיגקייט פון די עלעמענטען ווערען אריבערגעטראָגען אויף די פּראָדוקציאָנס־ווערקצייג און אויף די פּראָדוקציאָנס־מעטאָדען. די מיטגלידער אָבער פון דער געזעלשאַפט אנטוויקלען זיך אַלץ מער אין דער זייט פון איין־אַרטיגקייט. די פּראָדוקציע און די פאַרטיילונג פון פּראָדוקטען זיינען צוועקמעסיג אָרגאַניזירט דורך דער געזעלשאַפט גופא, אין איין איינהייטליכער גאַנצער סיסטעם, וואָס ווייס ניט פון פונאַנדערברעקלונג, ווידערשפּרוכען און אַנאַרכיע. דער אנטוויקלונגס־פּראָצעס ווערט נאָך מער פאַרשנעלערט.

ביז אַ געוויסען גראַד באַזונדער פון דעם אלגעמיינעם אנטוויקלונגס־פּראָצעס פון די געגענווערטיגע קולטורעלע געזעלשאַפטען, דאַרף מען אוועקשטעלען דאָס לעבען פון דער קלאַסישער וועלט מיט אירע באַזונדערע טענדענצען, וואָס האָט געבראַכט צו די אמערם־טענס פאַרענדיגטע פאָרמען פון עקספּלואַטאַציע פון דער שקלאַפען־ארבייט, און צו דעם אונטערגאַנג, וואָס איז געקומען דערנאָך.

אַנאַליזירענדיג די געזעלשאַפטליכע שיכות׳ן פון יעדען באַזונדערען פעריאָד, איז נויטיג זיך קלאָר צו מאַכען וואָרום און אויף וועלכען אופן איז דאָס אנטשטאַנען, וואָרום און אויף וועלכען אופן האָט זיך דאָס געענדערט, ווען די געזעלשאַפט איז איבערגעגאַנגען צו נייע שיכות׳ן.

אַ דאַנק דער אומצוטיילבארער פאַרבינדונג פון די עקאָנאָמישע ערשיינונגען מיט די רעכטליכע און אידעאָלאָגישע, קען די עקאָנאָמישע

---

*) דעם אָנהויב פון דער דאָזיגער מדרגה זעהען מיר שוין איצטער אין דער קאָמוניסטישער רוסלאַנד.

(רעדאַקטאָר).

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

וויסענשאַפט נימט פּאַרשוויינען די פראַגע וועגען דער געגענזייטיגער פּאַרבינדונג, אין וועלכער עס געפינט זיך די אַנטוויקלונג פון אַט די דריי אָפּטיילונגען פון מענשליך־געזעלשאַפטליכען לעבען.

די עקאָנאָמישע וויסענשאַפט קען צוטיילט ווערען אויף פּאָליטישער עקאָנאָמיע און עקאָנאָמישער פּאָליטיק. די פּאָליטישע עקאָנאָמיע איז די לערע וועגען די אורזאַכען פון די ענדערונגען אין די געזעלשאַפטליכע שיכות'ן, און די עקאָנאָמישע פּאָליטיק איז די לערע וועגען די מיטלען און מעטאָדען פון אַט די ענדערונגען.

וועגען דער מעטאָדע פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט.

די עקאָנאָמישע וויסענשאַפט איז איינע פון די געזעלשאַפטליכע וויסענשאַפטען. כדי צו געבען א באַגריף וועגען איר מעטאָדע, וועט זיין אַמבעסטען פריהער פון אַלץ צו באַווייזען וועלכע מעטאָדען עקזיסטירען פאַר דער וויסענשאַפט בכלל, מיט וואָס אונטערשיידען זיך די מעטאָדען פון די געזעלשאַפטליכע וויסענשאַפטען און צום לעצט וואָס זיינען די באַזונדערהייטען פון דער מעטאָדע פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאַפט.

עס זיינען דאָ צוויי פונדאַמענטאַלע אַלגעמיינע וויסענשאַפטליכע מעטאָדען: די אינדוקטיווע און די דעדוקטיווע.

די אינדוקטיווע מעטאָדע איז די, וואָס זוכט פון איינצעלנע באָאָבאַכטונגען און ערפאַרונגען צו ציהען אַלגעמיינע שלוסען, פון א רייהע אַזעלכע שלוסען ווערען געמאַכט אַנדערע, פון א מער אַלגעמיינעם כאַראַקטער א. אַז. וו. ביז די העכסטע גענעראַליזאַציעס פון דער וויסענשאַפט.

א פאַרשער האָט עטליכע מאָל באַמערקט, אַז די אַקס פון א וואָגען הויבט אָן ברענען, ווען דער וואָגען באַוועגט זיך, דערפון קומט ער צום שלוס, אַז „פון רייבונג צינדט זיך אָן די אַקס", דאָס איז דער ערשטער באַזונדערער שלוס פון א רייהע באַזונדערע פאַקטען. דער שלוס האָט זיך באַקומען א דאַנק דער געמיינשאַפטליכקייט פון די ערשיינונגען,

א. באַגראַנאָוו

ד. ה. באַטראַכטענדיג די באַזונדערע ערשיינונגען, האָט זיך אָנגעהויבען פון זיי אויסטיילען דאָס, וואָס איז זיי אַלעמען געמיינשאַפטליך. נאָך שטאַרקער און צווייפעל־לאָזער וועט אַט דער שלום ווערען, אויב ער וועט קענען באַווייזען ווערען אויך אויף א צווייטען וועג, דורך דעם אונטערשייד אין די ערשיינונגען; אויב מען פאַרענדערט די רייבונגס־קראַפט, מען פאַרקלענערט איר, אָדער מען פאַרגרעסערט, מען באַשמירט מיט א וועלכער עס איז פעטקייט די אַקס, אָדער מען מאַכט נאָך ענגער די עפענונג אין וועלכער די אַקס דרעהט זיך, געפינען מיר אַז אין ערשטען פאַל ווערט די היץ קלענער, אין צווייטען גרעסער. פאַלגליך הייסט עס, אַז די אורזאַכע פון דעם, וואָס די אַקס ווערט הייס אָדער צינדט זיך אָן, איז טאַקע די רייבונג.

אויף דעם זעלבען אופן אַנטשטעהען א גאַנצע רייהע ענליכע גענעראַליזאַציעס. טיילען פון א מאַשין דערוואַרימען זיך, ווען זיי רייבען זיך איינס אָן דאָס צווייטע; א זעג, פון דעם וואָס זי רייבט זיך אָן די האָלץ, וואָס זי זעגט; דורך רייבען איין שטיק האָלץ אָן א צווייטען באַקומט דער ווילדער מענש פייער. דער רעזולטאַט איז, אַז מיר קומען צו א שלום פון א מער אַלגעמיינעם כאַראַקטער: „קערפּערס ווערען הייס דורך רייבונג".

ווייטער ווייזט זיך אַרויס, אַז אַן אָנוואַרעמונג קומט אויך פאָר בשעת א געוויסע באַוועגונג ווערט אָפּגעשטעלט, צ. ב. ש., ווען א קויל שלאָגט זיך אָפּ אָן וואַנט, ווערט זי וואַרעם. ווען עס זיינען דאָ רייבונגען, איז אויב די באַוועגונג שטעלט זיך ניט אָפּ אינגאַנצען, ווערט זי אָבער לאַנגזאַמער, שוואַכער, מיט איין וואָרט, א געוויסער טייל פון איר ענערגיע פאַרשווינדט. דאָס אַלגעמיינע אין אַט די אַלע פאַלען איז דאָס, וואָס די באַוועגונג פאַרשווינדט, טיילווייז אָדער אינגאַנצען, פון א סך אַזוינע גענעראַליזאַציעס אַנטשטעהט דער פאָלגענדער אַלגעמיינער שלום: „וואו עס פאַרשווינדט די באַוועגונג, אַנטוויקעלט זיך וואַרעמקייט", אָדער „באַוועגונג (מעכאַנישע) געהט איבער אין וואַרעמקייט".

אַנדערע אויספאָרשונגען האָבען באַוויזען, אַז אויך ליכט און עלעקטריציטעט קענען פאַרוואַנדעלט ווערען אין וואַרעמקייט און אין

מעכאַנישער באַוועגונג און פאַרקערט. דערפון אַנטשטעהט דער אַל־געמיינער געזעץ: „אַלע מינים פון ענערגיע (אַלע טיפּען פון ענדע־רונגען, וועלכע קומען פאַר אין דער נאַטור) קענען איבערגעהן פון איינס אין דאָס צווייטע.“

אָט אַזוי געהט די אינדוקציע, שטיצענדיג זיך אויף באַאָבאַכ־טונגען און ערפאַרונגען, פון דאָס איינצעלנע צו דאָס אַלגעמיינע.

די דעדוקציע געהט אויף דעם פאַרקערטען וועג. האָבענדיג פאַר זיך אַלגעמיינע באַגריפען, ציהט זי פון זיי שלוסען פון מער איינצעל־נעם כאַראַקטער, אַזוי, אַז אויב צ. ב. ש. עס איז באַוואוסט, אַז אַלע מינים ענערגיע געהען איבער איינס אין דאָס צווייטע, איז ווען דער פאָרשער באַגעגענט זיך מיט א נייעם, נאָך ניט אויסגעפאָרשטען מין פון ענערגיע, נעמט ער גלייך אָן, אַז אויך אָט דער מין קען איבער־געהן אין א צווייטען.

אָבער אַלס פונדאַמענט פון דער דעדוקציע דינט שטענדיג די אינדוקציע, ווייל די אַלגעמיינע באַגריפען פון וועלכע די באַזונדערע איינצעלנע שלוסען ווערען געצויגען, זיינען אַליין דער רעזולטאַט פון דער אינדוקציע.

די געזעלשאַפטליכע וויסענשאַפטען, באַנוצענדיג זיך מיט די זעל־בע צוויי מעטאָדען, ווי אַלע אַנדערע וויסענשאַפטען, אונטערשיידען זיך פון יענע דערמיט, וואָס זיי באַטראַכטען די ערשיינונגען פון א געזעלשאַפטליכען שטאַנדפונקט. עס וואָלט ניט ריכטיג זיין, ווען מיר זאָלען זאָגען, אַז די געזעלשאַפטליכע וויסענשאַפטען פאַרנעמען זיך בלויז מיט דער געזעלשאַפט. ניין, גאַנץ אָפט נעמען זיי אין זיך אַריין אויך ערשיינונגען, וואָס זיינען ניט קיין געזעלשאַפטליכע, זיי ווערען אָבער אויסגעפאָרשט בלויז אין זייער שיכות צו דעם לעבען פון דער געזעלשאַפט, בלויז אין זייער ווירקונג אויף דער געזעלשאַפט. אַזוי צ. ב. ש. הויבט זיך כמעט אימער אָן די באַשרייבונג פון דעם לעבען פון א וועלכען עס איז פאָלק, מיט דער באַשרייבונג פון די נאַ־טור־באַדינגונגען אין וועלכע ער לעבט; אָבער אָט די באַדינגונגען ווערען ניט אַרומגערעדט אין זייער גאַנצקייט, נאָר בלויז אויף אַזוי פיל ווי פיל עס איז נויטיג כדי צו פאַרשטעהן די אַנטשטעהונג פון די

א. באַגדאַנאָוו

באזונדערע אייגענשאפטען פון דעם פאָלק. עס האָט ניט קיין זין צו שטודירען דעם געזעלשאפטליכען לעבען פון מצרים און איגנאָרירען די פעריאָדישע פארפלייצונגען פון ניל. אבער אָט דער ניט געזעל־שאפטליכער פאקט, ווערט דאן גענומען אין אנבעטראכט בלויז פון א געזעלשאפטליכען שטאנדפונקט, אויף וויפיל ער ווירקט אויפ'ן לע־בען פון דער מצרי'שער געזעלשאפט, ניט קימערענדיג זיך גאָר צ. ב. ש. וועגען דער אסטראָנאָמישער דערקלערונג פון אָט דער ערשיינונג.

אָבער די געזעלשאפטליכע וויסענשאפטען זיינען קאָמפליצירטע און דער געזעלשאפטליכער בליק אויף דער אויסערליכער נאטור קען אנגעווענדט ווערען אויף פארשידענע אופנים. איין טייל פון דער גע־זעלשאפטליכער וויסענשאפט, די לערע וועגען דער מאטעריעלער קול־טור, שטודירט אלע פאקטען פון שטאנדפונקט פון זייער דירעקטען שיכות צו דעם קאמף פון דער געזעלשאפט מיט דער נאטור. אויב דער וויסענשאפט קומט אמאָל אוים צו באַרירען צ. ב. ש. די געשיכטע פון אידעען, איז דאָס בלויז כדי פעסטצושטעלען ווי אזוי האָבען אָט די אידעען געווירקט אויף דעם ווייטערען קאמף, וואָס די געזעלשאפט פירט געגען דער אויסערליכער נאטור. א צווייטער טייל, — די עקאָ־נאָמישע וויסענשאפט, שטודירט אלע ערשיינונגען פון שטאנדפונקט פון די שיכות'ן, וועלכע אנטשטעהען צווישען מענשען אין זייער קאמף פאר'ן לעבען. אויב אָט די לעצטע וויסענשאפט באַרירט פראגען פון דער מאטעריעלער קולטור, איז דאָס בלויז כדי אויסצוגעפינען, וואָס פאר א ווירקונג האָבען געהאט די געוויסע טעכנישע באדינגונגען אויף די ענדערונגען פון די געגענזייטיגע שיכות'ן פון די מענשען. די לערע וועגען דער גייסטיגער קולטור שטודירט אלץ, וואָס האָט א שיכות צו די געזעלשאפטליכע מיטלען פון דענקען און וויסען.

די באזונדערהייט פון דער מעטאָדע פון דער עקאָנאָמישער ווי־סענשאפט באשטעהט אלזאָ אין דעם, וואָס אין אלע ערשיינונגען אינ־טערעסירט איר בלויז איין זאך: וואָס פאר א באדייטונג האָט עס פאר די געגענזייטיגע שיכות'ן צווישען מענשען, אין דעם קאמף מיט דער נאטור.

די פונדאמענטאלע, ערשטע אורזאכען פון יעדער ערשיינונג לי־

גען דרויסען פון איר אליין. דאס איז גילטיג אויך פאר דער עקאנאמיק, דערפאר איז דורכאויס נויטיג, שטודירענדיג די עקאנאמישע פאקטען, צו דערקלערען זייער אנטשטעהונג דורך אנדערע, ניט־עקאנאמישע פאקטען. דערפאר טאקע וועלען מיר ווייטער רעדען ניט בלויז וועגען די פראדוקציאנס־שיכות'ן פון מענשען, נאר אויך וועגען דער טעכניק אלס אורזאך פון די עקאנאמישע ענדערונגען; מיר וועלען אויך מוזען רעדען וועגען דער גייסטיגער קולטור אלס א וויכטיגען פאקטאר, וואס הגם ער שטאמט אפ פון אנדערע (א „דעריוואטיווען" פאקטאר), האלט ער פארט אפ אדער פארשנעלערט דעם גאנג פון די עקאנאמישע ענדערונגען פון לאנד, און באשטימט אין א געוויסען זין אפילו די פארמע פון די ענדערונגען, הגם ער קען זיי ניט ארויסרופען זעלבסטשטענדיג.

די קאמפליצירטקייט פון די געזעלשאפטליכע ערשיינונגען מאכט אפט כמעט אוממעגליך צו באנוצען זיך אין דער עקאנאמישער וויסענשאפט מיט דער אינדוקטיווער מעטאדע, וועלכע איז אמבעסטען צוגעפאסט צו איינפאכע, ניט קאמפליצירטע, פאקטען. דער עקאנאמיסט מוז זיך דאן ארויסהעלפען דורך דער דעדוקציע, אין דער פארמע פון דער אזוי גערופענער אבסטראקטער מעטאדע. דער פארשער פרובירט זיך פארשטעלען א באשטימטע זייט פון א געזעלשאפטליכער ערשיינונג אין איר סאמע ריינער און איינפאכער פארמע, און נאכהער פירט ער אריין אין געדאנק פארשיידענע נייע ווירקונגען, און פרובירט לאגיש אויסגעפינען, וואס פאר אן ענדערונגען וועלען מוזען, א דאנק דעם, פארקומען. אזוי צ. ב. ש. באטראכטענדיג די געגענווערטיגע געזעלשאפט, קען מען אנהויבען מיט פארשטעלען זיך, אז אין איר הערשט א פולשטענדיגע פרייע קאנקורענץ פון אונטערנעמונגען, און זוכען צו געפינען וואס פאר אן ענדערונגען עס מוזען אין איר פארקומען. נאכהער דארף מען נעמען אין אנבאטראכט די פארשיידענע שטערונגען, וואס די קאנקורענץ האט, און זעהן ווי אזוי דארפען זיי ווירקען אויף דעם גאנג פון אט די ענדערונגען.

עס איז נויטיג נאך צו זאגען עטליכע ווערטער מכח דער שטופע

א. באָגדאַנאָוו

פון אנטוויקלונג, אויף וועלכער די עקאָנאָמישע וויסענשאפט געפינט זיך. אַט די שטופע איז ניט קיין זעהר הויכע, עס זיינען דערוויילע געמאכט געוואָרען בלויז די ערשטע טריט, הגם דאָס זיינען גלייכצייטיג אויך די שווערסטע טריט. די עקאָנאָמישע וויסענשאפט איז נאָך זעהר יונג, זי איז געבוירען געוואָרען ניט פריהער ווי אין 17טען יאָר־הונדערט.

עס זיינען געווען צוויי גרונט־אורזאכען פאר אזא שפעטער געבורט און שוואכער אנטוויקלונג פון דער עקאָנאָמישער וויסענשאפט. די ערשטע, מער אַלגעמיינע אורזאכע, איז די גוואַלדיגע קאָמפּליצירטקייט, און פאָגליך די גוואַלדיגע שוועריגקייט פון דער דערקענטעניש פון די סאָציאַלע ערשיינונגען. די צווייטע אורזאכע איז, וואָס דער אינטערעס גופא פאר דער עקאָנאָמישער וויסענשאפט האָט זיך אנגעהויבען אנטוויקלען ערשט ניט לאַנג. די אויפמערקזאמקייט פון דעם פאָרשענדען גייסט ווערט פריהער פון אַלץ צוגעצויגען צו יענע זייטען פון לעבען, וואס צייכענען זיך אויס מיט זייער שנעלער באַוועגונג, מיט די אָפטע ענדערונגען פון זייערע פאָרמען, מיט דעם שטורעמדיגען גאַנג פון זייער אנטוויקלונג. די פאָר־קאַפּיטאַליסטישע געזעלשאַפטליכע פאָרמען האָבען זיך אויסגעצייכענט איבערהויפּט מיט דער לאַנגזאמקייט פון זייער באַוועגונג, מיט זייער שטופּענווייזער אנטוויקלונג. בלויז די בורזשואַזע וועלט, מיט איר פיבערהאפט־שנעלען לעבענס־גאַנג, מיט דער מאַסע ווידערשפּרוכען, וואָס שווימען אַרויס אויף איר אויבערפלאַך אַלץ אָפטער און שאַרפער, האָט געקענט באַשאפען א טיפען און לעבעדיגען אינטערעס פאר דער אויספאָרשונג פון די עקאָנאָמישע ערשיינונגען.

צווייטער קאפיטעל.

דער פארצייטיגער משפחה־קאמוניזם.

די פאקטען אויף וועלכע מיר שטיצען זיך בשעת מיר טרעטען צו צו דער אויספארשונג פונ'ם לעבען פון די פארצייטיגע מענשען, קענען ניט באצייכענט ווערען אלס רייכע. קיין שום ליטעראטור איז פון יענער צייט ניט פארבליבען, ווייל זי האט דעמאלט גאר ניט עקזיסטירט. די איינציגע עדות פון יענער ווייטער פעריאדע זיינען די ביינער, געצייג א. אז. וו., וואס מיר געפינען אין דער ערד.

עס איז דא נאך א זעהר וויכטיגער קוואל, וואס מיר קענען אויסנוצען פאר דער אויספארשונג פונ'ם לעבען פון די פארצייטיגע מענשען, דאס איז דאס לעבען, די שיכות'ן און געוואוינהייטען פון די געגענווערטיגע ווילדע שבטים, איבערהויפט די וואס געפינען זיך נאך אויף א גאר נידעריגער שטופע פון אנטוויקלונג.

באנוצענדיג זיך אבער מיט דעם קוואל, מוז מען זיין זעהר פארזיכטיג אין די שלוסען וועלכע מען ציהט. היינט זיינען שוין מער ניטא אזוינע ווילדע, וועמען עס זאל קיינמאל ניט געווען אויסקומען צו האבען צו טאן מיט מער אנטוויקעלטע פעלקער, עס איז דערפאר זעהר מעגליך על פי טעות אנצונעמען פאר אן איבערבלייבעכץ פון פארצייטיגע געוואוינהייטען, עטוואס וואס איז באמת דער רעזולטאט פון די לעצטע יארען. עס זיינען אויך מעגליך אנדערע סארטען טעותים. עס איז מעגליך, אז א שבט, וואס האט שוין פריהער געהאט אנטוויקעלט א פארהעלטעניסמעסיג הויכע קולטור, זאל דאס, א דאנק דעם, וואס זיין היסטאריש לעבען איז ניט איינגעגעבען, צוריק פארלירען. אננעמענדיג אזא שבט, וואס איז צוריק ווילד געווארען פאר א פארצייטיג ווילדען, קען מען קומען צו זעהר פיל פאלשע שלוסען.

א. באָגדאַנאָוו

יעדענפאלס, זיינען אָט די פאַקטען, וואָס מיר האָבען היינט, וועגען דעם לעבען פון די פאַרצייטיגע מענשען, גענוג אויף קלאָר צו מאַכען די גרונט־שטריכען פון די געזעלשאַפטליכע שיכות'ן פון דער „פאַר־היסטאָרישער" צייט.

1) דער שיכות פון פאַרצייטיגען מענשען צו דער נאַטור.

אין זיין קאַמף מיט דער נאַטור איז דער פאַרצייטיגער מענש זעהר שוואך באַוואָפענט, ערגער פון פילע חיות. זיין איינגעבאָרענע געווער, — זיינע הענט, פיס, ציינער, זיינען פיל שוואַכער, ווי צ. ב. ש. ביי די גרויסע רויב־חיות. קינסטליך געווער, די וואָס גיבען דעם איצטיגען מענשען זיין איבערוואָג איבער דער גאַנצער איבעריגער לעבעדיגער און טויטער נאַטור, זיינען דעמאָלט געווען זעהר שלעכטע און גראָבע, און דערצו נאָך אין אַזאַ קליינער צאָל, אַז זיי האָבען ניט געקענט באַדייטענד פאַרלייכטערען דעם מענשענס קאַמף פאַר'ן לעבען.

אין אָט דעם שווערען קאַמף ערשיינט דער פאַרצייטיגער מענש, ווייט ניט אַלס דער קעניג פון דער נאַטור. פונקט פאַרקערט, דער ערשטער פעריאָד אין דעם לעבען פון דער מענשהייט איז אַ פעריאָד פון אונטערדריקונג און שקלאַפעריי. אָבער אַלס אונטערדריקער און הערשער טרעט דאָ אַרויס ניט דער מענש, נאָר די נאַטור.

די ערשטע געווער זיינען אָהן צווייפעל געווען דער שטיין און דער שטעקען. אָט די געווער, גענומען דירעקט פון דער נאַטור, קען מען, ווי עס שיינט, געפינען אפילו ביי די העכערע מינים אַפען. אין דער איצטיגער צייט זיינען שוין אין ערגעץ ניט פאַרבליבען אַזוינע ווילדע מענשען, וואָס זאָלען פון קיין אַנדערע געווער ניט וויסען.

דער מאָרד איז ביי דעם פאַרצייטיגען מענש שוואך און אומאַנטוויקעלט. זייענדיג געצוואונגען כסדר צו פירען אַ שווערען און ביטערען קאַמף, בלייבט אים קיינמאָל קיין צייט ניט פאַר וועלכער עס איז גייסטיגער אַרבייט. פונדעסטוועגען אָבער אַנטוויקעלט זיך דער מענש.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

א טעמפּער אונטערדריקטער שקלאַף פון דער נאַטור, קעמפענדיג כסדר פאר זיין לעבען און פאר זיינע לעבענס־מיטלען, באקענט ער זיך דאַד ביסלעכווייז מיט געגענשטאנדען און כחות פון דער נאַטור. פון דור צו דור ו ו ע ר ע ן איבערגעגעבען די אַנגעזאמעלטע ערפאַרונגען און עס ווערען אויסגעבעסערט זיינע וואפען. מיט א א גוואלדיגער לאַנג־זאמקייט, אין פאַרלויף פון פיל יאר, ווערען איינע נאך דער צווייטער געמאכט פארשיידענע אַנטדעקונגען און ערפינדונגען. עס ווערען דאַן ערפונדען אלץ אזוינע זאכען, וואָס ציינען זיך אויס פאר דעם גע־גענווערטיגען מענשען אלס זעהר איינפאַכע. דעם פּאַרצייטיגען מענ־שען אַבער האַבען אַט די איינפאַכע ערפינדונגען זעהר טייער געקאָסט.

פאַראייניגענדיג דעם שטיין מיט׳ן שטעקען באַארבייטענדיג זיי און צופּאַסענדיג זיי פאר זיינע צוועקען, שאַפט דער מענש פאר זיך זיין שטיינערנע האַק, אַ מעסער, א פייל א. אז. וו. פון אַט די איינפאַכע וואַפען זיינען נאַכהער אַנטשטאַנען פילע אנדערע.

כמעט אין דער זעלבער צייט, ווען עס געהען אריין אין געברויך די שטיינערנע וואַפען, ו ו ע ר ע ן אויך אַנטדעקט די נוצליכע איינענשאַפטען פון פייער.

די ערשטע ווענדקע פאר כאפּען פיש, וואָס איז באשטאַנען פון ביינער פון פיש, און די איינפאַכע פליטע וואָס אַנטוויקעלט זיך שפּע־טער אין א שיף, זיינען געקומען פיל שפּעטער. ענדליך קומט די ער־פינדונג פון פייל און בויגען; דאָס שטעלט שוין אוועק דעם מענשען אויף איין שטופע מיט די שטאַרקסטע חיות.

אַזוי איז ביסלעכווייז, לאַנגזאם געגאַנגען דער פּראָגרעס פון דער פּראַדוקטיווער ארבייט, אין יענער פריהער צייט אין דעם לעבען פון דעם מענשען.

זייער הויפּט באַשעפטיגונג איז געווען צו באַקומען פרוכטען פון די בוימער, געיעג אויף קליינע חיות, פיש כאפּען, און די פּראַדוקציע פון זייערע גראָבע פּרימיטיווע געוועהר פון שטיינער. האָלץ, ביינער, און די שאַפונג פון קליידער, וועלכע פלעגען געמאכט ווערען פון די פעלען פון די דער׳הרג׳עטע חיות. יענעם פּראַדוקציאָנס־צושטאַנד

א. באָגדאַנאָוו

קען מען אָנרופען דער יעגערישער, פאַרשטעהענדיג אונטער'ן וואָרט „יאַגד", דאָס אַרויסקריגען פון דער אויסערליכער נאַטור די לע־בענס־מיטלען, וועלכע זי פאַרמאָגט. עס מאַכט ניט אויס, אויב דאָס באַשטעהט פון געיעג אויף ווילדע חיות אין וואַלד, פון כאַפּען פיש אין טייך, אָדער אָראַפּרייסען פרוכטען פון בוימער. דער הויפּט כאַ־ראַקטער־שטריך פון יענעם סאָרט לעבען איז, וואָס דער מענש איז קיינמאָל ניט זיכער מיט זיין לעבען. דאָס באַקומען פון פרוכטען, פיש־כאַפּעריי און דער געיעג אויף ווילדע חיות, זיינען אַלץ אַזוינע באַשעפ־טיגונגען, אין וועלכע דער צופאַל שפּילט אַ זעהר גרויסע ראָליע. די פּראָדוקציאָנס־טיילען, וועלכע גיבען דעם מענשען די זיכערהייט אין דעם מאָרגען, ווי צ. ב. ש. ערד־אַרבייט און פיה־צוכט, זיינען נאָך אין דער צייט ניטאָ.

אַלע כחות פון דעם פאַרצייטיגען מענשען געהען אַוועק אויף צו באַקומען די נויטיגסטע לעבענס־מיטלען. אַ פולער טאָג אַרבייט איז קוים גענוג פאַר אים אויף זיך צו דערנערען. זיין גאַנצע אַרבייטס־צייט ווערט איינגעשלונגען דורך זיין קאַמף פאַר'ן לעבען. עס בלייבט ביי אים קיינמאָל קיין צייט ניט, ווען ער זאָל קענען אַרבייטען פאַר אַ צווייטען, אָדער ער זאָל קענען פאַרבעסערען זיינע אייגענע לעבענס־באַדינגונגען. זיין אַרבייט שאַפט קיינמאָל ניט קיין איבעריגען פּראָ־דוקט, ד. ה. מער ווי ער אַליין מוז פאַרברויכען. אויב דער ווילדער יעגער האָט היינט באַקומען מער לעבענס־מיטלען, ווי ער קען פאַר־ברויכען, איז גאַנץ מעגליך, אַז מאָרגען וועט ער גאָר ניט באַקומען, אָדער ער וועט אפשר אינגאַנצען אונטערגעהן אין קאַמף מיט אַ חיה, וואָס איז שטאַרקער פון אים.

עס איז קלאָר, אַז אונטער אַזוינע באַדינגונגען איז ניט מעגליך קיין שום עקספּלואַטאַציע. עס איז ניט מעגליך, אַז איינער זאָל פאַר זיך צונעמען דעם איבערפלוס פון אַ צווייטענס אַרבייט, עס איז גאָר קיין איבערפלוס ניטאָ. אין דער צייט איז מעגליך בלויז דער גראָבס־טער און פּרימיטיווסטער מיטעל ווי אַזוי איין מענש קען אויסנוצען דעם צווייטען — דאָס איז פשוט אים אויפצועסען.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

2) די געזעלשאַפטליכע פּראָדוקציאָנס-שיכות׳ן אין דער פּאַרצייטיגער משפּחה.

די היינטיגע וויסענשאַפט ווייס ניט פון אַזוינע מענשען, וואָס זאָלען ווען עס איז, אין דער פאַרגאַנגענהייט אָדער געגענוואַרט האָבען געלעבט אויסערהאַלב אַ וועלכער עס איז געזעלשאַפט. אין דער פּאַר־צייטיגער עפּאָכע האָבען שוין עקזיסטירט געוויסע פאַרבינדונגען צווי־שען מענשען, הגם ניט אַזוינע ברייטע ווי היינט. זיך באַגעהן אָהן דער הילף פון אַנדערע מענשען, אין זיין קאַמף פאַר׳ן לעבען, איז פאַר דעם פּאַרצייטיגען מענשען געווען פונקט אַזוי אוממעגליך, ווי פאַר דעם היינטיגען. פּנים אל פּנים מיט דער פיינדליכער נאַטור וואָלט דער איינצעלנער מענש גלייך געווען פאַר׳משפּט אויף אַ זיכערען אונטער־גאַנג.

אָבער אויך דער כח פון דער געזעלשאַפטליכער פאַראייניגונג, איז אין יענער צייט געווען אַ גאַנץ אוּמבאַדייטענדער. די הויפּט אורזאַכע דערפון איז געווען, ווי עס איז שוין איין מאָל אָנגעצייגט געוואָרען, די זעהר שוואַכע אַנטוויקלונג פון דער טעכניק. אַט די ערשטע אורזאַכע האָט אַרויסגערופען אַ צווייטע — די זעהר ענגקייט פון די געזעל־שאַפטליכע פאַרבינדונגען, די אוּמבאַדייטענדע גרויס פון די באַזונ־דערע געזעלשאַפטען.

וואָס נידעריגער עס איז די טעכניק, וואָס ווייניגער פּאָלקאָם עס זיינען די מיטלען, וואָס ווערען אָנגעווענדעט אין קאַמף פאַר׳ן לעבען, אַלץ אַ גרעסערער שטח ערד פאָדערט זיך פאַר יעדען איינצעלנעם מענשען, אַ „פעלד פאַר עקספּלואַטאַציע“, וואו ער זאָל קענען באַקו־מען פאַר זיך די נויטיגע לעבענס־מיטלען. דער פּאַרצייטיגער געיעג איז אַזאַ סאָרט אוּמפּראָדוקטיווע אַרבייט, אַז אויף איין קוואַדראַט מייל ערד, אונטער דורכשניטליכע נאַטור־באַדינגונגען, קענען מער ווי 20 מענשען ניט לעבען. אַ וועלכע עס איז מער באַדייטענדע מענשלי־כע גרופּע האָט זיך געמוזט צושפּרייטען אויף אַזאַ גרויסען ערד־שטח, אַז עס וואָלט געווען אוממעגליך פאַר זיי אויפצוהאַלטען צווישען זיך

א. באָגדאַנאָוו

א וועלכע עס איז געזעלשאפטליכע פארבינדונג. ווען מיר נעמען נאָך אין אנבאטראכט די מיטלען, וואָס די פארצייטיגע מענשען האָבען געהאט אויף צו רייזען, די אפּוועזענהייט פון וועלכע עס איז וועגען פון הויז־חיות, אויף וועלכע מען זאָל קענען פאָרען, און די גוואַלדיגע געפאָרען פון מאכען א וועלכע עס איז, אפילו אומבאַדייטענדע רייזע, ווערט פאַר אונז קלאָר, אז די פארצייטיגע געזעלשאפט האָט העכסטענס געקענט באַשטעהן פון א פּאָר צענדליג מענשען.

פאראייניגען זיך פאר א געמיינשאַפטליכען קאמף פאר'ן לעבען, איז אין יענער צייט געווען מעגליך בלויז פאר די מענשען וועמען די נאַטור זעלבסט האָט פאראייניגט, דורך זייער אפשטאַמונג, און דורך זייערע פאַמיליע־פאַרבינדונגען.

מענשען, וועלכע זיינען ניט געווען קיין בלוט־פאַרוואַנדטע צווי־שען זיך, זיינען ניט אריינגעטראָטען אין קיין פרייער פאראייניגונג פאַר פּראָדוקציאָנס־צוועקען. פאַר דעם פאַרצייטיגען מענשען איז אוממעגליך זיך דערטראַכטען צו אַזאַ קאָמפּליצירטען געדאַנק, ווי א פרייער אָפּמאַך. אויסער דעם, און וואָס עס איז אויך די הויפּטזאַך, — די שוועריגקייטען פון זיין קאמף פאר'ן לעבען האָבען איהם אויסגע־לערענט זיך צו באַציהען פיינדליך צו יעדען איינעם, מיט וועמען ער איז ניט געווען צונויפגעבונדען דורך קרובה'שאַפט אָדער דורך א געמיינ־שאַפטליך לעבען.

דערפאַר האָט די געזעלשאַפטליכע ארגאַניזאַציע פון דעם פאַר־צייטיגען מענשען געהאט די פאָרמע פון א מ ש פ ח ה, זייערע עקאָנאָמישע שיכות'ן זיינען פון אַט דער גרופּע ניט אַרויס.

די הויפּט פּראָדוקציאָנס־שיכות'ן פון אַט דער משפחה־גרופּע איז דאָס א י י נ פ אַ כ ע צ ו ז אַ מ ע נ א ר ב י י ט ע ן. די געזעל־שאַפטליכע פּראָדוקציאָנס־טעטיגקייט איז אזוי באַגרענעצט און אזוי איינפאַך, אז יעדער איינער קען טאָן אַלץ, וואָס אַלע אַנדערע קענען. און זיי אַלע טוען טאַקי, יעדער איינער באַזונדער, כמעט די זעלבע אַר־בייטען. דאָס איז די שוואַכסטע פאָרמע פון צוזאַמענאַרבייטען. אונ־טער געוויסע אומשטאַנדען טרעט אַרויס אויף דער סצענע א פאַר־איינינונג פון א פיל ענגערען כאַראַקטער. די קאָלעקטיווע אויספירונג

פון אן ארבייט, וועלכע איז צו שווער פאר איין מענשען. דאָס ווערט דערגרייכט בלויז דורך דער מעכאַנישער קראַפט, וועלכע ווערט גע־שאפען פון דעם צוזאמענארבייטען פון א גאנצער גרופּע. ווי צ. ב. ש. פון דער אלגעמיינער פארטיידיגונג געגען א ווילדער חיה, אָדער פון אַן אלגעמיינעם געיעג.

אין דער פאמיליע־גרופּע הויבט זיך גאנץ פריה אָן אנטוויקלען א געוויסע צוטיילונג פון דער ארבייט. אין אָנפאנג איז דאָס בלויז א פיזיאָלאָגישע צוטיילונג אויף געשלעכטער און יאָרען. דער געיעג איז די ארבייט פון די דערוואקסענע מענער, דאָס קלייבען פון פרוכטען איז די ארבייט פון פרויען און קינדער, א. אז. וו.

די פונאַנדערטיילונג פון דער ארבייט איז ניט אָפּהענגיג געווען אַן דעם ווילען פון איינצעלנעם. דער שווערער קאמף מיט דער נאַטור האט דאָס ניט דערלויבט. די טעטיגקייט פון אלעמען האָט געמוזט אזוי באשטימט ווערען, אז עס זאָל ניט זיין קיין אומזיסטער פארלוסט פון כחות, די ארבייט איז ארגאניזירט געוואָרען דורך דעם אלגעמיי־נעם ווילען פון דער משפּחה לויט אירע אלגעמיינע אינטערעסען.

דער אנטוויקלונגס־גאנג פון דער משפּחה־גרופּע, קען אין דער איצטיגער צייט אויסגעמאָלט ווערען בלויז אין זיינע אלגעמיינע שטריכען.

אין אָנפאנג איז די פארצייטיגע משפּחה ווארשיינליך באשטאנען פון דער פרוי־מוטער און אירע קינדער, וועלכע נויטיגען זיך אין איר הילף, ווען זיי זיינען נאָך יונג. מיט דער צייט ווערט אָט די פאר־בינדונג אלץ שטארקער, א דאנק די נוצען, וואָס די מענשען ציהען פון דעם געזעלשאפטליכען בונד אלס אזעלכען. די קינדער גערען ניט אוועק פון דער מוטער אפילו ווען זיי וואקסען אוים. די געוואוינהייט פון א גע־מיינשאפטליכען לעבען אנטוויקעלט זיך אלץ מער, און מענשען זוכען אלץ מער צו האלטען זיך צוזאמען. די משפּחה־גרופּע קען זיך פונאַנ־דערוואקסען, פארשטעהט זיך, בלויז ביז די גרענעצען, וועלכע די אנט־וויקלונג פון איר טעכניק שטעלט פאר איר אוועק. אנטוויקלענדיג זיך איבער אָט די גרענעצען, ווערט די גרופּע צופאלען.

3) די פאַרצייטיגע פאָרמען פון פאַרטיילונג.

די פאָרמען פון פונאַנדערטיילונג זיינען אינגאַנצען געווען אין איינקלאַנג מיט די פּראָדוקציאָנס־שיכות׳ן פון דער פאַרצייטיגער משפחה.

אויב די צוטיילונג פון דער ארבייט אין דער פּראָדוקציע איז ניט געווען אָפּהענגיג פון דעם ווילען פון יחיד, נאָר פון דעם קאָלעקטיווען ווילען, האָט די פונאַנדערטיילונג פון די פּראָדוקטען פון זייער ארבייט אויך געמוזט זיין די זאך פון דער גאַנצער גרופּע. די גרופּע האָט גע־געבען יעדען איינעם לויט נאָך זיינע באדערפעניסען; געבען איינעם וועניגער, ווי ער האָט באדאַרפט, איז פשוט געווען אוממעגליך, ווייל דאָס וואָלט געבראכט צו דעם אונטערגאנג פון די מיטגלידער פון דער גרופּע און צו דער אָפּשוואכונג פון דער גרופּע גופא. געבען איינעם מער ווי ער נויטיגט זיך, איז געווען מעגליך אפשר בלויז אין זעלטענע אויסנאַמס־פאַלען, בכלל אבער איז דאָס ניט מעגליך געווען צוליב דער אומבאַדייטענדער אנטוויקלונג פון דער פּראָדוקציע, און ווייל עס איז ניט געווען קיין איבערפלוס פון ארבייט, ד. ה. פון אַזאַ אַרבייט, וואָס זאָל שאַפען מער פּראָדוקטען, ווי עס מוז גלייך פאַרברויכט ווערען.

על כן האָט די פונאַנדערטיילונג אין דער פאַרצייטיגער גרופּע גע־טראָגען אַ אָרגאַניזירטען קאָמוניסטישען כאַראַקטער. פון פּריוואַטען און פּערזענליכען אייגענטום איז אפילו קיין סמן ניט געווען. וואָס עס איז בשותפות פּראָדוצירט געוואָרען, איז צווישען אַלעמען צוטיילט געוואָרען, און טאַקע גלייך פאַרברויכט געוואָרען. קיין אָנזאַמלונגען זיינען ניט געווען.

4) די גרונטשטריכען פון דער פּסיכאָלאָגיע פון דער פאַרצייטיגער געזעלשאַפט.

גאַנץ אַפּט איז די לאַגע פון דעם איינצעלנעם אין דער פאַרצייטיגער פאַמיליע געשילדערט געוואָרען אין זעהר אָנציהענדע פאַרבען; ניטאָ קיין הערען און שקלאַפען, גלייכהייט אין דער פונאַנדערטיילונג

פון די פּראָדוקטען, ברידערליכקייט האָט געהערשט אין אלע זייערע געגענזייטיגע באציהונגען א. אַז. וו. עס וואָלט זיך דאכטען, אז דא זיינען פאַראַן אלע גינסטיגע באדינגונגען פאר א שנעלער אנטוויקלונג פון די מענשליכע כחות, פאר א פּראָגרעס אין אלע אָפּטיילונגען פון געזעלשאַפטליכען לעבען. באמת אָבער איז דאָס גאנץ אנדערש געווען. קיין אנדער געזעלשאַפט, פון וועלכער די מאָדערנע וויסענשאַפט וויים, האָט זיך ניט אויסגעצייכענט אַזוי מיט איר שטעהענדיגען צו־שטאַנד, מיט אזא אומבאוועגליכקייט פון אירע לעבענס־פאָרמען, ווי די פּאַרצייטיגע קאָמוניסטישע.

די פּאַרצייטיגע געזעלשאפט האָט ניט געוואוסט פון קיין הארען און שקלאַפּען. זי האָט אבער אויך ניט געוואוסט פון פרייהייט. דער מענש האָט זיך געפונען אין דער שווערסטער שקלאַפעריי, וועלכע איז נאָר מעגליך. ער איז אונטערדריקט געוואָרען פון דער בייזער מאכט פון דער נאַטור, געגען וועלכער ער איז ניט געווען פאַרטיידיגט, וועלכע ער האָט זיך נאָך ניט אויסגעלערענט צו באזיצען. די עלעמענטארע קרעפטען פון דער אויסערליכער וועלט האבען זיך אויסגעלאכט פון אלע זיינע באמיהונגען. אויף יעדען טריט האָבען זיי זיך געשפּילט מיט זיין שיקזאַל. זייער הערשאַפט איז געווען פיל ביטערער, ווי די באַוואוסטזיניגע הערשאפט פון מענשען אין די שפּעטערע צייטען.

אין דער פונאַנדערטיילונג פון די פּראָדוקטען האָט געהערשט גלייכהייט. אָבער וואָס האָבען זיי געהאט צו טיילען? די רעזולטאַטען פון דער געזעלשאַפטליכער ארבייט זיינען געווען אַזוי אומבאדייטענד, אז אפילו ביי זייערע אומבאַדייטענדע אומאַנטוויקעלטע באַדערפעני־שען האָבען זיי קוים געקענט אויפהאלטען דאָס לעבען. די מאַטעריעלע לאַגע פון די פּאַרצייטיגע מענשען איז געווען אַזא נידעריגע, אז די היינטיגע אָרעמקייט איז אין פאַרגלייך מיט דעם — רייכקייט.

די פּאַרצייטיגע ברידערליכקייט, די געגענזייטיגע הילף און פאַר־טיידיגונג, האָבען ווירקליך מיט זיך פאָרגעשטעלט א גאנץ ענגע און שטאַרקע פאַרבינדונג צווישען די פּאַרצייטיגע מענשען. אָבער דאָס איז ניט געגאַנגען אויסער די גרענעצען פון דער אייגענער משפּחה. דער מענש, וואָס האָט ניט געהערט צו דער משפּחה, האָט ניט געקענט דער־

א. באגראנאוו

ווארטעז קיין שום הילף פון די מיטגלידער פון יענער קליינער געזעלשאפט, מעז האט, פארקערט, אים גיכער באטראכט פאר א שונא, און אפט האט מעז אים באהאנדעלט ווי יעדע אנדערע חיה, וועלכע זיי האבעז באגעגענט אויף זייער יאגד.

די מאכט פון דער נאטור איבער'ן מענשעז האט געוואלדיג שווערער געמאכט זייער אנטוויקלונג, ווייל זיי האבעז געמוזט אוועקגעבעז אלע זייערע כחות אויף דעם שווערעז קאמף מיט דער נאטור. די גלייכע פונאנדערטיילונג פון פראדוקטעז, וועלכע איז געוועז דער רעזולטאט פון דער נידעריגער טעכניק און דאס וואס עס איז ניט געוועז קיין איבעריגע ארבייט. האט ניט דערלאזעז, אז אפילו איינצעלנע פערזאנעז זאלעז אויסברייטערעז זייערע באדערפענישעז, און דערמיט פארגרעסערעז זייער ענערגיע און אנטוויקלונגס־פעהיגקייטעז, וואס וואלט קענעז געבעז א שטויס פארווערטס דעם פראגרעס פון דער געזעלשאפט. די ענגע געגענזייטיגע פארבינדונג צווישעז אלע מיטגלידער פון דער משפחה, צווישעז וועלכע עס איז כמעט קיין גייסטיגער אונטערשייד ניט געוועז, האט געפירט דערצו, אז די פערזענליכקייט האט זיך ניט געקענט אויסטיילעז פון דער גרופע, און באטראכטעז זיך אלס א באזונדערעז יחיד. דער מענש האט קיין פערזענליכעז ווילעז ניט געהאט, עס איז געוועז בלויז דער ווילעז פון דער משפחה; דאס איז געוועז ניט בלויז דער ווילעז פון די לעבעדיגע, נאר נאך איז א גרעסערער מאס, דער ווילעז פון די טויטע. פאר הונדערטער און טויזענטער יארעז זיינעז איבערגעגאנגעז פון איין דור צום צווייטעז, כמעט אהן שום ענדערונגעז, די אנגענומענע אופנים פון קאמף פאר'ן לעבעז. די פארמעז פון די געגענזייטיגע שיכות'ן, אין די וועגעז פון דענקעז. די פארגאנגענהייט, פארקערפערט אין אומבאוועגליכע מנהגים, האט געהערשט איבער דער געגענווארט, און די איינצעלהייטעז פון לעבעז, וואס האבעז ניט געקענט אריין אין די ראמעז פון די אנגענומענע מנהגים, האט אויך די פערזענליכקייט זיך אונטערווארפעז צו דער גרופע, ניט זייענדיג בכח ארויסצוטרעטעז זעלבסטשטענדיג.

א מנהג, וואס ווערט אויפגעהאלטעז טויזענטער דורות, ווערט פארשטיינערט. יעדע זאך, וואס איז ניי, יעדע זאך, וואס איז אין ווי-

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

דערשפּרוך מיט די אורשפּרינגליכע לעבענס־פאָרמען און באוואוסטזיין, רופט ארויס א מורא און ברענגט ליידען. די פּסיכאָלאָגיע פון פארצייטיגען מענשען איז איינע פון די גרעסטע שטערונגען פאר זיין אנטוויקלונג.

אבער דאס איז נאָך ווייניג. פאר דער אנטוויקלונג איז נויטיג מאַטעריאל. וואס אָרעמער עס איז די מענשליכע נשמה, אלץ ווייניגער באוואוסטזיניג איז איר באַציהונג צו דער ארומיגער סביבה, און אלץ ווייניגער זיינען די מעגליכקייטען פון די מענשען צו פּראָגרעסירען. דער באוואוסטזיין איז דעם מענשענס וויכטיגסטע וואפען, ביי דעם פארצייטיגען מענשען אבער געפינט זי זיך נאָך בלויז אין אן אנפאנגס־צושטאנד.

דער בליק פון דעם פארצייטיגען מענש אויפ'ן לעבען און אויף דער וועלט איז נויטיגערווייזע געוועזען רויה און טונקעל. די מאכט פון דער נאַטור האט דערשטיקט דעם שכל; די ענגקייט פון די משפחה־שיכות'ן האט געצוואונגען זיין געדאנק צו באוועגען זיך רק אין דעם זעלבען ענגען קרייז, און האט געשטערט יעדער אויסברייטונג פון זיין גייסטיגען האָריזאָנט.

דער גאנצער גייסטיגער באַגאַזש פון דעם פארצייטיגען מענש איז באשטאנען פון אן אומבאַדייטענדער צאָל, צוואָרפענע פּראַקטישע ידיעות, וועלכע זיינען געוועזען צוזאמענגעפלאָנטערט מיט אן אנצאָל דורכאויס פאנטאסטישע פארשטעלונגען וועגען דער וועלט. די אומ־פאלקאָמענהייט פון פּסיכישען אפּאַראַט פירט דערצו, וואָס פאלשע שלוסען האבען די אויבערהאנט איבער אמת'ע, די פאנטאזיע הערשט איבער די פאָזיטיווע רעזולטאטען פון דער דערקענטעניש.

געפינענדיג זיך אונטער דעם דרוק פון דער נאַטור, איז דער מענש ניט נאָר ניט געוועזען בכח אריינצודרינגען אין אירע סודות, נאָר עס האט אים אפילו געפעהלט דער וואונש צו שטרעבען דערצו. ער האט ניט געמאכט קיין אונטערשייד צווישען לעבעדיגע און טויטע אין דער אויסערליכער וועלט, און צווישען דאס אומבאוואוסטזיניגע און באוואוסטזיניגע אין זיך אליין. אלע זאכען, אלע נאַטור־ערשיינונגען האבען זיך אים פארגעשטעלט אין דער זעלבער ליכט: די זון, וואס ברענט

אים, דער שטיין, אַז וועלכען ער האָט צושלאָגען זיין פוס, די חיה, וואָס איז אויף אים אָנגעפאלען, דער מענש מיט וועלכען ער איז געקורמען אין א צוזאַמענשטויס. אין די אלע זאכען האָט ער געזעהן בלויז ט אַ ט ע ז, בלויז קראַפט, וועלכע איז אָדער נוצליך אָדער שעדליך פאַר אים. די שיכות'ן פון זאכען און די שיכות'ן פון מענשען זיינען פאַר איהם געוועזן דאָס זעלבע.

שוואַכזיניגקייט, ענגקייט, אַז אומבאַזיגבארער אומ'חן געגען אלץ וואָס איז ניי, די גרעסטע אָרעמקייט פון געדאנק, דאָס זיינען די גרונט כאַראַקטער־שטריכען פון דער פסיכאָלאָגיע פון דעם פאַרצייטיגען מענשען. אויפ'ן ערשטען בליק דאכט זיך, אַז דאָ איז גאָר ניטאָ קיין שום מעגליכקייט פאַר דער אנטוויקלונג פון דעם מאַטעריעלען און גייסטיגען לעבען. פונדעסטוועגען איז אַזאַ אנטוויקלונג יאָ פאָרגעקומען, הגם זעהר לאנגזאם. די נאַטירליכע געגנערשאפט פון דער פאַרצייטיגער פסיכאָלאָגיע, געגען יעדען פראָגרעס, האָט געקענט בייגעקומען ווערען בלויז דורך נאַטירליכע כחות.

5) די אנטוויקלונגס-כחות אין דער פאַרצייטיגער געזעלשאַפט.

עס איז שוין אָנגעצייגט געוואָרען, אַז די גרויס פון דער משפחה־גרופּע ווערט שטרענג באַגרענעצט דורך דער פּראָדוקטיוויטעט פון זייער ארבייט. אונטער געגעבענע צושטאַנדען פון דער פּראָדוקציע, מוז די גרופּע פונאנדערפאלען אַזוי שנעל ווי זי וואַקסט אריבער אַ געוויסע צאָל. אנשטאט איין גרופּע ווערען צוויי, און יעדע איינע פאַרנעמט אַ באַזונדערען פעלד פון טעטיגקייט. אָט די גרופּען קענען ווייטער אויסוואַקסען ביז דעם פּונקט, ווען זיי מוזען זיך פונאַנדערפאלען, און אַז. וו. די פאַרמערונג פון מענש, פירט, אויף דעם אופן דערצו, אַז די צאָל איינוואוינער פון אַ ג ע וו י ס ע ן ל אַ נ ד זאָל וואַקסען אומענדליך. אבער די מעגליכקייטען פון אַ ג ע ג ע ב ע ן ל אַ נ ד זיינען באַגרענעצטע, און אונטער באַשטימטע פּראָדוקציאָנס־מיטלען קען דאָס

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

אויסהאַלטען בלויז אַ באַשטימטע צאָל מענשען. ווען צ.ב.ש. די געדיכטקייט פון אַ לאַנד פון יעגערס דערגרייכט 20 מענשען אויף אַ קוואַדראַט מייל, וואָלט אַ ווייטערע פאַרמערונג געווען שוין איבער די גרענעצען פון די מעגליכקייטען, עס וועלען פעהלען די נויטיגע לעבענס־מיטלען פאַר דער אַלץ וואַקסענדער באַפעלקערונג. דאָס איז די אַזוי גערופענע **אַבסאָלוטע איבער־באַפעלקערונג.**

אַן אַבסאָלוטע איבערבאַפעלקערונג ברענגט מיט זיך הונגער, קראַנקהייטען, אַ פאַרגרעסערטע שטערבליכקייט און אָהן אַ שיעור ליידען. דער כח פון ליידען באַזיגט ביסלעכווייז די טעמפּע אומבאַוועגליכקייט פון די מנהגים, און עס ווערט מעגליך דער פּראָגרעס פון דער טעכניק. דער הונגער צווינגט בייצוקומען זייער ווידערגעפיל פאַר יעדער זאַך וואָס איז ניי, און עס הויבען זיך אָן אַנטוויקלען ביסלעכווייז נייע מעטאָדען אין דעם קאַמף פאַר'ן לעבען. עס קומען אַריין אין געברויך מיטלען, וואָס זיינען שוין פריהער באַקאַנט געווען, וואָס זיינען אָבער ניט פון אַלעמען אַנגעווענדעט געוואָרען און עס ווערען אַנטדעקט נייע.

אויף דעם אופן ווערט איינע פון די וויכטיגע שטערונגען פון דער אַנטוויקלונג באַזייטיגט. עס בלייבט די צווייטע, די אָרעמקייט פון דער פּסיכאָלאָגיע, דאָס פעהלען פון וויסען, די אומפעהיגקייט באַוואוסטזיניג צו זוכען נייע מיטלען פאַר'ן קאַמף מיט דער נאַטור. אַ דאַנק דעם, געהט די אַנטוויקלונג אומבאַוואוסטזיניג, מיט דער נאַטור, און מיט אַזאַ לאַנגזאַמקייט וואָס דער מאָדערנער מענש קען זיך קוים פאָרשטעלען.

די אויסבעסערונגען פון דער טעכניק פאַרלייכטערען די ליידען, וואָס זיינען אַרויסגערופען געוואָרען דורך דער איבערבאַפעלקערונג, בלויז צייטווייליג. דער נייער אופן פון געזעלשאַפטליכער אַרבייט, ווערט אַליין ניט גענוג, אַזוי גיך ווי די באַפעלקערונג ווערט ווייטער פאַרגרעסערט. דער כח פון הונגער צווינגט דאַן דעם מענשען ווייטער צו מאַכען נאָך אַ טריט אויף זיין אַנטוויקלונגס־וועג.

דאָס זיינען די אורזאַכען פון דער אַנטוויקלונג, אין דער פאַרצייטיגער געזעלשאַפט. די אומבאַוועגליכקייט פון די פּראָדוקציאָנס־

א. באָגדאַנאָוו

פּאַרמען, פירט, פריהער אָדער שפּעטער צו אַן אבסאָלוטער איבערבאַ־פעלקערונג, און די איבערבאַפעלקערונג צושטערט די אומבאַוועגליכ־קייט. אַ דאַנק דעם קאָנסערוואַטיזם פון דער פּסיכאָלאָגיע פון דער פּאַרצייטיגער געזעלשאַפט, פּלעגט דער פּראָגרעס פון טעכניק זיך שטענדיג שטאַרק פאַרשפּעטיגען אין פאַרגלייך מיט דער איבערבאַ־פעלקערונג, און דאָס פעהלען פון לעבענס־מיטלען איז בכלל גערעדט, אין יענער צייט געווען כראָניש.

אַלס איינער פון די ערשטע רעזולטאַטען פון דער אבסאָלוטער איבער־באַפעלקערונג, טרעט געוויינליך ארויס דער פאַרבּיטערטער קאַמף צווישען פאַרשיידענע משפחה־גרופּען, און די איבערוואַנדערונג פון גאַנצע שבטים אין נייע לענדער. אַזאַ איבערוואַנדערונג איז פאַר דער טעמפּער פּסיכאָלאָגיע פון פאַרצייטיגען מענשען פּונקט אַזוי שווער, ווי אַ וועלכע עס איז ענדערונג אין זיין טעכניק.

דריטער קאַפּיטעל.

די פּאַטריאַרכאַלע משפּחה־אָרגאַניזאַציע.

1) דער אָנהויב פון ערד־ארבייט און פיה־צוכט.

די אבסאָלוטע איבער־באפעלקערונג האָט געצוואונגען די פּאַר־צייטיגע מענשען בעסלעכווייז אויסצובעסערען זייער געווער און די אופנים פון זייער פּרימיטיווע יעגערישע פּראָדוקציע, מיט דער צייט האָט זי זיי אויך געצוואונגען ארויסצוגעהן פון די גרענעצען פון יענער פּראָדוקציע און איבערצוגעהן צו אנדערע אופנים פון קאַמף פאַר׳ן לעבען.

די ערד־ארבייט און פיה־צוכט זיינען אנטשטאנען אין פארשיי־דענע לענדער, ווי עס שיינט, זעלבסטשטענדיג, אין אָנהויב באזונדער איינע פון דער צווייטער, אין איינקלאנג מיט די לאָקאלע נאטור־באַ־דינגונגען.

די אנטדעקונג פון דער ערד־ארבייט, קען מען זיך מיט מער אדער ווייניגער ווארשיינליכקייט, פארשטעלען אלס רעזולטאט פון א גאנצער רייהע „צופעליגע“ פאקטען, וואס האבען זיך געמוזט פון צייט צו צייט איבער׳חזר׳ן. אויסשיטענדיג, ניט ווילענדיג אביסעל פון די קער־נער פון די ווילדע ברויט - געוויקסען, וואָס דער מענש האָט צו־נויפגעקליבען, געפינט ער מיט עטליכע מאנאטען שפּעטער אויסגע־וואקסענע זאנגען אויפ׳ן זעלבען פּלאַץ. טויזענטער מאָל האָט דאָס גע־מוזט בלייבען פאר׳ן מענשען אומפארשטענדליך. אבער, פריהער אדער שפּעטער האט די פארבינדונג פון די צוויי ערשיינונגען געמוזט זיך איינוואָרצלען אין מח פון דעם ווילדען, און די נויטווענדיגקייט האָט ארויסגערופען דעם געדאנק מיט אָט דער פארבינדונג זיך צו באנוצען.

א. באָגדאַנאָוו

די אנטדעקונג האט גיכער פון אלץ געקענט געמאכט ווערן פון פרויען. ווייל צוליב זייערע קינדער איז זייער לעבען געווען א וועניגער וואנ־דערענדער, און זיי האבען זיך געמוזט מער פארנעמען מיט צונויפקלייבען פרוכטען און קערנער.

די פרימיטיווע ערד־ארבייט איז גאר ניט ענליך צו דער מאדער־נער. די אופנים פון זייער ארבייט זיינען גראב און ניט זיכער, דער אקער, צ. ב. ש. איז שוין אפילו א שפעטערע ערפינדונג. נאך ניט לאנג צוריק, אין א צייט וואס קען זיכער ניט באצייכענט ווערען אלס פארצייטיג, פלעגט די ערד געאקערט ווערען מיט א האלץ, וואס פלעגט אפגערייניגט ווערען פון אלע סוקעס מיט׳ן אויסנאם פון איינעם, וועל־כער פלעגט פארשארפט ווערען, און וועלכער פלעגט אויפגראבען די ערד, ווען ער פלעגט געשלעפט ווערען איבער׳ן פעלד. די פריהסטע געצייג פאר ערד־ארבייט איז געווען פשוט א פארשארפטער שטעקען, מיט וועלכען מען פלעגט מאכען גריבלעך אויף אריינלייגען קערנער. די אמת׳ע „פארצייטיגע" ערד־ארבייט פלעגט זיך באגעהן אפילו אן אזוינע מיטלען אויך.

וואס אנבאלאנגט פיה־צוכט, איז דאס לויט נאך אלע ווארשיינ־ליכקייטען דער רעזולטאט פון איינצוימען חיות אלס א שפילעריי. אפילו היינט זיינען דא פיל ווילדע, וואנדערענדע יעגער, וואס שטעהען אויף דער נידעריגסטער שטופע פון אנטוויקלונג און האבען קיין שום באגריף ניט וועגען אמת׳ער פיה־צוכט, וואס צוימען איין פיל ווילדע חיות פון וועלכע זיי האבען ניט קיין שום פראקטישען נוצען, און וועלכע זיינען אויף זיי, אפט, א לאסט.

פונקט ווי די ערד־ארבייט, אזוי האט אויך די פיה־צוכט געגעבען די מענשען א געוויסע מאס זיכערהייט אין זייער עקזיסטענץ, און האט באפרייט א געוויסען טייל פון די מענשליכע כחות; דאס האט פאר־לייכטערט זייער ווייטערע אנטוויקלונג.

די פארצייטיגע פארמען פון ערד־ארבייט און פיה־צוכט, אפילו יעדערער באזונדער, האבען אין 3 און 4 מאל פארגרעסערט די בא־פעלקערונגס־מעגליכקייטען פון לאנד. (אונטער דורכשניטליכע באדינ־גונגען קענען זיך געפינען ביז 70 מענשען אויף איין קוואדראט־מייל).

אין די ערשטע צייטען פון איר אנטוויקלונג איז די ערד־ארבייט נים בכח צו ענדערען דעם וואנדערענדען לעבענס־אופן פון די ווילדע שבטים זי איז אין אנפאנג נים מער ווי א צוגאב צו דער יאגד. זיך אונטערווארפענדיג צו דער נויטווענדיגקייט פון יאגד, וואנדערט די פּארצייטיגע משפחה פון איין אָרט צום צווייטען, זיך אפּשטעלענדיג בלויז כדי צו פארזייהען קערנער און ווארטענדיג ביז די פרוכטען ווערען פארטיג. וואס אנבאלאנגט פיה־צוכט, פירט עס אין אנפאנג נויטווענדיגערווייזע צו א וואנדערענדען לעבען; זיי נויטיגען זיך אין א סך לאנקעס צו שפּייזען זייערע פיה, און מוזען דערפאר אלע מאָל פאר זיך זוכען נייע פּלעצער.

מיט דער צייט צווינגט דער וואוקס פון דער באפעלקערונג, די פּארצייטיגע מענשען, אז זיי זאָלען פאראייניגען ערד־ארבייט און פיה־צוכט, און איבערגעהן צו א באזעצט לעבען. דאס גיט זיי א מעגליכקייט צו פארפּאָלקאָמענען זייערע ערד־ארבייטס געציייג, און זיך באנוצען מיט דעם כח פון זייער בהמה אין דער באארביימונג פון דער ערד. דער וואוקס פון דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט, פאַרגרעסערט ווייטער אויף דריי מאָל די באפעלקערונגס־מעגליכקייטען פון דאס לאנד. (אין א מעסיגען קלימאט קענען לעבען 200 מענשען אויף איין קוואדראט מייל.) די עקזיסטענץ פון מענשען ווערט פון יענער צייט אָן א פארהעלטניסמעסיג פארזיכערטע.

2) די אנטוויקלונג פון די פּראָדוקציאָנס־שיכות׳ן פון דער משפחה־גרופּע.

די פארגרעסערונג פון דער פּראָדוקטיוויטעט פון ד׳ער געזעלשאפטליכער ארבייט האָט מעגליך געמאכט, אז די גרענעצען פון דער פאמיליע־גרופּע זאָלען באדייטענד אויסגעברייטערט ווערען; נאָך אין א גרעסערער מאָס האָט דערצו געהאָלפען די איינפירונג פון פיה־צוכט. עס ווערען באשאפען מער פאָלקאָמענע רייזע־מיטלען (פארען אויף הירשען, פערד, אייזלען) און דאס מאכט מעגליך, אז געזעלשאפטליכע

א. באַגדאַנאָוו

פאַרבינדונגען זאָלען אויפגעהאַלטען ווערען אויף א פיל גרעסערען שטח. אויף דעם אופן, הויבען די גרענעצען פון דער געזעלשאַפט שוין אַן געציילט ווערען ניט דורך הונדערטער, נאָר דורך טויזענטער מענ־שען, אַזוי צ. ב. ש. האָט אברהם אבינו שוין געקענט ציילען ניט ווייניגער ווי 417 באַוואַפענטע מענשען.

די ברייטקייט און קאָמפּליצירטקייט פון דער פּראָדוקציע, וואָס איז פיל מאָל פאַרדאָפּעלט געוואָרען, שאַפט נייע פאָרמען פון פונאַנ־דערטיילונג. איינע פון זיי האָט א גאָר גרויסע באַדייטונג פאַר דער ווייטערדיגער אַנטוויקלונג, דאָס איז די אויסטיילונג פון דער סאָרט אַרבייט וואָס אָרגאַניזירט די פּראָדוקציע.

ווען די פּראָדוקציע פון דער גרופּע איז געווען אומבאַדייטענד, זעהר איינפאַך, און אויסגערעכענט אויף צופרידענשטעלען בלויז די אוממיטעלבאַרע באַדערפעניששען פון דער נאָהענטסטער צוקונפט, האָט די אָרגאַניזאַטאָרישע אַרבייט נאָך געקענט זיין אַן אַלגעמיינע זאַך, האָט געקענט צוזאַמען־הויזען מיט דער אויספירונגס־אַרבייט. ווייל עס האָט ניט איבערגעשטייגט די גרענעצען פון דער דורכשניטליכער פאַרשטענ־דעניש פון די מיטגלידער פון דער גרופּע. ווען אָבער עס האַנדעלט זיך וועגען דעם ווי אַזוי צו פאַרטיילען צוועקמעסיג הונדערטער באַ־זונדערע אַרבייטען צווישען אַסך אַרבייטער; פאַרזיכטיג אויסרעכע־נען די באַדערפענישען פון דער גאַנצער גרופּע אויף חדשים שפּעטער, און פונאַנדערטיילען די פאַרלוסטען פון דער געזעלשאַפטליכער אַר־בייטס־ענערגיע, און קאָנטראָלירען אַט די פאַרלוסטען, דאַן מוז די אָרגאַניזאַטאָרישע אַרבייט, נויטווענדיגערווייזע, אָפּגעטיילט ווערען פון דער אויספירונגס־אַרבייט; פאַראייניגען די ביידע אין דעם זעלבען מענשען ווערט פשוט אוממעגליך. עס נויטיגען זיך דערצו פיל מער ווי די דורכשניטליכע גייסטיגע כחות פון דעם דאַמאָלסטדיגען יחיד. די אָרגאַניזאַטאָרישע טעטיגקייט ווערט די ספּעציאַליטעט פון די וואָס באַזיצען, מער פון אַנדערע, ערפאַרונג און וויסען. אין יעדער באַזונ־דערער גרופּע געהט אַט די אַרבייט סוף כל סוף איבער אין די הענט פון איין מענשען, געוויינליך צום עלטסטען פון דער פאַמיליע — צום פאַטריאַרך.

פאָליטישע עקאָנאָמיע

דעם אָרגאַניזאַטאָר פאָלגט מען. דאָס שטאַמט ארויס פון דעם עצם פון זיין ראָליע. אויף דעם אופן ווערט אין דער פּראָדוקציע געבוירען די פּערזענליכע מאַכט און אונטערטעניגקייט — א גאַנץ באַזונדערע פאָרמע פון ארבייטס־טיילונג, וואָס האָט א גוואַלטיגע באַדייטונג פאַר דער ווייטערדיגער אַנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט.

פון שטאַנדפּונקט פון די באַזונדערע גרופּען, דאַרף אויך די מלחמה באַטראַכט ווערען אַלס א באַזונדערע אָפּטיילונג פון דער פּראָדוקציע. אַלס געזעלשאַפטליכער ארבייטס־קאַמף מיט דער אויסערליכער נאַטור, ווייל זייערע מענשען־שונאים, זיינען פאַר זיי פּונקט אַזאַ טייל פון דער אויסערליכער נאַטור ווי וועלף אָדער טיגערען. אין דער עפּאָכע פון דער פּאַטריאַרכאַלער־משפּחה קריגט אָט דער טייל פון דער פּראָדוקציע א וויכטיגע באַדייטונג, ווייל די ענגשאַפט פון דער באַפעלקערונג. וועלכע איז איז דער צייט פיל גרעסער, ווי פריהער, ברענגט צו אָפטע צוזאַמענשטויסען צווישען מענשען. איבערהויפּט קומט פאָר אימער א קאַמף פאַר לאַנקעס צווישען די וואַנדערענדע פיה־צוכט שבטים. די מלחמות העלפען פיל מיט דער פאַרשטאַרקערונג און פאַרפעסטיגונג פון דעם אָרגאַניזאַטאָרס מאַכט. א מלחמה פאָדערט א פאַראייניגטע אָרגאַניזאַציע און א שטרענגע דיסציפּלין. די אַבסאָלוטע אונטערטעניגקייט וואָס מוז ארויסגעוויזען ווערען צום פירער אין מלחמה צייטען, ווערט ביסלעכווייז אויך אריבערגעטראָגען אויף פרידליכע צייטען. עס איז גאַנץ מעגליך, אַז טאַקע אין דער סביבה פון קריג און יאַגד, איז אַנטשטאַנען די ערשטע אָרגאַניזאַטאָרישע מאַכט, וועלכע האָט זיך שפּעטער שטופּענווייז אויך אויסגעשפּרייט אויף אַנדערע אָפּטיילונגען פון דער פּראָדוקציע. לויט דעם וואוקס פון זייער קאָמפּליצירטקייט. איבערהויפּט האָט דער פאַרשפּרייטונג פון דער אָרגאַניזאַטאָרישער מאַכט געמוזט העלפען דאָס, וואָס פון דעם אָרגאַניזאַטאָר פון יאַגד אָדער קריג איז געווען אָפּהענגיג די פונאַנדערטיילונג פון דעם איינטראָג פון די ביידע אונטערנעמונגען. דאָס האָט שוין ממילא געגעבען דעם אָרגאַניזאַטאָר א באַדייטענדע עקאָנאָמישע מאַכט און אויטאָריטעט אין דער גרופּע.

ווי עס ווייזט אויס שטעלט מיט זיך פאַר די אָרגאַניזאַטאָרישע

אַרבייט די היסטאָריש, פריהסטע קוואַליפיצירטע אַרבייט בכלל. אין דער פאַרצייטיגער קאָמוניסטישער גרופע, וואו יעדער איינער האָט גע־קענט די מלאכה, דאָס וואָס אַלע אַנדערע האָבען געקענט, קען די אַר־בייט פון יעדען איינעם באַטראַכט ווערען אַלס אמת׳ע פשוט׳ע אַרבייט. אַזאַ איז טאַקע די אויספירונגס־אַרבייט פון דער מערהייט אין דער פאַטריאַרכאַלער־פאַמיליע גרופע. די ראָליע אָבער פון דעם אָרגאַני־זאַטאָר קען ניט נעמען אויף זיך יעדער איינער; דערצו פאָדערט זיך באַזונדערע ערפאַרונג און מער ווי דורכשניטליכע פעהיגקייטען.

אין זיינע טאַטען רעכענט זיך דער אָרגאַניזאַטאָר, אמווייניגסטענס אין אַנפאַנג, מיט די אַלגעמיינע אינטערעסען פון דער גרופע. שטי־צענדיג זיך פון איין זייט אויף די באַדערפענישען פון דער גרופע און פון דער צווייטער זייט אויף דער צאָל אַרבייטס־כחות וואָס זי פאַר־מאָגט, טיילט ער פונאַנדער די אַרבייט און שטעלט איין די פאָרמען פון צוזאַמענאַרבייטען און פון אַרבייטס־צוטיילונג. עס פאַרשטעהט זיך אַז אַט די גאַנצע קאָמפליצירטע אַרבייט פירט ער דורך געהענדיג אויפ׳ן אויסגעטראָטענעם וועג פון די מנהגים וואָס זיינען פון די פריהערדיגע דורות אויסגעאַרבייט געוואָרען. בלויז אין פאַרהעלטענים־מעסיג קליי־נע אָפטיילונגען פון דער פראָדוקציע, אין וועלכער עס זיינען ניטאָ קיין אָנגענומענע מנהגים, איז דער אָרגאַניזאַטאָר געצוואונגען צו האַנדלען זעלבסטשטענדיג, לויט זיין אייגענער אויסרעכענונג.

די אַלץ מער וואַקסענדע קאָמפליצירטקייט פון דער אָרגאַניזאַ־טאָרישער טעטיגקייט רופט מיט דער צייט אַרויס נייע ענדערונגען אין דעם געבוי פון דער משפחה־גרופע. די אויסברייטונג פון דער גרופע און פון איר פראָדוקציע מאַכט אוממעגליך אַז איין מענש זאָל אַליין דורכפירען די גאַנצע אָרגאַניזאַטאָרישע אַרבייט; אַ טייל פון איר געהט על פי נויטווענדיגקייט אַריבער צו אַנדערע מיטגלידער פון דער גרופע, געוויינליך צו עלטערע און ערפאַרענע מענשען. יעדער איינער פון זיי ווערט אַן אָרגאַניזאַטאָר, הגם פון צווייטען ראַנג, פאַר אַ געוויסער טייל פון דער גרופע, צוליב פאַרשטענדליכע אורזאַכען, פון דעם טייל מיט וועלכען ער איז אַמענגסטען פאַרבונדען דורך בלוט־קרובה׳שאַפט. אויף דעם אופן הייבען זיך ביסלעכווייז אָן אַפזונדער־

רען אין דער גרופּע די באַזונדערע משפּחות, וועלכע גרופּירען זיך אַרום באַזונדערע אָרגאַניזאַטאָרען, און אַן דער שפּיץ שטעהט ביי זיי דער פּאַטריאַרך. אין דער פּאַטריאַרכאַלער עפּאָכע האָבען פונדעסטוועגען אַט די אָפּזונדערונגען נִיט דערגרייכט קיין באַדייטענדע אַנטוויקלונג; די איינהייט פון דער גרופּע איז געשטאַנען איבער אירע איינצעלנע טיילען.

א באַזונדערע באַדייטונג האָט מיט דער צייט געקריגען דעם פּאַטריאַרכ'ס משפּחה. די מיטגלידער פון אַט דער משפּחה זיינען נאָהענטער ווי אַלע אַנדערע געשטאַנען צו דער אַלגעמיינער אָרגאַניזאַטאָרישער טעטיגקייט און האָבען לייכטער ווי אַלע אַנדערע געקענט ביי זיך אויסבילדען די פעהיגקייטען פאַר איר. דערפאַר איז טאַקע אין די מערסטע פאַלען פון זיי דערוויילט געוואָרען א נייער אָרגאַניזאַטאָר, ווען דער אַלטער איז געשטאָרבען אָדער איז געוואָרען אומפעהיג צו טאָן זיין אַרבייט. עס איז גאַנץ נאַטירליך, אַז די פּאַטריאַרכען זאָלען געווען פּרובירען אַט דעם מנהג אַליין מער פאַרשטאַרקער'ן. זיי פלעגען פון פריהער צוגרייטען זייערע נאָהענטסטע קרובים פאַר זייער אָרגאַניזאַטאָרישער ראָליע, — און די איבעריגע מיטגלידער — אַז זיי זאָלען דאָס גוטהייסען. וואָס ווייטער אַלץ מער ערפאָלגרייך זיינען זיי אין דעם געווען, די וואַל פאַר א נייעם אָרגאַניזאַטאָר האָט זיך ביסלעכוויין פאַרוואַנדעלט אין א פּוסטער פאָרמאַליטעט, דער פּאַטריאַרך האָט אָנגעהויבען פאַקטיש אַליין צו באַשטימען זיין יורשׁעצר, די אָרגאַניזאַטאָרישע ראָליע האָט אָנגעהויבען איבערגעהן בירושה.

דאָס זיינען די אינוועניגע פּראָדוקציאָנס שיכות'ן אין דער פּאַטריאַרכאַלער גרופּע. אויסער דעם באַקומט אין דער פּאַטריאַרכאַלער גרופּע אויך, נִיט קיין קליינע באַדייטונג די אַרבייטס־פאַרבינדונגען צווישען פאַרשיידענע גרופּען.

מיט דער פונאַנדערפאַלונג פון די משפּחה־גרופּען, פלעגען זיך די פאַרבינדונגען צווישען די ניי־אָרגאַניזירטע גרופּען נִיט אינגאַנצען איבער־רייסען. אין געוויסע פאַלען, ווען די כחות פון איין גרופּע האָבען זיך אַרויסגעוויזען פאַר נִיט גענוג פאַר ערגעץ אַן אַרבייט, פלעגען זיך פאַראייניגען פאַרשיידענע גרופּען, וואָס זיינען צווישען זיך פאַר־

א. באָגדאַנאָוו

בונדעז דורך קרובה'שאַפט, ווי צ.ב.ש. כדי זיך צו פאַרטיידיגעז קעגעז אנדערע אַנפאַלענדע גרופּעז. פאַר יאַגד אויף גרויסע גרופּעז חיות א. אז. וו.. אַז דער שפּיץ פוז אַזוינע אונטערנעמונגעז פלעגעז געוויינליך שטעהז אַדער, דער ראַט פוז די עלטסטע — אַרגאַניזאַטאָרעז, אַדער א ספּעציעל דערווילטער פירער.

גלייכצייטיג מיט אַט דעם אַרגאַניזירטעז צוזאַמענארבייטעז. אַנטוויקעלט זיך ביסלעכווייז א צווייטע פאָרמע פוז פּראָדוקציאָנס־פאַרבינדונגעז צווישעז די גרופּעז. דאַס איז די ניט אַרגאַניזירטע, געזעלשאַפטליכע צוטיילונג פוז דער ארבייט. היות ווי די איבער־אַרבייט ווערט א גאַנץ געוויינליכע זאַך, און ביי דער פאַראייניגונג פוז ערד־אַרבייט און פיה־צוכט ווערט דאַס אפילו א שטענדיגע ערשיינונג. אַנטשטעהט אַ איבערפלוס פוז פּראָדוקטעז, א דאַנק די פאַרשיידענע נאַטור באַדינגונגעז אונטער וועלכע די פאַרשיידענע גרופּעז לעבעז, זיינעז די איבעריגע פּראָדוקטעז זעהר פאַרשיידעז. עס איז מעגליך, אַז די ערשטע פאָרמעז פוז אויסטויש שטאַמעז אָפּ פוז דעם מנהג, אַז איין גרופּע זאָל אָפּגעבעז אירע איבעריגע פּראָדוקטעז, אין וועלכע זי נויטיגט זיך ניט, צו א צווייטער, וועלכע נויטיגט זיך יע אין זיי. אין דעם אויסטויש דריקעז זיך אויס די ניט־אַרגאַניזירטע פּראָדוקציאָנס־פאַרבינדונגעז צווישעז די פאַרשיידענע גרופּעז; פאַקטיש פּראָדוצירט שוין ניט יעדע גרופּע בלויז פאַר זיך, נאָר טיילווייז אויך פאַר אַנדערע. די פּראָדוקציע נעמט ביז א געוויסעז גראַד אַז אַן אַלגעמיינעם כאַראַק־טער פאַר די פאַרשיידענע גרופּעז. עס איז אָבער פאַר אַט דער אַלגע־מיינער פּראָדוקציע ניטאָ קיין אַרגאַניזאַציע, די ארבייט פוז יעדער באַזונדערער גרופּע איז אַרגאַניזירט גאַנץ זעלבסטשטענדיג.

אַט די פאָרמע פוז דער געזעלשאַפטליכער צוטיילונג פוז דער אַר־בייט, אין דער צייט פוז דער פּאַטריאַרכאַלער פאַמיליע, שפּילט א גאַנץ קנאַפּע ראָליע אין דעם לעבעז פוז יעדער באַזונדערער גרופּע. דער גרעסטער טייל פוז די פּראָדוקטעז אין וועלכע זי נויטיגט זיך ווערט פּראָדוצירט פוז איר אַליין.

אויף דעם אופן דריקט זיך אויס דער אונטערשייד צווישעז די פּראָדוקציאָנס־באַציהונגעז פוז דער פּאַטריאַרכאַלער־משפחה און דער

פּאַרצייטיג קאָמוניסטישער גרופּע. אין דעם וואָס די אָרגאַניזאַטאָרישע אַרבייט ווערט אָפּגעזונדערט פון דער אויספירליכער, אין דער אויסברייטונג פון דעם צוזאַמענאַרבייטען אין דער צוטיילונג פון דער אַרבייט, אין די גרענעצען פון יעדער גרופּע באַזונדער, און אין אַ קלענערער מאָס, צווישען פאַרשיידענע גרופּען. אויסער דעם אַזוי ווי זיי קענען איצט פּראָדוצירען מער פּראָדוקטען, ווי זיי דאַרפען פאַר זיך, הויבט אָן צו שפּילען אַ באַדייטענדע ראָליע די ניט אָרגאַניזירטע פאָרמע פון אַרבייטס־צוטיילונג, וועלכע דריקט זיך אויס אין אויסטויש.

אָט די אַלע פאָרמען קומען אַריין אין לעבען זעהר לאַנגזאַם, זייער פולע אַנטוויקלונג קומט ערשט דאַן, ווען מענשען הערען אויף צו וואַנדערען, באַזעצען זיך אויף באַשטימטע פּלעצער, און פאַרנעמען זיך מיט ערד־אַרבייט און פיה־צוכט. דאָרט וואו מען האָט נאָר ניט דערגרייכט צו דער פאַראייניגונג פון ערד־אַרבייט און פיה־צוכט, זיינען אויך אָט די נייע כאַראַקטער שטריכען שוואַכער. בכלל ווערען נייע לעבענס־פאָרמען שנעלער אַנטוויקעלט ביי די וואַנדערענדע פיה־צוכטער, ווי ביי די ריינע ערד־אַרבייטער. די אורזאַכע דערפון איז וואָס די פיה־צוכט אין יענער צייט איז פּראָדוקטיווער ווי די ערד־אַרבייט, און וואָס וואַנדערענדיג קומט זיי אָפטער אויס זיך צוזאַמענשטויסען און זיך צו באַגעגענען מיט אַנדערע מענשען.

3) די פאָרמען פון פונאַנדערטיילונג פון פּראָדוקטען אין דער פּאַטריאַרכאַלער פאַמיליע.

אַ: אָרגאַניזירטע פונאַנדערטיילונג.

אין דער זעלבער מאָס ווי די אָרגאַניזאַטאָרישע טעטיגקייט איז אַריבער פון דער גאַנצער גרופּע צו איין פּערזאָן — צום פּאַטריאַרך, האָט נויטיגערווייז געמוזט אויך איבערגעהן צו אים, די מאַכט צו אָרגאַניזירען די פונאַנדערטיילונג. בלויז דער אָרגאַניזאַטאָר איז גע־

א. באָגדאַנאָוו

ווען בכח ריכטיג, און אין איינקלאַנג מיט די אַלגעמיינע אינטערעסען. צו ענטפערען אויף די פראַגען; וואָס פאַר א טייל פון די געשאַפענע פּראָדוקטען מעג מען גלייך פאַרברויכען, וועלכע דאַרפען פאַרברויכט ווערען פאַר דער ווייטערדיגער פּראָדוקציע און וועלכע זאָלען באהאַלטען ווערען אויף שפּעטער. בלויז ער האָט געקענט, נעמענדיג אין אַנבאַטראַכט די ראָליע וואָס יעדער מיטגליד שפּילט אין דער פּראָדוקציע, איינטיילען יעדען איינעם אזוי פיל, וויפיל עס איז נויטיג כדי ער זאָל קענען אויף ווייטער טאָן ערפאָלגרייך זיין ארבייט.

וואָס מער די מערהייט פון די מיטגלידער פון דער פאַמיליע־גרופּע האָט זיך אָפּגעוואוינט פון דעם פּראַקטישען אַנטייל נעמען אין דער אָרגאַניזאַטאָרישער טעטיגקייט און אין דעם קאָנטראָל פון דער פונאַנדערטיילונג, אַלץ פעסטער איז געוואָרען דאָס רעכט פון פאַטריאַרך אליין צו פאַרוואַלטען דעם איבערפלוס פון די פּראָדוקטען. וואָס מער די אַלגעמיינע סומע פון איבער־ארבייט איז געוואָקסען, אַלץ באַדייטענדער איז געוואָרען דער חלק פּראָדוקטען וואָס דער אָרגאַניזאַטאָר האָט פאַרברויכט פאַר זיינע פּערזענליכע צוועקען, עס איז פאָלגליך אויך געוואָקסען די אומגלייכקייט אין דער פאַרטיילונג צווישען אים און די אַנדערע מיטגלידער פון דער גרופּע. דאָ קען מען שוין זעהען דעם אָנהויב פון עקספּלואַטאַציע, אָבער ניט מער ווי דעם אָנהויב. דער מענש וואָס האָט זיך פאַרנומען מיט אַזאַ קאָמפּליצירטער ארבייט ווי די אָרגאַניזאַטאָרישע, האָט בעצם אָפּגעגעבען דערפאַר פיל מער ארבייט, ווי אַנדערע, און עס האָבען זיך דערפאַר ביי אים געמוזט אַנטוויקלען אויך ברייטערע באַדערפענישען. די עקספּלואַטאַציע איז געווען באַגרענעצט שוין דורך דער אַלגעמיינער רייפקייט פון דער פּראָדוקציע און דער אומבאַדייטענדער פאַרשיידענאַרטיגקייט פון די פּראָדוקטען. דער אָרגאַניזאַטאָר אליין האָט זיך געמוזט צופרידענשטעלען מיט די זעלבע געברויכס־מיטלען ווי די אַנדערע מיטגלידער: אמת, ער האָט געקענט א טייל פון די אַלגעמיינע פּראָדוקטען אויסבייטען ביי א צווייטער גרופּע אויף וועלכע עס איז באַזונדערע געברויכס־מיטלען, דאָס האָט אָבער געקענט פּאַסירען זעהר זעלטען, א דאַנק **דער** אומבאַדייטענדער אַנטוויקלונג פון אויסטויש אין יענער צייט.

פאָליטישע עקאָנאָמיע

ווייטער, אין די פאַלען, ווען באַזונדערע משפחות האָבען זיך פאַר־איינינט אין איין אָרגאַניזאַציע — אין א שבט, פאַר עריגען א ספּעציעלער אַלגעמיינער אונטערנעמונג, פלעגען די פּראָדוקטען פון יענער אַלגעמיינער אונטערנעמונג (דער איינטראָג פון אַלגעמיינער יאַגד, אָדער מלחמה רויב) צוטיילט ווערען פון די זעלבע מענשען וואָס האָבען די אונטערנעמונג אָרגאַניזירט, געוויינליך פון דעם ראַט פון די זקנים. די פונאַנדערטיילונג צווישען די גרופּען פלעגט זיין אויפ'ן סמך פון זייער באַטייליגונג אין דער אַלגעמיינער אַרבייט.

בכלל אונטערשיידען זיך די אָרגאַניזירטע פאָרמען פון פונאַנדער־טיילונג אין דער צייט, פון די פריהערדיגע צייטען, ניט בלויז מיט דער אומגלייכהייט אין דער פונאַנדערטיילונג און מיט דער עקספּלואַטאַציע, נאָר פיל מער דערמיט, וואָס די אָרגאַניזאַטאָרישע טעטיגקייט געהט איבער אין די הענט פון איינצעלנע מענשען, וועלכע אָרגאַניזירען אויך די פונאַנדערטיילונג.

ב: די אומאָרגאַניזירטע פונאַנדערטיילונג— די אַנטוויקלונג פון אויסטויש.

ווען עס ווערט א געוויינליכע ערשיינונג אין דער משפּחה צו שאַ־פען מער פּראָדוקטען ווי זיי דאַרפען גלייך פאַרברויכען, פאַדערען זיך נאָר צוויי באַדינגונגען כדי עס זאָל זיך אַנטוויקלען אַן אויסטויש; אַן אונטערשייד אין די געשאַפענע פּראָדוקטען, און א פריינטליכע באַציהונג צווישען די באַזונדערע גרופּען. די ערשטע באַדינגונג איז מערסטענטיילס צושטאַנד געקומען א דאַנק דעם אונטערשייד אין די פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען, וואָס די נאַטור האָט געגעבען צו פאַר־שיידענע גרופּען; די גרופּע ערד־אַרבייטער, וועמעס ערד איז זעהר גוט געווען פאַר דאָס וואַקסען פון קאָרן און שלעכט — פאַר פלאַקס, איז אַריינגעטראָטען אין אַן אויסטויש באַציהונג מיט א צווייטער גרופּע, ביי וועמען די ערד האָט פון זיך דוקא אַרויסגעגעבען אסך פלאַקס און ווייניג קאָרן. די וואַנדערענדע פיה־צוכט גרופּען פלעגען אוועקגעבען פלייש פאַר ברויט א. א. וו. די צווייטע באַדינגונג איז געקומען דורך

א. באַגדאַנאָוו

די קרובה'שאַפט פאַרבינדונגען פון די באַזונדערע גרופּען, פאַרבינדונ־גען וועלכע פלעגען אויפגעהאַלטען ווערען דורך זייערע בשותּפות'דיגע אונטערנעמונגען. שפּעטער, ווען דער אויסטויש אַנטוויקעלט זיך שטאַרקער, הויבט אַן דער אונטערשייד אין דער פּראָדוקציע אַלץ מער באַשטימט ווערען, ניט נאָר דורך די אוממיטעלבאַרע נאַטור־באַדינגונ־גען, נאָר אויך דורך די פאַרשיידענע טעכנישע געוואוינהייטען, וואָס האָבען זיך שוין אַנטוויקעלט; און פריינטליכע באַציהונגען צווישען באַזונדערע גרופּען אַנטשטעהען אפילו ווען קיין קרובה'שאַפט איז צווי־שען זיי ניטאָ.

אין זיין היסטאָרישער אַנטוויקלונג געהט דער אויסטויש דורך דריי מדרגות, ער נעמט אָן דריי באַזונדערע פאָרמען.

די ע ר ש ט ע אָדער די איינפאַכע פאָרמע געהערט צו דער צייט ווען דער אויסטויש איז בכלל געווען אַ זעהר זעלטענע ערשיינונג, אפשר טאַקע בלויז אין דער עפּאָכע פון דעם פּאַרצייטיגען קאָמוניזם. צופעליג באַגעגענען זיך צוויי מענשען, געוויינליך זיינען דאָס פאַר־שטעהער פון צוויי משפּחות. יעדער איינער פון זיי האָט אַ פּראָדוקט וואָס איז ניט נויטיג פאַר אים, וואָס איז אָבער יע נויטיג פאַר'ן צווייי־טען. מיר האָבען פאַר זיך בלויז צוויי פּראָדוקטען, צ.ב.ש. אַ האַק און ברויט, אַזאַ אויסטויש קען פאָרמולירט ווערען אַזוי:

1 האַק איז גלייך צו 2 מעסטלאַך קערנער.

אָדער אַנדערש:

דער טויש־ווערט פון 1 האַק, איז 2 מעסטלאַך קערנער.

(בכלל איז דער טויש ווערט פון אַ פּראָדוקט דער סכום פון אַ צווייטען פּראָדוקט, וועלכען מען גיט פאַר אים).

צום ערשטען מאָל ווערען די פּראָדוקטען פאַרוואַנדעלט אין סחורות, אין א ו י ס ט ו י ש ־ ג ע ג ע נ ש ט אַ נ ד ע ן. אָבער אין יענער צייט איז זייער ראַליע אַלס סחורה בלויז אַ צופעליגע, און דער פּראָדוצענט אַריינטרעטענדיג אין אויסטויש באַציהונגען, קען נאָך ניט אויסקלייבען צווישען פיל פּראָדוקטען, וועלכע ער זאָל קענען קריגען.

די צווייטע אָדער פ ו נ אַ נ ד ע ר ג ע ו ו י ק ע ל ט ע פאָר־מע פון אויסטויש געהערט צו דער צייט ווען דער אויסטויש ווערט

שוין א מער געוויינליכע ערשיינונג. און די פארבינדונגען צווישען מענ־שען ברייטערען זיך באדייטענד אויס. דא באגעגענען זיך גלייכצייטיג ניט קיין צוויי נאר פיל מער סחורות. דער פארקויפער ברענגט זיין האק, מען לעגט אים פאר פאר איר 2 מעסטלאך קערנער, פון איין זייט, 1 שעפס פון דער צווייטער, א. אז. וו. ער קען אויסקלייבען פון די פארשיידענע סחורות, ער האט פאר זיך א מ א ר ק. די פארמע פון דעם אויסטויש איז דאן אזא:

1 האק איז גלייך צו 2 מעסטלאך קערנער

אדער 1 שעפס

אדער 8 שפיזען א. אז. וו.

די צווייטע פארמע פון אויסטויש קען זיך אין לעבען לאנג ניט האלטען און געהט גאנץ שנעל איבער אין דער דריטער, מער אנט־וויקעלטער, אדער אין דער ג ע ל ט פ א ר מ ע.

דער פראדוצענט פון א האק געהט אין מארק כדי אויסצוטוישען זיין האק אויף א שפיז. עס קען זיך אבער זעהר זעלטען טרעפען, אז גראד דער וואס פארמאגט דעם שפיז זאל דארפען א האק, עס קען אפילו טרעפען אז אויפ'ן מארק איז גאר אין דער צייט קיין שפיזען ניטא. דעם פארקויפער פון דער האק לעגט מען פאר פון אלע זייטען סחורות, וועלכע ער דארף ניט. פאר זיין האק וויל אים אייגער געבען 2 מעסערס, א צווייטער צוויי גע'הרג'טע האזען א. אז. וו. וואס זאל ער טאן? נאכדענקענדיג אביסעל נעמט ער דעם שעפס. זיין חשבון איז לפי ערך אזוי; „הגם איך האב נאך דערוויל גענוג פלייש, אבער אויפ'ן ערגסטען פאל קען דער שעפס ביי מיר לעבען ביז איך וועל זיך אין אים נויטיגען, אויב אבער איך וועל זיך באגעגענען מיט איי־נעם וואס פארקויפט שפיזען, וועט ער זיך גיכער מיט מיר בייטען פאר דעם שעפס איידער פאר א האק; עס קען זיין אז קיין האק דארף ער גארניט, א שעפס אבער קען צוניץ קומען יעדען איינעם און בכלל נעמען אלע אין מארק גאנץ וויליג שעפסען.“ זיינע דערוואַרטונגען ווערען מקוים, דער פארקויפער פון שפיזען בייט זיך מיט אים גאנץ וויליג, טאקע צוליב די זעלבע טעמים.

ווערט געשאפען א שטארקע אלגעמיינע נאכפראגע אויף בהמות

א. באַגדאַנאָוו

ווערט מען ביסלעכווייז צוגעוואוינט יעדער אנדער זאך צו בייטן אויף א וועלכער עס איז בהמה, אויב אויפ'ן מארק געפינט זיך גראדע ניט די ספּעציעלע סחורה וואס דער קויפער וויל. דער דירעקטער בייטען זיך מיט סחורות פארשווינדט. אויב יעדע סחורה מוז פריהער אויסגעטוישט ווערען אויף בהמות, כדי מען זאל פאר די בהמות קענען ווידער אויסבייטען אויף עפּעס אנאנדער סחורה, איז קלאר, אז אט דער ספּעציעלער סארט סחורה — די בהמות — ווערט אן א ו י ס־ ט ו י ש מ י ט ע ל, א מיטעל פאר דער צירקולאציע פון סחורות.

דערפון קומט ארויס די דריטע פארמע פון אויסטויש:

1 האק		
אדער 2 מעסערס		זיינען גלייך צו 1 שעפּס.
אדער 8 שפּיזען		
אדער 2 מעסטלאך קערנער		

אזא ספּעציעלע סחורה וואס דינט אלס אויסטויש מיטעל רופט זיך ג ע ל ט. דער טויש—ווערט פון א סחורה אין געלט ווערט באצייכענט מיט'ן אויסדרוק ו ו ע ר ט.

דער געברויך פון געלט פארלייכטערט זעהר פיל די ווייטערדיגע אנטוויקלונג פון אויסטויש. געלט, ווערט דער ש ט ע נ ד י ג ע ר כאראקטער פון די אויסטויש פארבינדונגען צווישען די פארשיידענע גרופּען.

יעדענפאלס, די צייט, וועגען וועלכער מיר ריידען דא, די צייט פון דער פּאטריארכאלער משפּחה, כאראקטעריזירט זיך מיט א לפי־ערך שוואכער אנטוויקלונג פון אויסטויש, און מיט דער אומבאדייטענדער ראליע, וועלכע זי שפּילט אין דער אלגעמיינער עקאנאמישער סיסטעם. בלויז אן אומבאדייטענדע צאל פון פּראדוקטען געהט אין יענער צייט אויפ'ן מארק, און בלויז אן אומבאדייטענדער טייל פון זייערע באדערפענישען ווערט באפרידיגט דורך פּראדוקטען וועלכע די גרופּע זעלבסט האט ניט געשאפען. אין דעם איז ניטא קיין ווידערשפּרוך געגען דעם וואס די אלגעמיינע אנטוויקלונג פון מארק האט שוין אין די פריהסטע צייטען פון דער פעריאדע געשאפען אלע מעגליכקייטען פאר דער אנטשטעהונג פון דער געלט־פארמע פון אויסטויש.

פאָליטישע עקאָנאָמיע

די געשיכטע פון דער געלט-פארמע פון אויסטויש באשטעהט אין א רייהע ענדערונגען פון פארשיידענע סחורות וואס האבען געדינט אלס געלט.

אין אנפאנג האט די ראליע פון געלט געשפילט די סחורה וואס איז צוליב וועלכע עס איז אורזאכען געווען די אממערסטענס פאר־שפרייטע, דאס האט געקענט זיין, פעל, זאלץ אדער ספעציעלע ים געוויקסען א. אז. וו. מען קען נאך איצט טרעפען ווילדע שבטים וואס באנוצען זיך מיט פארשיידענע סחורות אנשטאט געלט. אין צוויי באזונדערע דערפער קענען דינען צוויי באזונדערע סחורות אלס געלט. אין די לענדער וואו עס וואוינען וואנדערענדע שבטים דינען בהמות מערסטענס אלס געלט. אין מזרח אייראפע איז אזוי נאך געווען ביז ארום 10טען יארהונדערט פאר קריסטוסען; אין האמערס גריכישע פאלקס-לידער קען מען געפינען ווי א מעשענער מעסער מיט דריי צינג־לער ווערט אפגעשאצט אין 12 אקסען, א גאלדענער פאנצער אין 100 אקסען א. אז. וו.*)

ביסלעכווייז ווערען די געלט-בהמות ארויסגעשטופט און ווערען פארביטען אויף מעטאלען. אין אנפאנג טרעטען ארויס אויף דער סצענע קופער און אייזען געלט. עס ווייזט אויס אז אט די מעטאלען האבען זיך פארקויפט ניט ווייניגער ווי בהמות, ווייל די מעטאלישע געווער און געצייג זיינען פאר יעדער באלעבאטישקייט געווען פון דער ערשטער נויטווענדיגקייט. גלייכצייטיג אבער באזיצען די מעטאלען אזוינע מעלות, א דאנק וועלכע זיי זיינען טעכניש מער צוגעפאסט צו דינען אלס געלט. ערשטענס, קען מען זיי לייכט טיילען אויף קליינע שטיקלעך, אין דער צייט וואס א בהמה קען מען ניט טיילען, סיידען מען דער'הרג'עט איר. צווייטענס, זיינען מעטאלען איינארטיג און די באזונדערע טיילען באזיצען די זעלבע אייגענשאפטען בעת די אנדערע סחורות, בהמות אריינגערעכענט, באזיצען יענע מעלות ניט; איין שעפס קען ניט זיין אבסאלוט גלייך צו א צווייטען. דריטענס, קענען

*) אין די ענגלישע קאָלאָניעס אין אמעריקע אין דעם 17טען און אין דעם 18טען יאָרהונדערט האָט ט א ב א ק געדינט אלס געלט.
(רעדאקטאָר).

א. באָגדאַנאָוו

מעטאַלען לאַנג אויפגעהאַלטען ווערען, אפילו קופּער און אייזען וועלכע ווערען אביסעל איבערגעפירט אונטער דער ווירקונג פון לופט און פייכטקייט, קענען דאָך לאַנג אויפגעהאַלטען ווערען. פערטענס, פאַר־נעמען מעטאַלען א קלענערען פּלאַץ און וואָג אין פאַרגלייך מיט די אנדערע טויש־ווערטען. (דאָס לעצטע איז אָפּהענגיג, ווי דאָס וועט שפּעטער קלאָר געמאכט ווערען, פון דעם לפי־ערד׳דיג־גרויסען אַרבּייטס־ווערט פון די מעטאַלען).

שפּעטער ווערען די קופּער און אייזען פאַרביטען אויף זילבער און גאָלד. אין די עדעלע מעטאַלען זיינען די אלע, פריהער אויסגע־רעכענטע מעלות פאַראַן נאָך אין א גרעסערער מאָס. אויפ׳ן ערשטען בליק קען זיך אויסווייזען אז מיר האָבען דאָ פאַר זיך א זעהר הארבע שאלה: ווי איז דאָס מעגליך געווען, אז אַט די מעטאַלען וואָס זיינען כמעט נוצלאָז אין דער פּראָדוקציע זאָלען געקויפט ווערען פונקט אזוי וויליג ווי בהמות, אייזען א. אז. וו. דאָס דערקלערט זיך אָבער גאַנץ פּשוט. אפילו אין דער איצטיגער צייט ווערט צירונג פאַרקויפט גאַנץ לייכט. אומאַנטוויקעלטע מענשען, איבערהויפּט אומאַנטוויקעלטע פרוי־ען זיינען גרייט זיך אָפּצוזאָגען פון דאָס נויטיגסטע, כדי צו קענען אָנ־הענגען אויף זיך עפּעס א שעהנע צאַצקע. די ניט קולטורעלע, און האַלב קולטורעלע פעלקער האָבען זעהר ליב צירונג און האַלטען עס זעהר טייער. די אייראָפּייאישע סוחרים קויפען אָפּ ביי די ווילדע, סחורות פון גרויסען ווערט, פאַר א וועלכען עס איז שנירעל פאַטשערקעס. די נאָכפראַגע אויף צירונג האָט אויף אַזאַ אופן באַשאַפען די מעגליכקייט פאַר דעם איבערגאַנג פון אייזען און קופּער געלט צו זילבערנע און גאָלדערנע.

אין אָנפאַנג פלעגט דער ווערט פון געלט באַשטימט ווערען פּשוט דורך זייער וואָג. די חשבונות פלעגען געפירט ווערען ביים קויפען און פאַרקויפען פּשוט דורך אָפּוועגען די מעטאַלען.

מיט׳ן אויסטויש איז ענג פאַרבונדען א צווייטע געזעלשאַפטליכע פאָרמע פון פונאַנדערטיילונג: — ד ע ר   ק ר ע ד י ט.

ווען דער אויסטויש ברייטערט זיך אויס, מוזען אָפּט פאַרקומען אזוינע פאַלען, ווען דער מסחר ווערט געשטערט דורך דעם וואָס דער

קויפער האָט ניט די נויטיגע מיטלען. די סחורה דאַרף ער גלייך, אָבער געלט, כדי גלייך צו באַצאָלען האָט ער ניט, אָדער ער האָט ניט געוואָלט, הגם עס איז זיכער פאַר׳ן פאַרקויפער אַז אין אַ קורצער צייט אַרום וועט דער קויפער יאָ האָבען די געלט. אין אַזאַ פאַל שטימט אָפּט איין דער פאַרקויפער אויסצובאָרגען זיין סחורה צום קויפער, געבען דאָס אויף קרעדיט. דאָס וואָרט „קרעדיט" מיינט „צוטרויען"; אַ קרעדיט אָפּמאַך האָט אַלס גרונט דעם צוטרויען, אָדער גלויבען אין דער ערליכקייט און פאַרמעגליכקייט פון דעם בעל־חוב.

צו דער באַשטימטער צייט באַצאָלט דער בעל חוב דאָס געלט; דאָ שפּילט שוין דאָס געלט אַ נייע ראָליע, עס איז אַ צאָלונגס־מיטעל.

„צוטרויען" קריגט מען געוויינליך ניט פאַר אומזיסט, דער חוב ווערט אימער באַצאָלט מיט וועלכע עס איז פּראָצענטען.

אין ענגער פאַרבינדונג און אין דער זעלבער צייט ווי עס אַנטשטעהט דער ריינער סחורה־קרעדיט, אַנטוויקעלט זיך אַ צווייטער סאָרט קרעדיט, וואָס ווערט געוויינליך אָנגערופען, וואָכער, ד.ה. די פאָרמע פון לייהען אַ צווייטען מזומן געלט אויף פּראָצענטען.

דער קרעדיט זעצט פאָראויס ניט נאָר אַז עס איז פאַראַן אויסטויש, נאָר אויך אַז עס איז שוין פאַראַן געלט.

4) די גרונט־שטריכען פון דער פּסיכאָלאָגיע פון דער צייט פון דער פּאַטריאַרכאַלער משפּחה.

דאָס וואָס איין מענש אין דער משפּחה־גרופּע, ווערט דער אָרגאַניזאַטאָר פון איר פּראָדוקציע פאַרענדערט די באַציהונגען פון דעם יחיד צו דער גרופּע און איר פּסיכאָלאָגיע בכלל.

אויב עס האָט זיך פאַרקלענערט די מאַכט פון דער נאַטור איבער׳ן מענשען, איז דערפאַר אַנטשטאַנען אַ נייע מאַכט; די מאַכט פון

א. באָגדאַנאָוו

איין מענשען איבער'ן צווייטען. בעצם איז דאָס געווען די פריהערדיגע מאַכט פון דער גרופּע איבער אירע איינצעלנע מיטגלידער, איצט איז זי אריבער צו איין מענשען — צום פּאַטריאַרך.

די גלייכהייט אין דער פונאַנדערטיילונג פון פּראָדוקטען איז פאַר־שוואונדען, דער גאַנצער פּראָדוקט פון דער איבער־ארבייט ווערט פאַר־וואַלטעט פון דעם אָרגאַניזאַטאָר. אָבער די אומגלייכהייט האָט נאָך ניט אין דער צייט קיין שאַרף אויסגעשפּראָכענעם כאַראַקטער. דער אָרגאַניזאַטאָר טיילט נאָך אַלץ איין יעדען מיטגליד די נויטיגע לעבענס־מיטלען, כדי צו דערהאַלטען זיין לעבען און קענען דערפילען זיינע פליכטען, פּונקט ווי דאָס פלעגט פריהער טאָן די גרופּע. דער אָרגאַ־ניזאַטאָר זעלבסט איז אין זיינע באַדערפעניסען ניט ווייט אוועק פון אַלע איבעריגע מיטגלידער פון דער גרופּע.

די געגענזייטיגע הילפס־פאַרבינדונג, די ענגע צוזאַמענגעבונדענ־הייט פון דער גרופּע אין איר קאַמף געגען דער אויסערליכער וועלט, וואַקסט נאָך מער אויס אין פאַרגלייך מיט דער פריהערדיגער צייט. ערשטענס, ווערען אירע מיטגלידער פיל נעהענטער איינער צום צווייטען א דאַנק די אויסגעבעסערטע פאָרמען פון צוזאַמענאַרבייטען, פריהער אין דער צייט פון דעם פּשוט'ן צוזאַמענאַרבייטען פלעגט יעדער איינער קענען טאָן זיין ארבייט באַזונדער, אומאָפּהענגיג פון אַלע אַנדערע, און האָט פאָלגליך ניט אזוי געפילט זיין צוזאַמענבונד מיט די איבעריגע. צווייטענס, געווינט די משפּחה טיילוייז פון דעם וואָס אין דער פּערזאָן פון פּאַטריאַרך געפינט זי פאַר זיך א קאָנקרעטע לעבעדיגע פאַרקער־פּערונג.

אין דער זעלבער צייט, און א דאַנק דיזעלבע אומשטאַנדען אַנט־שטעהען אין דער משפּחה־גרופּע די ערשטע סמנים פון אינדיווידואַ־ליזם, וועמעס עצם עס באַשטעהט אין דעם וואָס, דער מענש הויבט אָן אין זיין באַוואוסטזיין אָפּטיילען זיין „איך“ און „מיינע“ פון דער גרופּע. עס באַווייזען זיך *פּערזענליכע אינטערעסען*. — אין דער צייט ווען פריהער זיינען בלויז געווען אינטערעסען פון דעם כלל.

די ראָליע פון דעם אָרגאַניזאַטאָר אין דער פּראָדוקציע איז געווען

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

א גאַנץ אייגענאַרטיגע, און האָט געהערט בלויז צו אים אליין; דאָס איז די גרונט־אורזאַך, וואָס האָט ארויסגערופען אין זיין פסיכיק די אינדיווידואַליסטישע געפילען און פאַרשטעלונגען. פון אָט דער גרונט־אורזאַך, האָבען ארויסגעשטראָמט אויך אנדערע, וואָס האָבען געווירקט אין דער זעלבער ריכטונג.

דער אָרגאַניזאַטאָר האָט פאַרוואַלטעט אַלע געזעלשאַפטליכע זאַפּאַסען, דעם גאַנצען סכום פון דעם אַרבייטס־איבערפלוס; דאָס האָט אים געגעבען א מעגליכקייט אויסצוברייטערען זיינע אייגענע באַדערפעניסען, און דערמיט זיך נאָך מער אָפּטיילען פון די איבעריגע מיטגלידער פון דער גרופּע. ביים אויסטויש איז ער אימער ארויסגעטראָטען אלס דער פאַקטישער באַלעבאָס פון דעם גאַנצען אייגענטום וואָס די גרופּע האָט פאַרמאָגט. האַבענדיג צו טאָן דערביי מיט א צווייטען אָרגאַניזאַטאָר, האָט ער זיך צוגעוואוינט צו באַטראַכטען סיי זיך, און סיי דעם צווייטען אָרגאַניזאַטאָר, אלס די אייגענטימער פון די סחורות, וואָס ווערען אויסגעטוישט. אויף דעם אופן אַנטוויקעלט זיך שטופּענווייז דאָס פּריוואַטע אייגענטום. אין אָנפאַנג האָט דער טויש פון סחורות צווישען באַזונדערע גרופּען אין וועלכען די גרופּען זיינען ארויסגעטראָטען אלס די באַלעבאַטים, געמוזט שאַפען דעם באַגריף פון *פּריוואַטען גרופּען־אייגענטום*, און שפּעטער, ווערט א דאַנק דער באַזונדערער ראָליע פון די אָרגאַניזאַטאָרען אין דעם אויסטויש, וואָס פאַרענדערט ווייטער די פסיכיק פון די מענשען, געבוירען די אידעע פון פּערזענליכען פּריוואַטען אייגענטום.

די אידעע פון פּערזענליכען אייגענטום האָט זיך פונדעסטוועגען ביי דעם אָרגאַניזאַטאָר געקענט איינוואָרצלען פעסט אין זיין געדאַנק ערשט ווען זיין ראָליע האָט אָנגעהויבען איבערגעהן בירושה, ווען די גרופּע האָט אויפגעהערט צו דערוויילען איר פּאַטריאַרך; ווען עס איז, פאָלגליך, פאַרשוואונדען יעדער סמן פון דער אַנטשטעהונג פון זיין מאַכט. ערשט דעמאָלט געפינט דער אינדיווידואַליזם א פעסטען באָדען פאַר זיין אַנטוויקלונג. ביים אָרגאַניזאַטאָר ווערט אלץ פעסטער די באַציהונג צו דעם אייגענטום פון דער גרופּע, אלס זיין פּריוואַט אייגענטום, און אלץ מער ווערט פאַרשוואונדען די פאַר־

א. באַגדאַנאָוו

שטעלונג לויט נאָך וועלכער ער איז ניט מער ווי אַן אַנגעשטעלטער פון דער גרופּע צו מאַן געוויסע אָרגאַניזאַטאָרישע אַרבייט, אונטער דער אויפזיכט און קאָנטראָל פון דער גרופּע. וואָס מער דער קאָנטראָל פון דער גרופּע איבער איר אָרגאַניזאַטאָר איז פאַרשוואונדען, הויבט דער לעצטער אָן פאָדערען, אַז אַלע מיטגלידער זאָלען זיך אים אין אַלץ אונטערוואַרפען, ער ווערט דורכגעדרונגען פון דער אידעע פון זיין אַבסאָלוטער באַלעבאַטישקייט איבער די אַנדערע מיטגלידער. אַט די אַנשויאונג האָט אין איר אַנטוויקלונג ניט געקענט אויסמיידען דעם ווידערשטאַנד פון די אַנדערע גרופּע מיטגלידער, ניט איין מאָל האָבען די גרופּען, וואַרשיינליך געמוזט איבערלעבען שווערע אינערליכע קאַמפּען. פונדעסטוועגען האָבען די שטרעבונגען פון דעם אָרגאַניזאַטאָר, פריהער אָדער שפּעטער, געזיגט, דערפאַר ווייל זיי זיינען געווען אין איינקלאַנג מיט דער ווירקליכקייט. דער אָרגאַניזאַטאָר האָט באַזעסען די ווירקליכע מאַכט איבער די פּראָדוקטען און איבער די מענשען, און זיין מאַכט איז דעמאָלט געווען ווירקליך נויטיג פאַר דער גרופּע. אויף אַט דעם אופן ווערט דער פּאַטריאַרך פאַרוואַנדעלט אין דעם איינציגען איינגענטימער און פּולען הערשער אין זיין גרופּע.

בעצם זיינען די פּסיכאָלאָגישע אונטערשיידען וואָס זיינען אַנטשטאַנען צווישען דעם אָרגאַניזאַטאָר און די איבעריגע מיטגלידער פון דער גרופּע ניט געווען קיין זעהר גרויסע, ווייל די גרונט־ליניען פון זייער דענקען זיינען בכלל געבליבען דיזעלבע ביי אַלעמען; דאָס זיינען געווען די פולע, אַבסאָלוטע אונטערטעניגקייט צום מנהג, און די אַנשויאונג אויף דער גרופּע אַלס אַן איינהייט, אויסער וועלכער, עס איז ניט דענקבאַר די עקזיסטענץ פון אַן איינצעלנעם. אפילו דער פּאַטריאַרך אַליין, ניט קוקענדיג אויף דעם וואָס זיין פּסיכיק איז געווען פאַר־העלטניסמעסיג רייכער, האָט זיך ניט געקענט באַוואוסטזיניג אויפ־הויבען איבער די גרונטלאַגען פון דער גרופּע, וואָס האָבען זיך איינ־געוואָרצעלט אין דעם לעבען און ערפאַרונגען פון דער גרופּע אין פאַר־לויף פון דורות און דורות, ער האָט אויסער דעם ניט געהאַט קיין אַנרעגונג צו שטעלען זיך אין געגענזאַץ צו זיי. דער אָרגאַניזאַטאָר איז ניט געווען קיין געניע, קיין מענש פון אויסערגעוויינליכע פעהיג־

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

קיטען. ער איז בלויז געווען דער עלטסטער פון דער פאמיליע, א מענש מיט א יארען־לאנגער ערפארונג. זיין ארגאניזאטארישע ארבייט איז באזירט געווען פריהער פון אלעם אויף זיינע עראינערונגען. ווי אזוי זיינע פארלויפער פלעגען טאן דיזעלבע ארבייט, און בלויז אין אומבאדייטענדע אויסנאמס־פאלען, האט ער זיך געשטיצט אויף זיך אליין, אויף זיין אייגענער אויסרעכענונג. דער מנהג האט געקעניגט אין זייערע נשמות פונקט אזוי אבסאלוט, ווי אין די נשמות פון זייערע אור־עלטערען—אין דער פארצייטיגער קאמונע. די פארשטעלונג וועגען דער אומצוטיילבארקייט פון דער גרופע האט פונקט אזוי באהערשט די נשמה פון דעם ארגאניזאטאר, ווייל אויך פאר אים וואלט בשום אופן ניט מעגליך געווען צו לעבען אויסער דער גרופע, ווייל פון קיין אנדערע געזעלשאפטליכע פארבינדונגען אויסער דער פאמיליע־גרופע האט ער ניט געוואוסט, און א לעבען אויסער וועלכער עס איז געזעלשאפט, מיינט טויט. נאך אין א גרעסערער מאס איז דאס אמת פאר די איבעריגע מיטגלידער פון דער גרופע. בכלל איז א דאנק דער נייער ארדנונג, ניט צושטערט געווארען דער קאנסערוואטיזם פון מנהג, דער פערזענליכער באוואוסטזיין האט זיך בלויז אנגעהויבען אויסטיילען פון דער גרופע. פארשוואונדען געווארען איז בלויז די פארשטעלונג וועגען דער איין־ארטיגקייט פון דער גרופע.

די פסיכאלאגיע פון דער פאטריארכאלער גרופע, האט זיך אלזא אין אירע אלגעמיינע שטריכען כמעט ווי ניט אונטערשיידט פון דער פארצייטיגער קאמוניסטישער. די פריהערדיגע שטערונגען וואס זיינען געשטאנען אויפ'ן וועג פון אנטוויקלונג זיינען פאלגליך פארבליבען אויך איצט כמעט, אין זייער גאנצער שטארקייט. מיר מוזען זאגען „כמעט“, ווייל נאך אלעמען, זיינען פארט אנטשטאנען אזוינע כחות, וואס האבען אט די שטערונגען אפגעשוואכט, הגם דערווייל נאך אין א שוואכער מאס. די שוואכע, ניט באשטענדיגע, באציהונגען און פארבינדונגען צווישען די פארשיידענע גרופען, האבען פונדעסטוועגען פארט אויסגעברייטערט דעם האריזאנט פון דער פערזענליכקייט, און באגעגענדיג

א. באָגדאַנאָוו

זיך מיט פאַרשיידענע אַנדערע פאָרמען און מנהגים, איז ביי אים אָפּ־געשוואַכט געוואָרן זיין קאָנסערוואַטיזם.

איצט נאָך איין פראַגע: אויף וויפיל איז דער מענשליכער באַוואוסטזיין פון יענער צייט, געווען פעהיג צו דינען אלס מאַטעריאַל פאַר ווייטערער אַנטוויקלונג.

עס פאַרשטעהט זיך אַז די פיל טויזענטער יאָרען פון דעם לעבען פון די פאַמיליע־גרופּען זיינען ניט געווען איינגאַנצען אומזיסט: זייער גייסטיגער פאָרמען איז געוואָרען ברייטער און פאַרשיידענאַרטיגער. דער פּראַקטישער וויסען האָט אָנגעהייבען פאַרנעמען אין זייער פּסי־כיק אַ גרעסערען אָרט, דער פאַנטאַסטישער — אַ קלענערען. די אויס־ברייטונג פון זייער פּראָדוקציאָנס פעלד האָט מיט זיך געבראַכט אויך די אויסברייטונג פון דעם פעלד פון זייער וויסען. וואָס מער עס פאַרקלענערט זיך זייער שרעק פאַר די נאַטור כחות, אַלץ מער וואַקסט זייער נייגעריגקייט, זייער ליבע צו וויסען.

עס וועט ניט זיין ווייט פון אמת, אָנצונעמען אַז טאָקע אין אָט דער צייט פון וועלכער מיר רעדען איצט הויבט דער מענש אָן צום ערשטען מאָל זיך ד ע ר ק ל ע ר ע ן די נאַטור, זוכען אַ פאַרבינדונג צווישען די פאַרשיידענע ערשיינונגען; צום ערשטען מאָל אַנטשטעהט דאָס וואָס קען פיל ווייניג באַצייכענט ווערען מיט'ן טערמין „וועלט־אַנ־שויאונג". דער עצם פון אָט דער וועלט אַנשויאונג איז געווען דער נ אַ ט י ר ל י כ ע ר פ ע ט י ש י ז ם.

אין אַלע צייטען האָט דער מענשליכער געדאַנק געזוכט צו דער־קלערען זיך דאָס ווייטע דורך דאָס נאָהענטע, דאָס אויסערגעוויינליכע דורך דאָס געוויינליכע, דאָס אומפאַרשטענדליכע דורך דאָס פאַר־שטענדליכע. אַ נייע ערשיינונג שיינט צו זיין דערקלערט, אויב מען קען דאָס אריינפּאַסען אין די ראַמען פון אַלטע באַאָבאַכטונגען. דאָס נאָהענטסטע, דאָס געוויינליכסטע פאַר'ן מענשען זיינען זיינע באַצי־הונגען צו זיינע מיטמענשען. אַ דאַנק דעם, האָט דער אַלגעמיינער כאַראַקטער פון דעם מענשענס וועלט־אַנשויאונג, אין אַלע צייטען געטראָגען אויף זיך דעם שטעמפּעל פון זייערע געזעלשאַפטליכע

שיכות'ן, א שטעמפּעל וואָס איז אין מאַנכע פאַלען געווען מער קענטיג און אין אנדערע — ווייניגער. דאָס זעלבע דאַרף געזאָגט ווערען אויך וועגען דער פּאַטריאַרכאַלער פאַמיליע־גרופּע; דער נאַטירליכער פעטישיזם איז געווען, ווירקליך, אַזאַ בליק אויף דער נאַטור, לויט נאָך וועלכען *די שיכות'ן צווישען זאַכען זיינען געווען גלייך ווי די שיכות'ן צווישען מענשען.*

די אפּטיילונג פון דער אָרגאַניזאַטאָרישער ארבייט פון אלע אנדערע האָט אין די אינערליכע באַציהונגען פון דער גרופּע געשאַפען א סאָרט איינגעאָרטיגע צווייאיגקייט. דער גייסטיגער כח איז עפּעס אזוי ווי אָפּגעטיילט געוואָרען פון דער גראָבער פיזישער. דער באַוואוסטזיניגער אָנהויב — פון דעם סטיכישען; די ערשטע האָט אנגענומען די פאָרמען פון מאַכט, די צווייטע — פון אונטערטעניגקייט. די ערשטע איז פאַרקערפּערט געוואָרען אין דעם פערזאָן פון דעם פּאַטריאַרך, די צווייטע — אין די איבעריגע מיטגלידער פון דער גרופּע. גלייכצייטיג זיינען אָבער אָט דיביידע עלעמענטען געווען אומצוטיילבאַר און אומדענקבאַר איינס אָן דאָס צווייטע. די אויספירליכע טעטיגקייט פאַרלירט יעדע צוועקמעסיגקייט, ווען מען נעמט פון איר אוועק דעם אָרגאַניזאַטאָרישען ווילען, און דאָס לעצטע איז נוצלאָז דאָרט וואו עס פעלט דאָס ערשטע.

אין דער טעטיגקייט פון מענשען, איז דער מענש געוואוינט געווען צו זעהן דעם רעזולטאַט פון דעם אָרגאַניזאַטאָרישען ווילען, וואָס האָט געווירקט אויף דער מער גראָבער, אויספירליכער קראַפט. אויף דעם זעלבען אופן האָט ער זיך דערקלערט אויך אנדערע פּאַסירונגען וואָס ער האָט באַאָבאַכטעט אין דער אויסערליכער וועלט. יעדע ערשיינונג ווערט פאַר אים פאַרוואַנדעלט אין אַן אומצוטיילבאַרער פאַראייניגונג פון צוויי עלעמענטען; א ווילען וועלכער באַפעלט און א מאַטעריעלער כח וואָס פאָלגט. זאָל זיין אַז ער באַמערקט נאָר דאָס צווייטע, ער איז אָבער סיי ווי ניט פעהיג דאָס צו פאַרשטעהן אָהן דאָס צווייטע, און נעמט אָן אַז עס איז אַן אָרגאַניזאַטאָרישער ווילען דאָרט אפילו וואו ער באַמערקט דאָס ניט. אויף דעם אופן אנטשטעהען די

א. באָגדאַנאָוו

„נשמות פון זאכען“, זיי פארבייטען די אורזאכען פון זאכען, דער באוואוסטזיין קען צייטווייליג זיך בארוהיגען א דאנק זיי. דער מענש האָט זיי אָבער געזוכט אומעטום אין שטיינער און געוויקסען אין חיות און מענשען, אין פייער און וואסער. די נאַטור, און אלע אירע ער־שיינונגען האָט זיך דעם דאמאָלסטדיגען מענשען פאָרגעשטעלט, אלס איינארטיגע — צווייאיגקייט.

געוויינליך דערקלערט מען די אנשטעהונג פון דעם נאַטוראלען פעטישיזם אָדער א נ י מ י ז ם, אויף אָט דעם אופן. נאָך דער צושטערונג פון א וועלכער עס איז זאַך, נאָך דעם טויט פון חיה אדער מענש, פארבלייבט אין מענשליכען זכרון אויף א געוויסער צייט די אָפּבילדונג פון דער זאַך. די אָ פּ ב י ל ד ו נ ג ביים ווילדען מענ־שען צייכענט זיך אויס מיט איר לעבעדיגקייט און קלאָרקייט, אַזוי אז דאָס קומט גאנץ נאָהענט צו דער דירעקטער עמפינדונג. אין חלום קומט די זעלבע זאַך ווי עפּעס וואָס איז דורכאויס ווירקליך. עס ווערט דערפון געבוירען די איבערצייגונג, אז די זאַך וואָס איז פאר־ניכטעט געוואָרען, דער אָרגאַניזם וואָס איז פארלאָרען געגאַנגען, בלייבט נאָך אלץ עקזיסטירען פאר א געוויסער צייט, אז עפּעס בלייבט דאָך איבער פון זיי. די באָאָבאַכטונג פון מענשען ווען זיי שלאָפען אָדער ווען זיי חלש'ען, אָדער פון טויטע קערפּערס, פאַרשטאַרקען אָט דעם גלויבען נאָך פון א צווייטער זייט. עס איז קלאָר אז מאָנ־כעס מאָל זעהט מען ווי דעם אָרגאַניזם וואָס האָט זיין פריהערדיגע ווירקליכקייט, פעלט דאָך עפּעס, עס פעלען אים די סמנים פון לעבען. אָט דער מיסטעריעזער ע פּ ע ס, וועלכער איז דאָ אין מאַנכע פאַלען, וועלכער פאָרשווינדט אויף אייביג אין אַנדערע, און וועלכער פאָר־שווינדט בלויז אויף א צייט נאָך אין אנדערע, איז פאָר'ן פעטישיסט די „נשמה פון זאכען.“

אָפּלייקענען אָט די דערקלערונג איז ניט נויטיג. זי צייגט ריכטיג אָן אויף דעם פּסיכישען מאַטעריאל פון וועלכען דער אנימיזם האָט געמוזט אנטשטעהן. אָט די דערקלערונג איז אבער ניט קיין פולע; זי דערקלערט אונז ניט, ערשטענס, וואָרום זיינען גראָד אָט די רויע פאַק־טען אוועקגעלעגט געוואָרען אלס פונדאַמענט פון דעם מענשענס וועלט־

אנשויאונג, אין דער צייט וואס אין קאמף פאר'ן לעבען שפילען זיי, פארהעלטעניסמעסיג, א גאנץ קנאפע ראליע; צווייטענס, ווי קומט דאס וואס אויף א געוויסער שטופע פון אנטוויקלונג איז אט די וועלט־אנשויאונג אלגעמיין, ווארום אנטשטעהט ניט די זעלבע אנשויאונג ביי די וועניגער־אנטוויקעלטע שבטים, וואס האבען דאך פאר זיך דעם זעלבען באאבאכטונגס־מאטעריאל. מיר שיינט, אז אט די פראגען קענען פארענטפערט ווערען בלויז אין דעם פאל אויב מען אנערקענט, אז די גרונט שטריכען פון א וועלט אנשויאונג ווערען באשטימט דורך דער פארמע פון דער געזעלשאפטליכער ארגאניזאציע. דאן ווערט קלאר, אז בלויז די איינגעווארצעלטע צווייאיגקייט אין דער געזעלשאפט האט געקענט ארויסרופען אט די אייגענארטיגע אנשויאונג וועלכע שטרעבט צו געפינען צווייאיגקייט אין יעדע ערשיינונג פון דער אויסערער וועלט.

דער נאטוראלער פעטישיזם הערשט אלזא איבער די מחות פון די מענשען. איז ער געווען א גינסטיגער פאקטאר פאר'ן ווייטערען פראגרעס פון באוואוסטזיין, פאר דעם באוואוסטזיניגען קאמף מיט דער נאטור? אויף אט דער פראגע קומט אויס צו ענטפערען נעגאטיוו. די דערקענטעניש פון די אורזאכען פון יעדער ערשיינונג האט זיך פאר'ן פעטישיסט געענדיגט אזוי שנעל ווי ער איז געקומען צו דער „נשמה“ פון דער ערשיינונג, ווייטער איז ער ניט געגאנגען; אלע ווייטערדיגע אורזאכליכע פארבינדונגען האבען זיך פארלארען. אויף אט דעם אופן, איז דער אינהאלט פון דער דערקענטעניש־טעטיגקייט פארבליבען זעהר באגרענעצט, איבערהויפט וואס אנבאלאנגט איר טיפקייט. צו זייער אויבערפלעכליכער, פראקטישער, באקאנטשאפט מיט די ערשיינונגען, איז בלויז צוגעגעבען געווארען זייער פעטישיסטישע דערקלערונג, און דערמיט זיינען די באדערפענישען פון זייער געדאנק באפרידיגט געווארען.

ביי אזא שוואכקייט און אינהאלטס־לאזיגקייט פון דער דערקענטעניש, איז דער מאטעריאל פאר ווייטערער אנטוויקלונג, וועלכען די מענשליכע פסיכיק האט צוגעשטעלט, געווען זעהר אומבאדייטענד. דער פראגרעס פון דער טעכניק, עקאנאמיע, אידעאלאגיע, האבען ביי אזא שוואכקייט פון דערקענטעניש געקענט זיין בלויז זעהר סטיכיש-

לאַנגזאַם. אויך אַלזאָ אין דעם הינזיכט אונטערשיידט זיך ניט פיל די פּאַטריאַרכאַלע גרופּע פון דער פּאַרצייטיג־קאָמוניסטישער.

דער ווירקליכער זיג פון דעם מענשען איבער דער נאַטור דריקט זיך אויס אין דער אומענדליכער אַנטוויקלונג פון דער דערקענטעניש פון דער אורזאַכליכקייט. די פעטישיסטישע אויפפאַסונג אויף דער נאַטור צייגט נאָר אויף דער אומבאַזיגטער מאַכט פון דער נאַטור איבער'ן מענשען. אמת, זי ערשיינט בלויז דאַן ווען אַט די מאַכט הויבט אָן שוואַכער צו ווערען, אָבער בלויז דערפאַר ווייל די פריהערדיגע, אַבסאָלוטע מאַכט פון דער נאַטור האָט ניט געגעבען דעם מענשען קיין שום מעגליכקייט אַפילו צו מאַכען אַ פּראָבע צו פאַרשטעהן די נאַטור.

5) די אַנטוויקלונגס־כחות און די נייע פאָרמען פון לעבען אין דער פּאַטריאַרכאַלער משפּחה.

די געזעלשאַפטליכע אַנטוויקלונג פון דער צייט וועגען וועלכער מיר רעדען איצט, פּונקט ווי אין דער פריהערדיגער צייט, האָט געמוזט אָנגעטריבען ווערען דורך דעם דראַנג פון דער איבער־באַפעלקערונג. וואָס מער עס דערפילט זיך אַ דוחק אין לעבענס־מיטלען, וואָס איז דער רעזולטאַט פון דעם וואוקס פון דער באַפעלקערונג, אַלץ מער מוז דער קאָנסערוואַטיזם אָפּגעשוואַכט ווערען, — ביסלעכווייז ווערט די טעכניק אויסגעבעסערט און די געזעלשאַפטליכע שיכות'ן ענדערען זיך. די אַנטשטעהונג און לאַנגזאַמע אַנטוויקלונג פון אויסטויש, איז געווען איינע פון די וויכטיגסטע דערגרייכונגען פון אַט דער אַנטוויקלונג.

דער פּראָגרעס פון אויסטויש, ד.ה. ריכטיגער פון דער געזעלשאַפטליכער צוטיילונג פון דער אַרבייט, וואָס איז פאָרגעקומען אַ דאַנק דער אַנטוויקלונג פון דער טעכניק, איז אַליין אַ מעכטיגע טרייב־קראַפט פאַר דער ווייטערדיגער אַנטוויקלונג פאַר אַלע ווייטערדיגע היסטאָרישע פאָרמען, ענדינענדיג מיט'ן געגענוואַרטיגען קאַפּיטאַליזם.

אַ צווייטע, ווייניגער וויכטיגע דערגרייכונג, פון דער צייט, איז געווען די ערשיינונג פון שקלאַפען.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

א דאַנק דער אַנטשטעהונג פון איבער־אַרבייט, האָט זיך פאַר דעם אָרגאַניזאַטאָר פון דער משפחה־גרופּע געלוינט וואָס מער צו פאַרגרעסערען די צאָל פון די מיטגלידער פון דער גרופּע; דאָס האָט געקענט פאַרגרעסערען דעם סכום פון איבעריגע פּראָדוקטען, וואָס דער אָרגאַניזאַטאָר האָט פאַרוואַלטעט. עס איז דערפאַר אין דער פּאַטריאַרכאַלער גרופּע שוין ניט קיין זעלטענע ערשיינונג אז אַנשטאַט הרג'נען דעם באַזיגטען שונא, זאָל מען אים בעסער אריינגעמען אין דער אייגענער גרופּע, און צווינגען אים זיך צו באַטייליגען אין איר פּראָדוקציע. אַט די צוגעקומענע מיטגלידער אין דער גרופּע, זיינען געווען אירע שקלאַפען.

מען דאַרף זיך ניט פאָרשטעלען אז דער שקלאַף פון דער פּאַטריאַרכאַלער פּעריאָדע איז געווען א מענש אין דער לאַגע פון א „זאַך“. פאַרקערט, די שקלאַפען זיינען אין יענער צייט געווען כ מ ע ט, אַזוי גלייכבאַרעכטיגט ווי די איבעריגע מיטגלידער פון דער גרופּע, אין וועלכער זיי זיינען אריינגענומען געוואָרען. די געמיינזאַמקייט פון דער אַרבייט, האָט ענג פאַרבונדען די אַלטע און נייע מיטגלידער און מיט דער צייט איז אויסגעמעקט געוואָרען ביי זיי אַפילו די גע־דעכעניש פון פריהערדיגען קאַמף. דער אָרגאַניזאַטאָר האָט זיי עקס־פּלואַטירט ניט מער ווי זיינע אייגענע קרובים; זיי האָבען געאַרבייט פּונקט ווי אַלע אַנדערע. מען פלעגט זיי ניט פאַרקויפען, און בכלל איז מען זיך מיט זיי באַגאַנגען אויפ'ן זעלבען אופן, ווי עס באַגעהען זיך די אינדיאַנער פון אַמעריקע מיט זייערע אַדאָפּטירטע געפאַנגענע.

די שקלאַפעריי פון דער פּאַטריאַרכאַלער צייט, אַנטוויקלענדיג זיך ווייטער און בייטענדיג אירע פאָרמען, האָט געדינט אַלס אויסגאַנגס־פּונקט, פאַר אַט דעם אייגענאַרטיגען היסטאָרישען לעבען, וואָס האָט דערגרייכט זיין העכסטע שטופע אין דער קלאַסישער וועלט און האָט זיך געענדיגט מיט איר אונטערגאַנג.

די אַנטשטעהונג פון אויסטויש און די איינפירונג פון שקלאַפעריי, צוויי זאַכען וואָס זיינען אויפ'ן ערשטען בליק גאַנץ פאַרשיידען, שלי־סען דאָך אין זיך איין אַלגעמיינעם גרונט־שטריך. די ערשטע אַזוי גוט ווי די צווייטע שטעלט מיט זיך פאָר א נייע ווענדונג אין

א. באָגדאַנאָוו

דער אַלטער סיסטעם פון צוזאַמענאַרבייטען וואָס איז פריהער באַ־גרינדעט געווען בלויז אויף בלוט־פאַרוואַנדשאַפט, און אויף די פּסי־כישע ענליכקייט פון די איינצעלנע מענשען. דער בונד פון בלוט־פאַרוואַנדטע איז אומפאַרמיידליך דורכגעדרונגען מיט'ן גייסט פון ענגער אויסשליסליכקייט, וואָס קען ניט פאַרטראָגען קיין זאַך וואָס געהט ארויס אויסער די אַנגענומענע גרענעצען. די נייע לעבענס־פאָרמען שטעלען זיך אין געגענזאַץ צו אָט דער באַגרענעצטקייט, און רופען ארויס א גאַנצע רייהע, נייע געזעלשאַפטליכע פאַקטען.

די הערשאַפט פון די פאַרבינדונגען וואָס זיינען געווען געבויט בלויז אויף בלוט פאַרוואַנדשאַפט, האָט געמיינט א פולע אבסאָלוטע הערשאַפט פון מנהג. דער כח פון געוואוינהייט איז געווען אזוי שטאַרק און דער זעלבסט־באַוואוסטזיין אזוי שוואַך, אז קיין איינצעלנער מענש האָט זיך פּשוט ניט געקענט שטעלען קעגען די אַנגענומענע מנהגים. פון קיין פאַרברעכענס אין דעם זין ווי מיר פאַרשטעהען דאָס היינט האָט מען אין יענער צייט ניט געוואוסט, צו א פאַרברעכען האָט מען זיך באַצויגען ווי צו א פאַרקריפּלונג. ווען עס איז געבוירען געוואָרען א קינד מיט צוויי קעפּ, האָט מען דאָס גלייך דער'הרג'עט, אלס מאָנס־טער, דאָסזעלבע האָט מען געטאָן מיט א פאַרברעכער; מען פלעגט אים אָדער הרג'ענען אדער ארויסטרייבען פון דער גרופּע, און יענער צייט ארויסטרייבען איז געווען דאָס זעלבע ווי הרג'ענען. דאָס איז ניט געווען קיין שטראָף, דאָס איז פשוט געווען דער רעזולטאַט פון דעם אינסטינקט פון זעלבסט־פאַרטיידיגונג געגען אן אומפאַרשטענד־ליכער און געפערליכער ערשיינונג. די אידעע פון „רעכט" און אומ־רעכט פון מאָראַליש און אוממאָראַליש איז דאַן אינגאַנצען ניט גע־ווען; מענשען האָבען זיך אונטערוואָרפען צו דעם מנהג מיט דער־זעלבער נאַטירליכער נויטווענדיגקייט ווי זיי עסען, טרינקען אדער שלאָפען.

מיט דער אַנטוויקלונג פון נייע געזעלשאַפטליכע פאַרבינדונגען, וואָס זיינען באַגרינדעט געווען ניט אויף בלוט־פאַרוואַנדשאַפט, האָט געביטען די לאַגע אינגאַנצען. האַנדלען געגען מנהג הערט אויף צו זיין אן אויסנאַמס פאַל, און די אויספאָלגונג פון די מנהגים פון איין

גרופּע איז אָפּט א פאַרשוועכונג פון די מנהגים פון א צווייטער. אזוי צ.ב.ש. קען א געפאַנגענער פון א צווייטער גרופּע, פירענדיג זיך לויט די מנהגים פון זיין אייגענער גרופּע שטערען דעם נאָרמאַלען גאַנג פון דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקציע, און דערמיט פאַרשאַפען פיל אומ־אנגענעמליכקייטען זיינע נייע חברים; אזוי מוז אויך דער נאָרמאַלער גאַנג פון אויסטויש באַציהונגען, אָפט שטערען דעם אַלטען איינגעוואָר־צעלטען מנהג צו באַטראַכטען יעדען פרעמדען אלס שונא. דאָס אָפּ־טרעטען פון די אָנגענומענע מנהגים ווערט אַן אָפּטע ערשיינונג, און די געזעלשאַפט קען זיך שוין צו דעם ניט באַציהען פונקט ווי פריהער.

עס אנטשטעהט א נייע פאָרמע פון געזעלשאַפטליכען לעבען. דאָס געוואוינהייטס־רעכט וואָס דער עצם דערפון איז אָפּצוהיטען די מנהגים. מיט א פאַרברעכער קעמפט מען שוין ניט מער ווי מיט אַ נאַטור־קראַפט, נאָר מער אדער ווניגער באַוואוסטזיניג; מען משפט אים לויט דעם מנהג. עס ווערט באַשאַפען א גאַנצע רייהע פון שטראָפען פאַר פאַרשיידענע פאַרברעכענס. בכלל ווערען אָנגענומען א גאַנצע רייהע מיטלען אויף אָפּצוהיטען די מנהגים; דער אינהאַלט פון די מיטלען באַשטעהט אין באַזייטיגען דאָס שלעכטע וואָס דאָס באַגאַנגענע פאַרברעכען האָט ארויסגערופען, און אין פאַרהיטען אַזוינע פאַרברעכענס אין דער צוקונפט. עס אנטשטעהט די פאַרשטעלונג וועגען געזעצליכקייט און אומגעזעצליכקייט, גערעכטיגקייט און אומ־גערעכטיגקייט. די ערשטע זיינען, די האַנדלונגען וואָס זיינען איין אײנקלאַנג מיט די מנהגים, די צווייטע זיינען, די וואָס זיינען להפוך צו זיי. עס הויבען זיך אָן באַווייזען די עלעמענטען פון וועלכע עס ווערט שפּעטער אנטוויקעלט די מאָראַל און דאָס „רעכט“.

דאָס רעכטליכע לעבען ווערט געוויינליך שאַרף אָפּגעטיילט פון דעם עקאָנאָמישען. אָבער פאַר דער געגענוואַרטיגער וויסענשאַפט איז אזא פונאנדערטיילונג בלויז רעלאַטיוו. דער קאַמף פון דער גע־זעלשאַפט קעגען א יחיד, וואָס אנטזאָגט זיך איר צו פאָלגען, אונ־טערשיידט זיך בעצם ניט פון יעדער אנדערער פאָרמע פון איר קאַמף מיט דער נאַטור. א פאַרברעכען איז אַן אנטי־סאָציאַלע קראַפט, וואָס איז פיינדליך צום לעבען פון דער געזעלשאַפט, פונקט ווי קעלט אדער אַ

ווילדע חיה. אויף דעם אופן איז דאס רעכטליכע לעבען בלויז א באַ־שטימטער טייל פון מענשליכען קאמף מיט דער נאטור. אט די באַ־שטימטע קאמפס־פארמע דארף מען אויספאָרשען פון איר טעכנישער זייט אזוי גוט ווי פון איר עקאָנאָמישער און אידעאָלאָגישער. דער געביט פון רעכט ליגט אלזא אין דעם געביט פון דער פּראָדוקציע, ניט אויסער איר.

אין דעם קאפּיטעל וועגען די פּראָדוקציאָנס פּאַרבינדונגען איז שוין דערמאַנט געוואָרען וועגען דער אנשטעהונג פון די פּראָדוקציאָנס שיכות'ן צווישען גרופּען וואס זיינען נאָהענט איינס צום צווייטען. די צוועקען פון אזוינע פאַרבינדונגען זיינען געמיינזאמע גרויסע גע־יעגען, מלחמות א. אז. וו. מיט דער צייט ווערען אזוינע פאַרבינ־דונגען אויך געמאכט צווישען אזוינע גרופּען, וואס זיינען צווישען זיך ניט פאַרבונדען דורך קיין קרובה'שאפט, זיי ווערען פאַרבונדען דורך דעם אויסטויש און בכלל דורך זייערע פרידליכע באַציהונגען צווישען זיך. אן דער שפּיץ פון אזא פאַראייניגונג שטעהען געוויינליך דער ראט פון די עלטסטע אָרגאַניזאַטאָרען אָדער אן אויסגעקליבענער פירער. אין אט די פאַרבינדונגען דארף מען זעהן די ערשטע סמנים פון שטאַט און פון פּאָליטישער אָרגאַניזאציע. וואס מער אזוינע פאַר־בינדונגען ווערען פאַרוואַנדעלט פון צייטווייליגע אין שטענדיגע, און די געזעלשאַפט גופא ווערט צוטיילט אויף קלאסען, אויף הערשער און באַהערשטע, אלץ מער נעמען זיי אָן א פּאָליטישען כאראַקטער.

בכלל, איז יעדע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע בעצם אן עקאָנאָמישע, אן אָרגאַניזאציע פאַר דעם געמיינשאַפטליכען קאמף פאר'ן לעבען פון דער גרופּע. דער שטאַט אָבער, באַזונדער, איז אן אָרגאַניזאַציע פון קלאסען הערשאַפט.

פערטער קאפיטעל

די שקלאפעריי אין אלטערטום

דער טיפ פון דער געזעלשאפטליכער אנטוויקלונג וואס האט גע־שאפען די קולטור פון דער אלטער וועלט, איז ביז א געוויסען גראד א גאנץ אייגענארטיגער, און איז באגרינדעט אויף דער פארוואנדלונג פון דעם ארבייטער אין א פראדוקציאנס ווערקצייג.

1) די באציהונג פון דער געזעלשאפט צו דער אויסערליכער נאטור.

די סיסטעם פון שקלאפעריי האט זיך אנטוויקעלט אין דער פא־טריארכאלער פאמיליע־גרופע א דאנק דער צונויפטרעפונג פון צוויי באזונדערע גרונט באדינגונגען: דעם כסדר'דיגען צוואוואקס פון אי־בער־ארבייט און דעם קאמף צווישען מענשליכע גרופען וואס זיינען געשטאנען אויף פארשיידענע שטופען פון קולטור.

שוין די פאראייניגונג פון ערד־ארבייט און פיה־צוכט, אין דעם באזעצטען לעבען האט געמאכט די איבער־ארבייט פאר א שטענדיגער ערשיינונג. די צוטיילונג פון דער ארבייט וואס האט זיך ביסלעכוויז אנטוויקעלט האט נאך מער פארגרעסערט איר פראדוקטיוויטעט. די אנטוויקלונג פון די אויסטויש שיכות'ן האט געגעבען די מעגליכקייט פאר דער גרופע, ניט צו פארנעמען זיך מיט דעם סארט ארבייט וואס קומט איר אן אמשווערסטען אין וועלכע די ארבייט איז ווייניגער פרא־דוקטיוו, און זיך וואס מער פארנעמען מיט יענער סארט פראדוקציע אין וועלכער זייער ארבייט איז מער פראדוקטיוו. עס ווערט אויסגע־

א. באָגדאַנאָוו

ברייטערט און פארפאלקאמט די פראָדוקציע פון מעטאַלען, און פון ווערקצייג. עס ווערען געשאפען רק נייע פעלדער פאר פּראָדוקציע און האנדעל. די געוויינליכע גרויס פון דער פּראָדוקטיווער גרופּע דערגרייכט ביז עטליכע הונדערט מענשען; אין מאנכע פאלען זיינען אפילו אונטער דער הערשאפט פון איין אָרגאַניזאטאָר געווען פאראייניגט טויזענט מענשען. אין איינקלאנג מיט דעם איז אויך גאַנץ גרויס געווען דער איבערפלוס פון פּראָדוקטען, וועלכע די גרופּע האט געשאַפען.

אויף דעם אופן האבען איינצעלנע מענשליכע געזעלשאפטען דערגרייכט א גאַנץ הויכע שטופע פון אַנטוויקלונג, געווינענדיג אלץ נייע און נייע זיגען איבער דער נאַטור. איינע פון די עלעמענטען פון דער אויסערליכער נאַטור פאר יעדער פּראָדוקציאָנס אָרגאַניזאציע, זיינען די אָרגאַניזאציעס וואָס זיינען איר פיינדליך און מיט וועלכע זי מוז קעמפען. אַט דער קאמף איז אין פילע פאלען א וויכטיגער טייל, פון דער מענשליכער פּראָדוקציאָנס טעטיגקייט. איבערהויפּט איז דאָס ריכטיג בנוגע די שבטים וואָס האבען זיך די ערשטע ארויסגערוקט אויפ'ן וועג פון אנטוויקלונג, און זיינען דעריבער געוואָרען די רייכע צווישען אָרימע. עס זיינען אַנטשטאַנען שטענדיגע צוזאמענשטויסען, אַן אומאויפהערליכע שנאה. דער דרוק פון דער אבסאָלוטער איבערבאפעלקערונג האט געצוואונגען די אנדערע שבטים, צו קעמפען פאר נייע טעריטאָריעס, און עס פארשטעהט זיך אז זיי האבען מער חשק געהאַט צו די טעריטאָריעס וואָס זיינען געווען פארנומען פון זייערע קולטורעלע שכנים, וואָס זיינען רייך געווען. ניט איין מאָל האבען דיווילדע וואַנדערער באַזיגט די רוהיגע באַזעצטע גרופּען וואָס זיינען אין זייער אַנטוויקלונג פיל העכער פון זיי געשטאַנען, זייער קולטור פלעגען די זיגער טיילווייז צושטערען און טיילווייז אליין איבער נעמען.

אַבער מאַנכע געזעלשאפטען וואָס זיינען געשטאַנען אויף א פארהעלטניסמעסיג הויכער שטופע פון אַנטוויקלונג, איז געלונגען אין פארלויף פון פילע דורות מיט ערפאָלג צו באַקעמפען די נידעריגערע שבטים וואָס האבען פּרובירט אויף זיי אַנפאַלען; דאָס מיינט אויך אייגענטליך באַקעמפען די געפערליכסטע עלעמענטען פון דער אויסער־

ליבער נאַטור. אַזאַ קאַמף איז פאַר אַ קולטורעלער געזעלשאַפט געווען אַ פּראָדוקטיווער, ער איז פאַר זיי געווען אַ געזעלשאַפטליך-נוצליכער ניט נאָר אין דעם זין, ווייל ער איז געווען נויטיג פאַר דער באַשיצונג פון זייער פּראָדוקציע בכלל, נאָר אויך אין אַ צווייטען זין — פון דער צייט זינט די איבער־אַרבייט האָט מעגליך געמאַכט די עקספּלואַטאַציע, פלעגט יעדער זיג געוויינליך פירען צו אַ פאַרגרעסערונג פון די געזעל־שאַפטליכע פּראָדוקציאָנס-כחות, דורך דעם וואָס די געפאַנגענע מיט־גלידער פון פיינדליכען שבט פלעגען אַריינגענומען ווערען אין דער זיגרייכער גרופּע, און פאַרוואַנדעלט ווערען אין שקלאַפען.

די באַזונדערע ראָליע וואָס דער קריג האָט געשפּילט אין דעם פּראָדוקציאָנס־לעבען פון דער געזעלשאַפט, אויף די פריהסטע שטופען פון קולטור, האָט באַשטימט זייער אייגענאַרטיגען שיקזאַל.

2) די אַנטוויקלונג פון די באַציהונגען פון פּראָדוקציע און פונאַנדערטיילונג אין דער צייט פון שקלאַפעריי.

א) די גרופּע פון שקלאַפען אייגענטימער.

וואָס מער עס איז געוואַקסען די גרויס פון דער פּאַטריאַרכאַלער גרופּע און די גרויס פון איר פּראָדוקציע אַלץ מער האָבען זיך געענ־דערט די באַציהונגען צווישען דעם פּאַטריאַרך און זיינע אונטער־טאַנען. די טעטיגקייט פון דעם אָרגאַניזאַטאָר ווערט אַלץ מער אָפּגע־טיילט פון דער אַלגעמיינער פּראָדוקציע, דער אָרגאַניזאַטאָר, האָט זיך, אַזוי צו זאָגען, ספּעציאַליזירט. אין דער געזעלשאַפטליכער פּסיכאָלאָגיע איז אַלץ שאַרפער אַרויסגעטראָטען דער אונטערשייד צווישען אים און אַלע איבעריגע מיטגלידער פון דער גרופּע.

ווען דעם פּאַטריאַרכ'ס מאַכט הויבט אָן אַריבערגעהן בירושה צו זיינע נאָהענטסטע, הויבט זיך אָן צוזאַמען מיט אים אַלץ מער אָפּ־זונדערען אויך זיין גאַנצע משפּחה, זיינע נאָהענטסטע קרובים. די אומ־

גלייכהייט אין דער פונאַנדערטיילונג פון די פּראָדוקטען פאַרשטאַרקט זיך. דעם פּאַטריאַרכ׳ס משפּחה באַנוצענדיג זיך מיט זיין מאַכט, הויבט אָן לעבען פון דעם איבער־פּראָדוקט. פון אָט דער צייט אָן קען מען שוין רעדען וועגען ווירקליכער עקספּלואַטאַציע, ווייל דער טייל פון די אַלגעמיינע פּראָדוקטען וואָס קומט אָן צו דעם פּאַטריאַרכ׳ס משפּחה, ווערט שוין באַשטימט ניט לויט איר וויכטיגקייט פאַר דער פּראָדוקציע נאָר, אויסער דעם, דורך איר באַזונדערער לאַגע, דורך איר אָנגעהעריגקייט צום פּאַטריאַרך. עס פאַרשטעהט זיך, אַז דאָס איז מעגליך געוואָר׳ען בלויז אַ דאַנק דער פאַרגרעסערונג פון דעם איבער־פּראָדוקט.

וואָס מער די גרופּע איז עקספּלואַטירט געוואָרען פון דעם אָרגאַניזאַטאָרס משפּחה, און פאָלגליך, וואָס מער דער עקאָנאָמישער כח פון דער משפּחה איז געוואַקסען, אַלץ אומבאַשרענקטער איז געוואָרען די מאַכט פון דעם אָרגאַניזאַטאָר, דאָס ווערט ענדליך פאַרוואַנדעלט, אין אַן אַבסאָלוטער רעכט פון אָרגאַניזאַטאָר איבער׳ן לעבען און טויט פון יעדען איינעם פון זיינע אונטערטאַנען. פונדעסטוועגען אין דער צייט ווען דער צוזאַמענשטעל פון דער גרופּע איז געווען באַשרענקט אויף דער פאַראייניגונג פון בלוט־פאַרוואַנדטע, איז אוממעגליך געווען צו פאַרוואַנדלען די אַרבייטער אין פּשוט׳ע ווערקצייג. דעם אַרבייטער האָט מען געמוזט שעצען, מען האָט געמוזט זאָרגען פאַר זיינע באַדערפענישען, ווייל אויב ער איז פאַרלאָרען געגאַנגען איז פּשוט ניט געווען ווער עס זאָל פאַרנעמען זיין פּלאַץ, מען האָט געמוזט וואַרטען ביז דער וואוקס פון דער גרופּע וועט אויף זיין פּלאַץ אוועקשטעלען אַ צווייטען.

אָבער ווען די צאָל פון שקלאַפען אין דער גרופּע ווערט גרעסער, ווען די מלחמות מיט די ווענינער קולטורעלע שבטים ווערען פאַרוואַנדעלט אין אַ שטענדיגען קוואַל פון נייע אַרבייטס־כחות, ווערען געשאַפען אַלע באַדינגונגען פאַר דער פולער דערנידערונג פון די אַרבייטער־אונטערטאַנען. יעדער אַרבייטער־אונטערטאַן, אויב ער געהט פאַרלאָרען קען גאַנץ לייכט פאַרביטען ווערען אויף אַ צווייטען, פּונקט ווי מען פאַרבייט אַ נייע געצייג אויף אַן אַלטע, וואָס איז צובראָכען געוואָרען. אמת, פריהער מוז מען אָנפאַלען אויפ׳ן שונא, און

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

פאַנגען נעמען שקלאַפן, און דאָס איז גאָר ניט אזא לייכטע זאך; איבער מיט דער צייט ווערט אַט די שוועריגקייט אויך אָפּגעשאַפט, א דאַנק דער אַנטוויקלונג פון אויסטויש און דער פּסיכאָלאָגיע פון אויס־טויש. ווען עס זיינען געפאַנגען געוואָרען צופיל שקלאַפן, און פאַר׳ן זיגער איז ניט באַקוועם צו האַלטען זיי אַלע פאַר זיך, גיט ער זיי אוועק צו זיינע פריינט אָדער צו א צווייטער פריינטליכער גרופּע. פאַרשטעהט זיך אַז דערפאַר קריגט ער פון זיי אַן אַנדער סאָרט סחורה. דער מענש אליין ווערט א סחורה. די פּערזענליכקייט פון דעם דורכשניטליכען ארבייטער אין דער גרופּע פאַרלירט איר ווערט, דער אַרבייטער ווערט א געצייג, וועלכע מען קען תמיד פאַרבייטען אויף א צווייטע, אין פאַל דאָס ערשטע ווערט פאַרניכטעט.

גלייכצייטיג אבער, וואַקסט, א דאַנק דער זעלבער אַנטוויקלונג פון אויסטויש, די פּערזענליכקייט פון דעם אָרגאַניזאַטאָר, און פון זיין משפּחה. אזוי לאַנג ווי דער איבער־פּראָדוקט ווערט פאַרברויכט אין זיין נאַטירליכער אוממיטעלבאַרער פאָרמע, איז די עקספּלואַטאַציע באַשרענקט, ווייל אויך די באַדערפענישען פון דער הערשענדער פאַמי־ליע זיינען באַשרענקט. אויף וואָס צ.ב.ש. דאַרף די משפּחה פון דעם אָרגאַניזאַטאָר א גרויסע צאָל ברויט וועלכע זי קען ניט פאַרברויכען? דער פּראָגרעס אָבער פון אויסטויש מאַכט מעגליך א כמעט אומבאַ־שרענקטע אויסברייטונג פון די באַדערפענישען פון דער הערשענדער פאַמיליע; יעדע זאך וואָס זי דאַרף ניט פאַר׳ן אייגענעם געברויך, קען אויסגעביטען ווערען אויף וועלכע עס איז אַנדערע פּראָדוקטען, וועלכע די גרופּע פאַרמאָגט ניט. וואָס גרעסער אלזא עס ווערט דער איבער־פּראָדוקט, אַלץ בעסער איז פאַר די הערשער.

פאַר׳ן אָרגאַניזאַטאָר זיינען שוין דעמאָלט זיינע אונטערטאַנען ניט בלויז פּראָדוקציאָנס־ווערקצייג, נאָר איבערהויפּט געצייג מיט וועל־כע מען קען שאַפען אַן איבער־פּראָדוקט, א געגענשטאַנד פאַר עקספּלו־אַטאַציע. די פראַגע ווענגען א גענוגענדער צופרידענשטעלונג פון די באַדערפענישען פון די וואָס אַרבייטען ווערט אָפּגערוקט אויפ׳ן צוויי־טען פּלאַץ, פריהער פון אַלץ קומט די פראַגע ווי אזוי אַרויסקריגען וואָס מער נוצען פון זיי. כדי אַרויסקריגען וואָס מער נוצען פון זיי,

א. באַגדאַנאָוו

איז נויטיג צו ברענגען זייערע באַדערפעניש׳ן צו א מינימום, און זייער ארבייט צו א מאַקסימום. דער אָרגאַניזאַטאָר איז בכח אונטער די אומשטאַנדען זיך צו באַנוצען מיט גראָבע גוואַלט־מיטלען געגען אַלע ארבייטער, מיטלען וועלכע פלעגען פריהער באַנוצט ווערען בלויז קעגען שקלאַפען. די משפחה־גרופע, ווערט אינגאַנצען פאַרוואַנדעלט אין א שקלאַפען־באַזיצענדער גרופע, און שקלאַפען ווערען ביסלעכווייז פאַרוואַנדעלט ניט בלויז די מלחמה געפאַנגענע, נאָר אויך די פריהער־דיגע קרובים פון דעם אָרגאַניזאַטאָר; זייער קרובה׳שאַפט איז צו דער צייט שוין אַזאַ ווייטע, אַז זי ווערט פאַרגעסען. א גאַנצער אָפּגרונט אַנטשטעהט צווישען די פרייע הערשענדע משפחות און די רעכטלאָזע מאַסע שקלאַפען. צו די ערשטע געהערט אַלץ, צו די צווייטע גאָר ניט, דאָס איינציגע וואָס אָט די פריהערדיגע מיטגלידער פון דער גרופע האָבען איצט צוגעקראָגען איז — די אייגענשאַפטען פון סחורות, א טויטער ווערט.

די דערנידעריגונג פון דער פערזענליכקייט איז באמת ניט געווען דער איינציגער רעזולטאַט דערפון, וואָס דער מענש איז געוואָרען א סחורה. דער פּאָזיטיווער געווינס דערפון איז געווען וואָס דאָס האָט ביז א געוויסען גראַד פאַרלייכטערט דעם פּראָגרעס פון דער פּראָדוקטי־וויטעט פון דער ארבייט. די מעגליכקייט צו קויפען אין מאַרק אויס־געלערענטע שקלאַפען, וועלכע פלעגען געוויינליך פון אַלעמען געקויפט ווערען זעהר גערען, האָט אויך געמיינט די פאַרשפּרייטונג פון פאַר־שיידענאַרטיגען טעכנישען וויסען און מעטאָדען, פון איין באַלעבאַ־טישקייט אויף דער צווייטער, פון איין לאַנד אין דער צווייטער.

זייט ביי זייט מיט די טיפּישע גרופען שקלאַפען־אייגענטימער, זיינען נאָך פאַר א גאַנץ לאַנגער צייט פאַרבליבען, קליינע פּאַטריאַר־כאַלע גרופען, וואו קיין שקלאַפען זיינען אינגאַנצען, אדער כמעט ווי ניט געווען. צווישען אָט די צוויי טיפּען פון באַלעבאַטישקייט איז אָבער באמת ניט געווען קיין שום אונטערשייד; ווען א שקלאַפען באַ־זיצענדע גרופע איז פאַראָרעמט געוואָרען האָט זי אירע שקלאַפען פאַר־קויפט, און איר באַלעבאַטישקייט איז צוריק געוואָרען א ריינע פּאַטרי־ארכאַלע, א גרופע פאַרקערט וואָס האָט פריהער קיין שקלאַפען ניט

געהאַט, האָט זיי געקויפט אַזוי שנעל ווי זי איז נאָר אַביסעל רייכער געוואָרען. דער אַלגעמיינער כאַראַקטער פון לעבען, איז אָבער אין יענער צייט באַשטימט געוואָרען דורך די שיכות'ן אין דער שקלאַפען באַזיצענדער גרופּע, ווייל זי איז געווען די עקאָנאָמיש שטאַרקערע.

דאָס צוזאַמענאַרבייטען און די אַרבייטס־צוטיילונג איז אין די גרויסע שקלאַפען־ווירטשאַפטען באַנוצט געוואָרען אין אַ גרויסער מאָס. נאָך אַרום פינף הונדערט יאָר פאַר דער קריסטליכער צייט־רעכענונג זיינען אין גריכענלאַנד געווען ווערקשטעטען אין וועלכע עס האָט האָבען געאַרבייט שקלאַפען. אין איטאַליע און סיציליע אַנטוויקלען זיך אַביסעל שפּעטער גרויסע לאַנדווירטשאַפטליכע עקאָנאָמיעס, וואו עס טרעפט ניט זעלטען, אַז הונדערטער שקלאַפען זאָלען באַאַרבייטען דאָס זעלבע פעלד. מען דאַרף דאָ באַמערקען, אַז די אַרבייטס־צוטיילונג איז זעלטען ווען געגאַנגען איבער אַ באַשטימטען גרענעץ; דער גרעניץ איז געווען די שאַפונג פון אַ גאַנצען פּראָדוקט פון יעדען באַזונדערען אַרבייטער. די פאַרשיידענע שטופען אין דער פּראָדוקציע, זיינען בלויז אין זעלטענע פאַלען צוטיילט געוואָרען צווישען פאַרשיידענע אַרבייטער. איבערהויפּט איז דאָס געווען אָפּהענגיג אָן דעם, וואָס דער מאַרק איז נאָך געווען זעהר באַגרענעצט, די נאָכפראַגע איז געווען קליין, און איז ניט בכח געווען אַרויסצורופען אַ מאַסען־פּראָדוקציע, און אַ פאַרשטאַרקטע אַרבייטס־טיילונג ברענגט אירע נוצען איבערהויפּט פאַר אַ מאַסען־פּראָדוקציע.

מיט דער צייט, מיט'ן וואוקס פון דער שקלאַפען־ווירטשאַפט, ווערט די אָרגאַניזאַטאָרישע אַרבייט אַליין צוטיילט. די הערשער הויבען אָן זייער אַרבייט איבערגעבען צו אַנדערע, מערסטענס צו אויסגעפּרובירטע און איבערגעגעבענע שקלאַפען. אין אָנפאַנג ווערט דאָס געטאָן פּשוט דערפאַר, ווייל עס איז פאַר איין מענשען ניט מעגליך אַכטונג צו געבען אויף אַ צו גרויסער ווירטשאַפט, שפּעטער אָבער ווערט דאָס שוין געטאָן, אַפילו ווען אַזאַ נויטווענדיגקייט איז ניטאָ; די שקלאַפען אייגענטימער טוען דאָס פּשוט כדי צו פאַרזיכערען פאַר זיך אַ לייכטערען און רוהיגערען אופן צו פאַרנוצען דעם איבער־פּראָדוקט.

א. באָגדאַנאָוו

ב) פּראָדוקציאָנס־שיכות'ן צווישען גרופּען.

וואָס אנבאַלאַנגט די פּראָדוקציאָנס־שיכות'ן צווישען פאַרשיי־דענע גרופּען האָבען זיי זיך בכלל פּיל אויסגעבריים. די אומאָרגאַ־ניזירטע ארבייטס־טיילונג צווישען די גרופּען, וואָס האָט זיך אויסגע־דריקט אין אויסטויש האָט זיך, אין פאַרגלייך מיט די פריהערדיגע צייטען, אַנטוויקעלט אויף א ריזיגען אופן. פונדעסטוועגען האָט דאָס אָבער ארומגעכאַפּט ניט דעם גרעסטען נאָר דעם קלענסטען טייל פין דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקציע.

אויב אין אָנפאַנג איז די שקלאַפען־ווירטשאַפט געווען אן אויס־שליסליך נאַטוראַלע, איז זי אין איר אַנטוויקעלטער פאָרמע שוין אין א גרויסער מאָס געוואָרען א צווייפאַכע. זי האָט געקראָגען דעם כאַראַקטער פון א נאַטוראַלער־אויסטויש־געזעלשאַפט, די באַדערפעני־שען פון די שקלאַפען זיינען כמעט אויסשליסליך, און די באַדערפע־ניש פון די הערשער איז, אין א קלענערער מאָס, באַפרידיגט געוואָרען דורך דער אייגענער אַרבייט, א גאַנץ גרויסער טייל אָבער פון די באַ־דערפענישען פון די הערשער איז באַפרידיגט געוואָרען דורכ'ן אויס־טויש. אויף דעם אופן האָט דער אויסטויש איבערהויפּט פאַרכאַפּט די לוקסוס און קאָמפּאָרט אַרטיקלען.

טיילווייז א דאַנק אָט דעם כאַראַקטער פון אויסטויש, איז די ראָ־ליע פון געלט אריבערגעגאַנגען צו די „עדעלע מעטאַלען", דאַן האָט געלט צום ערשטען מאָל אָנגענומען די פאָרמע פון א מטבע. די גע־זעלשאַפטליך־עקאָנאָמישע אָרגאַניזאציע וואָס איז אנטשטאַנען, דער שטאַט, האָט אויף זיך גענומען די פליכט, עס וועט זיין ריכטיגער צו זאָגען, האָט פאַר זיך פאַרכאַפּט דאָס רעכט, צו גיסען געלט און באַשטימען איר וואָג און פרייז, און וועלכע זאָלען דינען נאַכער אלס אַלגעמיינע געזעצליכע מיטלען פאַר דער צירקולאַציע פון סחורות.

דער אויסטויש גופא האָט זיך ביסלעכווייז אויסגעטיילט אלס א באַזונדערע באַשעפטיגונג. עס אנטשטעהט א געזעלשאַפטליך סוחרי'־שער קלאַס, וועלכער קויפט סחורה ביי די פּראָדוצענטען און פאַר־

קויפט דאָס צו די פאַרברויכער, און לעבט פון דעם אונטערשייד אין דעם טויש־ווערט צווישען דעם ערשטען און דעם צווייטען מאָל.

אין פאַרגלייך מיט דעם היינטיגען מסחר, איז יענער, פאַרשטעהט זיך, געוועזען זעהר אומבאַדייטענד. מיר קענען וועגען דעם מיט זיכערקייט אורטיילען אויפ'ן גרונט פון דער סומע געלט וואָס איז דעמאָלט נויטיג געוועזען פאַר דער צירקולאַציע פון סחורות. אפילו אין די בעסטע צייטען איז די פּראָדוקציע פון גאָלד און זילבער אין אזיע און איירָאפּע, געוועזען מיט צענדליגער מאָל קלענער ווי איצט. די טעכניק פון אויסטויש איז געוועזען א נידעריגע און אומאַנטוויקעלטע, די נאָכפראַגע אין געלט אויף אויסטויש און מסחר איז ניט אַפּגעשוואַכט געוואָרען, דורך אַט די הויך אַנטוויקעלטע מיטלען, וועלכע מיר האָבען היינט (פּאַפּיר־געלט, באַנק־נאָטען, טשעקס א. אז. וו.).

די קרעדיט סיסטעם, אדער ריכטיגער, דער וואָכער־געשעפט האָט זיך אין יענער צייט אַנטוויקעלט גאַנץ ברייט — אין דער שאַפונג פון די ריזיגע רייכטימער פון די אַריסטאָקראַטען, פריהער אין גריכענלאַנד און שפּעטער אין רוים, האָט דאָס געשפּילט א גוואַלטיגע ראָליע.

אין איינקלאַנג מיט די אומאָרגאַניזירטע עקאָנאָמישע שיכות'ן איז אין דער אַלטער וועלט אויך פאָרגעקומען א באַדייטענדער פּראָגרעס אין די אָרגאַניזירטע פאַרבינדונגען.

די סמנים פון שטאַט, וועלכע האָבען זיך אין דער פּאַטריאַרכאַלער וועלט נאָר וואָס אַנגעהויבען צו באַווייזען, אַננעמענדיג די פאָרמע פון קאָלעקטיווע אונטערנעמונגען און בשותפות'דיגער יאַגד, וואַקסען זיך שנעל פונאַנדער, ווערען פאַרוואַנדעלט אין ברייטע פּאָליטישע פאַראייניגונגען, וואָס נעמען אין זיך אריין צענדליגע מיליאָנען מענשען. דער פּראָגרעס פון דער געזעלשאַפטליכער צוטיילונג פון דער ארבייט וואָס דריקט זיך אויס אין דעם וואוקס פון אויסטויש, האָט באַשאַפען א באַדערפעניש אין אן עקאָנאָמישער פאַראייניגונג, אין פאַרטיידיגונג און פאַרלייכטערונג פון די טויש־באַציהונגען; אין דער שאַפונג פון אַלגעמיין אַנערקענטע געלט, אין דער שאַפונג און באַשיצונג פון וועגען און מאַרקען, כדי צו קאָנטראָלירען די איינצאָלונג פון חובות א. אז. וו. די גרויסע ראָליע וואָס דער קריג האָט געשפּילט, אלס מיטעל

א. באָגדאַנאָוו

צו באַקומען שקלאַפּען און נייע טעריטאָריעס, האָט געשאַפּען אַ באַ־דערפעניש אין אַ פעסטער ברייטער מיליטערישער אָרגאַניזאַציע. די שאַרפע צוטיילונג פון דער אַלטער געזעלשאַפט אין צוויי קלאַסען, אין אונטערדריקער און אונטערדריקטע, פון וועלכע דער צווייטער איז געווען פיל צאָלרייכער, און דאָס פונאַנדערפאַלן פון דעם ערשטען קלאַס אין באַזונדערע גרופּען, וועמעס אינטערעסען זיינען מערסטענס געווען פיינדליך צו די אינטערעסען פון די אַנדערע גרופּען, האָבען נאָך מער פאַרשטאַרקט די נויטווענדיגקייט צו האָבען אַ צענטראַלי־זירטע מיליטערישע מאַכט. דער פאַרצייטיגער שטאַט האָט אַט די אַלע באַדערפענישען באַפרידיגט.

די אַנטוויקלונג פון פאַרצייטיגען שטאַט איז געגאַנגען אויף צוויי באַזונדערע וועגען און האָט געבראַכט צו צוויי גאַנץ פאַרשיידענע טיפּען פון געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאַציע.

אין איינינגע פאַלען איז די ברייטע פּאָליטישע איינהייט געווען דער רעזולטאַט פון מלחמות. דאָס האָט פּאַסירט ווען עס זיינען גע־ווען צוויי באַדינגונגען: ערשטענס, ווען די באַדינגונגען פון דער אוי־סערליכער נאַטור האָבען נויטיג געמאַכט אַזאַ ברייטע אָרגאַניזאַציע, ווי צ.ב.ש. ווען דער גאַנצער ערפאָלג פון דער פּראָדוקציע איז געווען אָפּהענגיג פון דער רעגולירונג פון די וואַסערען פון די גרויסע טייכען (די פרוכטבאַרע טאָלען פון חידקל, נילוס און פרת, כאַ־אַנ־כע, און אַנ־דערע, זיינען געווען די פּלעצער וואו עס איז פריהער אַנטשטאַנען די מאָנאַרכיסטישע דעספּאָטיע). אָדער ווען עס איז נויטיג געווען זיך צו פאַראייניגען פאַר אַ קאַמף געגען די שטענדיגע אַנפאַלען פון אַ מעכטיגען פיינט; צווייטענס, ווען די אויסטויש־פאַרבינדונגען זיינען נאָך געווען זעהר שוואַך אַנטוויקעלט, נאָך ניט ברייט און פעסט גענוג כדי צו באַשאַפען ברייטע און פעסטע פּאָליטישע פאַרבינדונגען. צווי־שען די פילע מלחמות וואָס זיינען פאָרגעקומען אַם ענדע פון דער פּאַטריאַרכאַלער פּעריאָדע, האָט זיך געוויסע משפחה־גרופּען איינגע־געבען דורך אַ רייע זיגען, אונטערטעניג צו מאַכען פילע פון זייערע שכנים. אין די ערשטע צייטען פלעגען די באַזיגטע פּשוט אריינגענומען ווערען אין דער גרופּע און פאַרוואַנדעלט ווערען אין

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

שקלאפען. שפעטער ווערט דאס אוממעגליך. עס וואלט זיך געבילדעט א צו גרויסע ווירטשאפט, וואס איין מענש וואלט איהר ניט געקענט פארוואלטען. אין דעם פאל הויבען די באזיגטע אן צו ווערען פאליטיש אונטערטעניג צו די זיגער ד.ה. זיי אנערקענען די אויבערמאכט פון די זיגער און צאלען זיי טריבוט. אין אירע איגערליכע אנגעלעגענהייטען פארבלייבט די באזיגטע גרופע אויך אויף ווייטער פארהעלטניסמעסיג אומאפהענגיג.

די סאציאלע גרופע איז אויף אזא אופן, אלץ מער פונאנדערוואקסענדיג זיך, פארוואנדעלט געווארען אין א ריזיגען דעספאטישען שטאט פון דער אלטער וועלט. א ביישפיל זיינען די שטאטען פון אלטען מצרים, אשור, בבל, פערסיע און אנדערע. די מאכט פון דעם דעספאט איז אין זיי געווען די אומבאגרענעצטע מאכט פון דעם פאטריארד. צווישען דעם דעספאט און דעם פשוט'ען שקלאפען־אייגענטימער זיינען געווען פיל איבערגאנגס־שטופען, די סאטראפען, באאמטע א. אז. וו. און יעדער באאמטער איז געווען פונקט אזא מעכטיגער הערשער איבער די נידעריגערע באאמטע אויף וועמעס ארבייט ער האט געדארפט אכטונג געבען. דער אלגעמיינער טיפ פון דער ארגאניזאציע פון אזוינע שטאטען, איז אומעטום געווען דער זעלבער.

א גאנץ אנדער כאראקטער האבען געהאט די פארצייטיגע שטאטען וואס זיינען אנטשטאנען דורך די פעסטע און ברייטע אויסטויש־פארבינדונגען צווישען די באזונדערע גרופען. דאס זיינען געווען פרייע פאראייניגונגען פון גלייכבארעכטיגטע גרופען, פאראייניגונגען וואס האבען געהאט צום צוועק געמיינשאפטליכע מיליטערישע אונטערנעמונגען און די באשיצונג פון אויסטויש און פריוואט אייגענטום.

דורך דער געזעלשאפטליכער צוטיילונג פון דער ארבייט, און די אלגעמיינע אונטערנעמונגען אין וועלכע די פארשיידענע גרופען האבען זיך באטייליגט, זיינען אט די פארבינדונגען צווישען די גרופען אלץ מער געוואקסען און זיך פארשטארקט, זייער פאראייניגונג איז כסדר געווארען פעסטער און ענגער.

די אלגעמיינע אנגעלעגענהייטען זיינען געלעגען אין די הענט פון

א. באַגדאַנאָוו

דעם ראַט פון די עדעל־לייט און פון זייערע דערוויילטע פאַרשטעהער, וועלכע פלעגען סיי ווי בלייבען אונטער'ן קאָנטראָל פון דעם ראַט. אין די אינערליכע אנגעלעגענהייטען פון דער גרופּע, איז יעדער עלטס־טער פון דער משפחה פאַרבליבען פונקט ווי פריהער, דער פולער הער־שער. וואָס אנבעלאַנגט די שקלאַפען, האָבען זיי, פאַרשטעהט זיך, ניט גענומען קיין שום אנטייל אין די געזעלשאַפטליכע ענינים. אַזוי האָבען אויסגעזעהען די פילע רעפּובליקען פון אַלטען גריכענלאַנד און טיילווייז אויך פון איטאַליע.

צוליב דער גרויסער צאָל מלחמות וואָס פלעגען פאָרקומען אין יענער צייט, איז דער צווייטער טיפּ אָרגאַניזאַציע געווען ניט זעהר שטאַרק, און ניט זעלטען פלעגט ער פאַרביטען ווערען אויף דער אָר־גאַניזאַציע פון ערשטען טיפּ. מלחמה פאָדערט אַ שטרענגע איינהייט פון מאַכט, און אין די אַריסטאָקראַטישע רעפּובליקען איז דאָס שווער געווען אויסצופירען. אויף אַזאַ'ן אופן, איז דורך די פילע מלחמות דאָס רעפּובליקאַנישע רוים פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין דעם רוים פון די צעזאַר'ען. אויסער דעם פלעגט צו אַזאַ ענדערונג אָפט ברענגען די אינערליכע רייסעריייען און בירגער קריגען, וואָס זיינען געווען דער רעזולטאַט פון די באַזונדערע עקאָנאָמישע אינטערעסען אין דער גע־זעלשאַפט. פילע פון די גריכישע רעפּובליקען זיינען מער ווי איין מאָל פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין דעספּאָטיעס; ווען די קליינע שקלאַפען־אייגענטימער, די פּויערים, די בעלי מלאכות און די סוחרים פלעגען אַרויסטרעטען אין קריג קעגען די פאַראייניגטע גרויסע שקלאַפען־באַזיצער און קעגען דער אַריסטאָקראַטיע, פלעגען זיי זיך מערסטענס שטעלען אונטער דער פאַן פון אַ קיסר אָדער טיראַן, ווייל דורך אַ שטרענגער צענטראַליזאַציע פון כחות, האָבען זיי געקענט דערוואַרטען צו דערגרייכען צופרידענשטעלענדע רעזולטאַטען.

בכלל איז דער שטאַט פון דער אַלטער וועלט געווען אַן אָרגאַני־זאַציע פאַר דער אויסערליכער און אינערליכער באַשיצונג פון די עקז־זיסטירענדע עקאָנאָמישע באַציהונגען, און פון די אינטערעסען פון די שקלאַפען־אייגענטימער.

3) די הויפּט שטריכען פון דער געזעלשאַפטליכער פּסיכאָלאָגיע פון דער אלטער וועלט.

א) די לאַגע פון דעם יחיד אין דער גרופּע און געזעלשאַפט.

די שטופּענווייזע פּארוואַנדלונג פון דעם פּאַטריאַרך אין א שקלאַפען־אייגענטימער, און דעם שקלאַפען־אייגענטימער פון אַן אָרגאַניזאַטאָר פון דער פּראָדוקציע אין א פּאַראַזיט, האָט מיט זיך געבראַכט אויך אַן ענדערונג אין דעם בליק אויף דעם פּראָדוצענט און אויף די פּראָדוקטיווע ארבייט בכלל. די אַכטונג און דער אינטערעס צו דער פּראָדוקטיווער אַרבייט זיינען אינגאַנצען פאַרשוואונדען, און זייער פּלאַץ האָבען פאַרנומען גאַנץ אַנדערע באַציהונגען. עס וועט ניט שאַדען דאָ צו כאַראַקטעריזירען יענע צייט פון דעם געזעלשאַפטליכען דענקען אין זיין פולער אנטוויקלונג, אין דער עפּאָכע פון דער סיסטעם פון שקלאַפען ווירטשאַפט.

אין יענער צייט איז באַשאַפען געוואָרען אַזאַ סאָרט קלאַסיפיקאַציע פון די מיטלען פון פּראָדוקציע:

1) שטומע, טויטע וועדקצייג*), ווי צ. ב. ש. די האַק, דער וואַרשטאַט א. א. וו.

2) לעבעדיגע געצייג**). וועלכע קאָנען האלב אויסדריקען זייערע געפילען דורך קלאַנגען. דאָס זיינען די הויז חיות, און:

3) די געצייג וואָס זיינען באַשאַנקען מיט דער פעהיגקייט צו רעדען***). דאָס זיינען די שקלאַפען.

דער בליק איז אַרויסגערופען געוואָרען נויטווענדיגערווייזע אין די געדאַנקען פון די פּאַרצייטיגע מענשען, דורך דער עקאָנאָמישער אָרדנונג, וואָס האָט דאַן געהערשט. די פּראָדוקציאָנס סיסטעם אין

*) Instrumenta Muta.
**) Instrumenta semivocalia.
***) Instrumenta vocalia.

א. באָגדאַנאָוו

געווען באַגרינדעט אויף די פּאַקטישע באַציהונגען פון איין מענשען צום צווייטען, ווי צו א געצייג; און אויף צו פאַרכאַפּען א פרעמדען מיט'ן צוועק אויסצונוצען זיין ארבייטס־כח.

ניט וויסענדיג פון קיין אנדער געזעלשאַפטליכער אָרדנונג, האָבען די מענשען פון יענער צייט געהאַלטען, אז די שקלאַפעריי איז נאַטיר־ליך און אומפאַרמיידליך, עס איז א נאַטור געזעץ. פון אזא בליק האָבען זיך ניט געקענט באַפרייען אפילו די געבילדעטסטע מענשען פון יענער צייט. „די נאַטור שאַפט איין מענשען צו זיין פריי און א צווייטען צו זיין א שקלאַף“ (אריסטאָטעל, „פּאָליטיק“). פּלאַטאָן, וועלכער איז געווען איינער פון די נאָבעלסטע דענקער פון אַלטערטום, שאַפענ־דיג זיין פּלאַן פון א פאָלקאָמען אידעאַלען שטאַאַט, האָט ניט איינ־געזעהן קיין מעגליכקייט ווי אזוי מען קען אויסקומען אָהן שקלאַפען־ארבייט (דאָס איז אָבער נאָך מער פאַרשטענדליך, ווען מען האָט אין זינען, אז פּלאַטאָנ'ס „רעפּובליק“ איז בעצם אָן אידעאַליזאַציע פון דער ספּאַרטאַנישער געזעלשאַפט).

אויב מיט די שקלאַפען איז מען זיך ניט אַלע מאָל באַגאַנגען ברוטאַל, האָט מען אָבער פונדעסטוועגען זיי אַלץ ניט באַטראַכט פאַר מענשען. אויסער דעם, איז די באַהאַנדלונג פון די שקלאַפען געוואָרען אַלץ ערגער און ערגער, וואָס מער עס האָט זיך אנטוויקעלט דער אויסטויש און עס איז געוואַקסען דער חשק רייך ווערען; די עקס־פּלואַטאַציע פון די שקלאַפען ווערט אין יענער צייט א סך שטאַרקער.

אין די גענענזייטיגע באַציהונגען צווישען די שקלאַפען האָט גע־הערשט גלייכהייט, פאַרשטעהט זיך, אז דאָס איז געווען גלייכהייט אין רעכטלאָזיגקייט. אָבער וואָס מער די באַלעבאַטים האָבען אָנגעהויבען איבערצוגעבען די פאַרוואַלטונג פון געוויסע ארבייטען אין די הענט פון איינצעלנע שקלאַפען, הויבט אָן וואַקסען די מאַכט פון איין שקלאַף איבער'ן צווייטען.

די פאַמיליע פון דעם שקלאַף איז געשאַפען געוואָרען אָדער צו־שטערט געוואָרען, לויט ווי דעם באַלעבאָס האָט זיך געלוינט.

די אויסרעכענונגען פון די הערשער האָבען אויך באַשטימט דעם סכום פון לעבענס מיטלען, וואָס דער שקלאַף האָט באַקומען. וואָס

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

מער עס האָט זיך אַנטוויקעלט און גרויס געוואָרען דער האַנדעל מיט שקלאַפען, אַלץ וועניגער האָט זיך געלוינט צו זאָרגען פאַר דעם וואָל־זיין פון שקלאַף, און בעסער זעהן אַרויסצוקריגען פון אים וואָס מער אַרבייט. אויף אַזאַ'ן אופן האָט זיך דער שקלאַף שנעל „אויסגע־אַרבייט" און איז פאַרביטען געוואָרען אויף אַ פרישען, וואָס האָט גע־קאָסט ניט זעהר פיל. פאַלגליך הייסט דאָס, אַז אויך די לענג פון דעם שקלאַפ'ס לעבען איז באַשטימט געוואָרען דורך די אויסרעכענונגען פון זיין באַלעבאָס, פונקט ווי דער באַלעבאָס האָט רעגולירט די גע־בורט פון זיינע שקלאַפען.

אונטערטעניגקייט, דערנידעריגקייט, טעמפּקייט — דאָס זיינען די הויפּט כאַראַקטער שטריכען פון דער שקלאַפען פּסיכאָלאָגיע, וועל־כע איז געווען דער דירעקטער רעזולטאַט פון זייערע לעבענסבאַדינגונ־גען. עס איז ניט געווען קיין שום מעגליכקייט פאַר אַנטוויקלונג, און די אידעע פון קאַמף איז פאַרשוואונדען. בלויז אין אויסנאַמס־פאַלען, אונטער אויסנאַמס־באַדינגונגען, פלעגען אַמאָל פאָרקומען שקלאַפען־אויפשטאַנדען. געוויינליך פלעגט דאָס פּאַסירען אין אַזוינע פאַלען ווען אָדער דער כאַראַקטער פון דער אַרבייט גופא האָט נויטיג געמאַכט אַז ענגע פאַרבינדונג צווישען די שקלאַפען (די ערד־אַרבייטער שקלאַפען אין סיציליע, צום ביישפּיל, וועלכע פלעגען אַרבייטען צו עטליכע הונ־דערט צוזאַמען, צוגעשמידט איינער צום צווייטען). אָדער ווען די שקלאַפען האָבען אַנטוויקעלט אַן אויסערגעוויינליכע ענערגיע (ווי די גלאַדיאַטאָרען אין אַלטען רוים, דאָ האָט צווישען אַנדערס אויך גע־שפּילט אַ ראָליע, וואָס די גלאַדיאַטאָרען זיינען מערסטענס געווען שקלאַפען א י ן ע ר ש ט ע ן ד ו ר, און ניט קיין קינדער פון שקלאַפען, וואָס האָבען פון קיין פרייהייט קיין מאָל ניט געוואוסט). אַזוינע אויפשטאַנדען פלעגען אונטערדריקט ווערען אויפ'ן ברוטאַל־סטען אופן, דורך דער פאַרניכטונג פון וואָס מער פון די בונטאָוו־שטשיקעס.

איבער דער מאַסע רעכטלאָזע שקלאַפען איז געשטאַנען די משפחה פון דעם הערשער. אָבער אויך אויף דער אָרגאַניזאַציע פון דער משפחה האָט די שקלאַפעריי אַרויפגעלייגט איר שטעמפּעל. ניט נאָר איז אין

א. באַגדאַנאָוו

איר פאַרבליבענע אָפּגעהיט און אָפּגעהיט געוואָרען די געוויינליכע מאַכט פון דעם פאַטריאַרך איבער אַלע אַנדערע מיטגלידער, וועלכע איז דערגאַנגען ביז דאָס רעכט איבער לעבען און טויט. נאָר דער הויפּט פון דער פאַמיליע האָט אויך געהאַט דאָס רעכט צו פאַרקויפען זיינע קינדער פאַר שקלאַפען. אפילו אין די בליהענדסטע צייטען פון דער אַלטער וועלט, זיינען אַזוינע פאַקטען ניט געווען קיין זעלטענהייט. אַבער הגם, לויט איר אומבאַגרענעצטקייט, האָט זיך די מאַכט פון פאָטער איבער זיינע קינדער ניט פיל אונטערשיידעט פון דער מאַכט פון שקלאַפען־אייגענטימער איבער זיינע שקלאַפען, פונדעסטוועגען זיינען דאָ די ערשטע באַציהונגען געווען באַדייטענד מילדער ווי די צווייטע.

ווייטער — איבער דער משפחה שטעהט דער שטאַט. די שיכות׳ן צווישען שטאַט און דעם פרייען מענשען זיינען געווען גאַנץ פאַרשיידענאַרטיגע, עס האָט זיך געווענדט אָן דעם טיפּ פון דער אָרגאַניזאַציע פון שטאַט.

אין אַזיאַטישע דעספּאָטיעס איז יעדער איינצעלנער אונטערטאַן דעם שטאַט אַ שקלאַף. עקאָנאָמיש פלעגט זיך דאָס אויסדריקען אין דעם, וואָס די שטאַטליכע ווירטשאַפט פלעגט עקספּלואַטירען די פּריוואַטע ווירטשאַפטען דורך דער זאַמלונג פון ריזיגע טריבוטען און שטייערען יורידיש פלעגט זיך דאָס אויסדריקען אין דער פולער רעכטלאַזיגקייט פון דעם איינצעלנעם געגען אפילו דעם קלענסטען שרייפעל פון דער שטאַטליכער מאַשין, וואָס האָט געדינט פאַר אויפמאַנען די שטייערען. די גרויסע מערהייט פון דער באַפעלקערונג האָט בכלל ניט געפירט קיין בירגערליכען לעבען. וואָס פאָלקאָמענער עס איז געוואָרען די אָרגאַניזאַציע פון די שטאַטס באַאַמטע, אַלץ שווערער איז געוואָרען דער יאָך, וואָס די באַפעלקערונג האָט אויף זיך געמוזט טראָגען. אַנשטאַט בלויז אויספירען דעם ווילען פון דער העכערער מאַכט, און דינען אַלס ווערקצייג פאַר דער עקספּלואַטאַציע פון דער באַפעלקערונג, האָבען די באַאַמטע אָנגעהויבען אַליין צו לעבען זייער אייגענעם לעבען און עקספּלואַטירען דער באַפעלקערונג פאַר זייער אייגענעם נוצען. ד י ענדערונג איז פאַרגעקומען דורך דעם, וואָס די העכערע טיילען פון דער אַזיאַטישער ביוראָקראַטיע, האָבען

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

אַלץ מער איבערגעגעבען זייערע געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַטאָרישע טעטיגקייטען צו די נידעריגערע קלאַסען, ווערענדיג דורך דעם פאַרוואַנדעלט פון פּראָדוקטיווע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט אין פּאַראַזיטען, אַזוי ווי עס זיינען געווען די שקלאַפען־אייגענטימער פון גריכענלאַנד און רוים. אויסער דעם, זאָרגענדיג פאַר די צוקונפטיגע דורות, האָט די ביוראָקראַטיע געזוכט צו שאַפען פאַר זיי אַזויפיל נוצלאָזע עמטער ווי מעגליך. אין מאַנכע אַזוינע מזרח־דעספּאָטיעס, ווי אין כינע און פּערסיע, איז די מאַכט פון דעם אַדמיניסטראַטיווען אַפּאַראַט געוואָרען די אורזאַך פון אַ גרויסער עקאָנאָמישער און יורידישער אונטערדריקונג.

אונטער אַזוינע אומשטאַנדען איז די אַנטוויקלונג פון דער פּערזענליכקייט געווען אוממעגליך, ניט בלויז פאַר די שקלאַפען; דער גייסטיגער צושטאַנד פון די הערשער האָט זיך ניט פיל אונטערשיידט פון זייערע שקלאַפען.

גאַנץ אַנדערש איז געווען די לאַגע פון דעם יחיד אין די שטאַטען פון דעם אייראָפּעאישען טיפּ.

דאָרט איז די פּערזענליכקייט ניט אונטערדריקט געוואָרען. די פאָרמע פון דער שטאַטליכער אָרגאַניזאַציע גופא האָט דערצו ניט דערלאָזען. אין אָנפאַנג האָט זיך אַפילו יאָ איינגעגעבען די רייכסטע און מעכטיגסטע שקלאַפען־באַזיצער צו מאַכען אונטערטעניג צו זיך די מאַסע אָרעמע בירגער, די ערד־אַרבייטער און בעלי מלאכות. די עקאָנאָמישע אָפּהענגיגקייט פון די לעצטע פלעגט זיך געוויינליך אויסדריקען אין דעם, וואָס זיי זיינען געווען בעלי חובות צו די רייכע, די פּאָליטישע — אין דעם וואָס זיי האָבען געשפּילט אַ גאַר קליינע ראָליע אין דער פאַרוואַלטונג פון שטאַט. ווען אָבער די אַנטוויקלונג פון די אויסטויש־באַציהונגען האָט פאַרשטאַרקט די געגענזייטיגע פאַרבינדונג פון די פאָלקס מאַסען (דעמאָס), איז אויף דער סצענע אויפגעטראָטען אַ נייע גרופּע — די סוחרים. דאַן האָבען זיך די פאָלקס מאַסען (דעמאָס) פאַרבונדען געגען דער גרויסער אַריסטאָקראַטיע, און האָבען אָנגעהויבען פירען אַ ביטערען קאַמף פאַר זייער פּאָליטישע רעכט און פאַר די עקאָנאָמישע פּריווילעגיעס, וואָס זיינען מיט זיי געווען

פאַרבונדען. דער קאַמף האָט זיך פאַרענדיגט מיט דעם זיג פון דער דעמאָקראַטיע, וועלכע האָט באַקומען פולע פּאָליטישע גלייכבאַרעכ־טיגונג.

עס איז שווער צו געפינען אין דער געשיכטע נאָך א ביישפּיל פון אזא גלענצענדער פונאַנדערבליהונג פון בירגערליכען לעבען ווי אין אטהען, אין זעקסטען און פינפטען יאָרהונדערט פאַר דער קריסט־ליכער צייט רעכענונג. גלייכהייט פאַר דעם געזעץ איז געווען פאָלקאָם; אין דער פאַרוואַלטונג פון שטאַט און אין אלע שטאַטליכע ענינים, האָט יעדער בירגער געמעגט שטימען און נעמען אַן אַנטייל. עס איז געגאַנ־גען אזוי ווייט, אַז מאַנכע עמטער זיינען איבערגעגעבען געוואָרען צו מענשען ניט דורך וואַלען, נאָר פּשוט דורך גורל־וואַרפען; אויף אזוי וויט איז די רעפּובליק געווען דעמאָקראַטיש. דאָס איז אָבער בלויז געווען דער אויסערליכער אויסזעהן פון דעם געזעלשאַפטליכען לעבען.

הינטער די עטליכע צענדליג טויזענט מענשען, וואָס האָבען זיך פריי אנטוויקעלט אין דער אַטמאָספערע פון א ברייטען פרייען ביר־גערליכען לעבען, זיינען געשטאַנען הונדערטער טויזענטער שקלאַפען, רעכטלאָזע און אונטערדריקטע „לעבעדיגע וועקצייג“. דער עיקר פון דער פּאָליטישער טעטיגקייט פון די פרייע בירגער איז באַשטאַנען אין טיילען זיך מיט דעם רייכטום וואָס די שקלאַפען האָבען געשאַפען און וואָס איז פון זיי אַוועקגערויבט געוואָרען.

אזוי איז דאָס אויך געווען אין אַלטען רוים. אין פאַרלויף פון עטליכע דורות, האָט די דעמאָקראַטיע — די פּלעבעער — געקעמפט מיט די העכערע קלאַסען, מיט די פּאַטריצער — פאַר די זעלבע עקאָ־נאָמישע צוועקען, ווי די אטהענישע דעמאָקראַטיע. טריט נאָך טריט, מיט אַן אויסערגעוויינליכער ענערגיע, האָט זי געצוואונגען די מעכטיגע אָרגאַניזירטע געגנער צו מאַכען הנחות. אָבער אין דער גאַנצער צייט פון קאַמף האָט זיך אפילו איין שטימע ניט געהערט פאַר דער פאַרבע־סערונג פון די לעבענס־באַדינגונגען פון די שקלאַפען. אין דער הינ־זיכט איז קיין שום אונטערשייד ניט געווען צווישען דעם זעלבסט־גייציגען דעמאַגאָג און די ריינסטע אוטאָפּיסטען, ווי די גראַקכען, צ.

ב. ש., ווענעם גאַנצער לעבען איז אוועקגעגעבען געוואָרען אין קאַמף פאַר די „פאָלקס" אינטערעסען.

אונטערפירענדיג דעם סך הכל וועגען דער לאַגע פון דעם יחיד אין דער געזעלשאַפט פון אַלטערטום, קען מען זאָגען דאָס פאָלגענדע: פאַר'ן שקלאַף איז ניט געווען קיין שום מעגליכקייט צו אַנטוויקלען זיך. אַנשטאַט דעם זיינען געווען אַלע נויטיגע מיטלען פאַר זיין דעגראַדאַ־ציע. פאַר די הערשער אין די מזרח לענדער, וואו דער אויסטויש איז געווען נאָך גאַר שוואַך אַנטוויקעלט, זיינען די באַדינגונגען פאַר אַנטוויקלונג ניט פיל בעסער געווען; אין די מערב־געזעלשאַפטען פאַר־קערט, וואו דער אויסטויש איז געווען גאַנץ ברייט אַנטוויקעלט, האָט די פרייע פערזענליכקייט געהאַט גענוג פּלאַץ פאַר איר פולער אַנטוויק־לונג.

ב) די געזעלשאַפטליכע פאָרמען פון זייער וועלט־אַנשויאונג.

איצט דאַרפען מיר באַטראַכטען די פראַגע אויף וויפיל האָט די געזעלשאַפטליכע פסיכאָלאָגיע פון דער שקלאַפען־עפּאָכע געקענט דיי־נען אַלס מאַטעריאַל פאַר דער ווייטערער טעכנישער און עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט.

וואָס אַנבעלאַנגט די פסיכאָלאָגיע פון די שקלאַפען, וועלען מיר וועגען דעם ניט פיל קענען זאָגען: איר ענגקייט און באַגרענעצטקייט און גוואַלדיגע אָרעמקייט, זיינען אויסער יעדען צווייפעל. דאָס איז אויך פאַרשטענדליך, אויב מיר האָבען נאָר אין זינען, אַז יענע מענ־שען זיינען פאַקטיש געווען ניט מער ווי ווערקצייג. זוכען ביי זיי עלע־מענטען פון אַנטוויקלונג איז איבעריג, דער גייסטיגער לעבען פון יענע מענשען איז אפילו אין בעסטען פאַל (צ. ב. ש. ביי די געלערנטע שקלאַפען), געווען ניט מער ווי אַ שוואַכער אָפּשיין פון דעם גייסטיגען לעבען פון זייערע הארען.

אין אַ גאַנץ אַנדער לאַגע האָט זיך געפונען דער הערשענדער קלאַס; ביי זיי איז די פסיכאָלאָגישע אָרעמקייט שוין ניט געווען קיין

א. באַגדאַנאָוו

אומפאַרמיידליכע זאַך. די אָרגאַניזירטע טעטיגקייט פאָדערט בכלל א געוויסע מאָס פון גייסטיגער אַנטוויקלונג, בפרט נאָך ווען די עקספּלואַטאַציע פון די שקלאַפן האָט די הערשער געגעבן אַלע מעגליכקייטן און גענוג צייט, ניט נאָר פאַר פאַרשיידענע פאַרגעניגענס, נאָר אויך פאַר גייסטיגער אַנטוויקלונג.

אין דער לאַנגער עפּאָכע, ווען עס האָט געהערשט די שקלאַפן ווירטשאַפט, געפינען מיר א גאַנצע רייהע פון געזעלשאַפטליכע צושטאַנדן, וועלכע אונטערשיידן זיך גאַנץ באַדייטענד. פאַרגלייכענדיג דעם צושטאַנד פון דעם גייסטיגען לעבען אין פאַרשיידענע צייטען פון יענער עפּאָכע, ביי פאַרשיידענע פעלקער, קען מען געפינען אַלע איבערגאַנגס־שטופען פון פּולסטען באַרבאַריזם ביז צו דער שטופע פון ציוויליזאַציע, וועלכע האָט געהערשט אין גריכענלאַנד און רוים, אין דער צייט פון זייער בליהונג.

עס איז ניט נויטיג זיך אָפּצושטעלען אויף דעם פּסיכישען לעבען פון די הערשענדע קלאַסען פון אַזוינע געזעלשאַפטען, וועלכע זיינען באַגרינדעט געוועזן אויף שוואַכע אויסטויש פאַרבינדונגען און זיינען געוועזן אָרגאַניזירט לויט'ן מוסטער פון די מזרח דעספּאָטיעס; אויף א געוויסער שטופע פון זייער אַנטוויקלונג איז ביי זיי כמעט אינגאַנצען פאַרשוואונדען דער אונטערשייד אין דער פּסיכאָלאָגיע פון האַר און שקלאַף. ביידע ליידען פון ענליכע אונטערדריקונגען, און דאָס שאַפט ביי זיי אַן ענליכע פּסיכאָלאָגיע, אַן ענגען, אַן אינהאַלטסלאָזען און אומבאַוועגליכען אופן פון דענקען. דער אונטערשייד אין דער פּסיכאָלאָגיע פון האַר און שקלאַף איז אַזוי אומבאַדייטענד, אַז עס לוינט זיך דאַרויף ניט אָפּשטעלען.

א גאַנץ אַנדער בילד האָבען מיר פאַר זיך אין די געזעלשאַפטען, וועלכע האָבען דערגרייכט א באַדייטענדע שטופע פון אַנטוויקלונג פון אויסטויש. די פרייע, ווייט פאַרצווייגטע אויסטויש־פאַרבינדונגען, ברייטערען אויס דעם מענשענס גייסטיגען האָריזאָנט, זיי גיבען אים אַן אָנרעגונג פאַר דערקענטעניש, זיי באַפרייען זיין געדאַנק פון דער פאַרשטיינערטקייט אין וועלכער ער האָט זיך געפונען אין די פריהערדיגע נאַטוראַל־ווירטשאַפטליכע גרופּען. דער פּסיכישער מאַטעריאַל

וואקסט אויס און ווערט פארשיידענארטיגער. דאס וואס עס איז ניטא קיין אויסערליכע אונטערדריקונג פון איין זייט, און די פארהעלטניסמעסיג קליינע מאכט פון דער נאטור איבער׳ן מענשען פון דער צווייטער, שאפען א באדען פאר א באשטימטער שטופע פון מענשליכען דענקען און פאר אן אינטענסיווער דערקענטעניש־טעטיגקייט.*)

די קלאסישע וועלט האט פאר דער צייט פון איר עקזיסטענץ דערגרייכט צו א גאנץ הויכער שטופע אין דער אנטוויקלונג פון איר דערקענטעניש טעטיגקייט. אבער — איז אט דער פראגרעס געגאנגען אין דער ריכטונג וואס איז גינסטיג פאר דער אנטוויקלונג פון דער טעכניק און עקאנאמיק? איז אט די טעטיגקייט געווען נוצליך אין דעם אוממיטעלבארען קאמף מיט דער נאטור; אין דעם קאמף צו קריגען די מאכט איבער דער נאטור?

דא מוזען מיר אונטערשיידען צוויי באזונדערע מדרגות אין דעם לעבען פון דער קלאסישער וועלט. כל זמן דער גרויסער שקלאפענבאזיצער איז פאקטיש פארבליבען דער ארגאניזאטאר פון דער פראדוקציע פון דער גאנצער גרופע, און צוזאמען מיט אים זיינען נאך אויך געווען פרייע פויערים און בעלי מלאכות, איז דער געזעלשאפטליכער דענקען געווען געווענדעט אויף צו באקומען וואס מער פראקטישען ווי סען. אמת, דאס איז געווען אין די אורַאלטע צייטען פון דער שקלא־

*) דער נאטוראלער פעטישיזם הויבט אלץ מער אן אפטרעטען אן א זייט, בלויז אין מאנכע „ווינקלען“ פארבלייבט ער. אלץ וואס פון אים בלייבט איבער זיינען די געצענדינערישע רעליגיע, די מעטאפיזישע אויפפאסונג פון די לעבענס־ערשיינונגען און בכלל פון די מער קאמפליצירטע ערשיינונגען. אין דער רעליגיע פון דעם אלטערטום ווערען פעטישיסטיש פארגעטערט די אומבאזיגטע, און פאלגליך די אומדערקלערטע, נאטירליכע ערשיינונגען, און שפעטער אויך די אומבאוואוסטזיניגע מאסען־ערשיינונגען פון דעם געזעלשאפטליכען לעבען. די מעטאפיזיק, וועלכע דערקלערט ערשיינונגען דורך די פארשיידענע „כחות, וואס זיינען הינטער זיי באהאלטען“, איז בלויז א מער אבסטראקטע פארמע פון אנימיזם. עס פארשטעהט זיך, אז אין דער פסיכיק פון די געזעלשאפטליכע עלעמענטען, וואס זיינען עקאנאמיש שוואכער (דעמאס, פלעבעער, און שפעטער די פראלעטאריער) פארנעמט דער אנימיזם און די מעטאפיזיק אימער א גרעסערען ארט, ווי אין דער פסיכיק פון די העכערע קלאסען.

א. באָגדאַנאָוו

פעו־ווירטשאַפטליכער קולטור, ווען די כחות פאַר דער אַנטוויקלונג פון דער דערקענטעניש זיינען געווען גאַנץ אומבאַדייטענד, און דער כח פון דעם פּאַטריאַרכאַלען מנהג האָט נאָך באַדייטענד געדריקט די מחות; דער פאָרגרעם פון דעם פּראַקטישען וויסען האָט דאַן, פאַלגליך, געקענט אַנגעהן בלויז זעהר לאַנגזאַם. אין פאַרגלייך אָבער מיט די פריהערדיגע צייטען, איז אָט דער לאַנגזאַמער גאַנג געווען אַ גוואַלטיג שנעלער. אין פאַרלויף פון בלויז אייניגע יאָר־הונדערטער זיינען געמאַכט געוואָרען אַ סך טעכנישע אויסבעסערונגען און ערפינדונגען. ביז דער לעצטער עפּאָכע אין דער געשיכטע פון דער אַלטער וועלט, האָט זיך ביי זיי אָנגעזאַמעלט אַ גאַנץ גרויסער זאַפּאַס פון פּראַקטישען וויסען, און אין מאַנכע פאַלען איז די פּראָדוקציע געווען גאַנץ צוועקמעסיג אַוועקגע־שטעלט און באַגרינדעט אויף אַ פאַרהעלטניסמעסיג טיפער באַקאַנט־שאַפט מיט דער געזעצמעסיגקייט פון די ערשיינונגען (ווי צ. ב. ש. די אינזשענירען אַרבייט, אַרכיטעקטור און די באַאַרבייטונג פון מעטאַ־לען).

אין דער נאָכפאָלגענדער מדרגה, ווערט די ראָליע פון דעם גרוי־סען שקלאַפען־באַזיצער, אין דער פּראָדוקציע, שנעל פאַרקלענערט. די גאַנצע אָרגאַניזאַטאָרישע טעטיגקייט ווערט אַרויפגעוואָרפען אויף די פּלייצעס פון אַ קליינער טייל שקלאַפען. (און באַדינער זיינען אַזוי גוט ווי שקלאַפען). גלייכצייטיג פאַרניכטעט די אַנטוויקלונג דעם קלאַס פון פּויערים און בעלי מלאכות, פאַרוואַנדלענדיג זיי אין לומפּען־פּראָ־לעטאַריער. (ווי אַזוי האָט דאָס פּאַסירט, וועלען מיר קלאָר מאַכען שפּעטער). עס איז געווען נאַטירליך, אַז די ריכטונג אין וועלכער עס איז געגאַנגען דער געדאַנק ביי די הערשענדע קלאַסע זאָל זיך ענדע־רען. ער ווערט אָפּגעריסען פון דעם אומסיטעלבאַרען קאַמף מיט דער נאַטור און פון דער פּראָדוקציע, ער געהט איבער אין די „העכערע ספערען". פּונקט ווי די געזעלשאַפטליכע ראָליע פון די הערשער ווערט צוריקגעפירט בלויז צום פאַרברויך, אַזוי ווערט אויך זייער גייסטיגע טעטיגקייט צוריקגעפירט בלויז צו ראַפינירטע זעלבסט־צופרידענ־שטעלונג.

דער אינטערעס צו טעכנישע וויסענשאַפטען, וואָס קענען די־

רעקט דינגען דער פראדוקציע, ד. ה. פארלייכטערען די ארבייט פאר די שקלאפען, ניט פאר די הערשער, פארשווינדט אינגאנצען. דער פראגרעס פון די נאטור וויסענשאפטען שטעלט זיך אפ אויף דעם שוואכען אנהויב, וואס זיי האבען געמאכט, ווייל די הערשער האבען דאס געהאלטען פאר נידריגער פון זייער ווירדע צו פארנעמען זיך מיט באאבאכטונגען פון אלטעגליכען לעבען. וועגען די סאציאלע וויסענשאפטען איז שוין אפגערעדט; פאר זייער ערשטען אנפאנג קען מען רעכענען די אויבערפלעכליכע געשיכטעס וועגען העלדען און מלחמות. מיט דער אויספארשונג פון ׳ער מאטעריעלער און עקאנאמישער קולטור האט מען זיך בכלל ניט פארנומען, ווייל דער געגענשטאנד פון אזא אויספארשונג איז דאך אזא אומוויכטיגע און נידריגע זאך ווי פראדוקציע. אט דער אריסטאקראטיזם פון געדאנק איז געווען די אפשפיגלונג פון דער אומבאגרענעצטער מאכט פון די הארען איבער די שקלאפען.

מיט א באזונדערען חשק האבען זיך די מענשען פון אלטערטום פארנומען מיט די אבסטראקטסטע פון די נאטור־וויסענשאפטען, מיט מאטעמאטיק און לאגיק. פון די מער קאנקרעטע וויסענשאפטען איז געאכטעט געווען די אסטראנאמיע, וועלכע האט דאך צו טאן מיט עפעס א העכערען געגענשטאנד.*) א וועלכע עס איז נאהענטע אנווענדונג פון אט די וויסענשאפטען אויפ׳ן פראקטישען לעבען האט מען געהאלטען פאר נידעריג. די אנווענדונג פון דער געאמעטריע אויף דער לייזונג פון מעכאנישע פראבלעמען, איז אין פלאטאנ׳ס מיינונג, געווען א באליידיגונג פאר דער געאמעטריע.

אין דער אלטער וועלט, בפרט אין גריכענלאנד, האט מען זיך זעהר פיל אפגעגעבען מיט פילאסאפיע, פיל מער ווי אין א וועלכער עס איז שפעטערדיגער צייט. די גריכישע פילאסאפיע איז געווען דער

*) דער דאזיגער שלום בנוגע צו אסטראנאמיע איז צו גענואגט. דעם אנפאנג פון אסטראנאמיע האבען געמאכט די פריסטער (גלחים) פון מצרים, וועלכע האבען זיך פארנומען מיט איהר צוליב גאנץ פראקטישע צוועקען, אום צו באשטימען די צייט ווען דער נילוס פלעגט זיך פונאנדערגיסען, וואס איז וויכטיג געווען פאר דער לאנדארבייט. אזוי באהויפטען די פארשער פון דער געשיכטע פון דעם אלטען מצרים. (רעדאקטאר).

אַ. באָגדאַנאָוו

גלענצענדסטער פּראָדוקט פון דער אַלטער ציוויליזאַציע. אָבער אויך דאָ איז דער הויפּט כאַראַקטער־שטריך פון דער פילאָסאָפיע איהר אָפּ־געריסענהייט פון דעם אַלטעגליכען לעבען — קיינער וויל איר ניט אוועקלייגען אַלס פונדאַמענט פאַר דער אויספאָרשונג פון דער ווירק־ליכקייט — און איר אַבסטראַקטער כאַראַקטער בכלל.

אין אַלגעמיין איז די גאַנצע רייכקייט פון וויסען אין דער שפּע־טערער צייט פון דער אַלטער וועלט, געוועזן כמעט אומנוצליך פאַר'ן טעכנישען פּראָגרעס, און פאַלגליך אויך פאַר'ן עקאָנאָמישען.

די אַנטוויקלונג פון דער קונסט איז געוועזן אַ צווייטער כאַראַקטע־ריסטישער פּראָדוקט פון דעם פּסיכישען לעבען פון דער אַלטער וועלט. אַ פּראָדוקט, וואָס איז פּונקט אַזוי אומנוצליך געוועזן פאַר דעם עקאָ־נאָמישען פּראָגרעס, הגם זעהר נוצליך פאַר די הערשענדע קלאַסען אַלס פאַרגעניגענס־מיטעל.

אין די עקענאָמישע אַנשויאונגען פון יענער צייט, טרעט איבער־הויפּט בולט אַרויס די ריכטונג פון געדאַנק, וואָס איז זעהר ניט גינס־טיג פאַר דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג. אַזעלכע אַנשויאונגען זיינען צוואָרפען איבער די פאַרשיידענע ליטעראַרישע שאַפונגען פון דער אַלטער ליטעראַטור. זיי זיינען ניט געווען קיין רעזולטאַט פון קריטי־שער פאָרשונג, נאָר זיינען געוועזן דער אוממיטעלבאַרער פּראָדוקט פון די געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען. זיי זיינען ניט געווען וויסענשאַפט־ליך און האָבען ניט געקענט דינען פאַר דער צוזאַמענשטעלונג פון אַ וויסענשאַפטליכער סיסטעם. די עקאָנאָמישע וויסענשאַפט, די לעה־רע וועגען די שייכות'ן צווישען מענשען און זייער פּראָדוקטיווער אַר־בייט, איז בכלל ניט מעגליך געווען, בשעת מען האָט געקוקט אויף פּראָדוקטיווע אַרבייט מיט פאַראַכטונג.

„די גאַנצע וויסענשאַפט פאַר'ן הערשער", זאָגט אַריסטאָטעל, „קען צוריקגעפירט ווערען צו זיין קענטניש ווי אַזוי אויסצונוצען די שקלאַפען־אַרבייט". דערביי איז דער אידעאַל פון די דאַמאַלסטדיגע מענשען געוועזן אַרויסצוקריגען אַלץ וואָס זיי דאַרפען דירעקט פון דער שקלאַפען אַרבייט און ניט דורך אויסטויש. אין דער אַנשויאונג האָבען זיך געהאַלטען אפילו די אַטהענער, וועלכע זיינען געוועזן אַ פאַרהעלטע־

ניסמעסיג סוחר'שע נאציע. די אנשויאונגען שטיצען זיך ערשטענס, אויף דעם אלגעמיינעם כאראקטער פון דער דאמאלסטיגער ווירטשאפט, וועלכע איז נאך אלעמען פארט געווען מער א נאטוראלע איידער אן אויסטוישליכע, ווייל דער אויסטויש איז דעמאלס געווען גאנץ אומבאדייטענד, און צווייטענס, אויף דעם שארפען אנטאגאניזם צווישען דעם סוחרים קלאס און אלע אנדערע געזעלשאפטליכע גרופען.

ווען אויסטויש איז קליין, ווען דער סכום פון די סחורות וואס געהען דורך די הענט פון די סוחרים איז בכלל ניט גרויס, קען זיך דער קלאס סוחרים ניט באנוגענען מיט אזא קליינעם פראצענט רוח, ווי צ. ב. ש. אין אונזער צייט. די סוחרים האבען ענערגיש עקספּלואטירט די פּראדוצענטען אזוי גוט ווי די פארברויכער, א דאנק דער שוואכער קאנקורענץ, איז דאס פאר זיי געווען זעהר לייכט. דער געגענזאץ צווישען די אינטערעסען פון די סוחרים און די אנדערע מיטגלידער פון דער געזעלשאפט איז אויף דעם אופן געווארען זעהר שארף. די פיינדליכע באציהונגען צו זיי ווערט פון די מערסטע שרייבער פון אלטערטום גאנץ אפען ארויסגעזאגט. „די סוחרים, וועלכע זיינען געוואוינט געווארען צו זאגען ליגען און אפּצונארען, קענען אין שטאט געדולדעט ווערען, בלויז אלס אן אומפארמיידליכער איבעל... פאר א בירגער צו פארנעמען זיך מיט מסחר — איז א פארברעכען... דער שטאט מוז אכטונג געבען אויף דעם פארקויף פון סחורות און דארף דערלאזען בלויז דעם מעגליכסט קלענסטען פּראצענט רוח פאר די סוחרים" (פּלאטאן). „דער האנדעל מיט קלייניגקייטען איז מיאוס, דער גרויס מסחר איז בלויז עפּעס, וואס מוז געדולדעט ווערען... עס קען קיין ריוח ניט זיין, אויב מען נארט עמיצען ניט אפּ" (ציצעראן). דער טוישווערט פון סחורות, ווערט פון אריסטאטלען, האלב מיט פאראכטונג, אנגערופען „דער קינסטליכער נוצען פון זאכען", אין געגענזאץ צו דעם „נאטירליכען נוצען פון זאכען", ד. ה. דעם דירעקטען פארברויך.

די צוטיילונג פון דער ארבייט איז אין דעם אלטערטום אפּגעשאצט געווארען ניט פון שטאנדפּונקט פון דער פּראדוקציע, נאר פון דעם פארברויך. אויף דעם פאקט וואס די צוטיילונג פון דער ארבייט פארגרעסערט די קוואנטיטעט פון די פּראדוקטען און פארקלענערט

א. באַגראַנאָוו

זייער קאַסט, האָבען זיי זיך ניט אומגעקוקט. פאַר זיי איז געווען וויכ־טיג בלויז דאָס, וואָס די צוטיילונג פון דער ארבייט פאַרבעסערט די פּראָדוקטען און אויף דעם אופן, דעם פאַרגעניגען פון געברויכען זיי. אַזאַ שטאַנדפונקט איז אינגאַנצען אין אַנקלאַנג מיט דער ראַליע פון בלויז פאַרברויכער, וועלכע די שקלאַפען־באַזיצער האָבען געשפּילט אין דער אַלטער וועלט.

די געזעלשאַפטליכע צוטיילונג פון דער ארבייט און דער אויס־טויש אין וועלכען דאָס איז אויסגעדריקט געוואָרען, זיינען געווען די הויפּט כחות פאַר'ן פּראָגרעס אין דער אַלטער וועלט. זיי זיינען געווען דער הויפּט באַנד וואָס האָט פאַרבונדען די דאַמאַלסטדיגע פּראָדוקציע. און פונדעסטוועגען האָט זיך די געזעלשאַפטליכע פּסיכאָלאָגיע גראָדע צו אָט די ערשיינונגען באַצויגען נעגאַטיוו, אָפט אפילו פּשוט איגנאָ־רירט זייער עקזיסטענץ און זייער ראַליע אין דעם קאַמף צו באַהער־שען די נאַטור.

עס איז אינטערעסאַנט, אַז וואָכער איז דאַן געווען אַ פּיל אַנ־שטענדיגערע פּרנסה ווי מסחר. אמת, אין דער ליטעראַטור באַגעגענען זיך אויך אָנפאַלען אויף'ן פּראָצענטניק. אַריסטאָטעל פאַראורטיילט זיי, צ. ב. ש. דערפאַר, וואָס עס איז „אין דער העכסטער מאָס געגען דער נאַטור צו שאַפען געלט פון געלט". אָבער אַזוינע אָנפאַלען זיינען פאַרהעלטניסמעסיג זעלטען. דער גענענזאַץ אָבער צווישען דעם פּראָ־צענטניק און זיין בעל חוב איז ניט ווייניגער שאַרף און פּילט זיך גאָר ניט שוואַכער, ווי דער געגענזאַץ צווישען סוחר, פאַרברויכער און פּראָ־דוצענט. דער וואָכער איז פיל מער געאַכטעט געוואָרען דערפאַר, ווייל דער קלאַס, וואָס האָט זיך דערמיט פאַרנומען, איז געווען פיל שטאַר־קער ווי דער קלאַס סוחרים.

פאַר'ן מסחר האָט זיך אין יענער צייט געפאָדערט פיל אונטער־נעמונגס גייסט און ארבייט, און עס איז געווען פאַרבונדען מיט אַ סך געפאַרען. די שקלאַפען־באַזיצער, וועלכע זיינען אויפגעהאָדעוועט גע־וואָרען אין פוילקייט, האָבען ניט געהאַט די נויטיגע ענערגיע פאַר אַזאַ טעטיגקייט. וואָכער איז געווען אַ פיל לייכטערע טעטיגקייט און אַ ניט־ווייניגער פּראָפיטאַבעלע. די אַריסטאָקראַטען האָבען געגען אָט דער

טעטיגקייט גאָר ניט געהאַט און האָבען זיך גערן פאַרנומען דערמיט. אין אַטהען איז אין דער צייט פון איר שענסטער בליהונג, 18 פּראָ־צענט אַ יאָר ניט געווען קיין סך. אַזוינע מענשען ווי פּאָמפּעי, סילאַ אַנטאָניס און אַנדערע פון אַלטען רוים, אַפילו אַזוינע פּאַטריאָטען און אידעאַליסטען ווי ברוטוס און קאַסיוס, האָבען זיך ניט געשעמט צו לייהען געלד אויף אַזוינע הויכע פּראָצענטען ווי 48% און 70% אַ יאָר. עס איז דערפאַר גאַנץ נאַטירליך, וואָס דער שטאַט האָט ענערגיש גע־האָלפען די פּראָצענטניקעס און באַשיצט זיי. דער שטאַט אין יענער צייט האָט זיך ניט גערעכענט מיט דעם אונטערשייד צווישען ניט ווע־לען און ניט קענען צאָלען קיין חובות. ווען אַ בעל חוב האָט ניט געקענט באַצאָלען, האָט זיין קרעדיטאָר אים געקענט פאַרקויפען פאַר אַ שקלאַף. לויט נאָך די רוימישע געזעצען פון די 12 טאָבעלען (צו־זאַמענגעשטעלט פון דער אַריסטאָקראַטיע אין דעם יאָר 451 פאַר קריסטוס'ן), איז דעם קרעדיטאָר אַפילו דערלויבט געווען צושניידען אויף שטיקער דעם קערפּער פון דעם בעל חוב, וואָס קען זיינע חובות ניט צאָלען.

דאָס זיינען געווען די באַציהונגען פון שטאַט צום וואָכער. די שטאַרקע אַנטוויקלונג פון וואָכער האָט אין דעם אונטערגאַנג פון דער אַלטער וועלט געשפּילט אַ זעהר באַדייטענדע און זעהר טרויעריגע ראָ־ליע, ווי מיר וועלען דאָס באַלד זעהן.

וואָס עס וואַרפט זיך שטאַרק אין די אויגען אין דער אַלטער גריכיש־רוימישער וועלט, איז דאָס, וואָס די פּאָליטיק ווערט אויפגע־שטעלט איבער אַלעס. די פאַראַכטונג צו פיזישע אַרבייט ווערט מער־סטענס מאָטיווירט דערמיט, וואָס זי לאָזט ניט איבער קיין פרייע צייט צו פאַרנעמען זיך מיט קהל'שע עסקים (קסענאָפאָנט). אויב אָבער מיר זאָלען אונטערזוכען די אינטערעסען, וועלכע זיינען געווען דער פונ־דאַמענט פאַר אַט דעם ברייטען בירגערליכען לעבען, און וואָס פלעגען שאַפען דעם פּאַרטיי קאַמף, וועט זיך אַרויסווייזען, אַז זיי קענען צוריק־געפירט ווערען סוף כל סוף צו אינטערעסען פון עקספּלואַטאַציע, קריג, רויב און די פונאַנדערטיילונג פון רויב. וואָס ווייטער, אַלץ מער איז די פּאָליטישע אַרבייט, וואָס די פרייע בירגער האָבען געהאַלטען פאַר

א. באַנדאַנאָוו

דאָס נוצליכסטע, געווען אומפּראָדוקטיוו און געזעלשאַפטליך אומנוצ־ליך.

4) די אורזאַכען פון דעם אונטערגאַנג פון דער שקלאַפען געזעלשאַפט.

דער טעכנישער פּראָגרעס, וועלכער איז דער פונדאַמענט פאַר יעדער געזעלשאַפטליכער אַנטוויקלונג, האָט אָנגעהויבען געהן אַלץ לאַנגזאַמער פון זינט דער הערשענדער קלאַס האָט פאַקטיש פון זיך ארונטערגעוואָרפען דעם יאָך פון אָרגאַניזאַטאָרישער טעטיגקייט אין דער פּראָדוקציע. דאָס איז געווען אין יענער צייט דער איינציגער קלאַס אין דער געזעלשאַפט, וועלכער האָט, אַ דאַנק זיינע לעבענס־באַדינגונגען, זיך געקענט אַנטוויקלען. ווען ער ווערט אָבער פאַרוואַנ־דעלט אין אַ פּאַראַזיטישע גרופּע, ווערט אויך פאַרענדערט דער כאַ־ראַקטער פון זיין אַנטוויקלונג; דאָס געהט אין דער ריכטונג פון פּאַ־ראַזיטיזם, פון פאַרברויך, אָבער ניט אין דער ריכטונג פון דער פּראָ־דוקציע. די שקלאַפען ווייטער האָבען, דורך זייערע לעבענס־באַדינ־גונגען, ניט געקענט זיך אַליין אַנטוויקלען, און ניט געקענט אַנט־וויקלען די כחות פון דער געזעלשאַפט אין איר קאַמף מיט דער נאַטור.

אָבער, דאָס איז נאָך ווייניג. די שקלאַפען פלעגען פאַקטיש דער־נידעריגט ווערען, דעגראַדירט ווערען גייסטיג און פיזיש. דער מענש וואָס איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ ווערקצייג, האָט גאַנץ שנעל פאַרלאָרען זיין לעבענס ענערגיע. די אומ׳ברחמנות׳דיגע עקספּלואַטאַ־ציע האָט פאַרקירצט זיין לעבען און האָט אויך די קומענדע דורות פאַר׳משפט צו אַ שנעלען אונטערגאַנג. אַזוי ווי עס איז אָנגעגאַנגען אַ שטענדיגער סיסטעמאַטישער מסחר מיט שקלאַפען, האָט זיך פאַר דעם שקלאַפען־באַזיצער געלוינט צו פאַדערען פון זיינע שקלאַפען וואָס מער אָנשטרענגונג אין זייער אַרבייט, גאָר ניט זאָרגענדיג דערפאַר, אַז זייערע כחות זאָלען צוריק אויפגעבויט ווערען דורך רוה, שפּייז און בכלל דורך דער צופרידענשטעלונג פון זייערע באַדערפניסען. אמת, אַט די לעבעדיגע געצייג האָט זיך שנעל אויסגעאַרבייט, אָבער די

אַרבייט וואָס זיי האָבען פאַר דער קורצער צייט אויפגעטאָן, איז ווערט געווען פיל מער, ווי עס האָט געדאַרפט קאָסטען אַ נייער שקלאַף.

אַלס רעזולטאַט פלעגען די שקלאַפען שנעל אויסשטאַרבען, זייער צאָל איז אַלץ קלענער געוואָרען, זייער שטערבליכקייט האָט פיל אַרויבערגעשטויגען זייער געבורט, אָבער אין פאַרלויף פון פיל יאָר־הונדערטער איז אָט די שטערבליכקייט פון די שקלאַפען, געדעקט געוואָרען דורך דעם, וואָס אין די מלחמות מיט די באַרבאַרען, פלעגען פאַרכאַפּט ווערען גרויסע צאָלען שקלאַפען. כל זמן דער קוואַל פון שקלאַפען איז ניט אויסגעטריקענט געוואָרען, האָט די שקלאַפען געזעלשאַפט נאָך געקענט, אויב ניט זיך אַנטוויקלען, איז כאָטש זיך האַלטען אויף דער זעלבער שטופע; די פּראָדוקציע איז אַמוועניגסטענס ניט פאַרקלענערט געוואָרען, ווייל אַרבייטס כחות זיינען געווען גענוג.

אַזאַ צושטאַנד האָט זיך אָבער ניט געקענט ציהען אייביג. עס איז אָנגעקומען אַ צייט, ווען דער ערפאָלג פון די מלחמות מיט די באַרבאַרען האָט שנעל אָנגעהויבען פאַרקלענערט ווערען און קריגען געַנוג שקלאַפען איז געוואָרען זעהר שווער, און שפּעטער אינגאַנצען אוממעגליך. אַנשטאָט די פריהערדיגע זיגען איבער די באַרבאַרען, איז איצט געקומען אַ גאַנצע רייהע נידערלאַגען. די מלחמות האָבען זיך פאַרוואַנדעלט פון אַנגריפס קריג אין פאַרטיידיגונגס קריג. דער קוואַל פון אַרבייטס־קראַפט איז אויסגעטריקענט געוואָרען. וואָס זיינען געווען די אורזאַכען, וואָס האָבען אַרויסגערופען אָט די ענדערונגען?

די אורזאַכען קענען צוריקגעפירט ווערען צו דעם שנעלען פאַלען פון די קריגס כחות פון דער שקלאַפען געזעלשאַפט.

די מלחמה — די פּראָדוקציע פון שקלאַפען — איז פאַרבליבען די איינציגע באַשעפטיגונג, וועלכע מען האָט בשום אופן ניט געקענט איבערגעבען אין די הענט פון די שקלאַפען, און וועלכע האָט געמוזט פאַרבלייבען די באַשעפטיגונג פון די פרייע מענשען. די אַרמיי האָט געקענט באַשטעהן בלויז פון די מיטגלידער פון די פרייע קלאַסען (קאַסטען), דאָס פאַלען פון אָט די פרייע קלאַסען האָט דערפאַר במילא אויך געמיינט דאָס פאַלען פון דער אַרמעע, פּונקט ווי דאָס פאַ־

א. באַגראַנאָוו

לען פון דער שקלאַפען אַרבייט האָט געמיינט דאָס פאַלען פון דער שקלאַפעןווירטשאַפט. די אינערליכע עקאָנאָמישע באַדינגונגען פון דער אַלטער וועלט האָבען אונטערגעגראָבען די עקזיסטענץ פון די פרייע קלאַסען.

די פרייע בירגער זיינען באַשטאַנען ערשטענס, פון טיפּישע גרויסע שקלאַפען־באַזיצער, וועלכע זיינען געווען אַ מינדערהייט, און צווייטענס פון קליינע אייגענטימער, וועמעס ווירטשאַפט עס האָט אָפט געטראָגען דעם כאַראַקטער אויסשליסליך פון אַ משפחה־ווירטשאַפט אָהן שקלאַפען, און פלעגען אויסגעהאַלטען ווערען איבערהויפּט דורך דער אַרבייט פון די אייגענטימער און זייערע משפחות; דער גרעסטער טייל פון אַזוינע ווירטשאַפטען זיינען געווען אַגריקולטורעלע, אַ קלענערער טייל זיינען געווען אינדוסטריעלע.

אויף דעם אופן האָבען קליינע אייגענטימער, ערד־אַרבייטער, אָדער פּויערים, צוזאַמענגעשטעלט דעם וויכטיגסטען טייל פון די מלחמה כחות פון דער אַלטער וועלט. רוים, וועלכע האָט אונטער איר מאַכט פאַראייניגט אַלע אַלטע געזעלשאַפטען, איז אין דער צייט פון איר בעסטער בליהונג בעצם געווען אין איר קריגס פּאָליטיק, אַ שטאַט פון פּויערים. כל זמן עס איז געווען אַ שטאַרקער צאָלרייכער פּויערטום, האָט די אַלטע וועלט געקענט, זיך באַנוצענדיג מיט איר הויכער קריגס טעכניק, אָהן שוועריגקייטען באַזיגען די באַרבאַרישע שבטים, וואָס זיינען געווען מוטיג, פאַראייניגט, אָבער אומבאַקאַנט מיט דער קריגס קונסט.

דאָס פּויערטום האָט אויף זיך געטראָגען די גאַנצע לאַסט פון די מלחמות ניט בלויז דערמיט, וואָס די פּויערים האָבען מקריב געווען זייער בלוט, נאָר אויך דערמיט, וואָס זיי האָבען געמוזט צאָלען די הויכע שטייערען, וואָס האָבען זיך געפאָדערט כדי צו דעקען די הוצאות פון קריג. די העכערע קלאַסען — די שקלאַפען־באַזיצער — האָבען געוואוסט די קונסט ווי אַזוי דעם יאָך פון זיך אַרונטערצוואַרפען, ווייל צוזאַמען מיט'ן רייכטום האָבען זיי אויך באַזעסען די פּאָליטישע מאַכט. דורך די געווינסען פון די מלחמות האָבען די פּויערים געהאַט זעהר אַ קנאַפּען תכלית. דער גרעסטער חלק איז אַנגעקומען ווייטער טאַקע צו

די רייכע שקלאפען־באזיצער, און טאקע דערפאר האבען זיי פארנומען די אלע וויכטיגע און איינפלוסרייכע עמטער אין דער ארמעע. זיי האבען פארוואלטעט די צוטיילונג פון דעם רויב (איבערהויפט ערד און שקלאפען). זיי זיינען געווארען די הערשער פון די באזיגטע פראווינצען א. אז. וו.

אפגעבענדיג א סך צייט און ארבייט פאר די מלחמות, האבען די קליינע פרייע ערד־ארבייטער ביסלעכווייז אנגעהויבען פארנאכלעסיגען זייער ווירטשאפט.

די וואכער, צו וועלכע די פויערים האבען אונטער אזוינע אומשטאנדען געמוזט אנקומען, האט נאך דערלייכטערט און פארשנעלערט זייער צוזאמענברוך. דורך די גרויסע פראצענטען פלעגט דער מלוה, געוויינליך א רייכער שקלאפען־באזיצער און אריסטאקראט, גאנץ שנעל ברענגען זיין בעל־חוב צום פאלשטענדיגען באנקראט.

די צושטערונג פון דעם פרייען פויערטום האט זיך אויך פארשנעלערט מיט דער אנטוויקלונג פון גרויסע לאנד ווירטשאפט. אזוי ווי ער האט באשעפטיגט אויף זיינע פעלדער הונדערטער שקלאפען, איז פאר דעם גרויסען לאנד באזיצער פון סיציליע אדער פון מזרח איטאליע, מעגליך געווען צו ברענגען אויפ'ן מארק זעהר פיל ביליג ברויט. אויסער דעם פלעגען ניט זעלטען די באזיגטע פראווינצען ברענגען אין רוים פיל ברויט אינגאנצען אומזיסט, אלס קאנטריבוציע צום זיגער. פראדוצירען ברויט פאר'ן פארקויף האט זיך פאר דעם קליינעם ערד־באזיצער פשוט ניט געלוינט.

אלץ האט זיך פאראייניגט אויף דעם אופן געגען דעם קליינעם ערד־באזיצער: דער שווערער יאך פון אומגעהויערע שטייערען און שטענדיגע מלחמות, די מאכט פון דעם מלוה און די מאכט פון דער קאנקורענץ פון גרויסען ערד־באזיצער מיט זיינע מאסען שקלאפען. דער צוזאמענברוך פון פויערטום איז געגאנגען גאנץ שנעל. דער קליינער ערד־באזיצער פלעגט פארלירען זיין ערד פאר זיינע חובות, און אפט פלעגט ער זיין ערד פשוט אוועקווארפען, ווייל עס האט זיך אים מער ניט געלוינט אנגעהן מיט זיין ווירשאפט. זיין טייל ערד פלעגט איבערגעהן צום גרויסען ערד־באזיצער. דאס גאנצע ערד איי־

א. באָגדאַנאָוו

גענטום האָט זיך אויף דעם אופן אַנגעקליבען אין די הענט פון די רייכע. שוין אין דער צייט פון דער געבורט פון קריסטוס האָט גאַנץ איטאַליע מיט זיך פאָרגעשטעלט אַ קליינע צאָל פון גרויסע אימע־ניעס (לאַטיפונדיעס).

די קליינע אייגענטימער האָבען זיך אַלץ מער פאַרוואַנדעלט אין פראָלעטאַריער, ד. ה. אין פרייע מענשען, וועלכע באַזיצען ניט קיין פראָדוקציאָנס־מיטלען. און דאָרט, וואו עס האָבען געהערשט די רייכע און די ווירטשאַפט איז אָנגעפירט געוואָרען דורך שקלאַפען־אַר־בייט, איז פאַר'ן פראָלעטאַריער גאָר ניט געווען וואָס צו טאָן. ער איז געלאָפען אין שטאָט צו זוכען פאַר זיך מיטלען צו לעבען. אין די גרוי־סע שטעט האָבען זיך אָנגעזאַמעלט הונדערטער טויזענטער אַזוינע היימלאָזע מענשען. פאַר וועמען עס איז אויך דאָרט ניט געווען קיין פראָדוקטיווע באַשעפטיגונג. דער שטאָט איז געווען געצוואונגען זיי אויסצוהאַלטען. די פאָליטישע פאַרטייען האָבען זיך מיט זיי באַ־נוצט אַלס מיטעל צו באַקעמפען זייערע געגנער. דער הויפט לעבענס־מיטעל פון אָט די דאָזיגע פראָלעטאַריער איז געווען די נדבות וואָס די רייכע פלעגען זיי געבען, די שטאַטליכע הילף און דער פאַרקויף פון זייערע שטימען צו ערגעץ אַ פאָליטישער פאַרטיי. איבערהויפט איז דאָס אמת בנוגע די פראָלעטאַריער, וואָס האָבען געוואוינט אין רוים גופא. זיי האָבען אימער גערינט דעם, וואָס האָט בעסער באַצאָלט. דאָס איז באמת געווען „אַ פראָלעטאַריאַט פון פאַראַזיטען“, וועלכער איז אַרויסגעטראָטען אין דער ראָליע פון באַדינער און חנופה'ניקעס פאַר דער הערשענדער פאָליטישער קראַפט, אַזוי גוט ווי פאַר איינצעל־נע עקאָנאָמיש־שטאַרקע פערזאָנען. זייער צאָל פלעגט נאָך פאַרגרע־סערט ווערען דורך די שקלאַפען, וואָס פלעגען באַפרייט ווערען, אָדער פלעגען זיך אויסקויפען. אָט די נידעריגערע שיכטען פון דעם פראָלע־טאַריאַט האָבען נאָך מער פאַרשנעלערט זיין מאָראַלישען זינקען, צו־געבענדיג צו די אַלע איבלען פון די דאַמאָלסטדיגע פרייע מענשען, אויך די גאַנצע נידעריגקייט פון דער שקלאַפישער פסיכאָלאָגיע.

דאָס פויערטום אַלזאָ איז חרוב געוואָרען, האָט פאַרלאָרען זיין פריהערדיגע געזעלשאַפטליכע באַדייטונג, איז דעמאָראַליזירט געוואָ־

רען, און איז איבערגעגאנגען אין די רייהען פון פאראזיטען־פראלעטאריאט. צוזאמען מיט דעם זיינען אויך אלץ שוואכער געווארען די מלחמה בחות פון דער שקלאפען־געזעלשאפט. דער פאראזיטען־פראלעטאריאט איז אומפעהיג צו פארנעמען אין דער ארמעע דעם פלאץ פון דעם ענערגישען מוטיגען פויער. דער פאראזיט קען ניט פארטראגען קיין שווערע ארבייט און קיין שטרענגע דיסציפלין. ער וויל ניט אוועקגעהן פון שטאט, ווייל דא קען ער באקומען זיינע נויטיגע לעבענס־מיטלען ניט ארבייטעדיג. אין דער הינזיכט איז דער פראלעטאריאט פון דער אלטער וועלט זעהר ענליך צו דעם רייכען צובאלעוואטען ערד־באזיצער.

די בארבארען, שטארק דורך זייער ענגער צוזאמענגעבונדענקייט דורך בלוט־פארוואנדטשאפט, האבען אומאויפהערליך פארטגעזעצט זייער קאמף קעגען דער שקלאפען געזעלשאפט, און קעגען איר מיליטערישער ארגאניזאציע — דער רוימישער ארמעע. און די אייזערנע וועגט פון דער אלטער קולטור, וואס האבען אויסגעזעהן אומבאזיגבאר, האבען אנגעהויבען ביסלעכווייז נאכלאזען אונטער דעם דרוק פון די רק נייע און נייע כוואליעס פון די בארבארען. די מלחמות הויבען אין דער רוימישער וועלט אן פארוואנדעלט ווערען פון אנגריפס־קריג אין פארטיידיגונגס־קריג; די זיגען ווערען פארביטען אויף נידערלאגעס. די קריג׳ס פראדוקציע פון שקלאפען־ארבייט ווערט שטארק פארקלענערט, און צוזאמען מיט דעם ווערט אונטערגעגראבען דער ווארצעל גופא פון דער אלטער קולטור.

עס הויבט זיך אן אן אלגעמיינע צופאלונג פון דער פראדוקציע; דאס איז דער רעזולטאט פון דעם, וואס עס זיינען ניטא גענוג שקלאפען. די ערשטע ליידט דערפון די ערד־ארבייט. צום ערשטען באמערקט זיך, אז אויף די לאטיפונדיעס פארנעמט דעם פלאץ פון אגריקולטור די פיה־צוכט, וועלכע פאדערט ווייניגער ארבייטס־כחות. אבער דערמיט ענדיגט זיך דאס ניט. די דערפער ווערען פארוואנדעלט אין ווילדערנישען און די לאנקעס וואס פארנעמען דעם פלאץ פון די פריהערדיגע פעלדער, ווערען אליין אויך פארלאזען. די שוואכקייט פון דער דארפישערווירטשאפט ווירקט ממילא זעהר שלעכט אויך אויף אלע אנ־

א. באָגראַנאָוו

דערע אפטיילונגען פון דער פראדוקציע, פאר וועמען דער דארף האט פריהער געדינט אי אלס קוואל פון רויהע מאטעריאלען און לעבענסמיטלען, אי אלס מארק. אבער אויסער דעם, ווערט די שאפונג פון אלע אנדערע פראדוקטען אויך געשטערט דורך דעם, וואס עס זיינען ניטא גענוג שקלאפען. טריט נאך טריט איז די אלטע וועלט געגאנגען צו איר אונטערגאנג. זי האט אבער נאך אלץ געקעמפט פאר איר לעבען און קולטור, האט זיך געפרואווט זיך צוצופאסען צו די פארענדערטע באדינגונגען. אויב עס האבען אויסגעפעלט ארבייטס־כוחות אין די וויכטיגסטע פראדוקציאנס־ארבייטען פאר דער ארמעע און פאר דער קולטור, האט די רוימישע אימפעריע געפרואווט באשעפטיגען פאר אט די צוועקען געדונגענע פרייע בארבארען.

די צוזאמענשטעלונג פון די רוימישע לעגיאנערען ענדערט זיך; עס קלייבען זיך דארט אן אלץ מער גאלען און גערמאנען*); מיט דער צייט הויבט מען אפילו אן דינגען בארבארישען חיל אויף אפצוהיטען די גרענעצען. דורך דעם האט זי זיך געקענט געגענשטעלען נאך פאר א קורצער צייט געגען די בארבארען, אבער די רוימישע ארמעע איז שוין מער ניט געווען קיין רוימישע, אפילו די פירערס פון דעם חיל האבען ביסלעכווייז אנגעהויבען פארביטען ווערען פון רוימער אויף גערמאנען, און ווען אין 476טען יאר האט דער בארבאר אדאאקער ארונטערגעזעצט דעם אימפעראטאר ראמולוס־אווגוסטולוס, איז דאס געווען דער אויסערליכער אויסדרוק פון א פאקט וואס איז שוין פריהער פארענדיגט געווארען; די פארוואנדלונג פון דער רוימישער ארמעע אין א גערמאנישער.

ענליכעס איז אויך פארגעקומען אין דער דארף־ווירטשאפט. די רעגירונג האט געזוכט צוצוציהען און באזעצען אויף די פארלאזענע פעלדער פרעמדע איינוואוינער, אפגעגעבען זיי חלקים ערד אויף זעהר גוטע באדינגונגען, פאר געוויסע שטייערען וואס זיי האבען געדארפט צאלען. פריוואטע לאנד אייגענטימער האבען אויך דאסזעלבע געטאן. זיי פלעגען איבערגעבען זייער לאנד אין ארענדע פאר באשטימטע צאלונגען. אויף דעם אופן איז אנטשטאנען דער פרייער קאלאנאט־קלאס

*) די אורעלטערען פון די היינטיגע פראנצויזען און דייטשען.

פון קליינע ערד־ארבייטער, וואס האבן געפירט זייער ווירטשאפט זעלבסטשטענדיג אויף רעגירונגס לאנד אדער אויף לאנד פון פריוואטע לאנד באזיצער, פאר א באשטימטער צאלונג. דער גרעסטער טייל פון אט די פרייע ערד ארבייטער זיינען געווען איינגעוואנדערטע בארבא־רען פון וועלכע עס איז שפעטער ארויסגעוואקסען דער פונדאמענט פאר דעם נייעם פויערטום.

אין דער צייט ווען עס איז געשאפען געווארען דער נייער פרייער פויערטום, האט דער אונטערגאנג פון גרויסען לאנד־באטריב אויך גע־שאפען אן אומפרייען פויערטום. די ארענדאטארם ערד ארבייטער זיינען אין פילע פאלען, פארוואנדעלט געווארען אין שקלאפען. ווען די באדינגונגען אין דעם ברויט־מארק האבן זיך באדייטענד פארער־גערט, האט די פריהערדיגע מאסען פראדוקציע אויף די לאטיפונדיעס נימ געקענט ווייטער אנגעפירט ווערען, א דאנק דעם שלעכטען פאר־קויף אפילו אין די פלעצער אוואו עם האבען קיין שקלאפען נימ אוים־געפעלט. אנפירען אבער די פראדוקציע אויף א קליינעם מאסשטאב איז פיל לייכטער און בעסער געווען דורך ארענדאטארס, וועלכע הא־בען אויף זיך גענומען אלע זארגען און נאך געצאלט שטייערען. פאר די הערשענדע קלאסען האט זיך געלוינט בעסער איבערצוגעבען זייער ווירטשאפט צו די שקלאפען אויף דער שטייער סיסטעם, איידער זיי עקספלואטירען דירעקט אין זייער ווירטשאפט. אויסער דעם האט די פארהעלטניסמעסיגע פרייהייט פון דער ארבייט אויפגעהויבען איר אינטענסיוויטעט און פראדוקטיוויטעט אין פארגלייך מיט דער גע־וויינליכער שקלאפען ארבייט, און דאס האט דערמעגליכט אן אויפהוי־בונג פון דער עקספלואטאציע.

בעצם, האט דער קאלאנאט מיט זיך פארגעשטעלט מער א גער־מאנישע אינסטיטוציע איידער א רוימישע, דאס איז געווען די אריינ־דרינגונג פון די גערמאניש־פעאדאלע פארמען אין דער רוימישער שקלאפען געזעלשאפט. באזעצענדיג די איינגעוואנדערטע בארבארען אויף אירע לענדער, האט די רוימישע אימפעריע אויך געמוזט אנער־קענען זייערע פירונגען, ווייל אונטער אנדערע פירונגען וואלטען זיי זיך נימ וועלען אונטערווארפען.

א. באָגדאַנאָוו

די אַלטע וועלט איז אַזוי ווי אויפגעלייזט געוואָרען אין דער באַרבאַרישער סביבה. איר אַרמעע, איר פּויערטום, אירע אינערליכע שיכות'ן, אַלץ האָט זיך ביסלעכווייז געראַמאַניזירט. ווען די גערמאַנען האָבען באַזיגט די רוימישע אימפּעריע, האָבען זיי בלויז פאַרענדיגט דעם פּראָצעס דורך וועלכען די אַלטע קלאַסישע געזעלשאַפט איז איי־בערגעגאַנגען צום מיטעלאַלטערליכען פעאָדאַליזם.

די אורזאַכען פון דעם אונטערגאַנג פון דער אַלטער קולטור קענען אַלזאָ צוריקגעפירט ווערען צו דעם, וואָס דער פונדאַמענט פון יענער קולטור איז געווען די עקספּלואַטאַציע פון די באַרבאַרישע שבטים דורך מלחמות. וואָס די באַרבאַרישע שבטים האָבען פאַר זיי געדינט אַלס אַ סאָרט רויהער מאַטעריאַל פאַר דער פּראָדוקציע פון לעבעדיגע גע־צייג־שקלאַפען. דעם וויטערדיגען גאַנג פון יענעם פּראָצעס קען מען זיך פאָרשטעלען אַזוי: די דעגראַדאַציע פון די שקלאַפען, — דורך אַ צו גרויסער עקספּלואַטאַציע, די דעגראַדאַציע פון די פרייע מענשען — דורך דעם וואָס זיי זיינען פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין אַ פּאַראַזיטי־שען עלעמענט אין דער געזעלשאַפט, דער צוזאַמענברוך פון די קריגס־כחות און קריגס־פּראָדוקציע, דער צוזאַמענברוך פון דער פּראָדוקציע בכלל, אַ דאַנק דעם דוחק אין אַרבייטס כחות, דאָס אַריינדרינגען פון באַרבאַרישע עלעמענטען אין דער אַלטער אָפּשטאַרבענדער געזעלשאַפט, און דער ענדליכער זיג פון אָט די עלעמענטען איבער דער אַלטער געזעלשאַפט.

אַלגעמיינע כאַראַקטעריסטיק פון דעם פּעריאָד פון שקלאַפען־ווירטשאַפט.

1) דער פּעריאָד ווערט פון דער טעכנישער זייט כאַראַקטערי־זירט ערשטענס, מיט אַ פאַרהעלטענסמעסיג הויכער אַנטוויקלונג פון דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער אַרבייט, וועלכע מאַכט די שאַפונג פון איבער־פּראָדוקטען פאַר אַ שטענדיגער ערשיינונג און מיט אַ פאַר־העלטענסמעסיג גרויסער פאַרשיידענאַרטיגקייט פון דער געזעלשאַפט־ליכער צוטיילונג פון דער אַרבייט. צווייטענס, ווערט ער כאַראַקטע־

ריזירט מיט דער באַדייטענדער ראָליע און אנטוויקלונג פון יענעם מין פּראָדוקציע וועלכער רופט זיך מלחמה, און וועמעס אינהאַלט עס איז דער קאַמף פון דער געזעלשאַפט געגען אַנדערע פיינדליכע געזעלשאַפטען וואָס רינגלען איר אַרום.

2) די גרופּע שקלאַפּען־באַזיצער האָט זיך אנטוויקעלט פון דער פּאַטריאַרכאַלער פאַמיליע אויף דעם פאָלגענדען אופן: די פּראָדוקציאָנס ראָליע פון דעם אָרגאַניזאַטאָר האָט זיך אַלץ מער אָפּגעזונדערט פון די ראָליען פון די איבעריגע מיטגלידער, וואָס קאָמפּליצירטער און ברייטער עס איז געוואָרען די פּראָדוקציע. היות ווי די ראָליע פון דעם אָרגאַניזאַטאָר פלעגט איבערגעהן בירושה צו זיינע קינדער, האָט דאָס געפירט דערצו אַז די גאַנצע משפּחה פון דעם אָרגאַניזאַטאָר זאָל זיך שאַרף אויסטיילען פון דער גרופּע. אַט די משפּחה הויבט אַלץ מער אָן לעבען אויפ'ן רעכענונג פון דעם איבערפלוס פון פּראָדוקטען וואָס ווערט געשאַפען אין דער גרופּע; און דאָס ווערט מעגליך נאָר דאַן, ווען די פּראָדוקציע וואַקסט גאַנץ באַדייטענד אויס. די קרוב'ישע שיכות'ן צווישען דעם אָרגאַניזאַטאָרס משפּחה און די איבעריגע מיטגלידער פון דער גרופּע פאַרשווינדען אַ דאַנק צוויי אורזאַכען. ערשטענס, דערפאַר וואָס די צוזאַמענשטעלונג פון דער גרופּע ווערט פּאַקטיש פאַרענדערט, עס טרעטען אין איר אַריין אַ גאַנץ באַדייטענדע צאָל פּרעמדע געפאַנגענע שקלאַפען. און צווייטענס, דערפאַר וואָס עס אַנטוויקעלט זיך שטאַרק די זשעדנעקייט פון דעם אָרגאַניזאַטאָר, דאָס פאַרשטעהט זיך איז ווייטער אָפּהענגיג אָן דער אנטוויקלונג פון אויסטויש וועלכער דערמעגליכט אַ כמעט אומבאַגרענעצטען וואוקס פון באַדערפענישען פאַר'ן אָרגאַניזאַטאָר און זיין משפּחה. מיט דער פאַרשווינדונג פון דעם קרובה'שאַפט געפיל, הויבט דער אָרגאַניזאַטאָר אָן באַטראַכטען אַלע אַנדערע מיטגלידער פון דער גרופּע בלויז אַלס לעבעדיגע געצייג פאַר עקספּלואַטאַציע. און אַט די געצייג ווערט אַלץ ביליגער אין זיינע אויגען וואָס מער עס אַנטוויקעלט זיך דער סיסטעמאַטישער מסחר מיט שקלאַפען. דער פּראָדוצענט ווערט פאַרוואַנדעלט ניט נאָר אין אַ געצייג נאָר אויך אין אַ סחורה.

ביסלעכווייז ווערט די אָרגאַניזאַטאָרישע טעטיגקייט איבערגע־

א. באגראנאוו

געבען אין די הענט פון די מער פעהיגע און פארטרויענסווערטע שקלא־פען. דאס פאסירט דערפאר וואס עס איז ניט מעגליך פאר איין מענ־שען צו רעגולירען די גאנצע פראדוקציע פון דער גרופע, וועלכע איז שוין גאנץ באדייטענד אויסגעוואקסען, און שפעטער ווערט דאס שוין געטאן דערפאר וואס הערשער ווילען פשוט זיך באפרייען פון יעדער ארבייט בכלל.

די פראדוקציאנס פארבינדונגען צווישען באזונדערע גרופען מא־כען אין דער עפאכע פון דער שקלאפען־ווירטשאפט א באדייטענדען שריט פארווערטס. פון איין זייט נעמען יענע פארבינדונגען אן די ניט ארגאניזירטע פארמע פון ארבייטס־צוטיילונג, און פון דער צוויי־טער זייט — די ארגאניזירטע פארמע פון שטאטליכע פארבינדונגען.

די שטאטליכע פארבינדונגען וואס זיינען אנטשטאנען אונטער דעם איינפלוס פון דעם באדייטענד־אנטוויקעלטען אויסטויש האבען אנגענומען די פארמע פון אריסטאקראטישע רעפובליקען; דארט וואו דער אויסטויש האט געשפילט א קלענערע ראליע אין לעבען, און די באדינגונגען פון דער אויסערליכער נאטור האבען דאך געפאדערט א ברייטע געזעלשאפטליכע פאראייניגונג, זיינען די שטאטען אנטשטא־נען איבערהויפט דורך מלחמות, דורך באזיגען א צווייטען שבט, און פלעגען אננעמען די פארמען פון אריענטאלישע דעספאטיעס.

3) די סיסטעם פון געזעלשאפטליכע שיכות'ן וואס האט גע־הערשט אין יענער צייט האט אוועקגענומען יעדע מעגליכקייט פאר דער אנטוויקלונג פון דעם שקלאפען־קלאס. פאר די הערשענדע קלא־סען זיינען די באדינגונגען געווען פארשיידען, אין די דעספאטיעס פון מזרח און אין די געזעלשאפטען פון מערב, וואו עס האט זיך שוין אנטוויקעלט דער אויסטויש. אין די ערשטע האט דער יאך פון דעם ביור־ראקראטישען מעכאניזם פאראליזירט יעדע אנטוויקלונג און האט ביי די שקלאפען־באזיצער גופא געשאפען אן אפאטישע און פאטאליסטישע פסיכאלאגיע. אין דער צווייטער גרופע פון געזעלשאפטען זיינען פאר־קערט פאר די הערשענדע קלאסען געווען אלע מעגליכקייטען זיך צו אנטוויקלען.

אבער די אנטוויקלונג פון דער פסיכיק פון די הערשענדע קלאסען

איז געווען געווענדט אויף דעם טעכנישען און עקאנאמישען פראגרעס בלויז אזוי לאנג ווי זיי האבען זיך אליין פארנומען מיט פראדוקטיווע ארבייט. ווען אבער די הערשענדע קלאסען האבען זיך באפרייט פון יעדער ארבייט בכלל, האט זיך זייער פסיכאלאגיע אנגעהויבען אנט־וויקלען אין א פסיכאלאגיע ניט פון פראדוצענטען, נאר פון פארברוי־כער, אין א פאראזיטישער ריכטונג. פון אט דער צייט הערט דער טעכנישער פראגרעס באמת אויף, עס אנטוויקלען זיך נאר די קונסט, די אבסטראקטע וויסענשאפטען, און די פילאסאפיע.

4) דער פונדאמענט פאר דעם פראדוקציאנס־לעבען פון אלטער־טום איז געווען די מלחמה — די פראדוקציע פון שקלאפען. די מלחמה־כחות אבער פון דער שקלאפען געזעלשאפט זיינען געווען ניט די רייכע שקלאפען באזיצער, נאר די קליינע ערד־ארבייטער, ווען די מלחמות, וואכער און קאנקורענץ האבען רואינירט יענע קליינע ערד־ארבייטער, און האבען די מערהייט פון זיי פארוואנדעלט אין א פא־ראזיטען־פראלעטאריאט, דאן זיינען די מלחמה־כחות פון דער שקלא־פען געזעלשאפט געפאלען, און דערמיט איז אויך געפאלען זייער גאנצע פראדוקציע. די אלטע־קלאסישע וועלט, א קראפטלאזע און צופוילטע, האט זיך אויפגעלייזט אין דער בארבארישער וועלט, וואס האט איר ארומגערינגעלט; און די בארבארישע וועלט, וועלכע איז געשטאנען קולטורעל נידעריגער פון איר, איז אבער געווען געזונט און פול מיט כחות פאר א ווייטערער אנטוויקלונג.

5) די אלטע־קלאסישע וועלט האט אלס ירושה פאר דער גער־מאניש־רוימישער וועלט פון מיטעל־אלטער איבערגעלאזען פיל פאל־קאם אויסגעארבייטע ריין אידעאלאגישע מאטעריאלען: דאס רוימישע רעכט, די גריכישע קונסט, די שענע ליטעראטור, די וויסענשאפט און די פילאסאפיע. מיט אט דעם גרייטען מאטעריאל האט זיך די גער־מאניש רוימישע וועלט ערשט באנוצט דעמאלט, ווען זי איז געקומען צו דער שטופע פון אנטוויקלונג ווען זי האט זיי געקענט באגרייפען. ווען די אלטע אידעאלאגישע פארמען האבען געקענט צוגעפאסט ווערען צו די נייע שיכות'ן וועלכע האבען זיך געשאפען.

פינפטער קאפיטעל

די פעאָדאַלע געזעלשאַפט.

1) די שיכות'ן צווישען געזעלשאַפט און נאַטור.

אויב די פּאַטריאַרכאַלע געזעלשאַפט האָט זיך אַנטוויקעלט דורך דער אַנטשטעהונג פון נייע פּראָדוקציאָנס־מיטלען, וועלכע האָבען זיכער געמאַכט דעם מענשליכען לעבען, איז די פעאָדאַלע געזעלשאַפט אַנ־שטאַנען דורך דער ווייטערער אַנטוויקלונג פון די דאָזיגע מיטלען.

די טעכנישע באַדינגונגען פון דעם פעאָדאַלען פּעריאָד זיינען: דער איבערוואָג פון דער ערד־אַרבייט איבער דער פיה־צוכט און א באַשטענדיגער לעבען אויף א באַשטימטען באַגרענעצטען פּלאַץ.

ווען די וואַנדערענדע פיה־צוכט שבטים הויבען זיך אָן באַשעפ־טיגען מיט ערד אַרבייט, שפּילט דאָס ביי זיי אין אָנהויב בלויז די ראָליע פון א הילפס־מיטעל פאַר אן אַנדער פּראָדוקציע. די ערד אַרבייט ווערט צוגעפּאַסט צו די באַדינגונגען פון פיה־צוכט, און דער אָרט פאַר פעלד־אַרבייט ווערט זעהר אָפט געביטען. ווען אָבער די באַ־פעלקערונג וואַקסט אויס, און דער שטח ערד ווערט באַגרענעצט, ווערט דאָס פעלד פאַר דעם וואַנדערער אויך באַגרענעצטער, און די ערד־אַרבייט הויבט אָלץ מער אָן שפּילען די ערשטע ראָליע, און ווערט כסדר, אַלץ א וויכטיגערער מיטעל אין דעם מענשענס קאַמף פאַר זיין לעבען. ווען די שבטים הערען אויף וואַנדערען, און הויבען אָן פירען א באַ־שטענדיגען לעבען אויף איין באַשטימטען פּלאַץ, ווערט די ערד אַרבייט דער הויפּט עלעמענט אין דעם קאַמף פאַר'ן לעבען, און די פיה־צוכט ווערט שוין דאַן א ביי־זאַך, און פּאַסט זיך צו צו די באַדינגונגען פון

דער ערד ארבייט. וואס אנבאַלאַנגט די שבטים וועלכע זיינען פון אנהויב אָן געזעסען אויף איין פּלאַץ, ווערט ביי זיי שטופּענווייז אנט־וויקעלט די ערד ארבייט און שליסט אין זיך ביסלעכווייז איין דעם אופן פון פּיה־צוכט וואס איז צוגעפּאסט צו א באַשטענדיג באַזעצט לעבען.

די איבעריגע פּראָדוקציאָנס צווייגען (יאגד, ארבייט און מעטאַל גרובען) זיינען אין דער פּעאָדאַלער צייט זעהר שוואך אנטוויקעלט. דער קריג שפּילט אין דער צייט א גאַנץ באַדייטענדע ראָליע, סיי אלס מיטעל אפּצוהיטען די פּראָדוקציע אלס א גאַנצע און סיי אלס איינ־ציגער מיטעל פאר דער אויסברייטונג פון דער טעריטאָריע פון דער געזעלשאַפט.

בכלל, איז די פאַרשיידענאַרטיגקייט פון די פּראָדוקטען נאך זעהר אומבאַדייטענד (א צושטאַנד וואס העלפט גאַנץ ווינציג דער אנטוויק־לונג פון אויסטויש) אָבער די צאָל איבער־פּראָדוקטען שטעלט שוין מיט זיך פאָר א גאַנץ באַדייטענדען טייל פון דער פּראָדוקציע (א צושטאַנד וואס העלפט באַדייטענד דער אנטוויקלונג פון אויסטויש).

2) די פּראָדוקציאָנס און אויסטויש באַצי־הונגען אין דער פּעאָדאַלער גרופּע.

דער גרויסער וואוקס פון דער פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט האט געבראַכט דערצו, אז די געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציע איז אַזוי אויסגעוואקסען, אז אירע מיטגלידער האט מען שוין געדאַרפט צייל[ע]ן ניט אין די הונדערטער, נאָר אין די טויזענטער. גלייכצייטיג האבען די באַדינגונגען פון דער טעכניק אין דער ערד ארבייט ארויסגערופען א געוויסע צוטיילונג אין דער פּראָדוקציע, אין די גרענעצען פון דער גרופּע.

שוין אין דער פריהערדיגער, גרויסער פּאַטריאַרכאַלער גרופּע, האט זיך געמערקט די פונאַנדערפאַלונג אויף באַזונדערע פאַמיליעס; דאס איז געווען דער רעזולטאַט דערפון, ווי מיר האָבען אויבען אנגעצייגט,

א. באָגדאַנאָוו

וואָס דער פּאַטריאַרך האָט ניט געקענט אַליין טאָן די גאַנצע אָרגאַ־ניזאַטאָרישע אַרבייט, און האָט געמוזט טיילען דערפון איבערגעבען צו אַנדערע, קלענערע אָרגאַניזאַטאָרען. אָט די קלענערע אָרגאַניזאַ־טאָרען זיינען אָבער געווען גאַנץ ווייניג זעלבסטשטענדיג, און די פּראָ־דוקציע פון דער גאַנצער גרופּע האָט זיך אויסגעצייכענט מיט איר איינהייטליכקייט. אונטער דער הערשאַפט אָבער פון דער באַזעצטער ערד־אַרבייט באַקומען די קליינע עקאָנאָמישע איינהייטען, די משפחות, אַ באַדייטענדע מאָס אומאָפּהענגיגקייט אין דעם עקאָנאָמי־שען לעבען. פאַר דער ערד אַרבייט זיינען געוויינליך די אַרבייטס־כחות פון איין משפחה גאַנץ גענוג — קיין נויטיגקייט פאַר דער קאָאָ־פּעראַציע פון דער גאַנצער גרופּע איז ניטאָ. נאָך מער, די קליינע פּראָדוקציע פון דער משפחה איז אין דעם פאַל נאָך שפּאָרעוודיגער ווייל מיט די גראָבע פּרימיטיווע ווערקציינ, וואָס זיינען פאַר דער אַרבייט דעמאָלט באַנוצט געוואָרען, האָט אַ קליינע צאָל מענשען, אווקגעבענדיג זייערע גאַנצע כחות אויף דער באַאַרבייטונג פון אַ באַשטימטען קליינעם חלק ערד, געקענט פיל מער דערגרייכען, איידער דורך דער בשותפות׳דיגע אַרבייט פון דער גאַנצער געזעלשאַפט אויף אַ גרויסען טייל ערד.

אויף דעם אופן איז די ערד־אַרבייטער געזעלשאַפט, אויפ׳ן שוועל פון דעם פעאָדאַלען פּעריאָד, באַשטאַנען פון אַסך באַזונדערע משפחות, וואָס זיינען צווישען זיך געווען פאַרוואַנדעט דורך געמיינזאַמע אָפּ־שטאַמונג, וועלכע פלעגען פירען, יעדע באַזונדער, זייערע באַזונדערע באַלעבאַטישקייטען. לויט זייער גרויס האָבען די דאָזיגע גרופּען מיט זיך פאָרגעשטעלט עטוואָס צווישען דער פּאַטריאַרכאַלער משפחה פון אַלטערטום און דער מאָדערנער פאַמיליע. מען קען זיי פאַרגלייכען מיט די סלאַווישע „גרויסע משפחות“, וועלכע באַשטעהען אָפט פון עטליכע צענדליג מענשען, און וועלכע מען קען נאָך וואו ניט וואו געפינען אויך היינט.

פונדעסטוועגען זיינען נאָך פאַרבליבען גענוג פּראָדוקציאָנס פאַר־בינדונגען צווישען די באַזונדערע משפחות־גרופּען. גאַנץ אָפט, ווען די כחות פון איין משפחה האָבען זיך פאַר אַ געוויסער אַרבייט אַרויס־

געוויזען פאַר ניט גענוג, האָבען אַנדערע משפּחות, און אָפט אויך די גאַנצע קהלה, איר אַרויסגעהאָלפען. דאָס פלעגט אָפט טרעפען, ווען די משפּחה האָט געדאַרפט פאַר זיך בויען אַ וואוינונג, אַפּרייניגען פון וואַלד אַ נייע שטיק ערד א. אז. וו. די נוצען פון שותפות זיינען פאַר דער פּיה־צוכט געווען אַזוי באַדייטענד, אַז די פּיה פון דער גאַנצער געזעלשאַפט איז פון פרילינג ביז הערבסט געווען פאַראייניגט אין איין סטאַדע און פלעגט זיך פּאַשען אויף דיזעלבע לאַנקעס, וואָס זיינען געווען דער קהל'שער אייגענטום פון אַלעמען, און אפילו אונטער דער אויפזיכט פון דיזעלבע פּאַסטוכער. די פעלדער פון וועלכע די תבואה איז שוין געווען אַראָפּגענומען, פלעגען פאַררעכענט ווערען אַלס קהל'שער אייגענטום, אַזוי אַז דאָס פעלד האָט געהערט צו איין משפּחה בלויז דאַן, ווען עס איז פון דער משפּחה באַאַרבייט געוואָרען. די היי פון די לאַנקעס פלעגט אָפּגעשניטען ווערען אין די מערסטע פאַלען קאָלעקטיוו און נאָכער פלעגט עס צוטיילט ווערען צו די משפּחות לויט דער פּראָפּאָרציע פון די חלקים פעלד וואָס זיי האָבען געהאַט.

אויסער דעם זיינען ביז אַ געוויסען גראַד פון דער גרופּע קאָנטראָלירט געוואָרען אויך די פעלדער וואָס זיינען באַנוצט געוואָרען פון פאַרשיידענע משפּחות. די פּראָדוקציע פון דער משפּחה איז ניט פאַרבליבען פאַרבונדען גראַד מיט איין באַשטימטען חלק פון ערד, פון צייט צו צייט פלעגען פאָרקומען נייע צוטיילונגען פון דער ערד צווישען די משפּחות, דערביי האָט יעדע משפּחה באַקומען, אָדער פּונקט אַזאַ גרויסע שטיק ערד ווי זי האָט פריהער געהאַט נאָר אין אַן אַנדער פּלאַץ, אָדער עס פלעגט אויך געענדערט ווערען די גרויס פון איר ערד חלק, אין איינקלאַנג מיט דער גרויס פון דער משפּחה און אירע אַרבייטס־כחות א. אז. וו. אַזוינע פונאַנדערטיילונגען פלעגען אין אָנהויב פאָרקומען אפשר יעדען יאָר, שפּעטער ווערען זיי זעלטענער. דער תכלית פון דעם איז געווען, וואָס עס פלעגען אויסגעגליכען ווערען די נוצען און שאָדען וואָס זיינען געקומען אַלס רעזולטאַט פון די פאַרשיידענהייטען אין דעם כאַראַקטער פון דער ערד. אָבער שוין נאָר פריה געהען די שטיקער ערד, וואָס זיינען אָפּגערייניגט געוואָרען

א. באָגדאַנאָוו

אויסשליסליך פון איין משפחה, ארויס פון אונטער דער גרופּעס קאָנט־ראָל. די אָפטע טיילונגען פון דער ערד צייגען אז די ערשטע ערד וואָס די גרופּע האָט פאַר זיך ערוואָרבען, איז געווען דער רעזולטאַט פון א געמיינזאַמער אנשטרענגונג, עס מאַכט ניט אויס צי די אנ־שטרענגונג איז באַשטאַנען אין אַפּריינינגען די ערד פון וועלדער, אדער אוועקנעמען עס דורך קריג פון א צווייטער גרופּע.

אין פאַרשיידענע פאַלען זיינען די ארבייטס־פאַרבינדונגען צווי־שען די באַזונדערע משפחות געווען פאַרשיידען; דאָס איז געווען אָפּ־הענגיג אָן די לאָקאַלע, נאַטירליכע און היסטאָרישע באַדינגונגען.

ביז דער לעצטער צייט זיינען נאָך פאַרבליבען סמנים פון דעם אמאָליגען קהל'שען באַזיץ פון דער ערד. די סמנים געפינען זיך אין די אינסטיטוציעס פון „קהל'שען ערד־באַזיץ" אין שווייצאַריע, דרום־דייטשלאַנד, אויף די פּירענייאישע האַלב־אינזלען, ביי די סלאַווען פון דרום אייראָפּע א. אז. וו.

דער קאָמוניזם פון די ערד־ארבייטער האָט זיך אממערסטענס אויפגעהאַלטען אין די ערטער וואו עס האָבען עקזיסטירט אזוינע באַ־דינגונגען וואָס האָבען נויטיג געמאַכט קאָלעקטיווע ארבייט, אזוי צ. ב. ש. איז די גאַנצע ערד־ארבייט אין געוויסע טיילען פון אָסט־אינדיע, אָפּהענגיג אָן קינסטליכע באַמיסטיגונג פון דער ערד, אָן דער דורכ־פירונג פון וואַסער קאַנאַלען, וועלכע מוזען פאַרשטעהט זיך זיין די ארבייט פון א גאַנץ ברייטער גרופּע א. אז. וו. אין יענע פּלעצער האָט מען נאָך ביז גאָר ניט לאַנג צוריק געקענט זעהן דעם ערד־ארבייטער־קאָמוניזם אין זיינע ריינסטע פאָרמען. אין אָט די קהלות, ווערט די ערד באַארבייט בשותפות און די פּראָדוקטען ווערען שפּעטער צוטיילט צווישען די באַזונדערע משפחות. די אזוי גערופענע היים ארבייטען, ווי שפּינען, וועבען און אנדערע, ווערען געטאָן פון יעדער משפחה באַזונדער. די קהלה האָט אירע בעלי מלאכות (א שמיד, א סטאָליאַר, א טעפּער, א שערער, א וואַשער א. אז. וו.) און אויך אירע באַאַמטע (א ראש הקהל, א שרייבער, א וואַסער־אויפזעהער, גלחים א. אז. וו.) די ערשטע אזוי גוט ווי די צווייטע ווערען באַשטימט פון דער קהלה און ווערען פון איר אויסגעהאַלטען. די אָרגאַניזאַטאָרישע ארבייט

ווערט ניט נאָר אָפּגעטיילט פון דער אויספירליכער ארבייט, **נאָר זי** ווערט אויך צוטיילט צווישען פאַרשיידענע מענשען, פונדעסטוועגען איז זי נאָך אַלץ אָפּהענגיג פון דער גאַנצער קהלה, דאָס איז דערפאַר ווייל די מיטגלידער זיינען צווישען זיך ענג פאַרבונדען דורך די באַדינגונגען פון דער טעכניק פון זייער ערד־ארבייט. א דאַנק אָט דער ענגער פאַרבינדונג באַהאַלט נאָך אַלץ די גרופּע איר כאַראַקטער פון א פּרימיטיווען שטאַם; די איינהייט פון אָפּשטאַמונג באַשטימט נאָך אַלץ די ראַמען פון די עקאָנאָמישע פאַרבינדונגען.

אין דער קהלה פון ערד־ארבייטער אין אָנפאַנג פון מיטעל־אַלטער זיינען אויך דאָ בעלי מלאכות, זיי אבער ספּעציאַליזירען זיך קיין מאָל ניט, און פאַרבינדען אַלע מאָל זייער ארבייט מיט ערד־ארבייט, געוויסע מלאכות ווערען געטאָן פון דער משפחה פאַר זיך אליין, אַזוינע צ.ב.ש. ווי שפּינען, וועבען, נייהען. דאָרט וואו די איינצעלנע משפחה איז ניט בכח אליין צו טאָן איר גאַנצע ארבייט, גיט זי דאַן מאַנכע זאַכען אוועק צו פּראָפעסיאָנעלע בעלי מלאכות, דערביי גיט זי זיי געוויינליך דעם רויהען מאַטעריאַל פאַר זייער ארבייט. ניט זעלטען טוט דער בעל־מלאכה זיין ארבייט אין דער הויז פון זיין קונד. די געזעלשאַפטליכע צוטיילונג פון דער ארבייט איז בכלל זעהר שוואַך אַנטוויקעלט און ווערט אויסגעדריקט כמעט, אויסשליסליך אין שכנ׳ישע אויסטוישונגען און אין דער ארבייט פון דעם בעל־מלאכה. אין איינקלאַנג מיט דעם צושטאַנד זיינען די אומאַנטוויקעלטע פאָרמען פון קרעדיט, דער געלט קרעדיט איז כמעט ווי אַן אויסנאַם.

מיט דער צייט הויבט אָן די געזעלשאַפטליכע צוטיילונג פון דער ארבייט, אָננעמען א שאַרפערע, מער אויסגעשפּראָכענע פאָרמע, די ארבייט פון דעם בעל־מלאכה הויבט אָן אָפּגעזונדערט צו ווערען פון דער ערד־ארבייט. אין אָנפאַנג טיילען זיך באַזונדער אויס די שמידען, און אין אַנדערע ערטער—די מילנער. שוין אפילו גאָר פריה אין יענער עפּאָכע, זיינען דער שמיד און דער מילנער דיזעלבע פאַר עטליכע שכנ׳ישע קהלות. דאָס שאַפט, הגם דערווייל אין א שוואַכער פאָרמע, א פּראָדוקציאָנס־פאַרבינדונג צווישען די באַזונדערע קהלות.

דער וואוקס פון דער קהלה, און די **אָפּזונדערונג** פון די משפחה־

א. באַגדאַנאָוו

גרופּען האָבען געבראַכט דערצו, אַז ביסלעכווייז זאָל פאַרשווינדען און פאַרגעסען ווערען די אַמאָליגע קרובה'שאַפט צווישען די איינ־צעלנע משפחות, דער צעמענט וואָס האַלט צונויף די געזעלשאַפט אַלס אַ גאַנצע ווערט שוין איצט די ריינע פּראָדוקציאָנס־פאַרבינדונג אין די פּאָליטישע שיכות'ן וואָס זיינען דער רעזולטאַט פון זיי.

דאָרט וואו די אַנטוויקלונג פון דער פעאָדאַלער גרופּע אין דער קהלה פון ערד־אַרבייטער, איז צוגעגאַנגען מער שטופּענווייז און טיפּיש, קען מען די אַנטוויקלונגס־אָרדנונג אויסדריקען אין אַזאַ פאָרמע:

אין אָנפאַנג צייכענט זיך אויס דער געבוי פון דער קהלה מיט אַ פאַרהעלטעניסמעסיג גרויסער איינ־אַרטיגקייט, דער אונטערשייד אין דער גרויס פון די איינצעלנע ווירטשאַפטען איז געווען ניט אַזוי באַ־דייטענד, אַז זי זאָל קענען פאַרזיכערען אַ באַשטימטען עקאָנאָמישען איבערוואָג פון איין ווירטשאַפט איבער דער צווייטער. אַלץ וואָס האָט געהאַט אַ שיכות צו דער גאַנצער געזעלשאַפט איז באַשלאָסען גע־וואָרען אויף דעם ראַט פון די עלטסטע באַלעבאַטים. פאַר די קאָ־לעקטיווע אונטערנעמונגען צו וועלכע עס פאָדערט זיך איין אָרגאַניזאַ־טאָר (איבערהויפּט אין פאַל פון אַ קריג) האָט דער ראַט פון די עלטסטע אויסגעקליבען איינעם פון זיי פאַר אַ פירער, וועלכער האָט געדאַרפט שפּילען יענע ראָליע בלויז צייטווייליג, אַזוי לאַנג ווי עס איז געווען נויטיג. ווען דער קריג איז געפירט געוואָרען ניט פון איין שבט נאָר פון עטליכע צוזאַמען (ווי דאָס פלעגט זעהר אָפט טרעפען) פלעגען די פירער פון די באַזונדערע שבטים פון זיך אויסקלייבען איין אַלגע־מיינעם פירער, אָבער אויך אַ צייטווייליגען.

פונדעסטוועגען זיינען שוין דאָ פאַראַן די ערשטע סמנים פון דער עקאָנאָמישער אומגלייכהייט. איינער פון אָט די סמנים איז וואָס דער אָרגאַניזאַטאָר ווערט אויסגעטיילט פון דער גאַנצער פּראָדוקציע, אפילו כאָטש עס איז בלויז אויף אַ צייט. דער צווייטער סמן איז וואָס אוי־סער קהל'שען באַזיץ פון דער ערד עקזיסטירט שוין אויך דער פּריוואַ־טער באַזיץ. די שטיק ערד וואָס איז אָפּגערייניגט געוואָרען דורך דער אַרבייט פון איין פאַמיליע, איז דאָס באַזונדער אייגענטום פון

יענער פאַמיליע. דאָס זעלבע איז אויך מיט דער ערד, וואָס איז פאַר־כאַפּט געוואָרען, אין צייט פון קריג; ווען זי ווערט איין מאָל צוטיילט אין באַזונדערע חלקים צווישען די אנטייל נעמער אין קריג, ווערען זיי שוין שפּעטער מער ניט איבערגעטיילט.

עס איז גאַנץ קלאָר, אז די ווירטשאַפט וועלכע אונטערשיידט זיך פון אלע אנדערע מיט איר גרעסערער ארבייטס־קראַפט, דאַרף אונטער אזוינע אומשטאַנדען אירע ארבייטס־כחות נאָך מער און שנעלער אנט־וויקלען ווי די איבעריגע. ערשטענס, איז פאַר אזוינע ווירטשאַפטען פיל לייכטער געווען אויסברייטערען זייערע חלקים ערד, דורך אפּריי־ניגען נייע נאָך ניט פארנומענע לענדערייען. צווייטענס, האָבען די מיטגלידער פון יענע שטאַרקערע ווירטשאַפטען פארנומען א בכבוד'־יגען פּלאַץ אין דער גרופּע בכלל און איבערהויפּט אין די מלחמות וואָס די גרופּע האָט אנגעפירט, פאַלגליך פלעגען זיי פון דעם מלחמה־רויב, קריגען א גרעסערען חלק ווי די אנדערע. מען דאַרף ניט פארגעסען, אז צו דעם רויב פלעגען צוגערעכענט ווערען אויך די שקלאַפען אלס באַוועגליכער אייגענטום, ווייל די געזעלשאַפט פון ערד־ארבייטער האָט בירושה, פון דער שקלאַפען־געזעלשאַפט איבערגענומען די סיסטעם פון שקלאַפען־ארבייט, הגם אין א פיל ווייכערער פאָרמע.

אויף אזא אופן איז די אומגלייכהייט צווישען די איינצעלנע משפחה־ווירטשאַפטען אלץ מער געוואַקסען, און האָט פארניכטעט די פריהערדיגע אייגאַרטיגקייט פון דער קהלה. דער איינפלוס פון די רייכערע משפחות אויף דעם גאַנג פון דעם געזעלשאַפטליכען לעבען האָט זיך אלץ מער פארשטאַרקט דורך דעם, וואָס זייער עקאָנאָמישע שטאַרקייט האָט פאַר זיי מעגליך געמאַכט אוועקצושטעלען די איבע־ריגע אָרעמערע משפחות אין אָפּהענגיגקייט פון זיי. די גרויסע משפחות האָבען אונטערנומען אזוינע ארבייטען, וועלכע די קלענערע האָבען בשום אופן ניט געקענט טאָן, ווי צ. ב. ש. די אויסבויאונג פון גרויסע מילען, בעקערייען א. אז. וו., האָבענדיג אונטער זיך א פעסטע־רען פונדאַמענט, האָבען זיי ווייניגער געליטען פון די פארשיידענע עקאָ־נאָמישע קריזיסען, הונגער און אנדערע נאַטירליכע אימגליקען, וואָס זיינען בכלל אָפט געווען אין א געזעלשאַפט מיט אן אומאַנטוויקעל־

א. באָגדאַנאָוו

טער טעכניק. ניט זעלטען פלעגען די גרויסע משפחות דאַרפען אַרויס־העלפען די קלענערע, אויסבאַרגענדיג זיי פּראָדוקטען, וועלכע זיי האָבען געהאט, די קלענערע ערד־אַרבייטער פלעגען דערפאַר באַצאָלען מיט אַרבייט, און דאס האָט מעגליך געמאכט פאַר די רייכע נאָך מער אויסצואַרבייטען זייער טעטיגקייט און זייער פּראָדוקציע.

מיט דער צייט איז די פּראַקטישע מאַכט פון די רייכערע משפּחות דערגאַנגען אַזוי ווייט, אז די אָרגאַניזאַטאָרס פון מלחמה פלעגען בלויז פון זיי אויסגעקליבען ווערען. עס איז נאַטירליך, אז יענע משפּחות זאָלען זיך מיט זייער עקאָנאָמישען איינפלוס באַנוצען, כדי נאָך מער צו פאַרשטאַרקען דעם דאָזיגען צושטאַנד. זיי האָבען זעהר ענערגיש געקעמפט געגען יעדער פּראָבע צו פאַרענדערען די דאָזיגע סיסטעם, און זיי האָבען ביסלעכווייז אויסגעפירט, אז דאס וואס איז פריהער געווען בלויז א געוויינליכער פאַקט, זאָל ווערען א רעכט. די מאַכט פון דעם פירער האָט אָנגעהויבען איבערצוגעהן בירושה אין זיין משפחה, דער צייטווייליגער מלחמה אָרגאַניזאַטאָר איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין א שטענדיגען.

דעם אמת׳ן אָנהויב פון דער פעאָדאַלער צייט קען מען ערשט רעכענען פון אָט דער צייט. דער גרויסער ערד־באַזיצער, וועלכער האָט זיך אויסגעטיילט פון דער גאַנצער גרופּע, און וועלכער האָט דעם אמט פון אָרגאַניזאַטאָר געמאכט פאַר זיין אייגענטום, און האָט אויך מיט אַנדערע מיטלען געמאכט אַלע אַנדערע מיטגלידער פון דער גרופּע עקאָנאָמיש אונטערטעניג צו זיך, איז דער טיפּישער פעאָדאַל.

אין אַנדערע גרופּען איז די אויסטיילונג פון דעם פעאָדאַל פון דער גאַנצער גרופּע געגאַנגען פיל שנעלער. נאָך אין דער צייט ווען די גרופּע איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען פון א וואַנדערענדער אין א באַזעסענער. דאס האָט פּאַסירט דאָרט, וואו די עראָבערונג פון לאַנד פאַר א באַזעסען לעבען איז געווען פאַרבונדען מיט גרויסע שוועריגקייטען און מיט א שווערען קאַמף, די מלחמות האָבען נאָך גאַנץ פריה אַרויפגעלייגט זייער שטעמפּעל אויף דעם געבוי פון דער געזעלשאַפט.

בי פעאָדאַלע שיכות׳ן האָבען זיך שנעל אַנטוויקעלט. פון איין

זייט איז געוואקסען די פאזיטיווע געזעלשאפטליך־נוצליכע ראליע פון דעם פעאדאל אין דעם לעבען פון דער פויערשער קהלה, פון דער צווייטער זייט די געזעצליכע אונטערטעניגקייט פון די פויערים צום פעאדאל.

דער פעאדאל בויט באפעסטיגטע שלעסער, וואו די פויערים קענען זיך באשיצען בעת אן אנפאל פון א שונא, דער פעאדאל זארגט וועגען בויען וועגען, בריקען א. אז. וו., וואס זאלען דינען דער גאנצער קהלה. ווען נאר די פויערים קענען מיט זייערע אייגענע כחות זיך ניט ספראווען מיט זייערווירטשאפט, קומט זיי דער פעאדאל צו הילף. ער ארגאניזירט פאר זיי סיסטעמאטישע הילף אין פאל פון אן אומגערעטעניש, אדער ווען זיי ווערען רואינירט דורך א מלחמה, א. אז. וו. אויף דאס אלעס זיינען נויטיג געווען מיטלען. דער פעאדאל האט גאנץ ווייניג חשק געהאט מקריב צו זיין זיין אייגענע האב און גוטס פאר דעם וואלזיין פון די פויערים. פאר זיין ארבייט און זארג פלעגען די פויערים אים גאנץ גוט באצאלען.

די פעאדאלע עקספּלואטאציע האט געהאט צוויי הויפט פארמען: ערשטענס, דאס ארבייטען פאר'ן פעאדאל, דאס איז געווען די פריהמטע און מער אנגענומענע פארמע, און צווייטענס, האט מען אים געגעבען א געוויסען חלק פון די פארטיגע פראדוקטען. ווען דער פעאדאל איז נאך געווען בלויז א רייכער פויער, פלעגט די געוויינליכע צאלונג פאר חובות זיין ארבייט. ווען אבער די מאכט פון פעאדאל ווערט גענוג באפעסטיגט, ווערט די ארבייט פאר'ן פעאדאל פארוואנדעלט אין א פליכט, אין די אזוי גערופענע „בארשטשינע“. יעדער פויער איז מחויב צו ארבייטען פאר דעם פעאדאל צו וועלכען ער געהערט א באשטימטע צאל טעג אין יאר. אין אנדערע פאלען האט זיך פאר דעם פעאדאל בעסער געלוינט צו קריגען זיין חלק אין דער פארמע פון פארטיגע פראדוקטען, איבערהויפט איז דאס אנגעווענדעט געווארען אויף דער אינדוסטריעלער ארבייט פון די פויערים. די צאל פון ארבייטס־טעג אדער פארטיגע פראדוקטען, וואס די פויערים האבען געדארפט אוועקגעבען דעם פעאדאל, אזוי שנעל ווי עס איז נאר פעסטגעשטעלט געווארען, פלעגט אפגעהיט ווערען דורך די געזעצען פון

א. באַגדאַנאָוו

דער קהלה. עס פאַרשטעהט זיך, אז דער הערשער האָט גאַנץ לייכט זיי געקענט פאַרגרעסערען, אויב דאָס איז פאַר אים געווען נויטיג. די עקספּלואַטאַציע, אין די דערמאָנטע פאָרמען, איז דאָ די סאַמע איינפאַכסטע און אָפענע. די פאַנשטשיזנע — דאָס איז דער פּשוט'סטער און אָפענסטער וועג פאַר דעם הערשער אוועקצונעמען פאַר זיך די איבער־ארבייט, אָדער דעם איבער־פּראָדוקט פון דעם פויערס ארבייט.

די ווירטשאַפט פון דעם פעאָדאַל, זייענדיג באַגרינדעט אויף די ארבייט פון די פויערים און אויף די פאָרמיגע פּראָדוקטען, וואָס פלעגען געגעבען ווערען אלס אָפּצאָלונגען, איז פאָרט פאַרבליבען בעצם, אַ נאַטוראַלע ווירטשאַפט. געוויס האָט דער פעאָדאַל זיך געקענט פיל מער און ברייטער באַנוצען מיט'ן אויסטויש, כדי צופרידענצושטעלען זיינע ראַפינירטע באַדערפעניסען. אבער אפילו פאַר'ן פעאָדאַל איז דער אויסטויש אין אָנפאַנג געווען בלויז אן אויסנאַם; אזוי שוואַך איז נאָך דעמאָלט געווען דער אויסטויש בכלל. דער גרעסטער טייל פון אלץ וואָס ער האָט באַדאַרפט פלעגט דער פעאָדאַל באַקומען פון זיינע פויערים.

אויף וויפיל די ווירטשאַפט פון דעם פעאָדאַל איז פאַרבליבען אַ נאַטירליכע און זיינע באַדערפעניסען, פאַרברויכס־באַדערפעניסען, זיינען די ארבייטס־טעג און די אָפּצאָלונגען, וואָס די פויערים פלעגען דאַרפען אוועקגעבען דעם פעאָדאַל, געווען באַשרענקט דורך דער באַגרענעצטקייט פון דעם פעאָדאַלס באַדערפעניסען. דעם יאָך וואָס די אונטערטאַנען האָבען געטראָגען איז דערפאַר אין אָנהויב ניט געווען זעהר גרויס, מיט'ן וואַקסען פון אויסטויש זיינען זיי נאַטירליך געוואַקסען, ווייל די באַדערפעניסען פון פעאָדאַל זיינען געוואַקסען.

די באַציהונגען צווישען דעם פעאָדאַל און זיינע אונטערטאַנען זיינען ניט געווען קיין איין־אַרטיגע. איין טייל פויערים איז געווען עקאָנאָמיש מער אָפּהענגיג פון פעאָדאַל, און האָט דערפאַר געטראָגען אַ שווערערען יאָך, און איז דורך דעם אויך געזעצליך געווען מער אונטערוואַרפען דעם פעאָדאַל; אַ צווייטער טייל איז געווען פאַר־

העלטניסמעסיג מער אומאפהענגיג, און ווענינ אונטערדריקט. דער מנהג האט אט די פונאנדערטיילונג אפגעהיט און זיי איבערגעטראגן פון דור צו דור.

אט די צוטיילונג איז אפט געווען אפהענגיג פון דעם ארט פון די אפגאבען וואס דער פויער האט געדארפט צאלען דעם פעאדאל. א שמיד, וואס האט דעם פעאדאל געדארפט צאלען א באשטימטען אפגאב, און האט מיט אים קיין אנדער מגע ומשא ניט געהאט, איז נאטירליך געווען ווענינער אפהענגיג אן דעם פעאדאל אין זיין עקאנאמישען און רעכטליכען לעבען, איידער דער פויער וואס האט געדארפט פאר׳ן פעאדאל ארבייטען. און אויף דעם אופן א באשטימטע צייט זיין אין דער לאגע פון א שקלאף. אפט ווערט דער כאראקטער פון די פליכטען וואס די פויערים דארפען נאכקומען, באשטימט דורך די היסטארישע אויסגעוואקסענע באציהונגען. די שפעטערדיגע איינוואוינער, וועמען דער פעאדאל האט צו זיך איינגעלאדען, און זיי געגעבען געוויסע באשטימטע פריווילעגיעס, זיינען, פארשטעהט זיך, מערסטענס, פיל פרייער געווען איידער די פריהערדיגע.

מאנכע פון די אונטערטאנען פלעגען וואוינען אין דעם פריצישען הויף, אלס דינער; זיי פלעגען זיך שוין מיט קיין פראדוקטיווער ארבייט בכלל ניט פארנעמען. זיי זיינען געווען אממערסטענס פארשקלאפט, ווייל זיי פלעגען לעבען אויסשליסליך א דאנק זייער הערשערס רחמנות. דאס זיינען געווען הויז־שקלאפען.

בלויז די אממערסטענס פארשקלאפטע פון דעם פעאדאלס אונטערטאנען, האבען קיין רעכט ניט געהאט צו פארלאזען זייער געבורטס־פלאץ, און אוועקגעהן פון אונטער דעם פעאדאלס הערשאפט. די איבעריגע האבען דאס יא געמעגט טאן, אויב זיי האבען געוואלט. זיי פלעגען אבער דערביי מוזען פארלירען זייער חלק ערד און זייער גאנצען אומבאוועגליכען אייגענטום, כדי די לאגיק פון אזא פירונג זאל ווערען פארשטענדליך, מוז מען האבען אין זינען דאס פאלגענדע:

די קהלה איז געווען אפהענגיג אן דעם פעאדאל הויפטזעכליך דערפאר, ווייל ער האט זיך גערעכענט פאר׳ן באלעבאס פון

א. באָגדאַנאָוו

ד ע ר ג אַ נ צ ע ר ע ר ד, אויף וועלכער זיינע אונטערטאַנעז
האָבען געוואוינט. אין דער צייט ווען די ערד־ארבייט האָט גע־
שפּילט אזא גוואלדיגע ראָליע אין דעם פּראָדוקציאָנס־לעבען פון דער
געזעלשאפט, איז געווען גאַנץ נאַטירליך, אז דער פּעאָדאל זאָל זעהן
פאַרכאַפּען די גאַנצע ערד אלס זיין אייגענטום, ווייל דאָס האָט גע־
מיינט קריגען די גאַנצע מאכט איבער די מענשען. מיט זיין עקאָנאָ־
מישען כח איז דעם פּעאָדאל דאָס אויך געלונגען. אין יענע אומרו־
היגע צייטען פלעגט זעהר אָפט טרעפען, אז א פרייער פויער זאָל מיט'ן
גוטען ווילען פארקויפען זיין ערד צום פּעאָדאל, כדי באשיצט צו ווע־
רען פון אים. ער פלעגט זיין ערד גלייך צוריק באקומען אויף צו באַ־
ארבייטען, פאר א געוויסע אָפּצאָלונג, וואָס ער פלעגט דאַרפען מאַ־
כען דעם פּעאָדאל. בכלל, האָט דאָס אייגענטום רעכט אויף דער ערד
נאָך ניט געמיינט די הפקר'דיגע פאַרוואלטונג פון איר. דער פּעאָדאל
פלעגט זיך אליין פאקטיש אונטערווארפען אונטער די אָנגענומענע
מנהגים.

די פּעאָדאלע גרופּע האָט אלזאָ געהאט דעם כאראקטער פון אן
אימעניע (מאיאָנטעק) מיט א נאַטוראלער ווירטשאפט. דעם ערד־איי־
גענטימער האָט געהערט די ראָליע פון ארגאַניזאַטאָר אין אלע קאָ־
לעקטיווע אונטערנעמונגען פון דער קהלה. אין די איינצעלנע משפחות
האָט אָט די ראָליע געהערט צו דעם הויפּט פון דער משפחה, אין די
זאַכען וואָס האָבען געהאט צו טאָן בלויז מיט דער ווירטשאפט פון
פויערים, אין די אָרגאַניזאַטאָרישע ראָליע פארבליבען פאר דעם ראט
פון דער קהלה, פאר דער אלגעמיינער פארזאמלונג, אָדער פאר ספּע־
ציעל דערוויילטע מענשען. אין איינקלאנג דערמיט האָבען זיך אויס־
געאַרבייט ענליכע רעכטליכע באציהונגען. דער פּעאָדאל פלעגט לויט
דעם אָנגענומענעם מנהג, קריגען זיין אָפּגאב אין ארבייט פון די
מיטגלידער פון דער גרופּע. ער איז אויך געווען זייער הויפּט ריכטער
און געזעצגעבער. אין די פראגען אבער וואָס האָבען מיט'ן פּעאָדאל
קיין שיכות ניט געהאט, ווי צ. ב. אין דער פראגע ווי אַזוי עס זאָל
פאַרטיילט ווערען די ערד צווישען די איינצעלנע פויערשע ווירט־
שאפטען, אָדער אין סכסוכים צווישען מיטגלידער פון דער גרופּע.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

פלעגט די קהלה האנדלען זעלבסטשטענדיג, און אירע באשלוסען פלעגען דורכגעפירט ווערען פון אירע דערוויילטע פּאַרשטעהער*)

די באַציהונגען צווישען די גרופּען אין דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט.

די עקאָנאָמישע זעלבסטשטענדיגקייט פון דער פעאָדאלער אימעניע (מאַיאָנטעק) איז געוועזן גאַנץ באַדייטענד, אבער ניט אבסאָלוט. וואָס אנבאלאַנגט מלחמות, זיינען די כחות פון יעדער גרופּע באזונדער ניט געוועזן גענוג כדי זיך פאַרטיידיגען קעגען די שונאים, ווי צ. ב. ש. קעגען די וואַנדערענדע שבטים, וואָס פלעגען אָפּט אָנפאַלען אויף דער פעאָדאלער אייראָפּע, אָדער אפילו פּשוט, קעגען שכנ'ישע פעאָדאַלען, וואָס זיינען געוועזן שטאַרקער פון א וועלכער עס איז גרופּע.

אויף אָט דעם באַדען האָבען זיך אויסגעאַרבייט באַציהונגען צווישען די איינצעלנע פעאָדאַלען, וואָס זיינען געוועזן ענליך צו די, וואָס האָבען געהערשט צווישען יעדען פעאָדאל באַזונדער און זיינע פּויערים. אויב די נויטווענדיגקייט צו פּאַרטיידיגען זיך האָט געבראַכט דערצו, אז דער איינצעלנער פּויער זאָל זיך אונטערוואַרפען אונטער דער מאַכט פון דעם פעאָדאל, האָט די זעלבע נויטווענדיגקייט געצוואונגען די שוואַכערע פעאָדאַלען זיך אונטערוואַרפען אונטער דער מאַכט פון די שטאַרקערע. אָפּט פרייוויליג און אָפּט נאָך א פאַרלאָרענעם קריג, פלעגט דער פעאָדאל אנערקענען די אויבערמאַכט פון א צווייטען, א שטאַרקערען פון אים. צוזאַמען מיט זיין חיל פלעגט ער קעמפען אונטער דער פירערשאַפט פון זיין הערשער אין דער צייט

---

*) עס איז פאַראַן אַ מיינונג, אז די פעאָדאַלע אָרדנונג איז אנטשטאַנען דורך דעם וואָס איין שבט האָט באַזיגט דעם צווייטען, אין מאַנכע פאַלען איז דאָס טאַקע אַזוי געוועזן. דער פעאָדאל איז געוועזן דער זיגער, און עס איז גאַנץ פאַרשטענדליך, אז אונטער אַזעלכע אומשטאַנדען, האָט געמוזט פאָרקומען א צוטיילונג צווישען די זיגער און די באַזיגטע, אָבער כדי צו שאַפען אַ פעאָדאלע אָרדנונג, אין דאָס באַזיגטע לאַנד, האָבען די פעאָדאלען שוין אָפריהער געמוזט אַזאַ אָרדנונג האָבען ביי זיך, און אַזוי איז דאָס טאַקע אין די מערסטע פאלען געוועזן.

א. באָגדאַנאָוו

פון קריג (אויך א באַשטימטער אָפּגאָב) און אָפּט פלעגט ער אויך צאָלען א באַשטימטען אָפּגאָב. אין געוויסע פאַלען פלעגט ער זיך אונטערוואַרפען אונטער'ן משפּט פון דעם אויבער־הערשער. אין די אינערליכע אנגעלעגענהייטען פון דער אימעניע פלעגט אבער דער אויבער־הערשער זיך ניט מישען.

דער אויבער־הערשער אליין פלעגט זיך ווייטער אונטערוואַרפען אונטער נאָך א שטאַרקערען, און אזוי ווייטער ביז'ן קעניג. דער לעצטער, ווי עס וועט שפּעטער באַוויזען ווערען, פלעגט אין מאנכע הינזיכטען, זיך אליין אונטערוואַרפען צו נאָך א שטאַרקערען פון אים, דעם שטאַרקסטען פעאָדאַל פון יענער צייט — צו דער קאַטוילישער קירכע.

דער קעניג איז געווען דאַס פאַר־לעצטע רינגעלע אין דער קייט פון הערשער. אין די אינערליכע אנגעלעגענהייטען פון זיינע אונטערטאַנען פלעגט ער זיך ניט אריינמישען, און אויך אפילו אין אויסערליכע — איז זיין איינפלוס ניט זעהר גרויס געווען. די פעאָדאַלען פלעגען פירען מלחמות גאנץ אומאפּהענגיג פון אים, און פלעגען זעלבסטשטענדיג אריינטרעטען אין געוויסע אָפּמאכען צווישען זיך, ניט זעלטען פלעגט טרעפען, אז די קעניגליכע מאכט האָט עקזיסטירט בלויז אין נאָמען.

ביי אזא צוברעקעלטקייט און ניט פעסטקייט פון פאַרבינדונגען צווישען די באַזונדערע טיילען פון דער געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאציע, און איבערהויפּט צוליב דער אומאנטוויקעלטער טעכניק, וואָס האָט אימער געהאַלטען אין איין שאפען אן אבסאָלוטע איבער־באַפעלקערונג, איז די פעאָדאַלע וועלט געווען פאַר'משפּט צו שטענדיגע מלחמות. נאָך דער ערד־ארבייט האָט די מלחמה אָהן ספק פאַרנומען דעם וויכטיגסטען פּלאַץ אין די מענשליכע טעטיגקייטען.

רעדענדיג וועגען דער „אבסאָלוטער איבער־באַפעלקערונג“ פון דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט, דאַרף מען האָבען אין זינען, אז דאָ האָט שוין דער אויסדרוק אן אנדער באַדייטונג. די איבער־באַפעלקערונג אין דער פעאָדאַלער צייט דריקט זיך אויס ניט בלויז אין דעם, וואָס א געוויסען טייל פון דער באַפעלקערונג פעלען אויס די נויטיגסטע

לעבענסמיטלען, און זי פאַרכאַפּט שוין ניט בלויז די נידעריגסטע שיכטען פון דער געזעלשאַפט; דאָ איז אויך פאַראַן אַן איבערבאַפעלקערונג פון פּעאַדאַלען. אויב אפילו די משפחה פון דעם פּעאַדאַל זאָל ניט פונאַנדערוואַקסען, איז צוליב דעם, וואָס די טעכניק איז געשטאַנען אויף אַן אָרט און די פויערשע געזעלשאַפט איז געוואַקסען, וואָלט רק פאַר'ן פּעאַדאַל אַלץ שווערער געוואָרען צו באַקומען די אַלע נויטיגע זאַכען כדי צופרידענצושטעלען זיינע ברייטע באַדערפעניסען. בלויז פון די פויערים וואָס האָבען געוואוינט אין זיין אימעניע, אָבער נאָך שווערער ווערט דאָס, ווען די צאָל פון די פּעאַדאַלען גופא וואַקסט אויס. בעצם האַנדעלט זיך דאָ פונקט ווי פריהער וועגען די אומגלייכהייט צווישען דעם סכום פון פאַרברויכס־מיטלען, וואָס מען קען פּראָדוצירען מיט אַ באַשטימטער טעכניק אויף אַ באַשטימטען שטח ערד, און דער סכום פון די באַדערפעניסען פון דער אַלץ מער וואַקסענדער באַפעלקערונג. מען דאַרף אָבער דערביי האָבען אין זינען ניט בלויז די באַדערפעניסען פון דער באַפעלקערונג, וועלכע זיינען פאַרהעלטניסמעסיג ניט קיין גרויסע, נאָר אויך די הויך אַנטוויקעלטע באַדערפעניסען פון דעם קלאַס פון פּעאַדאַלען. היות, ווי די הויך־אַנטוויקעלטע באַדערפעניסען פון די פּעאַדאַלען ווערען באַשטימט דורך די סאָציאַלע באַציהונגען פון דער געגעבענער אָרדנונג, קען מען אָננעמען, אַז די איבער־באַפעלקערונג איז שוין דער רעזולטאַט ניט בלויז פון דעם מענשענס שיכות צו דער נאַטור, נאָר טיילווייז אויך פון די באַציהונגען צווישען די מענשען גופא (דער איבערגאַנג צו די רעלאַטיווע איבער־באַפעלקערונג פון די שפּעטערע צייטען איז אינגאַנצען אָפּהענגיג אָן דער צווייטער אורזאַך).

די מיליטאַריסטיש־פּעאַדאַלע אָרגאַניזאַציע האָט אויף דעם אופן, ניט נאָר ניט געקענט פאַרלייכטערען פאַר דער אייראָפּעאישער באַפעלקערונג דעם שווערען יאָך פון די מלחמות, וועלכער האָט שרעקליך געדריקט די פויערים, נאָר זי אַליין איז טיילווייז געווען די אורזאַכע פון זיי. זי איז פונקט אַזוי אומפעהיג געווען פאַר דער צופרידענשטעלונג פון אַנדערע נויטען פון דער פּעאַדאַלער וועלט. די אַבסאָלוטע איבער־באַפעלקערונג אין איינינגע פלעצער און די אומצאָליגע

א. באַגדאַנאָוו

מלחמות, האָבען געשאפען א מאסע אָרעמע מענשען, וואָס האָבען פשוט ניט געהאט מיט וואָס צו לעבען, ווייל זיי האָבען ניט געהאט ביי וואָס צו ארבייטען. זאָרגען וועגען די דאָזיגע אומגליקליכע האָט זיך פאר די פעאָדאַלען מערסטענס ניט געלוינט, ווייל זיי האָבען קיין שום נוצען דערפון ניט געקענט האָבען. אין דער פּראָגראַם פון די מיליטערישע פעאָדאַלען איז אויך ניט אריין דאָס זאָרגען וועגען קאַליקעס. קראַנקע א. אַז. וו. אויסערדעם, זיינען זיי ניט געוועזען בכח צו פאַרזיכערען אויף וויפיל עס איז דעם אויסטויש, אָדער אַנדערע באַציהונגען, צווישען פאַרשיידענע גרופען און לענדער, אַט די באַציהונגען, הגם זיי זיינען נאָך געוועזען זעהר שוואך אנטוויקעלט, האָבען פונדעסטוועגען דאָך עקזיסטירט און זיינען געוועזען אַן עקאָנאָמישע נויטווענדיגקייט, ווייל די פעאָדאַלע גרופּע האָט ניט געקענט פּראָדוצירען פאר זיך אַליין אַלץ וואָס זי האָט געדאַרפט, שוין אפילו צוליב דער קליינער צאָל מענשען פון וועלכע זי איז צוזאַמענגעשטעלט. זי האָט זיך ניט געקענט באַגעהן אָהן וועלכע עס איז פאַרבינדונגען מיט אנדערע גרופען. מעטאַלען, געצייג, זאַלץ, וויין און מאנכע מאַטעריאַלען פאר קליידער, קענען פּראָדוצירט ווערען בלויז אין באַשטימטע פּלעצער. מיט איין וואָרט, די פעאָדאַלע געזעלשאַפט האָט א גאַנצע רייהע באַדערפענישען ניט געקענט צופרידענשטעלען. דאָס האָט געשאַפען א באַדערפעניש פאר אַן אנדער סאָרט אָרגאַניזאַציע, אַן ענגערע און א מער איינהייטליכע, וואָס זאָל אַריינעמען די גאַנצע פעאָדאַלע וועלט.

אַלס אַזאַ אָרגאַניזאַציע איז ארויסגעטראָטען די קאַטוילישע קירכע.

זי איז אנטשטאַנען אין אַן איבערגאַנגס־צייט, ווען די אַלטע קלאַסישע וועלט איז פונאַנדערגעפאַלען, און איבערגעלאָזען איר פּלאַץ פאר א צווייטער, מיט נייע (מיטעל־אַלטערליכע) לעבענס־פאָרמען. אין דער צייט, ווען די רוימישע אימפעריע איז געפאַלען, האָט דער אונטערגאַנג פון דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקציע, רואינירט א מאַסע מענשען; די קריסטליכע קירכע איז דאַן, גלייך אין אָנהויב ארויסגעטראָטען אַלס אָרגאַניזאַציע צו העלפען די אומגליקליכע. אַט די

פאליטישע עקאנאמיע

ראליע איז געווען פאר דעם קריסטענטום זעהר נאטירליך, ווייל דאס איז דאך געווען די אידעאלאגיע פון די „ארויסגעשטויסענע“ פון דער אלטער וועלט, די אידעאלאגיע פון די דאמאלסטדיגע פראלעטאריער און אויך טיילוויז פון די שקלאפען. (דערמיט דערקלערט זיך אויך דער פאקט, וואס דער קריסטענטום איז אין אנפאנג ארויסגעטראטען אין דער געשיכטע, אלס קאמוניסטישע סעקטע, וואס איז געגען פריוואטען אייגענטום.) דער ענערגישער קאמף פון דער אפגעלעבטער געצענ־דינערשער וועלט געגען דעם קריסטענטום, האט אים נאך שטארקער געמאכט, צוגעבענדיג אים מער פעסטקייט. וואס טיפער עס איז געפאלען די אלטע שקלאפען־וועלט, אלץ ברייטער איז זיך פונאנדערגעוואקסען און אלץ פעסטער האט זיך ארגאניזירט די קאטוילישע קירכע. איר ארגאניזאציאנס־פארמע איז געווען א שטרענג צענטראליזירטע, אויף דעם אופן ווי ארמעען זיינען ארגאניזירט. דער פונדאמענט פון דער גאנצער ארגאניזאציע איז געווען די אונטערטעניגקייט פון די נידעריגערע מיטגלידער צו די העכערע, די הויפט מאכט איז געווען קאנצענטרירט אין איין מענשען — אין דעם פאפסט. אזא ארגאניזאציע איז אמבעסטענס צוגעפאסט צו א קאמף. ניט אומזיסט איז זי געשאפען געווארען אין אן אומאויפהערליכען קריג, פריהער אין אן אויסערליכען און שפעטער איבערהויפט אין אן אינערליכען (געגען אפיקורסים).

אין מיטעלאלטער האט די געזעלשאפטליכע ראליע פון דער קירכע געהאלטען אין איין וואקסען אין פארלויף פון פילע יאר־הונדערטער. די לאגע איז געווען אזא, אז די קאטוילישע קירכע איז געווען געצוואונגען צו נעמען אויף זיך די ארגאניזאטארישע טעטיגקייט פאר דער צופרידענשטעלונג פון די באדערפענישען, וועגען וועלכע עס איז אין יענער צייט ניט געווען ווער עס זאל זארגען. אין מיטעל־אלטער האט די קירכע טיילוויז דורכגעפירט די געזעלשאפטליך־עקאנאמישע אויפגאבען, וועלכע זי האט אויף זיך גענומען פריהער, אין דער צייט פון דער רוימישער אימפעריע, און טיילוויז אויך גאנץ נייע, וועלכע דאס לעבען האט געשאפען. דאס אלעס איז געווען מעגליך און נויטיג, טאקע דערפאר ווייל די קירכע איז געווען די גרעסטע און די

א. באַגדאַנאָוו

ענג־צוזאַמענגעבונדענע עקאַנאָמישע אָרגאַניזאַציע פון יענער צייט.

ווי אַזוי איז אויסגעוואַקסען אַט דער גרויסער כח פון דער קירכע? די הויפּט אורזאַך איז געווען איר צדקה אַרבייט פאַר די אָרעמע, עקאָנאָמיש אונטערדריקטע און אַפּשטאַרבענדע עלעמענטען פון דער באַפעלקערונג. אַט די צדקה האָט געגעבען דער קירכע אַ געוואַלדיגען איינפלוס אויף די פאָלקס־מאַסען, מיט וועלכען עס האָט זיך געמוזט רעכענען די הערשענדע מאַכט פון דעם רוימישען שטאַט — די ביוראָקראַטיע. — ווען די פּראָבע צו דערטרינקען די מאַכט פון קריסטענטום אין טייכען בלוט האָט זיך ניט איינגעגעבען, האָט זיך די אימפּעריע אונטערגעגעבען און אָנגעהויבען זוכען אַ בונד מיט דער דאָזיגער מעכטיגער אָרגאַניזאַציע. ווען די קירכע איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען פון אַ פאַרפאָלגטער אין אַ הערשענדער, האָט זי זעהר שנעל אָנגעהויבען וואַקסען, און אירע אוצרות זיינען אָנגעפילט געוואָרען מיט גרויסע נדבות, וואָס פלעגען קומען פון פאַרשיידענע פאָלקס־שיכטען. די אימפּעראַטאָרס, און שפּעטער די גערמאַנישע קעניגען און הערצאָגען, וועלכע האָבען גוט פאַרשטאַנען דעם נוצען פון אַ פאַרבינדונג מיט דער קירכע, פלעגען איר געבען אַ סך ווערטפולע מתנות, צווישען זיי גאַנץ גרויסע שטיקער ערד. דאָס פלעגט געוויינ־ליך זיין פאַר פאַרשיידענע טובות, וואָס די קירכע פלעגט זיי טאָן. די טובות זיינען באַשטאַנען ניט נאָר אין דעם, וואָס די קירכע פלעגט זאָר־גען וועגען די אָרעמסטע שיכטען פון דער באַפעלקערונג, נאָר מער אין דעם, וואָס מיט דעם גאַנצען כאַראַקטער פון איר לערע, האָט די קירכע מיטגעהאָלפען אויפצוהאַלטען שלום און אָרדנונג אין דער געזעל־שאַפט. שוין אין דער צייט ווען די אימפּעריע איז געפאַלען, האָט שוין די קירכע זיך באַטייליגט אין די פּאָליטישע סכסוכים פון דער צייט, און האָט מיטגעהאָלפען דעם זיג פון די, אויף וועמעס זייט זי האָט זיך געשטעלט. שוין דעמאָלט האָט זי מיט אירע כחות דורכגעפירט אַ באַדייטענדע צאָל געזעצגעבענדע אַרבייטען און אַלגעמיינע מלוכה־ענינים. ווען אָבער די באַרבאַרען האָבען פאַרנומען דעם פּלאַץ פון דער אימפּעריע, איז עס פאַרבליבען פאַר די גלחים איינצופירען אָרד־נונג אומעטום. די באַרבאַרען האָבען דאָס בשום אופן אַליין ניט גע־

קענט טאָן. זייער פריהערדיגע געשיכטע, וואָס אירע הויפּט כאַראַקטער־שטריכען זיינען געווען צוברעקעלטקייט און שטענדיגע מלחמות, האָט זיי ניט דערצויגען, אז זיי זאָלען קענען אליין איינפירען אָרדנונג. די גלחים זיינען פון דער אנדערער זייט געווען ערפאַרענע אָרגאַניזאַטאָרען, פאַר זיי איז די ראָליע פון א געזעלשאַפטליכען אָרגאַניזאַטאָר געווען א געוויינליכע זאַך. עס איז דערפאַר פאַרשטענדליך, אז די אַר־בייט פון געזעצגעבונג און אדמיניסטראַציע זאָל איבערגענומען ווע־רען פון די גלחים.

די אָרגאַניזאַטאָרישע ארבייט, מיט וועלכער די קירכע האָט זיך פאַרנומען, האָט איר נאַטירליך פאַרשאַפט א גאַנץ באַדייטענדען חלק אין דער געזעלשאַפטליכער ארבייטס־טיילונג. שוין אין אָנהויב פון מיטעל־אַלטער האָט די קירכע פאַרמאָגט גרויסע רייכטימער, וועלכע זיינען באַשטאַנען איבערהויפּט אין לענדערייען. די קירכע איז גע־ווען דער גרעסטער און רייכסטער פעאָדאַל פון יענער צייט, א פעאָ־דאַל, וועמעס באַזיץ איז געווען פאַרשפּרייט אומעטום, איז אבער גע־ווען פאַראייניגט אונטער צענטראַליזירטער פאַרוואַלטונג. דאָס האָט געשאַפען די מעגליכקייטען פאַר דער ווייטערדיגער אנטוויקלונג און אויסברייטונג פון דער אָרגאַניזאַטאָרישער טעטיגקייט פון די גלחים.

די לענדערייען, וואָס די קירכע האָט פאַרמאָגט, האָבען געטראָ־גען פיל מער פּראָדוקטען איידער די קירכע האָט געקענט פאַרברויכען. אונטער דער הערשאַפט פון דער נאַטוראַלערווירטשאַפט האָט מען יענע איבעריגע פּראָדוקטען ניט געקענט פאַרוואַנדלען אין געלט און דאָס איינשפּאָרען אויף שפּעטער. פאַר דער קאַטוילישער קירכע האָט זיך בעסער געלוינט יענע איבעריגע פּראָדוקטען צו פאַרברויכען אלס צדקה, אלס הילף פאַר די אָרעמע, קראַנקע און אלטע, ד. ה. אייגענט־ליך פאַרטזעצען נאָך אויף א גרעסערען מאַסשטאַב דאָס, וואָס זי האָט נאָך אָנגעהויבען אין דער צייט פון דער אימפּעריע.

אויסער דעם, האָט די קירכע געמוזט קעמפען מיט דער טיפער עקאָנאָמישער געזונקענקייט פון דער געזעלשאַפט, וואָס איז געקומען אלס רעזולטאַט פון די אומאָרדנונג און אומרוהיגקייט פון דער אי־בערגאַנגס־צייט. אויך אין דעם האָבען זיך די באַרבאַרען אין אָנהויב

ארויסגעוויזען פונקט אזוי אומפעהיג עפעס צו טאן, ווי פריהער, צו ארגאניזירען דעם שטאט. לויט דער אנטוויקלונג פון זייערע פראדוקטיווע כחות זיינען זיי געשטאנען פיל נידעריגער ווי די רוימער. די קלויסטערס הויבען אן צו לערנען די בארבארען ערד־ארבייט און פארשיידענע מלאכות, זיי ווערען די פארשפרייטער פון טעכנישען ווי־סען, פון דער מאטעריעלער קולטור.

די אומענדליכע מלחמות אינוועניג, אין דער פעאדאלער וועלט, זיינען פאר דער קירכע געווען גאנץ אומבאקוועם. שוין ניט רעדענדיג פון דעם וואס די לענדער און אוצרות פון דער קירכע פלעגען אפט ליידען דירעקט פון די מלחמות, פלעגען די מלחמות צווישען די פעאדאלען זיין פאר דער קירכע שעדליך דערמיט, וואס זיי פלעגען צושטערען דעם וואלזיין פון דער באפעלקערונג, און דערמיט אפשוואכען דעם קוואל פון די קירכליכע הכנסות. די קירכע, אלס א ל ג ע מ י י נ ע ארגאניזאציע פון דער פעאדאלער וועלט, האט זיך בכלל געקענט אויפהויבען איבער דעם ענגען בליק פון דעם פעאדאל, און האט געקענט פארטיידיגען די אינטערעסען פון דער געזעלשאפטלי־כער ארדענונג אפילו דארט וואו זי איז אליין דעריין ניט געווען דירעקט פאראינטערעסירט. די קירכע האט דעריבער מיט אלע כחות געזוכט אמוועניגסטענס אוועקצושטעלען א געוויסען גרענעץ צו די מלחמות. ניט זעלטען פלעגט זי ארויסטרעטען אלס א פארמיטלערען צווישען די צדדים. אט די ראליע פלעגט איר אפט ברענגען דירעקטע מאטעריעלע נוצען, ווייל איר דינסט אלס שלום מאכערין פלעגט ניט בלייבען אומבאצאלט. אויסער דעם האט די קירכע באשטימט געוויסע טעג פון „געטליכען פרידען,“ הגם יענע טעג פלעגען בכלל גערעדט, שלעכט אפגעהיט ווערען, פונדעסטוועגען פלעגען זיי אביסעל יא אפגעהיט ווערען, דאס פלעגט לאזען דער באפעלקערונג זיך כאטש אביסעל אפרוהען. זי האט אויסגעקעמפט א פארמאלע און פאקטישע אומבארירבארקייט פון די קלויסטערס, און קירכליכען אייגענטום. דאס אלץ האט ניט נאר פארקלענערט די שרעקען פון די פעאדאלע מלחמות, נאר דאס האט אויך באשאפען א געוויסע זיכערקייט פאר די אויסטויש־באציהונגען אין דער פעאדאלער וועלט. דער קלויסטער

איז געוואָרען דער טויש־צענטער, און „די טעג פון געטליכען פרידען“ — האנדעלס־טעג.

די געזעלשאַפטליך עקאָנאָמישע ראָליע וואָס די קירכע האָט גע־שפּילט, האָט איר פאַרשאַפט א געוואַלדיגע מאַכט איבער די מחות פון די פאָלקס־מאַסען. די דאָזיגע מאַכט האָט איר געדינט כדי נאָך מער צו פאַרגרעסערען איר כח און רייכטום. די גלחים האָבען פאַר זייער אייגענעם נוצען איינגעפירט א שטייער אויף ערד־ארבייט — דעם „קירכליכען מעשר“, זיי האָבען אָרגאַניזירט א ברייטע סיסטעם פון זאַמלונגען אויף פאַרשיידענע פילאַנטראָפּישע צוועקען, זאַמלונגען וואָס האָבען געהאַלטען אין איין וואַקסען. די נדבות וואָס פלעגען אָפּט אַנטרעפען גאַנץ גרויסע סומען פלעגען אַלע אריינקומען אין די הענט פון די גלחים; די וויכטיגסטע צווישען די דאָזיגע נדבות זיינען גע־ווען די געשענקטע לענדערייען. א דאַנק זיי איז אַם ענדע פון מיטעל־אַלטער ניט ווייניגער ווי א דריטעל פון דער גאַנצער ערד, געווען אין די הענט פון די גלחים, און דערצו זיינען דאָס געווען די בעסטע טיילען פון דער ערד.

בלויז די קירכע, פאַרשטאַרקענדיג איר איינפלוס דורך הונדער־טער יאָרען טעטיגקייט, איז געווען בכח צו פאַראייניגען די גאַנצע פעאָדאַלע וועלט, פאַר איר קאַמף קעגען אירע אַלגעמיינע שונאים — די מזרח פעלקער (די קרייץ צוגען) אין אַלע פאַלען, ווען עס איז אַנטשטאַנען א נויטווענדיגקייט צו אָרגאַניזירען א קהל'שע טעטיגקייט אין אַזעלכע געגענדען, וואו די פעאָדאַלען פלעגען ניט קענען דער־גרייכען, אָדער וואָס זיינען פאַר די פעאָדאַלען געווען צו אויסערגע־וויינליך גרויס, איז ארויסגעטראָטען די קאַטוילישע קירכע — די אַל־געמיינע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע פון מיטעל־אַלטערליכען אייראָפּע.

דעם עקאָנאָמישען בוי פון דער פעאָדאַלער אייראָפּע דאַרף מען זיך בכלל פאָרשטעלען אַזוי: אויפ'ן באָדען פון קליינער טעכניש־שוואַכער ערד־ארבייט, פון וועלכער עס האָבען זיך נאָך ניט אויסגע־טיילט די פאַרשיידענע מלאכות, זיינען אַנטשטאַנען קליינע, אָבער גאַנץ ענג פאַרבונדענע, נאַטוראַל ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס — די קהלות פון די ערד־ארבייטער. אויף די פעלדער פון דער געזעל־

שאַפטליכער ארבייט וואו עס איז נויטיג געווען אן איינהייטליכער אָרגאַניזאַטאָרישער ווילען, איז ארויסגעטראָטען די מאַכט פון פעאָדאַל, וועלכער האָט אין זיך פאראייניגט די אָרגאַניזאַטאָרישע ראָליע פון דער פּראָדוקציע אין דער פונאַנדערטיילונג. די באַדערפעניש פאַר א ברייטערער מיליטערישער צוזאַמענווירקונג האָט באַשאַפען די קאָמפּליצירטע אָבער שוואַכע אָרגאַניזאַציע פון אויבערהערשאַפט — דעם שטאַט, וואָס איז געווען געבויט אויף א באַשרענקטער אונטערטעניגקייט פון איין פעאָדאַל צום צווייטען. א גאַנצע רייהע אַנדערע באַדערפענישען, וועלכע האָבען ניט געקענט באַפרידיגט ווערען פון דער פעאָדאַלער אָרגאַניזאַציע, א דאַנק איר ספּעציעלען מיליטערישען כאַראַקטער און שוואַכער אָרגאַניזאַציע, האָבען ארויסגערופען די אָרגאַניזאַטאָרישע טעטיגקייט פון דער קירכע, ניט בלויז אין דער פּראָדוקציע נאָר אויך אין דער פונאַנדערטיילונג. גלייכצייטיג האָבען געשפּילט א נויטווענדיגע ראָליע, הגם אומבאַמערקט, די אויסטויש־שיכות'ן, מערסטענס נאָך דערווייל אין אַנפאַנגס־פאָרמע, אין דער פאָרמע פון בייטען עפּעס מיט א שכן, און אויך טיילווייז אין דער פאָרמע פון פּראָדוקטען־אויסטויש צווישען פאַרשיידענע גרופען און אפילו פאַרשיידענע לענדער.

3) די גרונט־שטריכען פון דער געזעלשאַפטליכער פּסיכאָלאָגיע פון פעאָדאַליזם.

די לאַגע פון דעם יחיד האָט זיך אין דער פעאָדאַלער עפּאָכע ווייניג וואָס אונטערשיידט פון דער לאַגע אין וועלכער ער איז געווען אין דער צייט פון דער פאַטריאַרכאַלער משפחה. אין דער פויערשער משפחה זיינען די פאַטריאַרכאַלע שיכות'ן פאַרבליבען אין זייער גאַנצער ריינקייט. איבער דעם פויערס פערזענליכקייט — דעם הויפּט פון דער משפחה, איז געשטאַנען די אויטאָריטעט פון קהל, ווייטער — די אויטאָריטעט פון פעאָדאַל און אַם ענדע — די אויטאָריטעט פון דער קאַטוילישער קירכע. די מאַכט פון די דאָזיגע אויטאָריטעטען

איז געווען אן אומגעהויערע, און זייער ווירקונג האט געהאט א טיפען קאנסערוואטיווען כאראקטער.

די קהלה איז געווען די אפּהיטערין פון די מנהגים וואס זיינען פארבליבען פון אלטע צייטען, פון אלע אלטע פארמען, טעכנישע, עקאנאמישע און אידעאלאגישע. יעדע נייע איינפירונג האט ארויסגערופען אין איר א העפטיגען ווידערשטאנד, ווייל דאס האט געמיינט, דער צוזאמענברוך פון די אלטע לעבענס־פונדאמענטען און פון דער איינהייטליכקייט פון דעם כלל, וועלכע מען האט אינסטינקטיוו אפּגעהיט מיט אלע כחות. דער גרעסטער קאנסערוואטיזם אין דער טעכניק פון דער ערד ארבייט איז פריהער פון אלץ געווען דער רעזולטאט פון דער נידעריגער פּראדוקטיוויטעט פון דער פויערשער ארבייט; זיין גאנצע ארבייטס־ענערגיע איז ביי אים אוועקגעגאנגען אויף דער באפרידיגונג פון זיינע אייגענע נויטיגסטע באדערפעניש, און צו שאפען די צאל פּראדוקטען וואס ער האט געדארפט אוועקגעבען דעם פעאדאל, קיין איבעריגע ארבייטס־ענערגיע וואס ער זאל קענען אוועקגעבען פאר דער אנטוויקלונג פון זיינע פּראדוקציאנס מעטאדען, האט דער פויער ניט געהאט. ווייטער, די גאנצע סיסטעם פון דער קהל׳־שער אויסנוצונג פון דער ערד, האט אפילו ניט דערלאזען דעם געדאנק פון טעכנישע פארבעסערונגען, די נאהענטקייט פון די איינצעלנע פעלדער, און די מאדע צו פארוואנדלען די פעלדער, נאך דעם ווי די תבואה איז פון זיי אראפּגענומען געווארען אין אלגעמיינע פּאשע־פעלדער, האט געצוואונגען יעדען איינעם אינגאנצען נאכצוטאן אלץ וואס אלע אנדערע פלעגען טאן; די אפּטע איבערטיילונגען פון די פעלדער האבען אוממעגליך געמאכט פאר דעם איינצעלנעם פויער צו זארגען וועגען דער פרוכטבארקייט פון א באשטימטער שטיק ערד. די ערד האט דאך נאר געהערט דעם פויער אויף א ווייל. דער קאנסערוואטיזם אין דער טעכניק האט געמיינט אויך קאנסערוואטיזם אין אלע ספערען פון לעבען, ווייל דער טעכנישער פּראגרעס איז דער אנהויב פון יעדען אנדערען פּראגרעס.

די אפּגעניינטקייט, וואס די ציווילע און רעליגיעזע ארגאניזאציע פון דער פעאדאלער צייט האט ארויסגעוויזען צו יעדער ענדערונג אין

א. באַגראַנאָוו

די אַלטע לעבענס־פאָרמען, איז געווען איבערהויפּט דער רעזולטאַט פון זייער שרעק, אז אזעלכע ענדערונגען קענען שטאַרקער מאַכען די איבעריגע קלאַסען. די ביידע דערמאָנטע אָרגאַניזאַציעס האָבען גע־קענט שפּילען א וועלכע עס איז פּראָגרעסיווע ראָליע, בלויז אין דער צייט ווען זייער מאַכט איז נאָך ניט געווען שטאַרק גענוג באַפעס־טיגט; ביז יענער צייט האָט די פּסיכאָלאָגיע פון ביידע גרופּען גע־קענט זיין ניט גאַנץ קאָנסערוואַטיוו. פון דער צייט אָן אָבער, ווען די פעאָדאַלע אָרדנונג האָט זיך שטאַרק באַפעסטיגט, און האָט גע־געבען דעם לעבען אַלץ וואָס זי האָט געקענט, פון יענער צייט אָן, ווערען די הערשענדע גרופּען, אין איינקלאַנג מיט זייערע אייגענע אינטערעסען, די שטאַרקסטע געגנער פון יעדער ווייטערער אנטוויק־לונג.

דער פּויער פון יענער צייט, טראָגענדיג אויף זיך די שווערע לאַסט פון די לעבענס־באַדינגונגען, ווערענדיג שיעור דערשטיקט אונ־טער די פאַרשיידענע מאַכטען, האָט זיך אויסגעצייכענט מיט דער אומבאַוועגליכקייט פון זיין גייסט און בלינדער אונטערטעניגקייט צו אַלץ וואָס איז געוואָרען א מנהג. די פּסיכאָלאָגיע פון די פּויערים איז געווען א שטאַרקע שטערונג פאַר דער ווייטערער אנטוויקלונג.

אין אַן עטוואָס בעסערען צושטאַנד האָט זיך געפונען דער בעל־מלאכה. אין זיין פּראָדוקטיווער טעטיגקייט איז ער געווען פריי פון די געזעלשאַפטליכע פאָרמען, און די מלאכות זיינען ניט געווען אזוינע שטערונגען פאַר׳ן פּראָגרעס ווי אין דער ערד אַרבייט. פאַרנעמענדיג, א דאַנק זיין אַרבייט, א באַזונדערען אָרט אין דער געזעלשאַפט, האָט דער בעל־מלאכה געקענט מיט גאַנץ ווייניג אָנשטרענגונג ענדערען זיינע אַרבייטס מעטאָדען, און אפילו די פעאָדאַלע הערשער פלעגען זיך געגען דעם ניט שטעלען, ווייל דער בעל־מלאכה פלעגט בכלל ווייני־גער האָבען צו טאָן מיט׳ן פעאָדאַל ווי דער ערד אַרבייטער. אויסער דעם פלעגט די קונסט פון דעם בעל־מלאכה בכלל, דערמוטיגט ווערען פון די העכערע קלאַסען, ווייל וואָס מער קינסטלער דער בעל־מלאכה איז, אַלץ בעסערע און פאָלקאָמענערע פּראָדוקטען האָט ער געקענט שאַפען פאַר זיינע באַלעבאַטים. א דאַנק אָט די אומשטאַנדען, איז

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

די פּסיכיק פון די בעלי מלאכות געווען מער צוגעפּאַסט פאַר דער ווייטערער אנטוויקלונג ווי די פּסיכיק פון דעם פּויער.

דער אלגעמיינער טיפּ פון דער וועלט אנשויאונג פון יענער צייט האָט איז זיך א סך, וואָס איז גאַנץ ענליך צו דער צייט פון דער פּאַטרי־אַרכאַלער משפּחה, און קען צוריקגעפירט ווערען צו אַן עטוואָס פאַרענדערטער פאָרמע פון פעטישיזם. די דערקענטעניש פון אור־זאַכען שטעלט זיך אויך דאָ אָפּ אויף עפּעס „א געהיימער קראַפט" וואָס איז באַהאַלטען ערגעץ הינטער די רעאלע זאַכען.

די דאָזיגע פאָרמען פון דענקען האָבען געהערשט, צוזאַמען מיט נאָך עלטערע, איבערגעבליבענע פאָרמען, ביי אלע געזעלשאַפטליכע קלאַסען. די קאַטוילישע פיל־גאָטהייט וואָס איז אויפגעבויט געוואָרען לויט'ן פעאָדאַלען טיפּ, האָט מיט זיך פאַרפאָלקאָמט די וועלט אנשוי־אונג פון יענער צייט. „אפּיקורסות" איז אנטשטאַנען בלויז אויף וויפיל עס זיינען שוין אין לעבען אריינגעטראָטען די עלעמענטען פון א נייער ארדנונג.

אויך דאָ איז דער בעל־מלאכה לויט זיין פּסיכיק העכער פון דעם פּויער. זיין באַשעפטיגונג צווינגט אים אָפט ארויסצוגעהן אויסער די גרענעצען פון זיין דאָרף, בפרט, ווען ער ארבייט ניט פאַר איינעם נאָר פאַר מער דערפער, אָדער ווען ער נויטיגט זיך אין מאַטעריאלען און געצייג וועלכע מען קען ניט באַקומען אין דעם דאָרף וואו ער וואוינט. בכלל, איז ער ווייניגער צוגעבונדען צו דער ערד, און געהט לייכטער איבער פון פּלאַץ צו פּלאַץ; פון א קלענערער קהלה צו א גרעסערער. ווייל אין דער גרעסערער קהלה איז מערסטענס דאָ א גרעסערע נאָכפראַגע אויף זיין ארבייט. א דאַנק די אויסגערעכענטע אורזאַכען איז זיין פּסיכיק ניט אזוי באַגרענעצט ווי די פּסיכיק פון דעם פּויער.

די פעאָדאַלען, די ציווילע אזוי גוט ווי קירכליכע האָבען זיך געפונען אין א פיל גינסטיגערער לאַגע. זייער לעבען איז געווען ברייטער און פאַרשיידענאַרטיגער, דער מאַטעריאל פאַר זייער דענ־קען איז קוואַנטיטאַטיוו געווען א פיל גרעסערער. די ציווילע פעאָ־דאַלען פלעגען, מערסטענס צוליב דער באַגרענעצטקייט פון זייערע

א. באָגדאַנאָוו

לעבענס־אינטערעסען, און זייער אינטעליגענץ שטעהן פיל נידעריגער ווי די קירכליכע. מען קען זאָגען, אז אין פארלויף פון עטליכע יאָר־הונדערטער, ווען די אנטוויקלונג פון דער פעאָדאלער ארדנונג איז אנגעגאנגען, איז דער גאַנצער גייסטיגער לעבען געווען קאָנצענטרירט ביי די גלחים. בלויז פון זיי איז ארויסגעקומען יעדע בילדונגס־טעטיגקייט. די גלחים האָבען זיך גענויטיגט אין וויסען און גייסטיגער אנטוויקלונג פאר דער קאָמפּליצירטער אָרגאַניזאַטארישער טעטיגקייט. וואָס זיי האָבען אויף זיך גענומען. דאָס דערקלערט אויך ווארום זיי זיינען פארבליבען די היטער פון דער איבערבלייבעכץ. פון דער אַל־טער קולטור. פאר די גלחים פון יענער צייט איז וויכטיג געווען פריהער פון אלץ ניט די וויסענשאַפט, נאָר די תורה וועלכע האָט פאר דער קירכע געוואונען די סימפּאַטיע פון די ברייטע מאַסען, וועלכע האָט געקענט אידעאַל פאראייניגען די קירכע. די וויסענשאַפט איז געווען די נאַטירליכע דינסט פון דער רעליגיע. א פשוט'ער מיטעל פאר דער קירכע צו דערגרייכען אירע צילען. אזוי האָבען אויף דעם געקוקט ניט נאָר די גלחים, נאָר אויך די גאַנצע געזעלשאַפט. פאר ווענמען די גוטע און נוצליכע ארביים פון דער קירכע איז געווען דער בעסטער באווייז אז איר תורה איז אמת.

אויב אָבער עס איז שוין פאראן אן אבסאָלוטער אמת, האָט דאָך קיין זין ניט צו שטרעבען צו נייע אמת'ן; עס פאָדערט זיך בלויז אן אנשטרענגונג וואָס פאָלקאָמענער אריינצודרינגען אין יענעם אמת. די פעאָדאַלע וועלט שטרעבט טאַקי גאָר ניט צו דערגרייכען נייע אמת'ן, צו דער אויפקלערונג פון די נאַטירליכע ערשיינונגען, דאָס האַלט זי פאר גאָרניט וויכטיג. דערפאַר אָבער בליהט דאן אויף די פאָרמאַלע לאָגיק, וויל זי איז די פּאָזיטיווע מעטאָדע. דורך וועלכער מען קען אמבעסטען אריינדרינגען אין דעם אמת, וועלכער איז אין זיין אַל־געמיינער פאָרמע שוין געגעבען געוואָרען, און וועלכען מען דאַרף בלויז אנטוויקלען. דערמיט דערקלערען זיך די אומענדליכע סכאָלאַס־טישע וכוחים פון די געלערענטע מאָנאַכען, און בכלל פון אַלע פאר־שטעהער פון דער וויסענשאַפט פון יענער צייט; דאָס דערקלערט אונז אויך די אייגענאַרטיגע ערציהונגס־פּראָגראַם פון דער קירכע, א פּראָג־

דאָס וועלכע קען צוריקגעפירט ווערען בלויז צו גאָט־פּאַרכטיגקייט, פאָרמאַלע לאָגיק און קירכליכען לאַטיין; דאָס דערקלערט אונז אויך, די אויסערגעוויינליכע באַדייטונג וואָס עס האָט אין יענער צייט גע־האַט דער באַשאַפער פון דער פאָרמאַלער לאָגיק — אַריסטאָטעל, וועל־כען מען האָט געשטעלט אין איין רייהע מיט די אבות פון דער קירכע.

דער געדאַנק האָט זיך פרייוויליג און אין אַלץ אונטערוואָרפען אונטער דער אויטאָריטעט. אויב עס איז ערגעץ געשאַפען געוואָרען אַ באָדען פאַר'ן קריטישען געדאַנק, און עס איז אַנטשטאַנען אַ באַווע־גונג אַרויסצורייסען זיך פון די ענגע ראַמקעס פון דער קאַטוילישער דאָגמע, האָט זיך די גאַנצע געזעלשאַפט אויפגעשטעלט געגען דער „אפּיקורסות" און איר אונטערדריקט.

מאַכענדיג דעם סך הכל, מוז מען זאָגען אַז די פּסיכאָלאָגיע פון דער פעאָדאַלער צייט האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט ערשטענס, אַ זעהר אָרעמען מאַטעריאַל פאַר דער ווייטערער אַנטוויקלונג, צווייטענס, אַ ריין סטיכישע שטערונג אין דער פאָרמע פון דער הערשאַפט פון מ נ ה ג, און דריטענס, די געגנערשאַפט פון די קאָנסער־וואַטיווע אינטערעסען פון די הערשענדע קלאַסען. אונטער אַזוינע אומשטאַנדען, האָט די אַנטוויקלונג געקענט אָנגעהן בלויז מיט דער נאַטור, פון זיך אַליין, על כן זעהר לאַנגזאַם.

4) די אַנטוויקלונגס־כחות און זייער ריכטונג אין דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט.

דער קאָנסערוואַטיזם פון דער פּסיכאָלאָגיע אין דער פעאָדאַלער צייט, איז ענליך צו דעם קאָנסערוואַטיזם פון דער פּרימיטיווער משפּחה, ער איז אָבער שוואַכער און ווייניגער באַשטענדיג. ער האָט געקענט אָפּטרעטען זיין פּלאַץ פאַר דער אַנטוויקלונג בלויז אונטער'ן דרוק פון נאַטירליכע כחות. אַזאַ כח איז געווען די אַבסאָלוטע איבער־באַפעלקערונג ד.ה. דאָס אויספעלען פון לעבענס־מיטלען פאַר דער

אויסגעוואַקסענער באַפעלקערונג, דורך דעם וואָס די פּראָדוקציאָנס־מעטאָדען האָבען זיך ניט געענדערט.

פריהער פון אַלץ האָט זיך די אבסאָלוטע איבערבאַפעלקערונג אויסגעדריקט אין די אומצאָליגע מלחמות פון דער פעאָדאַלער צייט. ווי עס איז שוין דערקלערט געוואָרען זיינען דורך יענע מלחמות די פרייע קהלות פון ערד־אַרבייטער פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין פעאָדאַלע גרופּען, און האָבען געשאַפען די פעאָדאַלע געזעלשאַפט.

יעדענפאַלס, זיינען די אינערליכע מלחמות בשום אופן ניט געווען דער בעסטער מיטעל פאַר דער פעאָדאַלער וועלט פּטור צו ווערען פון דער איבערבאַפעלקערונג, ווייל צושטערענדיג די פּראָדוקטיווע כחות פון דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט האָבען זיי דערמיט גופא געשאַפען אַן איבערבאַפעלקערונג, אויב ניט צווישען די זיגער, איז צווישען די באַזיגטע. דעריבער, אַזוי גיך ווי די פעאָדאַלע וועלט האָט זיך נאָר פאַראייניגט אין דער קאַטוילישער קירכע, האָבען זיך אָנגעהויבען אַ רייהע אויסערליכע מלחמות, מלחמות פון קאַטאָליקען געגען ניט קאַטאָליקען. די „מסעי הצלב“ זיינען געווען אַ שטרעבונג אויסצוברייטערען די טעריטאָריע פון דער פעאָדאַלער וועלט, און דערמיט אָפּשאַפען דעם ערד־דוחק, און די דאָרפישע איבערבאַפעלקערונג. אויף דער ערָאָבערטער ערד זיינען אַנטשטאַנען פעאָדאַלע קעניגרייכען.

גלייכצייטיג איז פאָרגעקומען, הגם זעהר לאַנגזאַם, אַ טעכנישער פּראָגרעס. אין דער ערד־אַרבייט איז אָט דער פּראָגרעס, ביז דער ענדע פון מיטעל־אַלטער געווען כמעט אומבאַמערקבאַר, די געזעלשאַפטליכע פּסיכאָלאָגיע איז דאָ געווען אַ צו שטאַרקע שטערונג פאַר דער אַנטוויקלונג. גאַנץ אַנדערש איז עס אָבער געווען מיט די אינדוסטריעלע אַרבייטען וואו די באַדינגונגען פאַר אַנטוויקלונג זיינען געווען פיל גינסטיגער. דאָרט איז דער פּראָגרעס געגאַנגען פיל שנעלער, עס האָבען זיך אויסגעאַרבייט בעסערע, טעכנישע אַרבייטס־מעטאָדען, וועלכע זיינען נאָר מעגליך געווען אונטער די אומשטאַנדען. די האַנט־ווערק האָט זיך ביסלעכווייז אָפּגעטיילט פון דער ערד־אַרבייט און האָט זיך ספּעציאַליזירט, און אויף אָט דעם אופן איז די געזעלשאַפטליכע צוטיילונג פון דער אַרבייט פאַרשטאַרקט געוואָרען, און אַלס

רעזולטאט דערפון איז אויך פארשטארקט געווארען דער אויסטויש. דער בעל־מלאכה האט אלעמאל געשטרעבט צו געפינען זיך וואס נעהענטער צום פלאץ וואו עס איז דא אן אנפראגע אויף זיין ארבייט, ביסלעכווייז ציהען זיך דערפאר די בעלי מלאכות איבער פון די דערפער אין די שטעט, וועלכע אנטוויקלען זיך אין צענטרען פון אויסטויש. דאס האט געבראכט זעהר וויכטיגע עקאנאמישע ענדערונגען וועגען וועלכע מיר וועלען רעדען שפעטער.

מאכענדיג א קורצען סך הכל פון דער אלגעמיינער ריכטונג אין וועלכער די ענדערונגען פון דעם פעאדאלען לעבען זיינען געגאנגען דארף מען זאגען, אז די אבסאלוטע איבערבאפעלקערונג, ווירקענדיג אויף צוויי באזונדערע אופנים, האט געפירט די מיטעל־אלטערליכע וועלט צו איין ציל — צו דער אנטוויקלונג פון דער אומארגאניזירטער צוטיילונג פון דער ארבייט, וועלכע איז אויסגעדריקט געווארען אין דעם אויסטויש.

אפילו די אינערליכע מלחמות פון דער פעאדאלער געזעלשאפט האבען געפירט צו דעם וואוקס פון גענענזייטיגע באציהונגען, און פאלגליך צו פראדוקציאנס און אויסטויש פארבינדונגען צווישען באזונדערע גרופען. דאס זעלבע קען אויך געזאגט ווערען וועגען די אויסערליכע מלחמות. די באקאנטשאפט מיט די אראבער, נאכער מיט די סאראצינער און טערקען, מיט די קולטור פעלקער פון מזרח און מיט דער ביזאנטישער אימפעריע, וואס איז געקומען אלס רעזולטאט פון די קרייץ־צוגען — האט געגעבען א מעכטיגען אנשטויס פאר דער געזעלשאפטליכער צוטיילונג פון דער ארבייט, ערשטענס, דורך דעם וואס דער קרייז פון אויסטויש פארבינדונגען איז באדייטענד אויסגעברייטערט געווארען, און צווייטענס, אומדירעקט, דורך דעם וואס די אייראפעער האבען איבערגענומען מאנכע נייע טעכנישע מיטלען און אויסבעסערונגען פון זייערע נייע באקאנטע. דאס האט אין יענער צייט געפירט צו א גרעסערען פראגרעס פון אויסטויש, ווייל א בעסערע טעכניק מאכט אומבאדינגט נויטיג א גרעסערע ארבייטס־צוטיילונג און ספעציאליזאציע.

אזוי צ.ב.ש. האבען זיי פון די אראבער איבערגענומען פיל אויס־

א. באַגדאַנאָוו

בעסערונגען אין די מעטאָדען פון ערד־אַרבייט, פיה־צוכט און פלאַנ־צונגען. אויסער דעם האָבען זיי דאָרט פיל געלערענט אין דער אינ־זשיניערען־קונסט, האָבען געקראָגען וויכטיגע ידיעות אין טעכנישער כעמיע, אין דער טעכניק פון ים־רייזען א. אז. וו.

די אנטוויקלונג פון דער אַרבייטס־טעכניק, זייענדיג פאַרבונדען מיט דער צושיידונג צווישען אינדוסטריעלער אַרבייט און ערד־אַרבייט און מיט אינדוסטריעלער ספּעציאַליזאַציע, ברענגט די אנטוויקלונג פון אויסטויש. שוין דערפאַר אַליין וואָס קיין בעל־מלאכה קען ניט לעבען בלויז מיט די פּראָדוקטען וועלכע ער אַליין שאַפט, ווייל ער פּראָדוצירט פיל מער פּראָדוקטען ווי ער אַליין קען פאַרברויכען, מוז ער זיי אויסבייטען אויף אַנדערע, אָדער פאַרקויפען פאַר געלט, כדי פאַר זיך צו קויפען די זאַכען אין וועלכע ער נויטיגט זיך.

די נאַטירליכע ווירטשאַפט פון דער פעאָדאַלער וועלט איז אַזוי ביסלעכווייז אַריבער אין א טויש־ווירטשאַפט.

די פעאָדאַלע באַציהונגען האָבען זיך אנטוויקעלט אין מערב אייראָפּע פאַרהעלטענסמעסיג פון פינפטען ביז׳ן ניינטען יאָרהונדערט. פון דער ענדע פון דער רוימישער אימפּעריע ביז דער צופאַלונג פון דער אימפּעריע פון קאַרל דעם גרויסען. די הויפּט בליהונגס־צייט פון דער פעאָדאַלער סיסטעם זיינען דער צענטער און עלפטער יאָרהונדערט, נאָכדעם הויבט זיך אָן איר אונטערגאַנג, און עס קומט אָן די טויש־ווירטשאַפט.

אַן אַלגעמיינע כאַראַקטעריסטיק פון די נאַטוראַלע־ווירטשאַפט־ליכע געזעלשאַפטען פון דער פאַרגאַנגענהייט.

1) די נאַטור־ווירטשאַפטליכע געזעלשאַפטען פון דער פאַרגאַנ־גענהייט צייכענען זיך אויס, אויף דעם פעלד פון זייער פּראָדוקציאָנס־טעכניק מיט דער גרעסערער מאַכט פון דער אויסערליכער נאַטור אי־

בער די מענשען, און מיט דער אומבאַדייטענדער מאַכט פון מענשען איבער דער אויסערליכער נאַטור. דאָס איז בפרט אמת בנוגע די פּרימיטיווע קאָמוניסטישע געזעלשאַפטען, און עטוואָס ווייניגער — בנוגע דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט.

2) אין זייערע פּראָדוקציאָנס־באַציהונגען צייכענען זיך אָט די געזעלשאַפטען אויס ערשטענס, מיט זייער ענגקייט און צווייטענס דורך דעם אָרגאַניזירטען כאַראַקטער פון זייערע פּראָדוקציאָנס־פאַרבינדונגען. שוין פון די גאָר אַלטע צייטען האָבען אין זיי פונדעסטוועגען עקזיסטירט אויך ניט אָרגאַניזירטע פּראָדוקציאָנס־באַציהונגען, וועלכע האָבען געשאַפען געוויסע פאַרבינדונגען צווישען די באַזונדערע אָרגאַניזאַציעס. די פּרימיטיווע געזעלשאַפט איז געווען אַן ענגע אָרגאַניזאַציע פון עטליכע צענדליג מענשען, וואָס איז געווען כמעט אָפּגעשלאָסען אין זיך; קיין ניט־אָרגאַניזירטע אויסטויש פאַרבינדונגען זיינען אין איהר כמעט ניט געווען. די פעאָדאַלע געזעלשאַפט איז שוין ניט אַזוי ענג און נעמט אין זיך אריין פיל הונדערטער און טויזענטער מענשען, און אָפט אפילו מיליאָנען, וועלכע זיינען פאַראייניגט ניט בלויז דורך אָרגאַניזירטע, נאָר אויך אָפט דורך די ניט־אָרגאַניזירטע פאַרבינדונגען אין זייער קאַמף פאַר'ן לעבען.

3) דאָס כאַראַקטעריסטישסטע אין זייער פאַרטיילונגס־סיסטעם איז די הערשאַפט פון דער אָרגאַניזירטער פונאַנדערטיילונג פון די פּראָדוקטען, און דאָס וואָס עס זיינען ניטאָ קיין שאַרפע היפּוכים צווישען אָרעם און רייך. בפרט איז דאָס טיפּיש פאַר דער פּרימיטיווער געזעלשאַפט, די פעאָדאַלע שטעהט שוין אויפ'ן גרעניץ פון די נייע לעבענס־פאָרמען.

4) די געזעלשאַפטליכע פּסיכאָלאָגיע פון די נאַטוראַלע געזעלשאַפטען צייכענט זיך אויס מיט זייער נאַטירליכען קאָנסערוואַטיזם, מיט דער הערשאַפט פון מנהג און מיט דער אָרעמקייט פון זייערע אידעען־מאַטעריאַל. עס וואָלט כמעט זיין ריכטיג צו זאָגען, אַז די פּרימיטיווע געזעלשאַפט האָט קיין וועלט אַנשויאונג לחלוטין ניט געהאַט. די צוויי שפּעטערע געזעלשאַפטליכע פאָרמען קענען באַצייכענט

א. באָגדאַנאָוו

ווערען אלס נאַטוראַל־פעטישיסטישע. דאָס איז די אפשפיגלונג פון דער מאַכט פון דער נאַטור איבער דער געזעלשאַפט. דאָס איז שוין אָבער א מאַכט וואָס וואַקעלט זיך, און איז שוין ניט אַזוי שטרענג.

5) אין איינקלאַנג מיט דעם כאַראַקטער פון זייער געזעלשאַפט־ליכער פסיכאָלאָגיע, זיינען די אנטוויקלונגס־כחות אין יענע געזעל־שאַפטען ניט באַוואוסטזיניגע. די אבסאָלוטע איבערבאַפעלקערונג טרעט דאָ ארויס אלס הויפּט־באַוועגענדע קראַפט פון דער געזעלשאַפט־ליכער אנטוויקלונג.

זעקסטער קאפיטעל

די קליין בירגערליכע געזעלשאפט.

1) די באציהונגען פון דער געזעלשאפט צו דער נאטור.

די פעאדאלע געזעלשאפט האט אירע פראדוקטיווע כחות אנט־וויקעלט פיל שנעלער איידער די פרימיטיווע. דערפאר טאקע האט זי געדויערט פיל ווייניגער. די פארוואנדלונג פון דער פעאדאלער גע־זעלשאפט אין א קליין בירגערליכער האט זיך אנגעהויבען כמעט פון איר אנטשטעהונג. די הויפט אורזאכען פון דער דאזיגער פארוואנד־לונג זיינען געוועזען די פאלגענדע ענדערונגען אין דעם קאמף פון דער געזעלשאפט מיט דער אויסערליכער נאטור.

דער אלגעמיינער סכום פון דער פראדוקציע איז פילפאך אויס־געוואקסען. ערשטענס איז די ארבייט גופא געווארען א סך פראדוק־טיווער, צווייטענס, האט זיך באדייטענד פארגרעסערט דער סכום פון די ארבייטס־כחות, ווייל די געזעלשאפט, איז אויסגעוואקסען. א דאנק דער פארשיידענארטיגקייט פון די פראדוקטען האט זיך שטארק אנט־וויקעלט דער סארט ארבייט, וואס פארנעמט זיך מיט אריבערפירען פראדוקטען פון איין פלאץ אויף א צווייטען, די טראנספארטאציע. אן אלע גרעסערע צאל פראדוקטען פלעגען פארברויכט ווערען ניט אויף די פלעצער וואו זיי פלעגען געשאפען ווערען. עס האט זיך אויסגע־טיילט א גאנצער באזונדערער קלאס מענשען וואס האט זיך פארנומען מיט אריבערפירען די פראדוקטען פון איין פלאץ אויף א צווייטען: דער קלאס פון סוחרים. די טעכניק גופא פון דער אריבערפירונג און צוזאמען דערמיט אויך פון די פארבינדונגען צווישען די מענשען, האט זיך פיל פארבעסערט; עס זיינען געשאפען געווארען וועגען, עס זיי־נען געבויט געווארען בריקען, עס זיינען געשאפען געווארען שטאר־קערע און גרעסערע שיפען, וואס זיינען געווען צוגעפאסט פאר וויטע

א. באָנדראַנאָוו

ים רייזעס. די מיליטערישע קראַפט איז אנגעווענדעט געוואָרען צו באַשיצען די רייזענדע און די קאָמערציעלע זאַמעל־פּונקטען.

מיט'ן וואוקס פון דער גרויס און פאַרשיידענאַרטיגקייט פון דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקציע, מיט דער אנטוויקלונג פון דעם טראַנס־פּאָרט, און פון די פאַרבינדונגען צווישען מענשען פון פאַרשיידענע פּלעצער, איז שוואַכער געוואָרען די מאַכט פון דער נאַטור איבער דעם געזעלשאַפטליכען מענשען. די מאַטעריעלע סביבה פון דעם געזעל־שאַפטליכען מענשען האָט אויפגעהערט צו זיין אינגאַנצען אָפּהענגיג פון די נאַטור באַדינגונגען פון איין באַשטימטען אָרט. אויב די נאַ־טור באַדינגונגען האָבען אין אַ געוויסען אָרט ניט געגעבען דעם מענש נענוג מיטלען איר צו באַזיגען, האָט ער דאָס געקענט, מיט דער הילף פון אנדערע מענשען געפינען אין אַ צווייטען אָרט. יעדע נייע ערא־בערונג אין דעם קאַמף מיט דער נאַטור האָט זיך פאַרשפּרייט אין דער געזעלשאַפט פיל ברייטער ווי פריהער און האָט אַלץ מער אונטערגע־גראָבען די הערשאַפט פון די נאַטירליכע כחות פון דער אויסערער וועלט, אומעטום וואו עס האָבען זיך נאָר פאַרשפּרייט די געזעלשאַפט־ליך־עקאָנאָמישע פאַרבינדונגען צווישען מענשען. די האַרטע מאַכט פון דער נאַטור האָט געמוזט אָפּטרעטען פאַר דער וואַקסענדער גע־זעלשאַפטליכער איינהייט, וועלכע איז פונדעסטוועגען נאָך קיין זעהר ענגע דאָן ניט געוועזן.

2) די פּראָדוקציאָנס און פונאַנדערטיילונגס באַציהונגען אין דער קליין־בירגערליכער געזעלשאַפט.

א) די ניט־אָרגאַניזירטע פאַרבינדונגען צווישען די ווירטשאַפטען.

היות ווי די קליין־בירגערליכע אויסטויש־געזעלשאַפט כאַראַקטע־ריזירט זיך דורך אומאָרגאַניזירטע פאַרבינדונגען צווישען די באַזונ־דערע ווירטשאַפטען איז, ווען מיר שטודירען איר געבוי, אַמבעסטען אָנצוהויבען פון די דאָזיגע פאַרבינדונגען.

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

ווי עס איז שוין פריהער געזאָגט געוואָרען, האָט פון גאַנץ אַלטע צייטען עקזיסטירט אויסטויש צווישען באַזונדערע ווירטשאַפטען. די הערשענדע ראָליע אָבער האָט אין יענער צייט געהערט ניט צו דעם אויסטויש, ער האָט ארומגעכאַפּט בלויז אַן אומבאַדייטענדען טייל פון דער פּראָדוקציע, איבערהויפּט די איבעריגע פּראָדוקטען, די וויכּ־טיגסטע טיילען אָבער פון דער פּראָדוקציע, די פּראָדוקטען, וואָס זיי־נען דורכאויס נויטיג פאַר'ן לעבען, זיינען געווען אָרגאַניזירט כמעט אויסשליסליך אין די גרענעצען פון יעדער גרופּע באַזונדער. די גרופּע האָט געקענט פאַרטזעצען איר עקזיסטענץ אַפילו אין דעם פאַל, ווען אַלע אירע אויסטויש־באַציהונגען מיט אַנדערע גרופּען זאָלען איינגאַנ־צען איבערגעריסען ווערען. זי האָט פאַרמאָגט ווירקליכע אומאָפּהענ־גיגקייט. יעדע גרופּע איז דערפאַר פאַר זיך אַליין באמת געווען אַ „געזעלשאַפט“.

מיט דער אַנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפטליכער צוטיילונג פון דער אַרבייט, הויבט די גרופּע אַן פאַרלירען איר אומאָפּהענגיגקייט. אין דעם פעלד פון אויסטויש ווערען אַלץ מער אריינגעצויגען, אויסער די איבעריגע פּראָדוקטען, אויך די סאַמע נויטיגסטע, די גרופּע הערט אויף ביסלעכווייז צו פּראָדוצירען אַלץ פאַר איר אייגענעם געברויך און הויבט אַן צו באַפרידיגען אַפילו אירע נויטיגסטע באַדערפענישען דורכ'ן אויסטויש. די באַזונדערע ווירטשאַפטען הערען אויף ביסלעכ־ווייז צו פּראָדוצירען בלויז פאַר זיך אַליין. דער בעל מלאכה, אַפריי־סענדיג זיינע פאַרבינדונגען מיט דער ערד־אַרבייט, קען בלויז דעם אומבאַדייטענסטען טייל פון זיינע פּראָדוקטען פאַרברויכען אַליין, אָדער מיט זיין משפּחה; דער שוסטער צ. ב. ש. קען פאַרברויכען בלויז איין הונדערט־חלק פון זיינע פּראָדוקטען, און דער זייד־וועבער — בכלל גאָר ניט. פונקט אַזוי הויבט אָן די פעאָדאַלע געזעלשאַפט צו פאַרברויכען אַלץ ווענינער פון דעם ברויט, פלייש א. אז. וו., וועל־כע ווערען ביי איר פּראָדוצירט.

אויף דעם אופן וואַקסט אויס די מאַטעריעלע אָפּהענגיגקייט פון יעדער באַזונדערער ווירטשאַפט אָן אַלע אַנדערע. פאָרמאַל איז זי אָבער אומאָפּהענגיג, אירע אינערליכע אנגעלעגענהייטען ווערען

א. באָגדאַנאָוו

אָרגאַניזירט דורך איר באַזונדערען ווילען, און אירע אויסערליכע אַנטוויקלונגען זיינען ניט אָרגאַניזירט. דאָס איז דער גאַנצער פון יעדער געזעלשאַפט, וואָס איז באַגרינדעט אויפ'ן אויסטויש, און פריהער פון אַלץ איז דאָס ריכטיג בנוגע דער קליין־בירגערליכער געזעלשאַפט.

פון קיין ריינעם, פאַרענדיגטען טיפּ פון דער קליין־בירגערליכער געזעלשאַפט ווייס די געשיכטע ניט, ווי זי ווייס בכלל ניט פון קיין פאָלקאָם איינגעאָרדנעטער סיסטעם פון באַציהונגען. יעדע געזעלשאַפט שליסט אין זיך איין אויסער אירע גרונט־עלעמענטען אויך איבערבלייבענישן פון אַמאָל, און קערנער פון דער צוקונפט. זיי אַלע זיינען צווישען זיך ענג פאַרבונדען. בפרט איז דאָס ריכטיג בנוגע דער קליין־בירגערליכער געזעלשאַפט. זי האָט געדויערט זעהר ווייניג און איז די איבערגאַנגס־שטופע פון דער פעאָדאַלער צו דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט. דערפאַר זיינען מאַנכע שטריכען וועלכע זי האָט געזוכט צו אַנטוויקלען, ערשט גענוג קלאָר אַרויסגעקומען אין דער קומענדער אַנטוויקלונגס שטופע, ווייל דאַן ווערען אָט די שטריכען קאָמפּליצירט, פאַרפלאָנטערט און פאַרענדערט אונטער'ן דרוק פון נייע איינפלוסען, דאַרפען זיי צוליב דער איינפאַכקייט פון אַנאַליז אויסגעפאָרשט ווערען אין פאַרבינדונג מיט דער עקאָנאָמיק פון דער קליין־בירגערליכער געזעלשאַפט. אונז וועט דערפאַר, אין מאַנכע פאַלען אויסקומען זיך אַריינצולאָזען אין זעהר אַבסטראַקטע אידעאַליזירטע שילדערונגען פון די געזעלשאַפטליכע שיכות'ן פון דער קליין־בירגערליכער געזעלשאַפט, כדי פון זיי קענען שטופּענווייז איבערגעהן צו דער היסטאָרישער ווירקליכקייט ווי זי איז באמת געווען.

אין אַ געזעלשאַפט וואָס איז געבויט אויפ'ן אויסטויש, איז די פּראָדוקציע צוטיילט צווישען אַסך ווירטשאַפטען, און עס איז אין איר ניטאָ קיין איינהייטליכער ווילען, וואָס זאָל צוועקמעסיג איינטיילען די אַרבייט פון די פאַרשיידענע פּראָדוקציאָנס־צווייגען. די פאַרבינדונג צווישען די באַזונדערע ווירטשאַפטען ווערט אויסגעדריקט אין דעם, וואָס די פּראָדוקטען און פּראָדוקציאָנס־מיטלען געהען איבער פון איין ווירטשאַפט צו אַ צווייטער. דער דאָזיגער איבערגאַנג קומט פאָר דורך

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

דעם אויסטויש, ד. ה. דורך דער אומאָרגאַניזירטער צוטיילונג פון די געזעלשאַפטליך־נוציקע פּראָדוקטען.

בלויז ביי אַן אָרגאַניזירטער פּראָדוקציע איז מעגליך אַ פאָלקאָם צילבאַוואוסטע ארבייטס־טיילונג. בלויז ווען די פּראָדוקציע איז גוט אָרגאַניזירט, קען די ארבייט באמת באַפרידיגען די באַדערפעניסען פון דער געזעלשאַפט. נאָר דעמאָלט ווען עס זיינען גוט באַקאַנט די באַדערפעניסען פון דער געזעלשאַפט און אירע ארבייטס־כחות, וועלכע זי קען אויסברענגען אויף זייער צופרידענשטעלונג, קען דער אָרגאַני־זאַטאָרישער ווילען איינטיילען די ארבייט אין איינקלאַנג מיט די באַ־דערפעניסען. אין אַ טויש־געזעלשאַפט ווערען די באַדערפעניסען פון יעדער ווירטשאַפט באַפרידיגט פון דער ארבייט, וואָס איז דורך איר אָרגאַניזירט געוואָרען, און איר אָרגאַניזירטע ארבייט געהט אויף צו־פרידענצושטעלען די באַדערפעניסען פון עפּעס אַן אַנדער ווירט־שאַפט, וועלכע האָט אויך גאָר קיין דירעקטען איינפלוס אויף דער אָרגאַניזירונג פון דער ארבייט.

בלויז אויף די ערשטע שטופען פון דער טויש־געזעלשאַפט, ווען די ארבייט ווערט געמאַכט נאָר אויף באַשטעלונג, האָט דער פּראָדו־צענט אַ וועלכען עס איז באַגריף וועגען די באַדערפעניסען וואָס זיין ארבייט דאַרף באַפרידיגען. וואָס מער אָבער עס וואַקסט די געזעל־שאַפטליכע צוטיילונג פון דער ארבייט און עס ווערען אויסגעברייי־טערט די ראַמען פון די אויסטויש־באַציהונגען, ווערט די ארבייט אויף באַשטעלונג פאַרביטען אויף ארבייט פאַר'ן מאַרק, מיט אַנדערע ווער־טער, דעם פּלאַץ פון דעם ענגען באַשטימטען, אין פאָראויס באַקאַנ־טען קרייז פון קונדען פאַרנעמט דער ברייטער, אומבאַשטימטער, זיך שטענדיג ענדערענדער מאַרק, וואו דער פאַרקויפער באַגעגענט זיך מיט דעם קויפער. דער פּראָדוצענט קען שוין מער ניט אויסרעכענען ווי גרויס און ערך קען זיין די נאָכפראַגע אויף זיינע פּראָדוקטען. דער־פון קומען אַרויס זעהר וויכטיגע רעזולטאַטען. כדי זיך דאָס פאָרצו־שטעלען קלאָרער לאָמיר זיך באַנוצען מיט'ן פאָלגענדען איינפאַכען ביישפּיל:

1,000 שוסטער פון אַ געוויסער געזעלשאַפט האָבען געשאַפען

א. באָגדאַנאָוו

200,000 פּאָר שטיוועל, די נאָכפראַגע אָבער אויפ'ן מאַרק, וואָס איז דער אויסדרוק פון די געזעלשאַפטליכע באַדערפעענישען, איז בלויז פּאָר 150,000 פּאָר; די אַרבייט אַלזאָ פון 250 שוסטער באַפרידיגט דאָן ניט קיין שום געזעלשאַפטליכע באַדערפעניש, אָדער אין אַנדערע ווערטער, זייער אַרבייט איז געזעלשאַפטליך נוצלאָז. פאַרקערט קען זיין צ. ב. ש. אַזוי: 50,000 ערד־אַרבייטער האָבען געשאַפען 10,000,000 פּוד ברויט, די געזעלשאַפט נויטיגט זיך אָבער אין 10,500,000 מיליאָן פּוד ברויט, כדי צו באַפרידיגען אירע באַדערפע־נישען, איז אַלזאָ נויטיג די אַרבייט פון נאָך 2,500 ערד־אַרבייטער. א טייל פון דער געזעלשאַפטליכער אַרבייט איז געגאַנגען לאיבוד, ווי מיר האָבען פריהער געזעהן, ווייל זייערע פּראָדוקטען זיינען ניט נויטיג געווען, א צווייטער טייל געהט פאַרלאָרען ווייל די געזעלשאַפטלי־כע באַדערפענישען ווערען ניט פאָלקאָם צופרידענגעשטעלט. די אור־זאַכע דערפון איז וואָס זיי אַלע האָבען געאַרבייט אומאָפּהענגיג איי־נער פון צווייטען, ווייל עס איז ניט געווען קיין איינהייטליכער אָרגאַ־ניזאַטאָרישער ווילען, מעג עס זיין א פּערזענליכער אָדער פון א גרופּע, דאָס איז קיין נפקא־מינה ניט. אַזאַ אָרגאַניזאַטאָרישער ווילען וואָלט איינגעטיילט די אַרבייטען אין בעלי־מלאכות און ערד־אַרבייטער צוועקמעסיג, וואָלט א טייל פון די שוסטער געמאַכט פאַר ערד־אַרביי־טער, מיט איין וואָרט ער וואָלט אָרגאַניזירט די גענענזייטיגע באַצי־הונגען פון דער ווירטשאַפט.

א טייל אַרבייט פון די בעלי־מלאכות האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אומנוצליך, די געזעלשאַפט, ד. ה. דער מאַרק, וועט זיי דערפאַר גאָר ניט באַצאָלען. א דאַנק דעם וועלען זייערע באַדערפענישען ניט קענען אינגאַנצען צופרידענגעשטעלט ווערען, דאָס וועט ביי זיי אַרויסרופען א גאַנצע רייהע ליידען. אין דעם אַקערבוי איז ניט גענוג אַרבייט אַריינגעלעגט געוואָרען, וועט ניט זיין גענוג ברויט פאַר אַלעמען — וועלען ווייטער זיין צרות, די מענשען ווייזען זיך אַרויס פאַר ניט צו־געפּאַסט צו זייערע אייגענע געגענזייטיגע באַציהונגען, פּונקט ווי דער פּאַרצייטיגער מענש איז געווען ניט צוגעפּאַסט צו די באַדינגונגען פון דער אויסערער נאַטור.

אין דער ווירקליכקייט האָט מען אזא שאַרפען ביישפּיל פון ניט־צוגעפּאסטקייט קיין מאָל ניט געזעהען אין דער קליין־בירגערליכער געזעלשאַפט. בכלל האָט זי אירע גרענעצען, וועלכע זיינען אָפּהענגיג אָן די געזעלשאַפטליכע באַציהונגען. כדי קלאָר צו מאַכען וואו די דאָזיגע גרענעצען ליגען, דאַרפען מיר איבערגעהן צו דער פראַגע וועגען מאַרק און קאָנקורענץ.

דער פּראָדוצענט בייט אויס זיין פּראָדוקט — זיין ס ח ו ר ה — אויף עמיצען אַנדערש'ס סחורה. פריהער בייט ער דאָס אויס אויף געלט, נאָכהער קויפט ער פאר'ן געלט די פּראָדוקטען אין וועלכע ער נויטיגט זיך. אָבער געלט גופא איז אויך אַ סחורה. ווי גרויס אָבער איז דער סכום סחורות וועלכע דער פּראָדוצענט קריגט פאר זיינע פּראָדוקטען? אָדער אין אַנדערע ווערטער, ווי גרויס איז דער טויש־ווערט פון זיין סחורה?

לאָמיר אָננעמען, אז די געזעלשאַפט איז פאָלשטענדיג איינאַרטיג, אז די פאַרשיידענע ווירטשאַפטען זיינען אלע גלייך צווישען זיך, סיי אין זייערע באַדערפענישען, סיי אין דעם סכום פון זייערע אַרבייטס־כחות, סיי אין דעם סכום אַרבייטס ענערגיע וואָס זיי ברענגען אויס אויף זייער פּראָדוקציע. אויב צ. ב. ש. עס זיינען פאַראַן א מיליאָן אזוינע ווירטשאַפטען, וועלען די באַדערפענישען פון יעדערער פון זיי זיין איין מיליאָנט־חלק פון די געזעלשאַפטליכע באַדערפענישען און די אַרבייט פון יעדערער פון זיי, איין מיליאָנט־חלק פון דער גאַנצער אַרבייטס־ענערגיע וואָס די געזעלשאַפט ברענגט אויס. אויב די גאַנצע געזעלשאַפטליכע פּראָדוקציע באַפרידיגט פאָלקאָם דעם גאַנצען סכום פון די געזעלשאַפטליכע באַדערפענישען דאַרף יעדע ווירטשאַפט, פאַר דער באַפרידיגונג פון אירע באַדערפענישען באַקומען איין מיליאָנט־חלק פון דער גאַנצער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקציע. אויב א געוויסע ווירטשאַפט וועט באַקומען וועניגער, וועט זי אָפּגעשוואַכט און רואינירט ווערען; זי וועט דאַן ניט זיין אימשטאַנד אויסצופירען איר געזעלשאַפטליכע ראָליע, ד. ה. בייטראָגען איר גלייכען חלק צו דעם קאַמף פון דער געזעלשאַפט מיט דער נאַטור. אויב וועלכע עס איז ווירטשאַפט וועט, פאַרקערט, קריגען א גרעסערען חלק פון די געזעל־

שאַפטליכע פּראָדוקטען, וועלען ד'ערפון ליידען און אָפּגעשוואכט ווע־רען אנדערע ווירטשאַפטען, וועמען עס וועט מוזען אָנקומען וועניגער.

דער סכום פון ארבייטס־ענערגיע וואָס איז נויטיג פאַר דער גע־זעלשאַפט צו שאַפען א געוויסען פּראָדוקט, ווערט אָנגערופען דער גע־זעלשאַפטליכער ווערט פון דעם פּראָדוקט, אָדער פּשוט דער ווערט פון דעם פּראָדוקט. באַנוצענדיג זיך מיט די דאָזיגע אויסדרוקען קענען די פריהערדיגע ביישפּילען פאַרגעשטעלט ווערען אויפ'ן פאָלגענדען אופן:

אויף אויפצוהאַלטען דעם גאַנג פון דער פּראָדוקציע אין אַן איינאַרטיגער געזעלשאַפט, אין וועלכער עס הערשט א צוטיילונג פון ארבייט, איז נויטיג, אז יעדע ווירטשאַפט, זאָל אויסטוישענדיג אירע פּראָדוקטען באַקומען פאַר איר פאַרברויך א סכום פון אַנדערע פּראָ־דוקטען וואָס האָבען דעם זעלבען ווערט. אין דעם געבראַכטען ביי־שפּיל איז דער ווערט פון די פּראָדוקטען פון יעדער ווירטשאַפט איין מיליאָנט־חלק פון דעם ווערט פון דעם גאַנצען סכום פון די געזעל־שאַפטליכע פּראָדוקטען; דער ווערט פון די פּראָדוקטען וואָס די ווירט־שאַפט דאַרף פאַר איר פאַרברויך, מוז דעריבער פאַרקערפּערען אין זיך איין מיליאָנט־חלק פון דער גאַנצער געזעלשאַפטליכער ארבייטס־ענערגיע.

ווי עס איז שוין באַוויזען געוואָרען אין דער איינלייטונג, דאַרף פאַר דער מאָס פון ווערט גענומען ווערען א שעה פּשוט'ע ארבייט פון דורכשניטליכער אָנשטרענגונג. אויב א סחורה קאָסט לאָמיר זאָ־גען 12 אזוינע שטונדען, דאַרף זי אויסגעטוישט ווערען אויף אַזאַ סחורה, וואָס קאָסט אויך 12 שטונדען. אויב אבער דער אויסטויש קומט פאַר אַנדערש, מוזען דערביי מאַנכע ווירטשאַפטען ליידען און אונטערגעהן. אויפ'ן מארק מוזען געשאַפען ווערען פּרייזען, וואָס זיי־נען בדרך כלל אין איינקלאַנג מיט דעם ווערט פון די סחורות, אַנדערש וואָלט די גאַנצע געזעלשאַפטליכע עקזיסטענץ געווען זעהר שאָקעלדיג.

די ווירקליכע געזעלשאַפט וואָס איז באַגרינדעט אויפ'ן אויס־טויש, האָט פונדעסטוועגען יאָ אונטער זיך א געוויסען פונדאַמענט. די פּרייזען פון די סחורות טרעטען אָפּט אָפּ אין א קלענערער אָדער

גרעסערער מאָס פון דעם ווירקליכען ווערט פון די סחורות, ווייל אין דעם אויסטויש איז ניטאָ קיין אָרגאַניזאַטאָרישער ווילען. עס איז אָבער אין דעם געבוי פון דער געזעלשאַפט גופא, פאַראַן אַזאַ מעכאַניזם, וועלכער רעגולירט די פּרייז־באַוועגונגען. דער דאָזיגער מעכאַניזם באַזיצט א גוואַלדיגע קראַפט, א גראָבע און סטיכישע; דער דאָזיגער מעכאַניזם ווערט אָנגערופען די קאָנקורענץ פון מאַרק.

אויב דער פּראָדוצענט איז מסכים צו פארקויפען זיין סחורה פאר וועניגער ווי זי איז ווערט, ווערט זיין ווירטשאַפט רואינירט, אויב אַנדערע קויפען זיין סחורה און באַצאָלען דערפאר מער ווי עס איז ווערט, ווערט זייער מאטעריעלע לאגע ערגער. עס אנטשטעהט אַן אינטערעסען־קאַמף צווישען דעם קויפער און פארקויפער. אין דעם דאָזיגען קאַמף געוואוינען זיך אַלע איין, צו פאָדערען פאר זייערע סחורות ניט וועניגער פון דער סומע, וואָס זיי זיינען ווערט, און ניט צאָלען מער, ווי זיי זיינען ווערט. אויף דעם אופן אנטשטעהט אין דער געזעלשאַפט א פאָרשטעלונג וועגען דעם ווערט פון סחורות, וועלכער איז פארהעלטענסמעסיג אין איינקלאנג מיט דעם אמת'ן ווערט פון די סחורות.

אָבער ניט אַלע מאָל געלינגט דעם פּראָדוצענט צו פארקויפען זיין סחורה פאר איר ווערט. אָפטמאָל מוז ער זי אוועקגעבען פאר ביליגער. אין דעם פריהער געבראַכטען ביישפּיל ווען 1,000 שוסטער ברענגען אויפ'ן מארק 200,000 פּאָר שיך, און די געזעלשאַפט נויטיגט זיך בלויז אין 150,000, געפינען זיך די שוסטער אין א זעהר ניט אָנגענעמער לאגע. דער אָנבאָט פון זייער סחורה איז אין דעם פאַל גרעסער ווי די נאָכפראַגע. א טייל פון דער סחורה קען ניט פארקויפט ווערען, יעדער איינער פון די פאַרקויפער ריזיקירט צו פאַרבלייבען אינגאנצען אָהן א קויפער. דעמאָלט פאנגט זיך אָן א ביטערער קאמף צווישען די פארקויפער. יעדער איינער פון זיי איז גרייט מקריב צו זיין, א טייל פון דעם ווערט פון זיין סחורה אבי זי צו פאַרקויפען, און ניט אומקערען זיך צוריק אַהיים מיט זיין סחורה. דער פּרייז פון די סחורות פאלט דאַן. א פּאָר שטיוועל וואָס האָבען גע־

א. באנדראגאנג

קאסט „50 שעה פשוט'ע ארבייט", ווערען פארקויפט פאר אזא סו־מע געלט וואס שליסט איין זיך איין בלויז 35 אדער 40 אזוינע שטונ־דען. די ווירטשאפטען פון די שוסטער ווערען אפגעשוואכט, מאנכע ווערען אינגאנצען רואינירט, א טייל שוסטער זיינען געצוואונגען צו פערקלענערען זייער פראדוקציע. א צווייטער טייל גיבען אינגאנצען אויף זייער ארבייט און נעמען זיך צו עטוואס אנדערעס. דער מארק איז נאכער מער ניט איבערפילט מיט שטיוועל, פארקערט עס פעלען נאך אוים שטיוועל. די נאכפראגע צ.ב.ש. אויף 160,000 פאר שטי־וועל און דער אנבאט בלויז אויף 120,000. דאן ווערט שוין א קאמף צווישען די קויפער, כדי אינגאנצען ניט פארבלייבען אהן שטיוועל, צאלען זיי א גרעסערען פרייז ווי די שטיוועל זיינען ווערט. די גוטע פרייזען מאכען מעגליך פאר די ווירטשאפטען זיך אויפצוהויבען, און אויסברייטערען זיך. עס קאן אפילו פון דאס ניי פארמערט ווערען די צאל פון די שוך פאבריקען, און דאן וועט זיך די לאגע ווייטער ענ־דערען. דער אנבאט וועט ווערען גרעסער פאר דער נאכפראגע, די פריי־זען וועלען פאלען, און עס וועט זיך איבערחזר'ן דער פריהערדיגער פראצעס.

די קאנקורענץ אין מארק, ד.ה. דער קאמף פון איין זייט, צווישען דעם פארקויפער און קויפער און פון דער צווייטער זייט צווישען די פארקויפער פון דעם זעלבען מין סחורה, פירט אויף דעם אופן דערצו, אז די פרייזען האלטען זיך פארהעלטניסמעסיג ארום דעם ווערט פון די סחורות; די קאנקורענץ דריקט אראפ די פרייזען וואס זיינען גע־שטויגען צו הויך און העכערט יענע וואס זיינען געפאלען צו נידעריג. אויב די פראדוקציע פון געוויסע ארטיקלען שטייגט איבער דעם גרע־נעץ פון די געזעלשאפטליכע באדערפענישען, ווערען די פראדוקטען פארקויפט אונטער זייער ווערט, און די פראדוקציע ווערט דעריבער פארקלענערט, אויב פארקערט, די פראדוקציע באפרידיגט ניט די גע־זעלשאפטליכע באדערפענישען, ווערען די פראדוקטען פארקויפט פאר מער ווי זיי זיינען ווערט, און די פראדוקציע ווערט דעריבער גרעסער. אויף דעם אופן א דאנק דער קאנקורענץ אין מארק הערשט דער ווערט־געזעץ אין דער געזעלשאפטליכער פראדוקציע.

פאליטישע עקאנאמיע

אט דאס צופאסען זיך קומט פאר דורך אומאויפהערליכע ענדערונגען, אין יעדען געגעבענעם מאמענט איז עס ווייט ניט פאלשטענדיג. גאנץ אפט שאפט עס פיל ליידען פאר די פראדוצענטען. און פאראורזאכט אן אומזיסטע פארשווענדונג פון געזעלשאפטליכער ענערגיע. אין יעדען געגעבענעם מאמענט ריזיקירט דער פראדוצענט אויסצוגעפינען אז ער האט זיך ניט צוגעפאסט צו זיין געזעלשאפטליכער סביבה. פאר דעם בעל מלאכה, וואס איז רואינירט געווארען ווייל זיין סחורה האט ניט געקענט פארקויפט ווערען, איז דאס א גאנץ קנאפער טרייסט, וואס מיט דער צייט וועט דער גלייך־געוויכט צווישען דעם אנבאט און דער נאכפראגע זיך אויסגלייכען. אויף דעם אופן הערשען די געזעלשאפטליכע באציהונגען איבער דעם מענשען אין א טויש־געזעלשאפט. הגם, ניט אזוי שטרענג און אומברחמנות'דיג, ווי די נאטור האט געהערשט איבער דער נאטוראלער געזעלשאפט.

אט די אנשויאונגען וועגען פרייז און ווערט אין א טויש־געזעלשאפט זיינען באקאנט אונטער'ן אלגעמיינעם נאמען „די טעאריע פון ארבייטס־ווערט." אלס איבערבלייבעכץ פון דעם אומאנטוויקעלטען באוואוסטזיין, און אונטערשטיצט פון די קלאסען אינטערעסען פון געוויסע גרופען אין דער געזעלשאפט, הערשען נאך ביז איצט אין וויסענשאפטליכע טראקטאטען געוויסע אנדערע אנשויאונגען, מער אדער ווייניגער פארפלאנטערטע טעאריעס וואס זוכען אויף אן אנדער אופן צו דערקלערען די פירונגען פון דער טויש־געזעלשאפט. לאמיר זעהן, צי א וועלכע עס איז פוי אט די טעאריעס קען בכלל זיין אמת.

אין אויסטויש טרעטען אריין די סאמע פארשיידענסטע סחורות. — א האק, ברויט, ביכער, צירונג א. אז. וו. ווען מען וויל פארגלייכען צווישען זיך פ א ר ש י י ד ע נ ע זאכען, מוזען זיי האבען עפעס אלגעמיינעס אין זיך, עפעס וואס מען זאל קענען אפמעסטען. דער מענש באזיצט וואג, דאסזעלבע אויך א שטיין, מען קען דערפאר פארגלייכען דעם מענשען און דעם שטיין נאך זייער וואג. וואס־זשע איז דאס געמיינשאפטליכע וואס מען קען געפינען

א. באַגראַנאָוו

אין אלע סחורות, וואָס צוליב דעם קענען זיי אויסגעטוישט ווערען? אפילו פאַר דעם אויבערפלעכליכסטען באַאָבאַכטער איז קלאָר, אַז דאָס קען ניט זיין זייער וואָג, ניט זייער גרויס, ניט זייער האַרטקייט, און בכלל, קיינע פון זייערע *נאַטירליכע* אייגענשאַפטען. הייסט דאָס אַז דאָס דאַרפען זיין זייערע *געזעלשאַפטליכע* אייגענשאַפטען. אָבער וועלכע? ווי מיר האָבען שוין פריהער אָנגעוויזען זיינען אַזוינע אייגענשאַפטען פאַראַן בלויז צוויי: זייער געזעלשאַפטליכע נוצליכקייט און זייער געזעלשאַפטליכער ווערט. קען די געזעלשאַפטליכע נוצליכקייט דינען פאַר אָט דעם צוועק? ניין! די האַק איז נוצליך אַלס פּראָדוקציאָנס מיטעל, דאָס ברויט — אַלס מיטעל צו דערהאַלטען די כחות פון דעם פּראָדוצענט א.אז.וו. קיין פאַרגלייך פון צאָל (כמות'דיגער, קוואַנטיטאַטיווער) איז דאָ ניט מעגליך, און ביים אויסטויש שפּילט דאָך אָבער טאַקי די הויפּט ראָליע דער פאַרגלייך אין כחות. עס איז דערפאַר קלאָר אַז דאָ האַנדעלט זיך וועגען זייער געזעלשאַפטליכען ווערט; ד.ה. וועגען דער סומע פון געזעלשאַפטליכער אַרבייטס-ענערגיע וואָס די האַק קאָסט. פון אָט דעם שטאַנדפּונקט ווערט גלייך קלאָר די מעגליכקייט קוואַנטיטאַטיוו צו פאַרגלייכען די פאַרשיידענסטע זאַכען, אפילו מאַטעריעלע מיט ניט מאַטעריעלע פּראָדוקטען.

לאָמיר אָננעמען אַז דאָס אויבען געזאָגטע איז פאַלש, אַז דער פונדאַמענט פון אויסטויש איז ניט דער ווערט, נאָר עפּעס אַנדערש, עפּעס וועגען וואָס מיר ווייסען נאָך דערווייל ניט. לאָמיר אָננעמען אַז אין אַ האַק און אַ פּאָר שטיוועל געפינט זיך דיזעלבע סומע פון אָט דעם „עפּעס“, און דיביידע זאַכען דאַרפען דערפאַר פאַרקויפט ווערען פאַר'ן זעלבען פּרייז. גלייכצייטיג אָבער קאָסט די האַק 12 שטונדען פּשוט'ע אַרבייט און די פּאָר שטיוועל — 8 אַזוינע שטונדען. ווען דאָס זאָל זיין דער פאַל, וואָלט זיך דאַן קיינער ניט פאַרנומען מיט פּראָדוצירען העק, ווייל עס וואָלט זיך ניט געלוינט. אַלע וואָלטען בעסער געוואָלט מאַכען שטיוועל. די אַנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפטליכער צוטיילונג פון אַרבייט וואָלט געוואָרען אוממעגליך. די טויש געזעלשאַפט בכלל, וואָלט אוממעגליך געוואָרען. על כן, אויך

מען נעמט אַז עפּעס אַנאַנדער פונדאַמענט פאַר טויש, אויסער דעם ווערט, ברענגט דאָס צו אַן אַבסורד.

הגם דער פּרייז פון סחורה איז דורכשניטליך גלייך צום ווערט, טרעפט עס אָפט אַז זיי אונטערשיידען זיך צווישען זיך. בלויז דאָרט וואו די קאָנקורענץ קען ווירקען פריי, בלויז דאָרט וואו די סחורה פּראָדוקציע קען זיך פונאַנדערוואַקסען און זיך אויסברייטען אונטער'ן איינפלוס פון מאַרק נאָכפראַגע — בלויז דאָרטען האַלט דער פּרייז שטענדיג אין אויסגלייכען זיך מיט'ן ווערט, דאָרט וואו די פּראָדוקציע איז אַמוועניגסטענס עלאַסטיש, זעהט זיך דער געזעץ פון דעם אַרבייטס ווערט אַמוועניגסטענס אַן.

אַזוי צ. ב. ש. איז דאָס אין דער ערד־אַרבייט. אויף אַ געוויסען שטח ערד, איז גאַנץ שווער באַדייטענד צו פאַרגרעסערען די פּראָ־דוקציע, ווען די געזעלשאַפטליכע באַדערפעניש אין ברויט וואַקסט אויס, קענען די הויכע פּרייזען, וואָס וועלען זיין דער רעזולטאַט פון דער פאַרגרעסערטער נאָכפראַגע, זיך האַלטען עקשנות'דיג פאַר אַ גאַנץ לאַנגער צייט; ווייל דער אָנבאָט קען דאָ זיך ניט אויסגלייכען מיט דער נאָכפראַגע.

אויסער דעם ווערט די פרייהייט פון דער קאָנקורענץ גאַנץ אָפט געשטערט דורך פאַרשיידענע אָ ר ג אַ נ י ז י ר ט ע באַציהונגען צווישען מענשען. אַזוי איז דאָס אויך געווען אין די היסטאָריש באַקאַנטע קליין בירגערליכע געזעלשאַפטען. (די צעכען־אָרגאַניזאַ־ציעס, אָדער די פעאָדאַלע, זייער איינפלוס אויף דער קאָנקורענץ וועלען מיר שפּעטער באַהאַנדלען ברייטער).

צום סוף, טרעט אַרויס אויף דער סצענע, גאַנץ אָפט, אין פאַר־בינדונג מיט די פריהער אָנגעוויזענע באַדינגונגען — דער מאָנאָפּאָל. אונטער'ן וואָרט מאָנאָפּאָל פאַרשטעהען מיר איינגענטליך ניט בלויז אַז די קאָנקורענץ ווערט פאַרקלענערט, נאָר טאַקע אַז זי איז לחלוטין ניטאָ. געוויינליך אָבער ווערט מיט דעם וואָרט באַצייכענט יעדע באַדייטענדע פאַרקלענערונג פון דער קאָנקורענץ. אויב מיט דער פּראָדוקציע פון אַ געוויסער סחורה פאַרנעמט זיך בלויז איין אונ־טערנעמער, אָדער אפילו עטליכע וואָס זיינען צווישען זיך פאַראייניגט,

א. באָנדאַנאָוו

קענען די קויפער זיין געצוואונגען צו צאָלען פאַר דעם פּראָדוקט אומ־געהויערע פּרייזען. אין דעם פאַל האָבען מיר פאַר זיך איין גרופּע, וועלכע באַנוצט זיך מיט איר אויסנאַמס לאַגע און עקספּלואַטירט די גאַנצע געזעלשאַפט.

דורך דער מאָנאָפּאָל קען דערקלערט ווערען דער פאַקט, וואָס אין א טויש־געזעלשאַפט קענען אויך אַזעלכע זאַכען האָבען א פּרייז, וועלכע זיינען בכלל ניט געשאַפען געוואָרען דורך מענשליכע אַרבייט, וועלכע האָבען דערפאַר בכלל ניט קיין אַרבייטס־ווערט, צ.ב.ש. ערד, וואַסער קראַפט, אָן ערען־טיטול, א.אז.וו.

דאָס טרעפט אין דעם פאַל, ווען די זאַכען וואָס זיינען ניט גע־שאַפען געוואָרען דורך מענשליכער אַרבייט, זיינען אָבער נוצליך, און גלייכצייטיג באַשרענקט אין צאָל, ווערען פון עמיצען פאַרכאַפּט, ווע־רען עמיצענס פּריוואַט אייגענטום, דאַן ווילען די באַלעבאַטים פון יענע זאַכען קיינעם ניט לאָזען זיי באַנוצען, סיידען מען באַצאָלט זיי דער־פאַר. די פּרייזען פון אַזעלכע זאַכען קענען שוין ניט באַשטימט ווערען דורך זייער אַרבייטס־ווערט, ווייל זיי האָבען דאָס ניט. פּונקט ווי ביי יעדע אַנדער פאָרמע פון עקספּלואַטאַציע, ווערען די פּרייזען אויף אַזעלכע זאַכען רעגולירט דורך די כחות־פאַרהעלטענישען פון די פאַרשיידענע געזעלשאַפטליכע קלאַסען — אין דעם פאַל פון די קויפער און פאַרקויפער. פאַרשטעהט זיך זיינען די כחות־פאַרהעל־טענישען גופא אָפּהענגיג פון היסטאָרישע באַדינגונגען, און סוף כל סוף פון דער אַנטוויקלונג פון דעם שיכות צווישען דעם מענשען און דער נאַטור.

אין דער קליין בירגערליכער טויש־געזעלשאַפט איז שוין דאַ א גאַנץ אַנטוויקעלטע פאָרמע פון געלט אויסטויש. אָהן געלט איז אַ ברייטע צירקולאַציע פון סחורות ניט מעגליך. געלט שפּילט א גרויסע און פאַרשיידענאַרטיגע ראָליע אין דעם לעבען פון א טויש־געזעלשאַפט. די טויש־געזעלשאַפט וויים בלויז פון א געלט אויסטויש, ווייל געלט איז דער פּרייז פון יעדער סחורה, און דערפאַר איז געלט אויך די שטענדיגע מאָס פון דעם ווערט פון סחורות. א דאַנק דער קאָנקורענץ אין מאַרק זוכט דער פּראָדוצענט צו קריגען פאַר זיין סחורה ניט

ווענינער ווי איר ארבייטס־ווערט, אבער יענער ווערט שטעלט זיך אים פאר ניט אין דער פארמע פון א געוויסער סומע ארבייטס־ענער־גיע, נאר אין דער פארמע פון א געוויסער סומע געלט.

אין אלע קרעדיט אפמאכען, וועלכע ווערען אין דער טויש־געזעלשאפט א גאנץ געוויינליכע זאך, ווערט דאס געלט דער ג ע־ז ע צ ל י כ ע ר צ א ל ו נ ג ס מ י ט ע ל, מיט דעם סחורה־מארק איז אומצוטיילבאר פארבונדען דער געלט־מארק, צוזאמען שטעלען זיי פאר דעם מארק בכלל.

פאר דעם נארמאלען גאנג פון דעם לעבען פון דער טויש־געזעל־שאפט איז דורכאויס נויטיג, אז די טויש־מיטלען און צאלונגס־מיטלען זאלען זיך געפינען אין א ענינענדער צאל אויפ׳ן מארק. לאמיר זעהן ווי גרויס אזא גענינענדע צאל דארף זיין.

עס איז קלאר אז ווען די סחורות ווערען צו דערזעלבער צייט פארקויפט פאר מזומן, איז נויטיג פונקט אזוי פיל געלט, ווי פיל עס באטרעפט דער ווערט פון די סחורות. אבער פאר א גאנצער רייהע אפמאכען פאר מזומן, וואס פארציהען זיך אויף א געוויסער צייט, קען די סומע געלט זיין קלענער ווי דער סך הכל פון דעם ווערט פון די סחורות.

דער בעל־מלאכה האט געקויפט ביים פויער ברויט פאר 10 רובעל. פאר די צען רובעל האט דער פויער געקויפט געצייג ביים שמיד, דער שמיד קויפט פאר דאסזעלבע געלט א טיש ביים סטאליאר. אט די אלע דריי אפמאכען זיינען פארגעקומען אין פארלויף פון איין וואך. פאר זיי איז נויטיג געווען בלויז 10 רובעל, הגם די אלע אויס־גערעכענטע סחורות באטרעפען 30 רובעל, דאס דערקלערט זיך דער־מיט וואס דורך דער וואך האבען די צען רובעל דורכגעמאכט דריי גלגולים. בכלל אבער, ווען דער פארקויף איז פאר מזומנים, ווערט די סומע וואס איז נויטיג פאר׳ן מארק באשטימט אזוי: די גאנצע סומע וויפיל עס זיינען ווערט די סחורות וואס ווערען פארקויפט, ווערט צוטיילט אויף וויפיל מאל דורכשניטליך דאס געלט קערעוועט זיך אוים אין דער צייט ווען די סחורות ווערען פארקויפט.

די סחורות וואס ווערען פארקויפט אויף בארג, געהען איבער־

א. באָגדאַנאָוו

פון האַנט צו האַנט איינגאַנצען אַהן דער הילף פון געלט. שפּעטער אָבער מוז מען פאַר זיי באַצאָלען. כדי זיך קלאָר צו מאַכען די סומע געלט אין וועלכער עס נויטיגט זיך דער קרעדיט מאַרק, דאַרף מען נעמען אין אַנבאַטראַכט ניט נאָר ווי שנעל די געלט קערעוועט זיך אויס, נאָר אויך נאָך אַן אַנדער אומשטאַנד.

דער סטאָליאַר האַט געקויפט ביים פּויער פאַר 10 רובעל ברויט אויף באָרג, דער פּויער האַט ביים סטאָליאַר געקויפט אַ טיש, אויך אויף באָרג, פאַר 9 רובעל. ווען זיי רעכענען זיך אויס דאַרף דער סטאָליאַר אויסצאָלען דעם פּויער בלויז 1 רובעל, הגם די אַלגעמיינע סומע פון זייערע חובות איז געווען 19 רובעל. אברהם איז שולדיג ברוך'ן 100 רובעל, ברוך איז שולדיג גדליה'ן הונדערט רובעל, גדליה קויפט ביי אברהם'ן פאַר 100 רובעל סחורה אויף באָרג. מאַכען מיר דעם סך הכל, קומט אויס אַז קיין איינער פון די דריי דאַרף גאָרניט צאָלען. אויף אַזאַ'ן אופן ווערען די נויטיגע צאָלונגס-מיטלען פאַרקלענערט אויף דער גאַנצער סומע פון צאָלונגען, וועלכע דעקען איינס דאַס צווייטע. דאַס איבעריגע ווערט אויסגעצאָלט דורך אַזאַ סומע געלט, וועלכע ווערט באַשטימט לויט דער שנעלקייט פון דער געלד צירקולאַציע.

בכלל, ווערט דער סכום פון געלט אין וועלכע דער מאַרק נויטיגט זיך — ד.ה. די געלט-נאָכפראַגע — באַשטימט אויפ'ן פאָלגענדען אופן: צו דער סומע פון דעם ווערט פון די סחורות, אויסער די וואָס ווערען פאַרקויפט אויף באָרג, ווערט צוגעלעגט די סומע פון צייט-צאָלונגען, אויסער יענע וועלכע ווערען איינס פון דאַס צווייטע געדעקט, און דער רעזולטאַט פון דעם דאָזיגען חיבור ווערט צוטיילט אויף דער דורכשניטליכער צאָל פון דער געלט צירקולאַציע פון יענער צייט.

די ווירקליכע סומע געלט איז בכלל גערעדט, ניט וועניגער פון דער מאַרק-נאָכפראַגע. פאַרקערט, אויסער דאַס געלט וועלכע צירקולירט אין מאַרק, איז אימער נאָך דאָ אַ געוויסער איבערפלוס, וואָס ליגט באַהאַלטען ערגעץ אַלס „אוצר“, אַלס געלט זאַפּאַס, כדי דאַס זאָל קענען פאַרברויכט ווערען דעמאָלט ווען אויפ'ן מאַרק וועט די נאָכפראַגע אויף געלט פאַרגרעסערט ווערען.

פאָליטישע עקאָנאָמיע

די גרויסע געזעלשאַפטליכע ראָליע וואָס דאָס געלט שפּילט אַלס מיטעל פאַר דער סחורה צירקולאַציע, העלפט זעהר פיל דאָס וואָס עס האָט זיך אויסגעטיילט אַ גאַנץ באַזונדערער קלאַס מענשען וואָס פאַרנעמען זיך ספּעציעל מיט דער צירקולאַציע פון סחורה. דער סוחרים־קלאַס. זייער טעטיגקייט באַשטעהט אָבער ניט אויסשליסליך אין קויפען און פאַרקויפען סחורות, זיי אָרגאַניזירען אויך די טראַנס־פּאָרטירונג פון סחורות, דאָס אַריבערפירען פון סחורות פון איין פּלאַץ אויף אַ צווייטען, פון מאַרק צו מאַרק, און אָפט אויך פון מאַרק צום פּלאַץ וואו די סחורות דאַרפען פאַרברויכט ווערען. די דאָזיגע אַרבייט פון איבערפירען סחורות פון פּלאַץ צו פּלאַץ דאַרף באמת באַטראַכט ווערען אַלס די לעצטע מדרגה אין זייער פּראָדוקציע, אויב אַ געוויסער פּראָדוקט קען ניט צופרידענשטעלען קיין שום געזעלשאַפטליכע באַ־דערפעניש אין דעם פּלאַץ וואו ער איז געשאַפען געוואָרען, איז ער נאָך פאַקטיש ניט קיין פאַרענדיגטער פּראָדוקט, ד. ה. ער איז נאָך ניט קיין געברויכס ארטיקעל. די פּראָדוקציע פון אַזאַ סחורה ווערט ערשט דאַן פאַרענדיגט, ווען זי ווערט אַריבערגעטראָגען אין דעם פּלאַץ וואו זי קען פאַרברויכט ווערען און וואו זי האָט דערפאַר אַ געזעלשאַפטליכע נוצבאַרקייט.

דער געלט־קרעדיט שאַפט אויך אַ באַזונדערען קלאַס, וועמעס ספּעציאַליטעט עס ווערט דער קרעדיט. דאָס איז דער קלאַס פון מלוים.

די איבעריגע מאַסע פּראָדוצענטען פון דער קליין בירגערליכער געזעלשאַפט איז אויך ווייט ניט איינאַרטיג. זי ווערט פונאַנדער־געטיילט אין פאַרשיידענע קלאַסען לויט די באַזונדערע ראָליעס וואָס די פאַרשיידענע געזעלשאַפטליכע גרופּען שפּילען אין דער פּראָדוקציע, ווי צ. ב. ש. ערד ארבייטער, שוסטער, שמידען, א. אז. וו.

דאָ וועט זיין אַם פּלאַץ צו דערקלערען דעם אונטערשייד צווישען „שטאַנד" און „קלאַס". אַ קלאַס רופט מען אַ גרופּע מענשען וואָס זיינען פאַראייניגט דורך זייער ענליכער לאַגע אין דער פּראָדוקציע און האָבען אַ דאַנק דעם געמיינשאַפטליכע עקאָנאָמישע אינטערעסען: סוחרים, הענדלער, ערד־אַרבייטער; די אָרגאַניזאַטאָרען פון איין זייט און די אָרגאַניזירטע פון דער צווייטער. אַ שטאַנד רופט

א. באָגדאַנאָוו

מען א גרופּע מענשען וועלכע געפינען זיך אין דערזעלבער רעכט־ליכער לאגע. די פּעאָדאַלען פון איין זייט, די אפּהענגיגע פויע־רים פון דער צווייטער, זיינען צוויי שטאַנדען, וואָס אונטערשיידען זיך אין זייער רעכטליכער לאגע. היות אָבער ווי די רעכטליכע אונ־טערשיידען זיינען די רעזולטאַטען פון די עקאָנאָמישע, זיינען די שטאַנדען מערסטענס אויך גלייכצייטיג קלאַסען.

ב) די אינווענייגסטע באַציהונגען צווישען די באַזונדערע ווירטשאַפטען אין דער קליינבירגערליכער געזעלשאַפט.

די שטאַטישע בעלי מלאכות, אין דער צווייטער העלפט פון מיטעל־אַלטער, שטעלען מיט זיך פאר די טיפּישסטע קליינבירגערליכע גרופּע. איבערלאָזענדיג פאר דעם לעצטען קאַפּיטעל די פראַגע ווי אַזוי עס האָבען זיך געבילדעט שטעט און ווי אזוי עס האָבען זיך באַפרייט די קלאַסען פון בעלי מלאכות און פון סוחרים, דארפען מיר דערווייל האָבען אין זינען בלויז דעם פאקט אז דער דאמאָלסדיגער בעל מלאכה איז געווען א פרייער פּראָדוצענט פון סחורה.

אין איר ריינער פאָרמע שטעלט פאָר די ווירטשאַפט פון דעם בעל מלאכה א קליינע משפּחה, וועלכע איז דער רעזולטאַט פון דער צוטיילונג פון די גרויסע משפּחות פון דער פריהערדיגער פּעאָדאַלער צייט, וועלכע זיינען אליין געווען אן איבערבלייבעכץ פון דער אמאָלי־גער פּאַטריאַרכאַלער ווירטשאַפט־אָרגאַניזאַציע. די קליינקייט פון דעם בעל מלאכה׳ס משפּחה איז דער רעזולטאַט פון דעם כאַראַקטער פון דער דאמאָלסדיגער פּראָדוקציע. די געצייג וואָס זיינען געברויכט געוואָרען אין דער פּראָדוקציע, האָבען ניט געפאָדערט קיין פאראיי־ניגונג פון א סך ארבייט׳ס כחות, איינער, אָדער צוויי מענשען, האָבען גאַנץ לייכט זיך געקענט ספּראווען מיט זיי.

די קליינבירגערליכע משפּחה, זייענדיג אליין אן איבערבלייבעכץ פון די פּאַטריאַרכאַלע משפּחה־באַציהונגען, האָט אין איר אייגענליכען געבוי רעפּראָדוצירט אין מיניאַטור די דאָזיגע באַציהונגען. דער

פאַטער פון דער פאַמיליע איז ניט נאָר דער הויפּט אין דעם ארבייט'ס כח פון דער משפּחה, נאָר אויך דער אלמעכטיגער ארגאַניזאַטאָר פון אירע פּראָדוקציאָנס און פאַרטיילונגס באציהונגען. די איבעריגע מיטגלידער פון דער משפּחה געפינען זיך אין דער פולסטער אונטער־טעניגקייט צו אים, שוין צוליב דעם אליין, וואָס אויף דעם פאַטערס פּלייצעס ליגט דער גרעסטער חלק אין דער ארבייט צו פאַרזאָרגען די משפּחה מיט אלע נויטיגע לעבענס מיטלען. מיט דער הילף פון זיינע מינדער־יעריגע זין, און ניט זעלטען אויך מיט דער הילף פון פרעמדע לערן־אינגלעך, פירט דער באַלעבאָס אָן די פּראָדוקציע און פאַרקויפט די פאַרטיגע פּראָדוקטען. ער איז אויך דער אויפ־זעהער איבער דעם איינקויף פון די אלע זאכען אין וועלכע די משפּחה נויטיגט זיך.

געוויינליך קריגט מען די פאַרשיידענע לעבענס מיטלען ניט אין דער פאַרענדיגטער פאָרמע אין וועלכער מען זאָל זיי קענען גלייך פאַרברויכען. די לעצטע פּראָדוקציאָנס פּראָצעסען מוזען דורכגע־פיהרט ווערען שוין פון די, וואָס דאַרפען דאָס פאַרברויכען (צ. ב. ש. צוגרייטען שפּייז פון דער געקויפטער פּראָוויזיע, נייהען בגדים פון געקויפטען געוועב און אז. וו.) אָט די ארבייט ווערט הויפּטזעכליך אויסגעפירט פון די פרויען וואָס געהערען צו דער משפּחה.

די פרויען שטעלען מיט זיך פאָר, אויף דעם אופן, דעם „נאַטור־ראַל ווירטשאַפטליכען" טייל פון דער משפּחה. זיי פירען א היימישע פּראָדוקציע פאַר'ן דירעקטען געברויך, די מיטלען אבער פאַר דער דאָזיגער פּראָדוקציע ווערען צוגעשטעלט פון דעם הויפּט פון דער משפּחה. פאַר דער פרוי ווערט אלזאָ אנגעצייכענט א זעהר ענגער קרייז פון טעטיגקייט, וואָס איז נאָר דערצו זעהר אָן אפּהענגיגער. די מאַטעריעלע באדינגונגען שטעלען אויף דעם אופן אוועק דעם מאַן אלס הערשער איבער דער פרוי. דערפון איז לייכט צו פאַר־שטעהן, ווי אזוי עס איז אנטשטאַנען אָט די נידעריגע לאַגע, וועלכע די פרוי פאַרנעמט אין דער משפּחה.

די היסטאָרישע שיקזאַלען פון דער פרוי אין די לעצטע עטליכע יאָרהונדערטער ווערען מאַקי באַשטימט איבערהויפּט דורך דעם, וואָס

א. באַגדאַנאָוו

אין דער טויש־געזעלשאַפט קומט אויס דער פרוי צו שפּילען די נאַטוראַל־ווירטשאַפטליכע ראָליע, פאַרקערפּערען אין זיך די איבער־בלייבענע פון אונזער פּרימיטיווסטער פּראָדוקציאָנס־פאָרמירונג. די הויז ווירטשאַפט וואָס איז אָפּגעשלאָסען אין זיך, אין דער קיך און אין דער קינדער שטוב, איז די פאַרשקלאַפונג פון דער פרוי.

די לאַגע פון דעם פרעמדען מענשען, וועלכען דער מייסטער פלעגט אריינעמען פריהער אלס לערן־אינגעל און שפּעטער אלס אונטער־מייסטער, פלעגט זיך ווייניג וואָס אונטערשיידען פון דער לאַגע פון די אנדערע מיטגלידער פון דער משפּחה. ער פלעגט וואוינען צוזאַמען מיט דעם מייסטער׳ס משפּחה, עסען און טרינקען צוזאַמען מיט זיי, און באַנוצען בכלל, גלייך מיט אַלעמען די אַלע פּאַרטיגע לעבענס־מיטלען וואָס די משפּחה האָט געהאַט. אויסער דעם, ווייל ער האָט דאָך געדאַרפט פריהער אָדער שפּעטער אַליין ווערען א מייסטער, פלעגט ער קריגען פון זיין באַלעבאָס שכירות פון וועלכע ער האָט געדאַרפט צונויפקלייבען די נויטיגע סומע כדי אַליין צו ווערען א באַלעבאָס. ארבייטען פלעגט ער גלייכצייטיג מיט׳ן באַלעבאָס, אנהויבענדיג און ענדיגענדיג די ארבייט גלייך מיט׳ן באַלעבאָס. דער באַלעבאָס פלעגט אים באַטראַכטען פאַר א שותּף אין דער פּראָדוקציע און ניט אַלס א געגענשטאַנד פון עקס־פּלואַטאַציע. בכלל איז די לאַגע פון דעם אונטער־מייסטער אין דער ערשטער צייט פון דער טויש־געזעלשאַפט געווען אַזאַ, אז אויב זי האָט זיך יאָ אונטערשיידט פון דער לאַגע פון דעם מייסטער׳ס קרובים, איז דאָס גיכער געווען אַן אונטערשייד צום גוטען ווי צום שלעכטען, ווייל דער פרעמדער ארבייטער איז געווען פיל מער זעלבסטשטענדיג ווי דער קרוב.

וואָס אנבאַלאַנגט דער פויערשער משפּחה, טו אויף וויפיל דער שטראָם פון דער טויש־געזעלשאַפט האָט איר בכלל פאַרכאַפּט, האָט זי זיך פאַרוואַנדעלט פון דער פּאַטריאַרכאַלער „גרויסער משפּחה“ אין א פּשוט׳ער קליינבירגערליכער. אין פאַרלויף פון דעם מיטעל־אַלטער האָט נאָך אָבער דער דאָזיגער איבערגאַנג זיך ניט פאַר־ענדיגט. בכלל דאַרף מען די פויערשע משפּחה פון יענער צייט

ניט באטראכטעט אלס א זעלבסטשטענדיגע פּראָדוקציאָנס גרופּע; זי ווערט נאָך איינגעשלאָסען אין דער אלגעמיינער פּעאָדאַלער גרופּע.

די פּעאָדאַלע נאַטוראַל-ווירטשאַפט האָט אויפ'ן ערשטען בליק גאַנץ וועניג געביטען איר אויסזעהן, ווען זי איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין א פּעאָדאַלער טויש-ווירטשאַפט, בפרט נאָך ווייל דער איבערגאַנג איז געווען זעהר א לאַנגזאַמער. אויך אין דער קליינבירגערליכער געזעלשאַפט איז נאָך יענער איבערגאַנג ניט אינגאַנצען פאַרענדיגט געוואָרען. פּונקט ווי פריהער בלייבט נאָך דער פּעאָדאַל דער אָרגאַניזאַטאָר פון די געזעלשאַפטליכע אונטערנעמונגען, ווען די באַזונדערע משפחות פון דער פויערשער פּעאָדאַלער גרופּע קענען עס אליין ניט דורכפירען; פּונקט ווי פריהער פאַרבלייבט ער דער אָרגאַניזאַטאָר פון דער פאַרטיילונג, דערמיט וואָס אין דער פאָרמע פון „פּאַנשטשינע" און שטייערען נעמט ער פאַר זיך צו א טייל פון דער פויערשער אַרבייט, פּונקט ווי פריהער לאָזט ער פאַר זיך די אָרגאַניזאַטאָרישע ראָליע אין דעם רעכטליכען לעבען פון דער גרופּע, אָבער אין דעם פאָרנעם און דעם כאַראַקטער פון זיין טעטיגקייט, קומט פאָר ביסלעכווייז א באַדייטענדע ענדערונג.

די אָרגאַניזאַטאָרישע ראָליע פון דעם פּעאָדאַל אויף דעם פעלד פון דער פּראָדוקציע פאַרקלענערט זיך שנעל. די ברייטע אויסטויש-פאַרבינדונגען שאַפען ברייטע שטאַטליכע אָרגאַניזאַציעס וועלכע נעמען אויף זיך די פליכט אָפּצוהיטען די געזעלשאַפט פון געפאַר. דער פּעאָדאַל פאַרלירט אויף דעם אופן זיין געזעלשאַפטליך-נוצליכע ראָליע אלס מיליטערישער פאַרטיידיגער פון זיינע אונטערטעניגטע פויערים. צוליב זיינע מיליטערישע נייגונגען טרעט ער אָפט אפילו אַרויס ניט אלס באַשיצער, נאָר אלס צושטערער פון דעם נאָרמאַלען גאַנג פון דער פּראָדוקציע.

אויב דער פּעאָדאַל איז פריהער געווען נוצליך דערמיט וואָס ער האָט אָרגאַניזירט אַזוינע אַלגעמיינע אונטערנעמונגען, וועלכע די באַזונדערע משפחות זיינען ניט געווען בכח אליין צו אונטער-

נעמען, פארשווינדט, איצט זייער נויטיגקייט. ביי דער אלגעמיינער צוטיילונג פון דער ארבייט, קענען די גרעסערע פויערשע אָדער אר־בייטער־ווירטשאפטען יענע ארבייטען אליין אונטערנעמען. דער פּעאָדאַל דערלאָזט דאָס אָבער ניט. ער פארוואנדעלט די קהל'שע אונטערנעמונגען אין אַ מאָנאָפּאָל פאר זיך, און פאָדערענדיג גאַנץ הויכע אָפּצאָלונגען פאר דאָס רעכט צו באַנוצען זיך מיט זיי, שאפט ער פאר זיך א גאַנץ באַקוועמען און זיכערען קוואַל פון הכנסה אין דאגה'ט גאר ניט וועגען דעם פאָלק. עס פלעגט אָפט טרעפען, אז דער פעאָדאַל ניט האָבענדיג קיין אייגענע מילען פלעגט צווינגען די פויערים צו צאָלען אים פאר דאָס רעכט צו פירען די תבואה אין אַנדערע מילען, א באַרעכטיגטען תירוץ האָט ער געפונען אין דער טענה, אז ארויספירענדיג די תבואות אין אן אנדער פלאַץ צו מאָלען, איז מען עובר אויף זיינע גרופען פריווילעגיעס.

ביסלעכווייז פארמינדערט ער אויך זיין טעטיגקייט אלס אָרגאַ־ניזאַטאָר פון הילף פאר די פויערים אין פאל פון סטיכישע אומ־גליקען; ער געפינט אז דאָס זיינען פשוט איבעריגע אויסגאַבען.

די הויפּטזאַך איז וואָס די טויש־געזעלשאפט אנטוויקעלט דעם חשק צו געלט, דעם חשק צו קלייבען אוצרות. אין דער עפּאָכע פון דער נאַטוראַלער ווירטשאפט האָט דער חשק צו קלייבען אוצרות געהאט א גרענעץ אין די באַשטענדיגע באַדערפעניסען פון דעם פעאָדאַל. ביים אומאַנטוויקעלטען אויסטויש, קען אפילו דער מעכ־טיגסטער פעאָדאַל, ניט אויסברייטערען זיינע באַדערפענישען אויף מער ווי די פּראָדוקציע פון זיינע אייגענע לענדער קען אים געבען. עס האָט פאר אים פשוט קיין רעכענונג ניט צו פארגרעסערען די אָפּצאָלונגען פון זיינע אונטערטאַנען אויף 10,000 פּוד ברויט, ער און זיין גאַנץ דאָרף זיינען ניט ביכולת אויפצועסען אזוי פיל ברויט, די ברויט וואָלט פשוט געלעגען און געפוילט אין זיינע שפּייכלערס. גאַנץ אַנדערש איז דאָס אין אַ געזעלשאפט מיט א ברייטער צוטיילונג פון ארבייט און מיט א געלט־ווירטשאפט. די באַדערפענישען קענען זיך אין אזאַ געזעלשאַפט אנטוויקלען אומענדליך, אבי עס זאָל נאָר זיין גענוג געלט כדי זיי צו באַפרידיגען. בכלל, קען געלט אַלץ

אויפטאָן; אָבער יעדע באַשטימטע סומע געלט קען פאַרשאַפן דעם מענשען בלויז אַ באַגרענעצטע סומע פאַרגעניגענס. די ראַליע וואָס געלט שפּילט אין לעבען, שאַפט ביי מענשען אַ שטרעבען צו אַן אומענדליכער פאַרגרעסערונג פון זייער געלט־רייכטום, אַ שטרעבען וואָס האָט פאַרכאַפט די פעאָדלע וועלט, אַלץ מער, וואָס מער זייער ווירטשאַפט איז געוואָרען אַ טויש־ווירטשאַפט. (דער אַנטוויקלונג פון דעם שטרעבען העלפט, פאַרשטעהט זיך, אויך דאָס, וואָס געלט קען מען אַנזאַמלען און היטען אַ לאַנגע צייט, און עס זאָל ניט קאַליע ווערען, אַזוי ווי אַנדערע פּראָדוקטען.)

דערמיט דערקלערען זיך די ענדערונגען אין דעם כאַראַקטער פון דער פאַרטיילונגס־טעטיגקייט פון דעם פעאָדאַל. די פאַנשטשינע און די אָפּצאָלונגען וואַקסען אויס אומגעהויער. דער פעאָדאַל וויל אַרויסרייסען פון פויער וויפיל עס איז נאָר מעגליך.

די אָרגאַניזאַטאָרישע מאַכט פון פעאָדאַל אין דעם רעכטליכען לעבען ווערט פאַרוואַנדעלט אין אַ מיטעל פון אונטערדריקונג. דער פּריצישער געריכט און זיינע אַדמיניסטראַטיווע פונקציעס ווערען פאַר'ן פעאָדאַל אַ וויכטיגער מקור פון איינקונפט.

שטרעבענדיג צו פאַרגרעסערען זיין אייגענע ווירטשאַפט, נעמט דער פעאָדאַל פאַר זיך אַוועק די ערד, וועלכע ער האָט געהאַט פאַר דער געמיינשאַפטליכער באַנוצונג מיט די פויערים, פאַרקלענערט וויפיל ער קען נאָר די לענדערייען פון די פויערים, און דאָס רופט אַרויס אַ שרעקליכען ערד־מאַנגעל אין די פויערשע ווירטשאַפטען.

ווערענדיג דערשטיקט פון די אַלע שוועריגקייטען אַנטלויפען די פויערים גאַנץ אָפט פון דער ערד. דער פעאָדאַל מוז זיי צו דער ערד צובינדען. באַנוצענדיג זיך מיט זיין פּאָליטישער מאַכט און זיין איינפלוס אויף דער רעגירונג. פון אַ האַלב־פרייען מענשען, ווי דער פויער איז ביז דער צייט געווען, ווערט ער אַ לייב־אייגענער, אָדער פּשוט אַ שקלאַף.

אויף אַזאַ אופן האָט דער כח פון די טויש־באַציהונגען מיטגעבראַכט דעם איבערגאַנג פון דער פעאָדאַלער אָרדנונג אין לייב־אייגענטום.

א. באגדאנאוו

די פויערשע ערד־געמיינשאפט האט ביז א געוויסען באדייטענדען גראד, זיך דאך כסדר אויפגעהאלטען. אמת, דער פעאדאל פארקלענערט ביסלעכווייז אלץ מער די זעלבסטשטענדיגקייט פון דער פויערשער קהלה; אויף דעם פלאץ פון דערווייילטע פארשטעהער און ריכטער שטעלט דער פעאדאל אן זיינע אייגענע מענשען, יעדע באשטימונג פון דער קהלה, וואס האט נאר א וועלכע עס איז ווירקונג מוז פון דעם פעאדאל גוט געהייסען ווערען. בכלל, אבער האבען די פעאדאלען ניט שטארק בארירט די פויערשע קהלה, אמוועניגסטענס אויף וויפיל עס איז ניט געווען געגען זייערע אינטערעסען. די דאזיגע ארדנונג איז איבערהויפט אין דער צייט ווען די פויערים זיינען אמהעכסטענס אונטערדריקט געווארען, זעהר גינסטיג געווען פאר דעם פעאדאל. ניט נאר האט ער דאס מיט אלע כחות אויפגעהאלטען, נאר אין מאנכע פאלען האט ער זיי פשוט קינסטליך געשאפען. דערצו איז בלויז נויטיג געווען צו מאכען די קהלה פאראנטווארטליך פאר יעדען פויער באזונדער. דאן מוז שוין די קהלה זארגען אז קיין ווירטשאפט זאל ניט אונטערגעהן, ווייל דער אונטערגאנג פון איינער וועט זיך שלעכט אפרופען אויף די איבעריגע; די קהלה איז שוין אויך געווען פאראינטערעסירט אז קיינער זאל פון דער ערד ניט אנטלויפען. בקצור, הגם די נייע אדמיניסטראטיווע קהלה דערמאנט לויט איר פארמע די אלטע פעאדאלע קהלה, איז אבער די ראליע וואס זי שפילט גאר אן אנדערע. די אלטע קהלה האט געשטרעבט צו דער גלייכהייט פון אלע פויערשע ווירטשאפטען, די נייע — צו א גלייכער פונאנדערטיילונג פון דער אונטערדריקונג.

אין געגענזאץ צו דעם באפרייטען קלאס בעלי מלאכות אדער סוחרים, פאלען די ערד־ארבייטער אריין אין שקלאפעריי אין דער ערשטער צייט פון דער אנטוויקלונג פון דער טויש־ווירטשאפט. די הויפט אורזאך פאר דעם אונטערשייד באשטעהט אין דעם, וואס די פראדוקציאנס מיטלען פון דעם ערד ארבייטער בלייבען ריקשטענדיג אין פארגלייך מיט דעם שנעלען פארטשריט פון דער טעכניק אויף די אנדערע פעלדער פון דער געזעלשאפטליכער ארבייט.

ג) די אָרגאַניזירטע באַציהונגען צווישען די גרופּען פון דער קליין־בורזשואַזער געזעלשאַפט.

די פונאַנדערשיידונג פון שטאָט און דאָרף, וואָס די צענטרען פון האַנדוועדק און האַנדעל ווערען אָפּגעטיילט פון דער דאָרפ'ס ווירטשאַפט, דאַרף פאַררעכענט ווערען פאַר דעם אויסגאַנגס פונקט פאַר דער אַנטוויקלונג פון די נייע אָרגאַניזירטע באַציהונגען צווישען גרופּען.

די דאָזיגע פונאַנדערשיידונג, חוץ יענע שטעט וועלכע דער מיטעלאַלטער האָט איבערגענומען בירושה, פון דער צייט פון דער רוימישער וועלט־הערשאַפט, איז פאָרגעקומען גאַנץ לאַנגזאַם. מערסטענס האָבען זיך די שטעדט אַנטוויקעלט פון די גרויסע האַנדעלס דערפער. די דערפער וועלכע האָבען זיך געפונען נעהענטער צו די וועגען, ביי טייכען אויף וועלכע עס זיינען געגאַנגען שיפען, אָדער ביי א באַרג־דורכגאַנג, אָדער וואו עס צוטיילען זיך פאַרשיידענע וועגען א. אַז. וו. זיינען ביסלעכווייז געוואָרען גרויסע שטעט, וואו עס פלעגען אָפּגעהאַלטען ווערען פעריאָדישע ירידים. אויף דעם אופן זיינען זיי געוואָרען צענטרען פון אויסטויש. דאָס רייכטום וואָס האָט זיך אין זיי אָנגעזאַמעלט א דאַנק דעם, פלעגט דערוועקען די הנאה פון זייערע שכנים, און כדי זיך צו פאַרטיידיגען געגען אָפטע אַנפאַלען, זייגען זיי געווען געצוואונגען, צו באַפעסטיגען זייערע שטעט מיט ווענט. (דער סמן פון א שטאָט אין מיטעלאַלטער זיינען געווען די דאָזיגע ווענט.) א דאַנק דער לייכטקייט מיט וועלכער סחורות האָבען זיך פאַרקויפט אין די שטעט, האָבען זיך דאָרט שטאַרק אַנטוויקעלט פאַרשיידענע מלאכות. דער אָפּהענגיגער בעל מלאכה פון דער פעאָדאַלער גרופּע האָט געשטרעבט אוועקצוגעהן אין שטאָט, כדי צו זיין וואָס נעהענטער צום מאַרק; די פעאָדאַלע באַציהונגען האָבען אין דעם גאַנץ ווענינ געשטערט דעם בעל מלאכה, ווייל געוויינליך פלעגט ער צאָלען א געלט צינז, אַנשטאָט צו ליפערען אַרבייט, און זייענדיג אין שטאָט האָט ער זיינע

א. באַגדאַנאָוו

פּליכטען נאָך לייכטער געקענט ערפילען, ווי זייענדיג אין דאָרף. אין דער ערשטער צייט פירט נאָך פונדעסטוועגען דער בעל מלאכה א שטיקעל לאנד ווירטשאַפט. די מיטעל אַלטערליכע שטאָט איז אין די ערשטע צייטען ארומגערינגעלט מיט פעלדער און לאָנקעס, און לויט דעם כאַראַקטער פון דעם שטאָטישען לעבען, איז קיין גרויסער אונטערשייד ניטאָ צווישען שטאָט און דאָרף. אזוי אָבער ווי מיט'ן פאָרטשריט פון דעם אויסטויש באַצאָלט זיך האַנטווערק אַלץ בעסער, פאַר די שטאָט איינוואוינער, ווערט די ערד אַרבייט אַלץ מער און מער אוועקגערוקט אין א זייט. די ספּעציאַליזאַציע פון די שטאָטישע בעלי מלאכות פירט דערצו אז זייער קונסט ווערט פאַרפאָלקאָמט צו אזאַ גראַד, אז די פּויערים וועלכע פאַרנעמען זיך מיט די זעלבע ארבייטען אין דאָרף קענען זיך אפילו ניט פארגלייכען מיט זיי. אפילו די פעאָדאלען ווילען שוין דאַן קויפען די אַלע פּראָדוקטען פון די שטאָטישע בעלי מלאכות. די פּויערים דאַרפען שוין דאַן אליין ניט פּראָדוצירען אלצדינג פאַר'ן פעאָדאל, זיי דאַרפען נאָר שאַפען פאַר אים די מיטלען ער זאָל אַלץ קענען קויפען. אָט אזוי איז פאַרגעקומען די פונאַנדערשיידונג פון שטאָט און דאָרף. ווי לאַנגזאַם אָט דער פּראָצעס האָט זיך געצויגען, קען מען באַגרייפען פון דעם פאַקט וואָס נאָך אין יאָהר 1589 האָבען די בירגער פון מינכען ניט געקענט עקזיסטירען, לויט די ווערטער פון בייערשען הערצאָג, אָהן פעלדער און לאָנקעס.

אנטשטעהענדיג אויפ'ן באָדען פון אומאָרגאַניזירטע אויסטויש שיכות'ן צווישען מענשען, איז די שטאָט דער ערשטער סימן פון א מין אָרגאַניזירטער פאַרבינדונג צווישען מענשען. די שטאָט פאָדערט אָן אַלגעמיינע מיליטערישע באַשיצונג און פאָלגליך אָן אלגעמיינע ארגאַניזאַציע פאַר דעם צוועק, פונקט ווי עס ווערט נויטיג אַן אַלגעמיינע ארגאַניזאַציע פון רעכטליכע באַציהונגען. בלויז אונטער אזעלכע באַדינגונגען קען די שטאָט ווערען א ווירקליכער צענטער פון ארבייט און האַנדעל.

היות ווי די עקאָנאָמישע ווידערשפּרוכען און אומגלייכהייט אין אייגענטום, זיינען שוואַך אַנטוויקעלט, נעמט אָן די אָרגאַניזאַציע

פאָליטישע עקאָנאָמיע

פון אלע געזעלשאפטליכע עסקים א רעפובליקאנישע פארמע, גאנץ ענליך צו דעם געבוי פון די מאָדערנע רעפובליקען, הגם שוין פון אנ־פאנג אן מערקט זיך די אריסטאָקראַטישע ריכטונג, די אויבערהער־שאפט פון דער רייכער און באַריהמטער מינדערהייט זעהט זיך שוין אין די סאמע אלטע צייטען. דאס ווערט נאך שטארקער, ווען דער אונטערשייד צווישען ארעם און רייך ברייטערט זיך אויס. מיט'ן גאנג פון דער עקאָנאָמישער אנטוויקלונג, ווי מיר וועלען דאס שפּע־טער באווייזען, ווערט די מאכט פון די רייכע אלץ שטארקער, און עס קומט דערצו אז די מער אנטוויקעלטע רעפובליקען, ווי צ. ב. ש. אין איטאליע, זיינען גלייכצייטיג אויך די אריסטאָקראַטישסטע.

וואס מער עס וואקסען די מאטעריעלע כחות פון דער שטאָ־טישער באפעלקערונג, אלץ וועניגער אפּהענגיג ווערט די שטאָט פון דעם פעאָדאל אויף וועמעס ערד זי געפינט זיך. אמאָל דורך געלט־אפּצאָלונגען, און אפט דורך א דירעקטען קאמף, באקומען די שטעט אלץ מער און מער זעלבסטשטענדיגקייט. די שטענדיגע צוזאמענ־שטויסען פון די פעאָדאלען צווישען זיך האבען באדייטענד אפּגע־שוואכט זייער מאכט, און דערמיט פלעגען זיך באנוצען די שטעט. שטיצענדיג זיך אויף אירע מיליטערישע כחות און פעסטע ווענט, האט די שטאָט אין פילע פאלען געקענט שפּילען אן אנטשיידענע ראָליע אין א קאמף, אבער די שטאָט האט איר הילף ניט געגעבען דעם פעאָדאל אומזיסט, ער האט געמוזט דערפאר צאָלען מיט געוויסע פריווילעגיעס און רעכטען, וועלכע זיינען גינסטיג געווען פאר דער שטאָט. אין דער צייט פון די קרייץ־צוגען, ווען די גרעסטע צאָל פון די פעאָדאלען זיינען געווארען גרויסע בעלי חובות, האבען פיל שטעט אפּגעקויפט ביי די פעאָדאלען די ערד און דערמיט אויך זייער זעלבסטשטענדיגקייט, און אויף דעם אופן האבען זיי זיך אינגאנצען באפרייט פון דער אויבערהערשאפט פון די פעאָדאלען.

דורך דער גאנצער צווייטער העלפט פון מיטעל־אלטער צים זיך דער קאמף פון די שטעט געגען די פעאָדאלען, וועלכע האבען אונטער אלע אומשטאנדען געוואלט אנהאלטען זייער אויבערהער־שאפט איבער די שטעט. אין פראנט פון דעם דאזיגען קאמף איז

א. באָגדאַנאָוו

געשטאַנענע דער סוחרים קלאַס, דורך דעם וואָס זייער געשעפט האָט ביי זיי אַנטוויקעלט אַ שטאַרקע ענערגיע, אַ קאַמפּס־לוסטיגקייט און אָרגאַניזאַטאָרישע פעהיגקייטען. אַרום די עלטסטע און רייכסטע משפחות פון שטאָט, האָבען זיך די שטאָט'ס לייט אָרגאַניזירט אין גילדיעס, דאָס זיינען געווען חברות וואָס האָבען געוויינליך געהאַט אַ רעליגיעזע פאָרמע, אָבער פאַקטיש זיינען זיי געווען אָרגאַניזאַציעס פאַר דער געמיינשאַפטליכער פאַרטיידיגונג פון זייערע געמיינשאַפט־ליכע עקאָנאָמישע אינטערעסען. אונטער דער פאָן פון די דאָזיגע גילדיעס איז פאַר אַ לאַנגער צייט אָנגעפירט געוואָרען דער קאַמף פאַר דער זעלבסטשטענדיגקייט פון די שטעט. אין דעם געבוי פון די גילדיעס, און אין די באַציהונגען צווישען די רייכע משפחות וואָס זיינען געשטאַנען אָן דער שפּיץ און די פּשוט'ע מיטגלידער, האָבען זיך נאָך גאַנץ שטאַרק געפילט די באַציהונגען פון פריץ צו זיינע פויערים.

מיט דער ווייטערדיגער אַנטוויקלונג פון האַנטווערק, מיט דעם וואוקס פון די כחות פון דעם האַנטווערקער קלאַס, הויבט זיך אָן אין די שטעט אַ נייע גרופּירונג — עס אַנטשטעהען די גילדיעס פון בעלי מלאכות, אָדער די צעך־אָרגאַניזאַציעס.

בעצם, זיינען די גילדיעס אַן איבערבלייבעכץ פון די פּאַטריאַר־כאַלע באַציהונגען, וואו דער יחיד איז אינגאַנצען געשטאַנען אונטער'ן אויפזיכט פון דער געזעלשאַפט, ווי דאָס איז צ. ב. ש. געווען אין דער פעאָדאַלער קהלה פון ערד־אַרבייטער. עס פרעגט זיך, וואָס זשע זיינען געווען די כחות דורך וועלכע דאָס דאָזיגע איבערבלייבעכץ פון פריהערדיגע שיכות'ן האָט געקענט ווידער אַנטשטעהן און זיך אַנטוויק־לען אויף דער נייער געזעלשאַפטליכער מדרגה?

ביי דער קליין־פּראָדוקציע איז די געגענזייטיגע הילף צווישען די פּראָדוצענטען אַן אַבסאָלוטע נויטווענדיגקייט צו פאַרזיכערען און באַפעסטיגען זייער לאַגע. אָהן דער דאָזיגער הילף איז דער קליינער פּראָדוצענט ביי זיין עקאָנאָמישער שוואַכקייט, שטענדיג אין געפאַר אַלץ צו פאַרלירען, ביי דער ערשטער אומגינסטיגער געלעגענהייט,

א. באַנדאַנאָוו

ווי צ. ב. ש. ווען עס פאַלען די פּרייזען פון זיין סחורה, אדער אין פאַל פון א פייער אָדער א גנבה און אז. וו.

באַזונדערס ווערט די לאַגע פון בעל מלאכה ניט זיכער דורך דער קאָנקורענץ. אזא קאָנקורענץ־קאַמף רואינירט אומפאַרמיידליך די שוואַכערע, ד. ה. אייגענטליך די מערהייט. כדי צו פאַרמיידען אַט די קאָנקורענץ איז נויטיג א פאַראייניגונג פון אַלע פּראָדוצענטען פון דעמזעלבען פאַך.

עס איז גאַנץ וואַרשיינליך אַז דעם אָנהויב פון די צעך־אָרגאַניזאַציעס דאַרף מען זוכען אין די קהלהדשיכות׳ן פון דער פעאָדאַלער ערד־אַרבייטער וועלט. היסטאָרישע באַווייזען וועגען דער אַנטשטעהונג פון צעכען קען מען געפינען פון דעם עלפטען ביז דעם דרייצענטען יאָרהונדערט. אָפטמאָל פלעגען די צעכען אַנט־שטעהן בלויז אַלס צייטווייליגע פאַראייניגונגען, פון בעלי מלאכות פון איין פאַך, וואָס האָבען געוואוינט אין דערזעלבער שטאָט. אַזוינע צייטווייליגע פאַראייניגונגען פלעגען באַנייט ווערען און פלעגען שטאַרקער ווערען, אַ דאַנק די נוצען וועלכע זיי פלעגען ברענגען פאַר זייערע מיטגלידער. און מיט דער צייט זיינען זיי פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין שטענדיגע אָרגאַניזאַציעס.

די שטאַרקע צעך־אָרגאַניזאַציעס זיינען אַנטשטאַנען און האָ־בען זיך אַנטוויקעלט אין קאַמף, ניט בלויז דערפאַר ווייל די צעכען האָבען אויף זיך געמוזט נעמען די אָנפירענדע און אָרגאַניזאַטאָרישע ראָליע אין דעם קאַמף געגען די פעאָדאַלען, נאָר אויך דערפאַר ווייל די אַלטע אַריסטאָקראַטיע פון דער שטאָטישער באַפעלקערונג, האָט זיך ניט אַזוי לייכט געוואָלט אָנטזאָגען פון איר הערשענדער ראָליע אין פּאָליטישען לעבען. די צעכען האָבען געמוזט פירען א ביטערען קאַמף געגען דער איינגעשפּאַרטקייט פון דער אַריסטאָקראַטיע.

הגם עס זיינען געווען געווען גענוג און וויכטיגע אונטערשיידען צווי־שען די באַזונדערע צעכען, האָבען זיי אָבער אַלע פאַרגעשטעלט מיט זיך איין באַשטימטען טיפּ, אין זייערע הויפּט־שטריכען. דאָס דער־קלערט זיך דערמיט וואָס זיי זיינען אַלע אויסגעוואַקסען פון די זעלבע געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען.

א. באַגדאַנאָוו

יעדער צעך האָט געהאַט זיין דערוויילטע פאַרוואַלטונג און זיין סטאַטוט. די סטאַטוטען פון די צעכען זיינען געווען גאַנץ פאַרשיידנאַרטיג, לויט זייער אַלגעמיינעם כאַראַקטער זייגען זיי געווען דעמאָקראַטיש, הגם זיי אַלע האָבען פאַרמאָגט געוויסע אַריסטאָקראַטישע שאַטירונגען. אין דער ערשטער צייט, ווען די צעכען האָבען געפירט זייער קאַמף קעגען דער אַלטער שטאָטישער אַריסטאָקראַטיע און קעגען די פעאָדאַלען, זיינען די דאָזיגע שאַטירונגען געווען, אומבאַדייטענד און אומבאַמערקבאַר. אפילו אַן אומפרייער מענש, האָט געקענט ווערען אַ פול-באַרעכטיגטער בירגער, אויב אים איז נאָר געלונגען אַפּצוּוואָוינען אַ יאָר מיט אַ טאָג אין שטאָט. שפּעטער אָבער, ווען די צעכען פאַרכאַפּען באמת די הערשאַפט, אין אַלע געזעלשאַפטליכע ענינים, און באַקומען די מעגליכקייט אַליין צו ווערען די שטאָט אַריסטאָקראַטיע, הויבט זייער דעמאָקראַטיזם אַן שוואַכער צו ווערען. די צעכען הויבען אַן אויסצוטיילען פון זיך גרופּען בעלי מלאכות, וועלכע זיינען ניט פול-באַרעכטיגט. דאָס זיינען די וואָס האָבען נאָך ניט קיין איינענע ווירטשאַפט, אָדער וואָס האָבען נאָך ניט געענדיגט זייער לערען טערמין — די געהילפען און לערען-איינגלער. (די ערשטע באַווייזען זיך אין דייטשלאַנד אין 13טען, און די צווייטע אין 14טען יאָרהונדערט.)

פון יענער צייט אַן זיינען בלויז די מייסטערס גלייכבאַרעכטיגטע מיטגלידער פון די צעכען, ד. ה. אַזעלכע בעלי מלאכות וואָס זייגען בעלי בתים פאַר זיך. דאָס איז אַ סאָרט אייגענאַרטיגע אַריסטאָקראַטיע פון דער אַרבייט. אין די ערשטע צייטען שטיצט זי זיך אָבער ניט אויף אַפּשטאַמונג, און אפילו ניט אויף רייכטום, נאָר אויף דער אַרבייט׳ס קונסט. יעדער בעל מלאכה, אויב ער האָט נאָר ענערגיע און פעהיגקייטען קען זיך דערשלאָגען צום נאָמען מייסטער. פאַר דעם צוועק דאַרף ער עטליכע יאָר זיך צולערנען ביי אַ מייסטער, דאַן ניט ער אַפּ עקזאַמען אין זיין אַרבייט און ווערט אַ „געזעל“ (אַן אונטער-מייסטער). דאָס אָבער גיט אים נאָך ניט דאָס רעכט צו עפענען אַן איינענעם וואַרקשטאַט; ער איז מחויב אַ געוויסע צאָל יאָרען זיין אַ לוין-אַרבייטער. ערשט דאַן קען

ער אפגעבען עקזאמען אויף א מייסטער, און אויב ער האלט אויס דעם עקזאמען, קריגט ער דאס רעכט זעלבסטשטענדיג צו טאן זיין ארבייט. זיינע רעכטען אין דער געזעלשאפט וואקסען צוזאמען מיט דער דערהויבונג פון זיין עקאנאמישער לאגע.

דער עצם פון אט דער סיסטעם באשטעהט, ווארשיינליך, אין דעם, וואס אויף דעם אופן ווערט פארמידען א צו גרויסע קאנקורענץ צווישען די ארבייטער, דורך דעם שנעלען וואוקס פון דער צאל אונ־טערנעמונגען.

אויף דער אפשוואכונג פון דער קאנקורענץ צווישען בעלי מלאכות זיינען אויך געצילט א סך פון די רעגלען פון די צעכען. אזוי צ. ב. ש. ווערט דאס רעכט אויף באשעפטיגען לוין ארבייטער אדער לערנער באשרענקט, מערסטענס אויף 2—3 אדער העכסטענס אויף 5 מענשען. דער בעל מלאכה קען ניט שטארק פארגרעסערען די פראדוקטיוויטעט פון דער ארבייט דורך באשעפטיגען מער מענשען און איינפירען א גרעסערע צוטיילונג פון דער ארבייט. ער קען באלגליך אויף דעם אופן ניט פארטרייבען פון מארק, און רואינירען א צווייטען בעל מלאכה, זיין אונטערנעמונג איז באשטימט צו פאר־בלייבען קליין, דער מארק איז א דאנק דעם גענוג פאר אלעמען.

היות, ווי די צאל לוין־ארבייטער איז זעהר קליין, זיינען די פראפיטען וואס די מייסטערס מאכען, ניט גענוג אז דער מייסטער זאל זיך קענען באגרענעצען בלויז מיט זיין ארגאניזאטארישער ראליע. ער איז געצוואונגען צו ארבייטען צוזאמען מיט זיינע אר־בייטער. א דאנק דעם זיינען אין דער ערשטער צייט, די באציהונ־גען פון מייסטער צו זיינע ארבייטער חבר׳שע און פאמיליארע ביז וואנען עס טרעטען ארויס אויפ׳ן סצענע נייע פארמען, אז וועלכע די אלטע ווערען צושלאגען.

כדי צו פארמיידען אומגלייכהייט, באשטימען די צעכען די ארבייטס שטונדען און די ארבייטס טעג פון יאר. דערביי מאכט מען קיין אונטערשייד ניט צווישען דעם באלעבאס און זיינע ארביי־טער, ווייל זיי אלע ארבייטען כסדר צוזאמען. לויט די פארשיידענע סטאטוטען פון די צעכען זיינען די ארבייטס שטונדען אויך פאר־

שיידען, מערסטענס, באטרעפען זיי פון 50 ביז 60 ארבייטס שטונ־דען א וואך. (אין ענגלאנד אין 15טען יארהונדערט, בלויז אכט שטונדען א טאג.) אויסער דעם פלעגט צוקומען, יעדע וואך א יום טוב, א דאנק דעם וואס דער קאטאליציזם איז רייך אין ימים טובים.

אין די סטאטוטען ווערען געוויינליך אויך באשטימט די שכירות פון די ארבייטער און די פרייזען פון די סחורות, ווי אויך די אייגענ־שאפטען וועלכע די סחורה מוז באזיצען כדי דער מייסטער זאל איר מעגען פארקויפען.

די פראדוקציע איז אין די סטאטוטען באשטימט און רעגולירט ביז דער קלענסטער קליינינקייט. דער גאנצער זין פון דער דאזיגער רעגולירונג איז געצילט דארויף, אז אלע מייסטערס זאלען אנפירען זייער פראדוקציע אונטער די זעלבע באדינגונגען. עס ווערט ניט דערלאזען אז איינער זאל פראדוצירען בעסערע סחורה אדער מערער ווי די אנדערע. פארשטעהט זיך, אז די אלע כללים זיינען אויס־געוואקסען שטופענווייז, לויט נאך דעם, ווי די אומבאקוועמליכקייט פון דער קאנקורענץ האט זיך אלץ מער געלאזט פילען.

כדי, צו באזייטיגען די קאנקורענץ, וועניגסטענס, אויף איין בא־שטימטען מארק, פאר די צעך־מייסטערס, גיבען די שטאט געזע־צען איבער די פראדוקציע אין דעם מאנאפאל פון די צעכען. יעדער איינער וואס וויל זיך פארנעמען מיט א געוויסער מלאכה אין שטאט, מוז פריהער ארייינטרעטען אין דעם לאקאלען צעך, און דערצו איז נויטיג, פארשטעהט זיך, די צושטימונג פון דעם צעך. פאר דער אויפנעמונג פון אזעלכע נייע מיטגלידער, זיינען ביי די צעכען געווען געוויסע באדינגונגען און פארמאליטעטען, אין מאנכע פאלען מער, אין אנדערע, ווענינער אומבאקוועמע.

אויסער די כללים פאר דער רעגולירונג פון דער פראדוקציע הא־בען די צעכען געהאט אויך געוויסע כללים פאר געגענזייטיגער הילף אין פאל א מיטגליד איז אין נויט. אט די זייט פון דער טעטיגקייט פון די צעך־ארגאניזאציעס האט אויך געהאט, פאר די קליינע פראדוצענטען א גאנץ גרויסע באדייטונג.

במעט, פון סאמע אנהויב אנטהאלטען אין זיך די צעך־

פאליטישע עקאנאמיע

ארגאניזאציעס א פונדאמענטאלען ווידערשפרוך, וועלכער אנטוויקעלט זיך פיל שטארקער אין דער שפעטערער צייט: דאס זיינען די געגענזאצען צווישען די אינטערעסען פון די מייסטער פון איין זייט און פון זייערע געזעלען און לערנערס פון דער צווייטער. דערפון נעמען זיך די פילע שוועריגקייטען וואס פלעגען געמאכט ווערען פאר די געזעלען, ווען זיי האבען געוואלט אליין ווערען מייסטערס. אזוי לאנג אבער ווי יעדער געזעל האט געהאט די האפנונג סוף כל סוף אליין צו ווערען א מייסטער, זיינען די אינערליכע ווידערשפרוכען פון דער צעך־ארגאניזאציע ניט ארויסגעטראטען אין קיין שארפער פארמע.

מיט דער אנטוויקלונג פון דער געזעלשאפטליכער צוטיילונג פון דער ארבייט, מיט דער אויסברייטונג פון אויסטויש ווייט איבער די גרענעצען פון דער זעלבער שטאט, ווערט די פריהערדיגע פאליטישע ארגאניזאציע די גלח'יש־פעאדאלע, די מיליטעריש־פעאדאלע און די שטאטישע ניט אויסרייכענד פאר דער באשיצונג פון דעם האנדעל. די צוברעקלונג פון דער טעריטאריע אויף טויזענטער קליינינקע דעספאטישע שטאטען, איז א גוואלדיגע שוועריגקייט פאר די נייע באציהונגען; די איטערעסען פון די סוחרים ווערען אפט דורך דעם, געשטעלט אין געפאר, און אפט הערט דער גאנצער מסחר אויף צו לוינען זיך. אויסער דעם, קומט אויס דעם סוחר אפט צו צאלען גרויסע שטייערען צו פארשיידענע לאקאלע פעאדאלען, און רייזענדיג איבער די שלעכטע וועגען, צווישען פארארימטע און אויסגעהונגערטע פויערים, וואס זיינען כסדר גרייט צו רויבען, שטעלט ער שטענדיג אין קאן זיך און זיין פארמעגען. דערצו קומט נאך די פארשיידענארטיגקייט פון די געזעצען אונטער וועלכע דער סוחר ווערט גע'משפט, אין די פארשיידענע שטעט און דערפער, די פארשיידענקייט פון די מטבעות, וואס יעדער פעאדאל פלעגט מאכען פאר זיך. צוליב די אלע געפארען און פלאנטערס, איז דער געזעלשאפטליך נוציליכער מסחר געווארען כמעט אוממעגליך.

עס וואקסט אויס א באדארף אין א ברייטער, פעסטער, צענטראליזירטער פאליטישער ארגאניזאציע, וואס זאל דורך איהר מילי־

א. באַגדאַנאָוו

טערישער מאַכט, איינהאַלטען די צולאַזענקייט פון די פּעאַדאַלען, שאַפען א געזעלשאַפטליכע אַרדנונג, איינפירען אַן איינהייטליכקייט אין די געזעצען וועגען אויסטויש, איינהייטליכע געלט, מאָס און וואָג, אויסבויען וועגען, אָרגאַניזירען א שוץ פאַר די היימישע סוחרים ווען זיי זיינען אין דער פרעמד א. אז. וו.

די קאַטוילישע קירכע איז ניט געווען בכח דאָס אַלץ צו טאָן. איר מאַכט, איר אויטאָריטעט האָט אָנגעהויבען אָפּגעשוואַכט צו ווע־רען מיט דער אַנטוויקלונג פון אויסטויש. דער כח פון אויסטויש און פון געלט, האָט געשאַפען טיפע ענדערונגען אין דער געזעלשאַפט־ליכער לאַגע פון די גלחים. ווען די קירכליכעווירטשאַפט איז פאַר־וואַנדעלט געוואָרען פון א נאַטירליכער אין א טויש־ווירטשאַפט, איז מיט איר פאַרגעקומען דאַסזעלבע וואָס מיט אַנדערע פעאַדאַלען, און טאַקי צוליב דיזעלבע אורזאַכען. דאָס שטרעבען אַנצוקלייבען גרויסע אוצרות האָט באַדייטענד פאַרקלענערט די געזעלשאַפטליכע נוצליכ־קייט פון דער קאַטוילישער קירכע, איר געזעלשאַפטליכע באַדייטונג, און איר מאַכט איבער די מענשליכע מחות האָט אָנגעהויבען צו פאַלען. אויסער דעם האָבען זיך די מענשען אליין אויך געענדערט, די באַ־ציהונגען מיט אַנדערע שטעט און מענשען האָבען אויסגעברייטערט זייער קרייז און אָביסעל צושפּריים די פינסטערניש. דער קאָנסער־וואַטיזם הייבט אָן געבראַכען צו ווערען, דער מח הייבט אָן צו דורשטען נאָך וויסען. דער כח פון די מאַטעריעלע אינטערעסען ריכט דאָס דענקען געגען דעם קאַטאַליציזם, אַלס דעם אידעאַלאָגישען שטיץ־פּונקט פון עקספּלואַטאַציע.

דורך דער גאַנצער צווייטער העלפט פון מיטעל־אַלטער אַנטווי־קעלט זיך כסדר די אפּקורסות, און דער פּויפּסט מוז פירען כסדר א פאַרביטערטען קאַמף געגען דעם. פאַרלירענדיג דערביי זיין הויפּט כח — די סימפּאַטיע פון די פאָלקס־מאַסען.

די שטאַטישע רעפּובליקען ווידער זיינען ניט געווען בכח צו ווע־רען אליין די פעסטע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע אין וועלכער מען האָט זיך גענויטיגט. אמת, מאַנכע שטעט האָבען פּרובירט אליין צו שאַפען אָרגאַניזאַציעס פאַר דער פאַרטיידיגונג פון אויסטויש, און פאַר דער

געגענזייטיגער באַשיצונג פון אייגענטום (די פאַראייניגען פון האַנדעלס־שטעט, ווי דער האַנזעאַטישער פאַרבאַנד) אין זיי האָט זיך אָבער באַלד אַרויסגעוויזען אַ שוואַכקייט און אַ מאַנגעל פון אינערליכער איי־ניגקייט. די איינצעלנע שטעט זיינען ניט בכח געווען אויפצוהויבען זיך איבער זייערע לאָקאַלע אינטערעסען און האָבען געזוכט צו עקס־פּלואַטירען זייערע פאַרבינדעטע, די אַנדערע האָבען נאַטירליך זיך גע־שטעלט דאַגעגען, און געזוכט צו פאַרהיטען זייער עקאָנאָמישע און פּאָליטישע זעלבסטשטענדיגקייט. דערצו איז דער געבוי גופא פון די שטאָט אָרגאַניזאַציעס ניט געווען צוגעפּאַסט פאַר דעם צוועק פון שטענדיגער פאַראייניגונג; די מאַכט איז אין זיי געווען ניט גענוג צענטראַליזירט, און דערפאַר ניט אַזוי שטאַרק, ווי עס איז נויטיג געווען פאַר דעם צוועק.

די אַנטוויקלונג האָט אויף אַזאַ אופן אַרויסגעלענגט אויף דער מי־ליטעריש־פעאָדאַלער סיסטעם די היסטאָרישע מיסיע צו אַנטוויקלען פון זיך אליין אַ נייעם כח, וועלכער זאָל קענען ברענגען אָרדנונג אין די רייכע און גרויסע לענדער. דאָרט האָבען זיך טאַקי אויך געפונען די פּאַסיגע עלעמענטען דערצו.

פאַר די גרויסע פעאָדאַלען, פאַר די פּרינצען און קעניגען, זיינען די שטענדיגע רייסעריי־ען פון די קליינע פעאָדאַלען געווען גאַנץ נוצליך, ביסלעכווייז האָבען זיי אָנגעהויבען צונויפצוזאַמלען די ערד אין זייערע אייגענע הענט, באַזיגענדיג די קליינע פעאָדאַלען און פאַראייניגענדיג די באַזירטע לענדער מיט זייערע אייגענע.

די פעאָדאַלען האָבען ענערגיש געקעמפּט געגען אָט דער מעטאָדע פון פאַרכאַפּונג, מצד זייערע הערשער. די לעצטערע האָבען אָבער פאַר זיך געפונען אַן ענערגישען און פעהיגען שותף — דעם שטאָטישען איינוואוינער, וואָס האָט דעם פעאָדאַל פיינט געהאַט. דער בונד מיט דער שטאָט האָט דעם קעניג געגעבען אַזאַ סאָרט מאַטעריעלע שטיצע, וועלכע די קלענערע פעאָדאַלען האָבען בשום אופן ניט געקענט קרי־גען. דער קעניג האָט אָרגאַניזירט אַ שטענדיגע אַרמעע, אַ דאַנק וועלכער ער האָט צו יעדער צייט געקענט אָנהויבען דעם קאַמף, עפּעס וואָס דער געוויינליכער פעאָדאַל האָט ניט געקענט באַווייזען.

א. באָגדאַנאָוו

דער פּראָגרעס פון דער מיליטערישער אָרגאַניזאַציע, האָט גאַנץ שטאַרק געהאָלפען דעם ערפאָלג פון די קעניגען, דערמיט וואָס זייער זיג איז פאַרשנעלערט געוואָרען. די פּולווער האָט פאַר די פעאָדאָלען איינגאַנצען אומנוצליך געמאַכט זייערע באַפעסטיגטע שלעסער און זייערע אייזערנע וואָפען. דער פעאָדאָל האָט אויפגעהערט זיין אומבאַזיגבאַר, און דער זעלבער צייט האָט ער אויפגעהערט צו זיין געזעלשאַפטליך־נוצליך. די באַזיגטע פעאָדאָלען זיינען איבערגעגאַנגען אין דינסט פון קעניג, אדער זיינען געוואָרען פּשוטע גוטס־באַזיצער.

די קאַטוילישע קירכע האָט, פּונקט ווי אַלע אַנדערע פעאָדאָלען, זעהר ניט געגרען זיך אונטערגעוואָרפען אונטער דער נייער מאַכט, און האָט איר אָרגאַניזאַטאָרישע ראָליע אין דעם געזעלשאַפטליכען לעבען אהן א קאַמף ניט אויפגעגעבען. אַפּט האָט זיך דער קירכע אפילו איינגעגעבען צו געווינען צייטווייליגע, באַדייטענדע זיגען איבער דער מאָנאַרכיע.

אם ענדע פון מיטעל־אַלטער ווערט יענער קאַמף געענדיגט מיט'ן זיג פון די קעניגען. אויף דעם אופן זיינען לאַנגזאַם אנטשטאַנען ברייטע אבסאָלוטיסטישע־מאָנארכיעס, וועלכע זיינען געווען בכח צייטווייליג צו פאַרזיכערען א רוהיגען גאַנג פאַר דער אנטוויקלונג פון דער טויש־געזעלשאַפט.

3) די גרונט שטריכען פון דער געזעלשאַפטליכער פּסיכאָלאָגיע פון דער קליין בורזשואַזער צייט.

פאַר דער אַנטוויקלונג פון דער פּערזענליכקייט שטעלט די קליין־בירגערליכע געזעלשאַפט פאַר א פיל ברייטערען פעלד, ווי א וועלכע עס איז נאַטוראַלע געזעלשאַפט. פונדעסטוועגען זיינען די באַדינגונגען פאַר דער אַנטוויקלונג ניט קיין גלייכע פאַר די פאַרשיידענע קלאַסען. פאַר אייניגע זיינען זיי געווען מער און פאַר אַנדערע ווייניגער גינסטיג.

אין דער וועלט פון דער ערד־ארבייט, וואו די טויש־ווירטשאַפט איז ארויסגעטראָטען אונטער א פעאָדאַלער הייטעל, איז די אַנטוויק־

לונג פון דער פערזענליכקייט אוועקגעשטעלט געווארען אין זעהר ענגע ראמקעס. דאס לייב־אייגענטום פון דעם פעאדאליזם, וואו דער אויסטויש האט זיך שוין אנטוויקעלט, איז אין פילע פונקטען פשוטע שקלאפעריי; דאס האט שטארק געדריקט דעם פראדוצענט און ארויסגעדריקט זיין לעבענס־ענערגיע, און האט ניט איבערגעלאזען קיין פרייע כחות פאר דער ווייטערער אנטוויקלונג. וואס אנבאלאנגט די פעאדאלען גופא, וועלכע האבען פון דער אויבען דערמאנטער אונטערדריקונג ניט געליטען, איז די מעגליכקייט פאר אנטוויקלונג ביי זיי פארענגט געווארען אונטער'ן דרוק פון א גאנץ אנדער אורזאך. פון דער צייט ווען זיי האבען פארלארען זייער געזעלשאפטליך פראדוקטיווע ראליע און האבען זיך באשרענקט מיט דעם פארברייך, איז זייער אנטוויקלונג פארגעקומען בהסכם מיט זייערע אומפראדוקטיווע און פאראזיטישע ריכטונגען.

אויף דעם אופן האבען די ערד־ארבייטער ניט געקענט ארויסטרעטען אלס די ערשטע, וואס זאלען קענען איבערבויען די אינווענינגסטע באציהונגען פון דער קליין־בורזשואזער ארגאניזאציע.

די פרייע האנדעלס־קלאסען אין די שטעט זיינען געווען אין א פיל בעסערער לאגע. די אפּוועזענהייט פון אויסערען דרוק, די הויך־נוצליכע ראליע וואס זיי האבען געשפּילט אין דער געזעלשאפטליכער פּראדוקציע האט זיי געגעבען א מעגליכקייט פאר ווייטערדיגע אנטוויקלונג. אבער אויך דא דארף מען מאכען אן אונטערשייד צווישען צוויי גרופּען וואס זיינען ווייט ניט געווען איין און דערזעלבער לאגע: די בעלי מלאכות און די סוחרים.

פאר דעם קליינעם בעל מלאכה, וועלכער געהערט צום צעך, איז דאס פעלד פון טעטיגקייט במילא ענג, און ווערט נאך ענגער דורך די פארשיידענע כללים פון די צעכען. ענג איז זי דערפאר, ווייל זי איז באשרענקט אויף איין פאך און אויף א קליינער הויז־ווירטשאפט, באשרענקט דורך די צעכען איז עס אין דעם זין וואס זיין טעטיגקייט ווערט איינגעשלאסען אין די ראמען פון איין שטאט דארט וואו דער צעך האט זיין מאנאפאל; אויך שטערען שטארק דער ווייטערער אנטוויקלונג פון דער פראדוקציאנס־טעכניק די צעך־כללים וואס בא־

א. באָגדאַנאָוו

שרענקען די פרייע קאָנקורענץ און דערלאָזען ניט דער פערזענליכקייט אויסצוברייטען איר פּראָדוקיצאַנס ראַליע. דער מיטגליד פון צעך איז אויף שריט און טריט געבונדען דורך די צעך־רעגעלען, ער מוז פּראָדוצירען פונקט אויף דעם זעלבען אופן ווי אלע אנדערע און פאָלג־ליך אויך לעבען ווי אלע אנדערע. ער וואגט ניט זיך אויפצו־הויבען איבער דער אלגעמיינער אויבערפלאך פון זיין סביבה, ער וואגט ניט איינצופירען וועלכע עס איז באדייטענדע אויסבעסערונגען אין זיין ארבייט, ער וואגט ניט פארגרעסערען זיין פּראָדוקציע א. אז. וו.

אונטער גאנץ אנדערע באדינגונגען לעבט און פירט אן זיין טעטיגקייט דער סוחר. זיין ספּעציאַליטעט איז די לעצטע אפּעראציע אין דער פּראָדוקציע פון די פארשיידענע סחורות, וואס שליסט אין זיך איין אויך דאס צושטעלען פון דעם פּראָדוקט צו די פלעצער וואו ער ווערט פארברויכט ווערען. אט די טעטיגקייט, מאכט ממילא נויטיג א ברייטען פעלד פון טעטיגקייט, דאס ברענגט דעם סוחר אין באריהרונג מיט פארשיידענע לעבענס פארמען, און צווינגט אים זיך צו צופּאסען צו פארשיידענע סביבות. גלייכצייטיג, איז די טעטיגקייט פון סוחר אזא אז על פּי איר נאטור איז זי ניט אונטערוואָרפען צו אונטערדריקונג. זיין טעכניק קען ניט זיין שטרענג רעגולירט, ווי די טעכניק פון דעם בעל מלאכה. אויסער דעם האט דער סוחר מער ווי אלע אנדערע צו טאָן מיט געלט, און געלט, ווי עס איז שוין פריהער אָנגעוויזען געוואָרען, רופט ארויס א חשק צו זאמלען גרויסע אוצרות, פאר'ן סוחר מיינט דאס, א חשק אהן א שיעור אויס־צו־ברייטערען זיין טעטיגקייט. אין גענענזאץ צום סוחר, פלעגט דער בעל מלאכה איבערהויפּט זאָרגען פאר דער אויפהאלטונג פון זיין לעבענס אופן ווי ער איז, א דאנק די דאָזיגע אורזאכען, געהט דער סוחר פאראויס פאר'ן בעל מלאכה, אין דער קליין־בורזשואזער געזעלשאפט, ווי מיר וועלען זעהן טרעט ער ארויס אין דער ראָליע פון דעם אמת'ן איבערבויער פון דער קליין־בירגערליכער געזעלשאפט.

א גאנצער געזעלשאפטליכער קלאס, אן ענערגישער און א מעכטיגער, האט שטארק אפּגעהיט די איבערבלייבעכץ פון דעם נאטוראלען געצענדינסט. ווען די עקספּלואטאטארישע ראָליע פון דער קאטוילי־

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

שער קירכע האט געקריגען די איבערהאַנט איבער איר אָרגאַניזאַטאָריש־געזעלשאַפטליכער ראָליע, האט דער קאַטאָליציזם דאַן אנגעהויבען בייטען זיין באַציהונג צו דער וויסענשאַפט. די גלחישע פּעדאַלען, וועלענדיג איינהאַלטען פאר זיך זייער אומצוטיילבארע מאכט איבער די מענשליכע מחות, זיינען אלץ פיינדליכער געווארען צו יעדען גע־נויעם וויסען, צו יעדער וויסענשאַפטליכער אויספאָרשונג פון דער ווירקליכקייט. דאַן ווערט צווישען די גלחים אָפּגעשוואַכט יעדער אינ־טערעס צו דער אַלט־קלאַסישער וויסענשאַפט און פילאָזאָפיע, וועלכע זיי אליין פלעגען ביז דער צייט אויפהאַלטען. די וויסענשאַפט און די פילאָזאָפיע זיינען דערקלערט געווארען פאר אינגאַנצען אומנויטיג פאר דער רעליגיע, „ווי עס איז נים נויטיג קיין טונקעלע לאַמטערנע ווען די זון שיינט.“ דער קאַטאָליציזם ווערט פארוואַנדעלט אין א סיסטעם פון גראָבען אבערגלויבען. ער פארשרעקט דורך אכזריות די אומאַנטוויקעלטע און שוואכע מחות, און האלט זיי איין פאר זיך. די אומזיניגע גרויזאַמע פארפאָלגונגען קעגען די מכשפות און מכשפים כאראקטעריזירען אמבעסטען יענעם פעריאָד אין דער געשיכטע פון קאַטאָליציזם.

עס איז נאַטירליך אז אונטער אזוינע באַדינגונגען, זאָל דער נאַטוראַלער פעטישיזם זעהר לאַנגזאַם אָפּטרעטען זיין פּלאַץ צו דער דערקענטעניש פון די אורזאַכען פון ערשיינונגען. אויך ווי ווייט פעסט עס האט זיך געהאַלטען די איבערבלייבעכץ פון אַלטען פעטי־שיזם, איז קענטיג צ.ב.ש. דערפון, וואָס אין יענער צייט האבען אויפ־געבליט אזוינע עכט פעטישיסטישע וויסענשאַפטען ווי די אַסטראָלאָ־גיע און אַלכעמיע.

דער פעטישיזם געפינט אַן אויסדרוק אין די עקאָנאָמישע באַ־ציהונגען פון דער טויש־געזעלשאַפט.

אין דעם אויסטויש ווערט אויסגעדריקט די צוטיילונג פון דער ארבייט צווישען מענשען. דאַס אבער איז די אומאָרגאַניזירטע צו־טיילונג פון דער ארבייט.

די פּרייזען פון סחורות, ווערען רעגולירט, ווי דאַס איז שוין פריהער באַוויזען געוואָרען, דורך דעם געזעץ פון ווערט, ד.ה. אז אין

זייערע שטענדיגע ענדערונגען שטרעבען זיי זיך אויסצוגלייכען מיט זייער ווערט. אבער אין יעדען געגעבענעם מאָמענט ווייכען זיי מער אדער ווייניגער אָפּ פון זייער ווערט, ווייל דער ווערט־געזעץ ווערט אין לעבען דורכגעפירט ניט דורך ערגעץ א באוואוסטזיניגען אָרגאניזא־טארישען ווילען, נאָר דורך דער סטיכיש־מעכאנישער קאָנקורענץ. אין יעדער געגעבענער מינוט ריזיקירט דער פּראָדוצענט צו פארבלייבען ניט צוגעפּאסט צום מארק, זיין ארבייטס־ענערגיע, וועט דאן טיילווייז אדער אינגאנצען, זיין ארויסגעוואָרפען. זיין חלק אין דער געזעל־שאפטליכער צוטיילונג פון די פּראָדוקטען א פארקלענערטער, זיין פארברויך — א נידעריגער.

מחמת דעם אלעם ערשיינט דער מארק פאר דעם פּראָדוצענט ווי א דרויסענדיגער כח, צו וועלכען ער מוז זיך צופּאסען, וועט זיך דאָס אים איינגעבען? דאָס איז שוין אפּהענגיג ניט פון אים, פּונקט ווי אזא מאכט ערשיינט די נאַטור, מיט אירע טויזענטער אונער־ווארטעטע געפארען, פאר דעם באוואוסטזיין פון דעם ווילדען. דערפון שטאמען אָפּ אָט דיביידע פאָרמען פון פעטישיזם.

דער מארק מיט זיין קאָנקורענץ, מיט זיין אָפט גאנץ פארבי־טערטען קאמף, פארשטעלט פאר די אויגען פון פּראָדוצענט די גע־זעלשאפטליכע פארבינדונג, די אלגעמיינהייט פון דעם געזעלשאפט־ליכען קאמף קעגען דער נאַטור. דער קויפער און פארקויפער וועלכע ארבייטען באמת ביידע פאר דער געזעלשאפט באגעגענען זיך אויפ'ן מארק, ניט ווי צוויי מיטגלידער פון איין און דערזעלבער געזעלשאפט, נאָר ווי צוויי שונאים. פאר'ן פּראָדוצענט איז אוממעגליך צו פאר־שטעהן, אז זיין ארבייט איז פּונקט אזא הוצאה פון דער געזעלשאפט־ליכער ארבייט ווי די ארבייט פון די אנדערע פּראָדוצענטען.

דער סחורה־פּראָדוצענט האָט קיין אהנונג ניט וועגען דעם גע־זעלשאפטליכען ווערט פון זיין סחורה, ווייל ער איז ניט צוגעוואוינט צו באטראכטען דאָס אלס א געזעלשאפטליכען פּראָדוקט, בעת ער קוקט זיך צו צום אויסטויש, ווערט ביי אים באשאפען א באגריף וועגען ווערט. וואָס ער איז באמת בלויז א באגריף וועגען דעם גע־

ווייניגליכען פּרייז פון סחורות; פאַר איהם איז דאָס אָבער אַן אומדערקלערבאַרע ערשיינונג. צוריקפיהרען דאָס צו דער פאַרוואַנדלונג פון געזעלשאַפטליכער ארבייטס־ענערגיע איז פאַר איהם אוממעגליך, ערשטענס, ווייל ער האָט קיין באַגריף ניט וועגען דעם געזעלשאַפטליכען כאַראַקטער פון אַרבייט, דורך וועלכער דער פּראָדוקט ווערט געשאַפען, און צווייטענס, דערפאַר, ווייל דעם פּרייז זעהט ער אומפאַרמיידליך אין דער פאָרמע פון געלט און ניט אין דער פאָרמע פון אַ געוויסען סכום אַרבייט. אויב אָבער דער באַוואוסטזיין פון סחורה־פּראָדוצענט איז ניט בכח צו פאַרבינדען די פּרייזען מיט שייכות'ן פון דעם מענשענס געזעלשאַפטליכע אַרבייט, מוז ער עס פאַרבינדען מיט דער סחורה גופא. אויפ'ן ערשטען בליק איז עס גאַנץ נאַטירליך; ביי וועמען די סחורה זאָל זיך ניט געפינען, ביים פּראָדוצענט, אָדער ביי עמיצען אַנדערש, ווערט דאָס אַלץ איינס פאַרקויפט פאַר *איר* פּרייז. דערפון איז לייכט צו קומען צום שלוס, אַז דער פּרייז פון אַ סחורה — ד. ה. די מעגליכקייט צו ווערען פאַרקויפט פאַר אַ געוויסער סומע געלט — איז אַן אייגענשאַפט פון דער סחורה גופא, אַן אייגענשאַפט וואָס איז ניט אָפּהענגיג פון מענשען, פון דער געזעלשאַפט, — אַ *נאַטירליכע אייגענשאַפט פון דער סחורה.* פון וואַנען נעמט זיך די דאָזיגע אייגענשאַפט? ווי אַזוי ווערען באַשטימט אירע גרענעצען? דאָס קען דער סחורה־פּראָדוצענט ניט וויסען. פאַר איהם איז דער טויש־ווערט פון אַ האַק צוויי רובעל און ניט מער. אָט דער פּרייז איז פון גאַרנישט אָפּהענגיג, ער געפינט זיך אין דער האַק גופא, פונקט ווי פאַר דעם נאַטוראַלען פעטישיסט איז די נשמה פון אַ האַק בלויז די נשמה פון אַ האַק און ניט מער. אין דעם באַשטעהט דער עצם פון סחורה־פעטישיזם. ניט האָבענדיג קיין מעגליכקייט צו באַגרייפען, אַז אין דעם פּראָצעס פון אויסטויש ווערט אויסגעדריקט דאָס צוזאַמענאַרבייטען פון מענשען אין זייער קאַמף קעגען דער נאַטור, ד.ה. די געזעלשאַפטליכע שייכות'ן פון דעם מענשען, נעמט דער סחורה־פעטישיזם אַן די פעהיגקייט פון סחורות אויסגעטוישט צו ווערען, אַלס זייערע אַ נאַטירליכע איינגעבאָרענע אייגענשאַפט. דאָס וואָס איז באמת אַ *שייכות צווישען*

א. באָגדאַנאָוו

מענשען נעמט ער אַן פאַר א שיכות צווישען זאַכען.

די אנטוויקלונג פֿון די מענשליכע שיכות'ן, קענען באוואוסטזיניג דערפאר ניט פאַרקומען, דארט וואו די מענשליכע שיכות'ן ווערען דערקענט פעטישיסטיש; זיי קענען געהן בלויז סטיכיש, פונקט ווי די אנטוויקלונג פון דער טעכניק געהט אַן בלויז סטיכיש ווען עס הערשט דער נאַטירליכער פעטישיזם. א סטיכישע אנטוויקלונג איז אבער אימער פארבונדען מיט אסך ליידען, און קומט פאַר זעהר לאַנגזאַם. אזוי איז די אנטוויקלונג פון די שיכות'ן אין דער טויש-געזעלשאַפט.

יעדענפאלס, זיינען די ערפאַרונגען און וויסען, דער מאַטעריאַל וועלכען די קליין־בורזשואזע געזעלשאַפט האַט צום האַנט, פאַר איר ווייטערער אנטוויקלונג, פיל רייכער ווי די וועלכע די נאַטוראַלע געזעלשאַפט האט געקענט באַנוצען. דער פראַגרעס פון דער טעכניק און מיט אים דער סטיכישער פראגרעס פון די געזעלשאַפטליכע באַציהונגען, קומט פאַר אין דער קליין־בורזשואזער געזעלשאַפט אסך שנעלער.

די עקאַנאמישע אנשויאונגען פון דער קליין־בורזשואזער געזעלשאפט שטעלען מיט זיך פאַר די לאַנגזאַמע אנטוויקלונג פון אויסטויש־פעטישיזם. גלייכצייטיג שפיגלען זיי אבער אויך אָפּ די אינטערעסען און מנהגים פון דער קליין־בורזשואזיע. אין אנהויב נאָך מיט א צו־מיש פון איבערגעלעבטע אידעען פון דער פעאָדאַלער צייט.

די עקאַנאמישע ליטעראַטור פון דער צייט איז א זעהר אָרימע. ביז ארום דעם 16טען יאָרהונדערט עקזיסטירט זי כמעט ניט; עס זיינען בלויז דאַ אָפּגעריסענע צופעליגע אנדייטונגען פון פארשיידענע שרייבער בנוגע זייערע אנשויאונגען, אויף איינער אדער א צווייטער, עקאנאמישער ערשיינונג. די פארהעלטענסמעסיגע אָרימקייט פון די דאָזיגע אַנדייטונגען, קען דערקלערט ווערען דורך דעם שוואַכען אינ־טערעס פון די מער אינטעליגענטע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט צו די עקאַנאמישע ערשיינונגען. — די שרייבער זיינען מערסטענס געוועזען גלחים, — און טיילווייז אויך דורך דער גרויסער לאַנגזאַמקייט, פון די ענדערונגען וואָס זיינען פאַרגעקומען אין דעם לעבען פון דער

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

געזעלשאַפט. די אויפמערקזאַמקייט פון די פאָרשער ווערט אין אנ־הויב אימער צוגעצויגען בלויז צו די פּראָצעסען וואָס קומען פאָר שנעל, צו שאַרפע ענדערונגען; דאָס דערקלערט אונז וואָרום די נאַ־טוראַלע געזעלשאַפטען, מיט דער גאַנץ לאַנגזאַמער אַנטוויקלונג פון זייערע פאָרמען, זיינען אינגאַנצען אומפעהיג צו באַשאַפען אַן עקאָ־נאָמישע וויסענשאַפט. אין דער קליין בורזשואַזער געזעלשאַפט באַ־ווייזען זיך אירע ערשטע שפּראָצונגען, און אין דער שנעל־לעבענדער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט, באַקומט זי אַ גרויסע באַדייטונג אין לעבען, און דערגרייכט אַ פאַרהעלטעניסמעסיג באַדייטענדען וואוקס.

אין אנהויב פון דער אנטוויקלונג פון דער טויש־געזעלשאַפט, דאַרף מען זוכען אַנדייטונגען אויף די הערשענדע עקאָנאָמישע אנ־שויאונגען ביי די שרייבער וואָס זיינען געווען גלחים (ד.ה. ביי די טעאָלאָגען); די נייע געזעלשאַפט איז דאָך געבוירען געוואָרען אין דער פעאָדאַלער, אין וועלכער די עקאָנאָמישע און פּאָליטישע הער־שאַפט פון דער אָרגאַניזאַציע פון די גלחים האָט געגעבען דער גאַנצער ליטעראַטור אַ טעאָלאָגישען קאָליר. איינע פון די וויכטיגסטע קוואַ־לען פון דעם דאָזיגען סאָרט, זיינען די שריפטען פון טאָמאַס אקווינאַס, (13טען יאָרהונדערט).

הגם טאָמאַס אקווינאַס לעבט שוין אין אַ געזעלשאַפט וואָס איז אַ האַלבע טויש־געזעלשאַפט, גיט ער אָבער אָפּ זיינע סימפּאַטיען צו דער פעאָדאַלער־נאַטוראַלער געזעלשאַפט. — זיין אידעאַל — איז די נאַטוראַלע ווירטשאַפט וועלכע נויטיגט זיך ניט אין אויסטויש. פונ־דעסטוועגען, גיט ער שוין צו גיט ווילענדיג אַ גרויסע וויכטיגקייט צו די אויסטויש־שיכות'ן, וועגען דעם פּרייז פון סחורות, וועגען די פּראָ־פיטען פון סוחר, וועגען די הכנסות פון מלוה, און וועגען די דאָזיגע פראַגען דריקט ער שוין אויס דעם בליק פון די פעאָדאַלען, וואָס באַ־שעפטיגען זיך שוין מיט'ן סחורה אויסטויש, און פון די קליינע בעלי־מלאכות.

טאָמאַס אקווינאַס האַלט פאַר דעם איינציגען קוואַל פון רייכטום און הכנסה, — די אַרבייט. לויט אים האָט אַ ווערט, אַן און פאַר זיך, בלויז די אַרבייט, און דאָס ווערט איבערגעטראָגען אויף אַנדערע זאַ־

א. באָגדאַנאָוו

כען. דער סחורה־פעטישיזם זעהט זיך נאָך דאַ גאַנץ ווייניג אָן, פאַר דעם סחורה־פעטישיזם איז דאָך דער פּרייז אַ נויטיגע, אינערליכע איינענשאַפט פון סחורה.

וואָס אַנבאַלאַנגט דעם פּרייז פון סחורות, דריקט זיך טאָמאַס אויס ווי פאָלגט: ביים פּאַרקויף טאָר מען זיך ניט לאָזען פאַרפירען דורך דעם חשק אַרויסצוקריגען וואָס מער פון קויפער, ווייל יעדע סחורה האָט איר „יושר'דיגען פּרייז". דער דאָזיגער פּרייז מוז זיין אַזאַ, אַז ער זאָל באַלוינען די אַרבייט, און געבען אַ מעגליכקייט דעם סחורה־פאַרקויפער צו לעבען אין איינקלאַנג מיט זיין געזעלשאַפטליכער לאַגע. דעם זעלבען שטאַנדפּונקט ווענדעט ער אָן אויפ'ן פּויער, סיי אויפ'ן בעל־מלאכה, און סיי אויפ'ן פעאָדאַל. פּונקט אַזוי גיט ער זיין הסכמה אויף פּראָפיטען פון מסחר בלויז אויף אַזוי פיל אויף וויפיל זיי באַ־לוינען די אַרבייט פון טראַנספּאָרטאַציע און גיבען דעם סוחר די נויטיגע מיטלען צום לעבען; פאָלגליך, אונטערשיידט זיך פאַר אים דער סוחר גאָרניט פון דעם בעל־מלאכה, און אַלע באַטראַכטונגען וועגען דעם יושר'דיגען פּרייז, וואָס איז בהסכם מיט די פאָדערונגען פון דעם געזעלשאַפטליכען צושטאַנד פון יענער צייט, ווייזט זיך שטאַרק אַרויס די איינטיילונג פון דער געזעלשאַפט אין שטאַנדען, וואָס איז דער כאַראַקטעריסטישער שטריך פון דער גאַנצער מיטעל־אַלטערליכער וועלט.

צו פּראָצענטניקעס האָט זיך טאָמאַס באַצויגען מיט גרויס שנאה; דער געגענזאַץ צווישען די אינטערעסען פון דעם פּראָצענטניק און זיין בעל־חוב פילט זיך אימער זעהר שטאַרק. די פּויערים און בעלי־מלאכות, אַזוי גוט ווי די פעאָדאַלען האָבען שטענדיג געפילט אַ דוחק אין געלט און האָבען דערפאַר שטאַרק געליטען פון די פּראָצענטניקעס. געוויינליך, פלעגען די הלואות געמאַכט ווערען פאַר אומפּראָדוקטיווע צוועקען, פאַר צוועקען פון מאָמענטאַלען געברויך. דער פּראָצענטניק פלעגט אויף דעם אופן באַטראַכט ווערען פון דער געזעלשאַפט אַלס עקספּלואַטאַטאָר פון פרעמדען אומגליק. דערצו דאַרף מען נאָך צו־געבען, אַז דער קלאַס פון די פּראָצענטניקעס האָט שוין ניט געהאַט יענעם גרויסען איינפלוס וואָס ער האָט געהאַט אין דער קלאַסישער

וועלט, ווען אין זיינע רייהען פלעגט זיך געפינען א גרויסער טייל פון די רייכסטע און די בארימטסטע מענשען. אין מיטעלאלטער פלעגען זיך מיט יענעם סארט טעטיגקייט פארנעמען בלויז א טייל שטאטס־לייט (מערסטענס אידען) און א קליינער טייל קאטוילישע גלחים, דערמיט דערקלערט זיך דער פאקט וואס די געזעלשאפטליכע מיינונג האט זיך אזוי פיינטליך באצויגען צו די פראצענטניקעס און האט זיי א לאנגע צייט פארפאלגט דורך אירע געזעצען.

די אנשויאונגען פון טאמאס אויף די שיכות׳ן פון דער פּאָלי־טישער מאכט צום עקאנאמישען לעבען זיינען געווען דער אויסדרוק פון דעם ווירקליכען צושטאנד פון זיין צייט. אין דעם לעבען פון דער פעאדאלער אימעניע, אזוי גוט ווי אין דעם לעבען פון דער שטאט, זיינען די צווישען־מענשליכע שיכות׳ן געווען שטרענג רעגולירט. עס איז גאר קיין וואונדער ניט דערפאר, וואס טאמאס אקווינאס גיט דער רעגירונגס־מאכט די ברייטסטע רעכט זיך אריינצומישען אין דער עקאנאמישער טעטיגקייט פון דעם מענשען.

בכלל זיינען די אנשויאונגען פון טאמאס דער אויסדרוק פון דער קליין־בורזשואזער וועלט אין די גאר ערשטע שטופען פון איר אנט־וויקלונג. מען קען דאס אויך זעהן דערפון וואס געלט שפּילט ביי אים ווייט ניט אזא ראלע, ווי אין דער שפּעטערדיגער, גוט אנטווי־קעלטער קליין־בורזשואזער געזעלשאפט.

אין דער סיסטעם פון אויסטויש־באציהונגען איז געלט א פּריי־ווילעגירטע סחורה, וועלכע שרעקט זיך ניט פאר קיינע ענדערונגען אין אנבאט און נאכפראגע, ווי עס איז דער פאל מיט אלע אנדערע סחורות. שטרעבען צו רייכטום מיינט אנקלייבען געלט. נאטירלי־כערווייזע דעם בליק אויף געלט אלס דאס איינציגע אמת׳ע רייכטום ווענדעט אן די אומאנטוויקעלטע דערקענטעניש אויף דער געזעלשאפט אלס גאנצע.

אזוי ווי דער קליין בורזשוא פון יענער צייט, האט צוליב די פילע כללים, ניט געקענט אויסברייטערען זיין פּראדוקציע ווי אים וואלט זיך דאס וועלען, איז ער אין זיין שטרעבען צו קלייבען געלט געווען געצוואונגען, זיך צו באנוצען מיט יענע מיטלען, וואס באשטעהען אין

דער פאַרקלענערונג פון געלט הוצאות אין זייןווירטשאַפט, דורך דער פאַרקלענערונג פון דעם געברויך. דאַסזעלבע איז אויך בנוגע צו דער געזעלשאַפטליכער ווירטשאַפט.

ווען דער קעניג ריטשאַרד דער צווייטער, האָט זיך (אַרום דעם יאָר 1400) געווענדעט צו די קאָרפּאָראַציעס פון די בעלי־מלאכות און סוחרים פון לאָנדאָן, מיט דער פראַגע, ווי אַזוי צו פאַרמיידען די רואינע פון פאָלקס־גוטשטאַנד איז דער ענטפער געווען: „מיר מוזען זעהען קויפען ביי אויסלענדער ווייניגער ווי מיר פאַרקויפען זיי." אין דער פּאָליטיק זיינען דיזעלבע אַנשויאונגען דורכגעפירט געוואָרען אין דער פאָרמע פון קליינליכען אייפערזיכטיגען קאָנטראָל איבער'ן מסחר — עס זאָל חלילה ניט אַוועקגעהן קיין אויסלאַנד קיין איבעריג געלט. אַזאַ „סיסטעם" פון געלט באַלאַנס איז געווען די אַנווענדונג אין דעם שטאַטליך־עקאָנאָמישען לעבען פון דעם פּרינציפּ פון קליין־בורזשואַזער שפּאָרזאַמקייט.

אַלס ביישפּיל, ווי אַזוי עס איז דורכגעפירט געוואָרען אין לעבען אַט די סיסטעם, קען דינען דער „געזעץ וועגען הוצאות", וועלכער האָט געפאָדערט אַז דער אויסלענדישער סוחר וואָס קומט אין ענגלאַנד, זאָל דאָס גאַנצע געלט וואָס ער ברענגט מיט זיך, אָדער וואָס ער לייזט איין פאַר זיין סחורה, אויסגעבען אויף ענגלישע סחורות, כדי דורכצו־פירען דעם געזעץ איז איינגעאָרדענט געוואָרען אַ שטרענגע אויפזיכט איבער די אויסלענדישע סוחרים. אַ צווייטער ביישפּיל — זיינען שטרענגע געזעצען קעגען לוקסוס, אַלס איבעריגע פאַרשווענדונג פון געלט.

בכלל, איז די „סיסטעם פון געלט באַלאַנס" אין דער פּראַקטיק און אין דער ליטעראַטור דורך און דורך דורכגעדרונגען מיט'ן גייסט פון רעגלאַמענטאַציע און מאָנאָפּאָלען, וואָס זיינען אַזוי כאַראַקטערים־טיש פאַר דער קליין־בורזשואַזער געזעלשאַפט, פון דער צווייטער העלפט פון מיטעל־אַלטער. די פאַרעקשנ'טע קליינליכע אריינמישונג פון שטאַט אין דעם עקאָנאָמישען לעבען איז ענליך צום קאָנטראָל פון דעם פעאָדאַל איבער דעם עקאָנאָמישען לעבען פון זיינע אונטערטאַ־נען, ווי אויך צו די באַגרענעצונגען פון האַנדעל, וועלכע זיינען געשאַ־

פאָליטישע עקאָנאָמיע

פעו געווארעו דורך דער טעטיגקייט פון די צעכען; דער אונטערשייד איז נאָר דער, וואס דער צוועק פון דער אריינמישונג, זיינען שוין ניט די אינטערעסען פון דעם פעאָדאַלם ווירטשאַפט, אדער פון די שטאָטישע איינוואוינער, נאָר די אינטערעסען פון דער קעניגליכער קאַסע, פון דער ביוראקראַטישער מלוכה.

דאָס פארקויפען פון מאָנאָפּאָלען, איז ביי דעם שטאַט געווען איינער פון די באַליבטסטע מיטלען כדי אָנצופילען זיין קאַסע. פאַר־קויפענדיג דעם מאָנאָפּאָל אויף א געוויסען טייל פון מסחר אדער פּראָ־דוקציע, צו איינצעלנע מענשען אדער קאָמפּאַניעס, פאַרגרעסערט דער שטאַט זיינע הכנסות; גלייכצייטיג איז פאַר'ן שטאַט לייכטער אכטונג צו געבען אויף איין מאָנאָפּאָליסט, ווי אויף א גרויסער צאָל זעלבסט־שטענדיגע סוחרים און פּראָדוצענטען.

צו פאַרקלענערען דעם אימפּאָרט האָט דער שטאַט ארויפגעלעגט גרויסע אָפּצאָלונגען אויף אריינגעפירטע סחורות, און אָפט פלעגט דער אריינפיר פון געוויסע סחורות פשוט פארווערט ווערען, כדי איב־גאַנצען צו פאַרמיידען פאַר די בירגער דעם נסיון אָפּצוגעבען זייער געלט צו די אויסלענדער.

וויליאם סטאַפארד, וואס האָט געלעבט אין דער צווייטער העלפט פון 16טען יאָרהונדערט, איז געווען אין דער עקאָנאָמישער ליטע־ראַטור דער ערשטער פאַרטיידיגער פון דער טעאָריע פון „דעם געלט באַלאַנס". אויסער די געוויינליכע אנווענדונגען פון דער דאָזיגער סיסטעם, האָט ער רעקאָמענדירט דעם שטאַט אויך אנדערע מיטלען, פון א פּאָזיטיווערען כאַראַקטער ווי צ.ב.ש., די פאַרלייכטערונג פון עקספּאָרט, דאָס אריבער ברענגען פון אויסלאַנד געלערענטע בעלי־מלאכות, און ארבייטער, כדי מען זאָל זייערע פּראָדוקטען ניט זיין געצוואונגען צו קויפען אין אויסלאַנד. ער שטעלט זיך ענערגיש געגען די קעניגען, וועלכע פלעגען ארויסגעבען מטבעות פון א נידריגען ווערט, כדי צו פאַרגרעסערען די הכנסות פון שטאַט, (ד.ה. אייגענטליך מאַכען פאַלשע געלט). דער ווערט פון געלט איז לויט סטאַפּאַרדען „ניט אין נאָמען נאָר אין דעם עצם, אין סכום." לעבענדיג אין דער צייט ווען דער מסחר האָט זיך שוין באַדייטענד אנטוויקעלט, האָט

א. באַגדאַנאָוו

סטאַפאַרד שוין געקענט פאַרשטעהן אַז געלט שטעלט מיט זיך פאַר בלויז איינס פון די סחורות, הגם עס שפּילט אַ גאַנץ באַזונדערע ראָליע.

מיט דער ווייטערער אַנטוויקלונג פון מסחר, איז די סיסטעם פון געלט באַלאַנס געוואָרען פאַר איר אַלץ ענגער און אומבאַקוועמער. אַ דאַנק איר שטרעבונג צו פאַרמיידען דעם אַרויספיר פון געלט אין אַנדערע לענדער. פאַר די סוחרים וואָס פירען אַן אַן אינטערנאַציאָ־נאַלען האַנדעל, איז אָפט דורכאַוים נויטיג מיט איין מאָל אַרויסצו־פירען אַ גאַנץ גרויסע סומע געלט, כדי דערנאָך צו באַקומען נאָכמער. צ.ב.ש. אַנקויפען סחורות ביליג אין איין לאַנד, כדי דאָס צו פאַרקוי־פען טייער אין אַ צווייטער.

די מאַנאָפּאָלען האָבען זיך אויך געלאָזען שטאַרק פילען; פאַר דעם פאַרברויכער זיינען די מאַנאָפּאָלען געווען שלעכט, צוליב זייערע הויכע פרייזען אויף סחורות, און פאַר דעם סוחרים קלאַס, דערמיט, וואָס זיי האָבען באַגרענעצט זיין אונטערנעמונגס־גייסט. ערלויבענדיג בלויז אַ באַגרענעצטע צאָל מענשען צו פאַרנעמען זיך מיט אַ געוויסער אַרבייט. דאָס האָט געבראַכט צום אונטערגאַנג פון דער סיסטעם פון געלט באַלאַנס, וועלכע דאַרף שוין צוגערעכענט ווערען, לויט דער צייט, צום האַנדעלס און מאַנופאַקטור קאַפּיטאַליזם.

4) די אַנטוויקלונגס כחות און זייער ריכטונג אין דער קליין־בורזשואַזער געזעלשאַפט.

פאַר די נאַטוראַל־ווירטשאַפטליכע געזעלשאַפטען איז די הויפּט באַוועגענדע קראַפט געווען די אַבסאָלוטע איבער־באַפעלקערונג, וואָס איז געקומען אַ דאַנק איר פאַרמערונג, וואָס אין איר איז געווען אַ ווידערשפּרוך צווישען דער צאָל פון די געזעלשאַפטס־מיטגלידער און דעם סכום לעבענס־מיטלען, וואָס די געזעלשאַפט קען באַקומען מיט דער טעכניק, וואָס זי פאַרמאָגט. מיט דער אַנטוויקלונג פון די נייע שיכות'ן, אין די ראַמען פון דער פעאָדאַלער געזעלשאַפט, מיט דעם

איבערגאַנג פון דער נאַטוראַל־פעאָדאַלער אָרדנונג אין א קליין־בורזשואזער, טרעט ארויס א נייע קראַפט אלס באַוועגענדער כח פון געזעלשאַפטליכען פּראָגרעס — די קאָנקורענץ.

די טויש־געזעלשאַפט איז צוזאַמענגעשטעלט פון אסך קליינע ארבייטס־געמיינשאַפטען אדער ווירטשאַפטען. יעדע פון זיי האָט איר אָרגאַניזאַטאָר, אבער די געגענזייטיגע באַציהונגען פון אַט די ווירטשאַפטען, זייער ארבייטס־צוטיילונג, איז ניט אָרגאַניזירט דורך ערגעץ א באַוואוסטזיניגען ווילען, און דערפאר נעמט אָן די צוטיילונג פון די געזעלשאַפטליכע פּראָדוקטען די פאָרמע פון אומאָרגאַניזירטען אויסטויש. א דאַנק זייער אומאָרגאַניזירטען כאַראַקטער נעמען אָן די אויסטויש־באַציהונגען די פאָרמע פון שטרייט — א שטרייט צווישען קויפער און פארקויפער, דאָס איז א קאַמף פון יעדער ווירטשאַפט קעגען אַלע אַנדערע, וואָס רופט זיך קאָנקורענץ; דאָס ברענגט מיט זיך ליידען אָהן א שיעור, און איז די שווערסטע פאָרמע פון דעם קאַמף פאר עקזיסטענץ; אָבער מיט דעם פּרייז פון אַט די ליידען ווערט געקויפט די וויטערדיגע אנטוויקלונג.

איבער די אויסטויש־באַציהונגען הערשט דער געזעץ פון ווערט. אויב ערגעץ א ווירטשאַפט פארוועגדעט אויף דער שאַפונג פון א געוויסען פּראָדוקט מער ארבייטס־ענערגיע ווי עס איז דורכאויס נויטיג אין דער געגעבענער געזעלשאַפט, איז זי ניט צוגעפאסט צום געזעלשאַפטליכען קאַמף, זי קען ניט קאָנקורירען מיט אנדערע, זי געהט אונטער, ווערט רואינירט. אויב אבער פארקערט, ערגעץ א ווירטשאַפט באַזיצט בעסערע פּראָדוקציאָנס־מיטלען, ווי די אַנדערע ווירטשאַפטען, און פארוועגדעט אויף דער שאַפונג פון דעם זעלבען פּראָדוקט וועניגער ארבייטס־ענערגיע ווי אַנדערע, איז זי אמבעסטען צוגעפאסט צום קאַמף, זי וואַקסט דאַן און ברייטערט זיך אויס. אויף דעם אופן לעבען מאַנכע ווירטשאַפטען אין וואוילטאָג, בעת, אנדערע האָבען ניט די נויטיגע מיטלען אויף דורכצוקומען. דאָס אויספעלען פון לעבענס־מיטלען איז שוין דאָ ניט דער רעזולטאַט פון איבערבאַפעלקערונג, נאָר פון געזעלשאַפטליכע שיכות'ן, — פון דער קאָנקורענץ. אין דער קאָנקורענץ ווערט אויסגעדריקט ניט קיין אבסאָלוטע איבערבאַפעל־

א. באָגדאַנאָוו

קערונג, נאָר א פאַרהעלטניסמעסיגע, א „רעלאַטיווע" : אַז איינצעלנע ווירטשאַפט ווערט איבעריג אין דעם פּראָדוקטיווען לעבען פון דער געזעלשאַפט און געהט אונטער, ניט דערפאַר ווייל עס זיינען בכלל ניטאַ גענוג מיטלען פאַרטצוזעצען איר לעבען, נאָר ווייל זי איז ניט צוגע־פּאַסט צו די געגעבענע געזעלשאַפטליכע באַדינגונגען, — צו דער געוועינליכער טעכניק, און דעם געוועינליכען ווערט פון א פּראָדוקט אין דער געגעבענער געזעלשאַפט.

פון די ליידען וועלכע ווערען געבוירען פון דער רעלאַטיווער אי־בערבאַפעלקערונג אַנטשטעהט דאָס שטרעבען פון יעדער באַזונדערער ווירטשאַפט צו פּראָדוצירען וואָס מער מיט וואָס בעסערע פּראָדוקצי־אָנס־מיטלען כדי אויסצוהאַלטען די קאָנקורענץ. אויף דעם אופן איז די קאָנקורענץ א שטענדיגער וועקונגס־מיטעל פאַר דער וויטערער אַנטוויקלונג פון דער טעכניק; און די אַנטוויקלונג פון די טעכנישע פאָרמען ברענגט מיט זיך ענדערונגען אין דער עקאָנאָמיק און אידעאָ־לאָגיע — אין די גענענזייטיגע שיכות'ן פון מענשען און זייערע באַ־גריפען.

די באַדערפענישען פון די מענשען אין דער טויש־געזעלשאַפט קענען ניט צופרידענגעשטעלט ווערען אַנדערש ווי דורך דעם אויסטויש; דער אויסטויש אַבער נעמט אָן די פאָרמע פון א שטרייט צווישען קויפער און פאַרקויפער, — א שטרייט וואָס פאַרשאַפט דעם באַזינגטען פיל ליידען און אונטערגאַנג.

די איינציגע מאַכט וואָס קען גאַראַנטירען דעם קויפער א גינס־טיגען אויסגאַנג פון דעם דאָזיגען קאַמף איז געלט. דערפון נעמט זיך דאָס שטרעבען צום אומענדליכען געלט־אָנקלייבען; דער דאָזיגער פּסי־כאָלאָגישער שטריך פון דער סחורה־וועלט קומט פאָלגליך אויך אַלס רעזולטאַט פון די שיכות'ן פון דער קאָנקורענץ, אין אַנדערע ווערטער פון די באַציהונגען צווישען קויפער און פאַרקויפער. דער דורשט צו קלייבען געלט ווערט אַבער אַליין א באַוועגונגס כח פאַר דער וויטערער אַנטוויקלונג, אויפמונטערענדיג די מענשען אַלץ מער און מער אויס־צוברייטערען דעם פעלד פון זייער טעטיגקייט.

די קאָנקורענץ צושטערט אויף דעם אופן די מאַכט פון קאָנסער־

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

וואַטיווען מנהג — די סטיכיש־פּסיכאָלאָגישע שטערונג פאַר יעדען פּראָגרעס; און די אַנטוויקלונג געהט אַ פיל שנעלער ווי אין דער נאַטירליכער געזעלשאַפט.

אויף די ערשטע שטופען פון דער אַנטוויקלונג פון דער קליין־בורזשואזער געזעלשאַפט, שטעלען זיך די קליינע בעלי־מלאכות קעגען דער ווירקונג פון דער קאָנקורענץ, „קעגען דער רעלאַטיווער איבערבאַפעלקערונג", זיך אָרגאַניזירענדיג אין באַזונדערע פאַראיינען און רעגולירענדיג פלייסיג די פּראָדוקציע. ציימווייליג, הגם בלויז טיילווייז, ווערט די אַנטוויקלונג פאַרהאַלטען, ווייל די קאָנקורענץ ווערט אָפּגעשוואַכט, אבער ניט באַזייטיגט אינגאַנצען. און אויף וויפיל די קאָנקורענץ ווערט באַזייטיגט, אויף אזוי פיל האַלט נאָר אַן זיין מאַכט דער אַלטער געזעץ פון אַנטוויקלונג וואָס איז דער רעזולטאַט פון דער אַבסאָלוטער איבערבאַפעלקערונג.

פּילווענינגער, פאַרהעלטניסמעסיג, ווערט רעגולירט די טעטיגקייט פון די סוחרים. זייער טעכניק גופא, מאַכט אוממעגליך א צו שטרענגע רעגולירונג. דאָרט ווערט די קאָנקורענץ אמווניגסטענס באַזייטיגט, און איר איינפלוס פילט זיך אַמשטאַרקסטען. דערפאַר זעהער מיר טאַקי אַ פיל שנעלערע אַנטוויקלונג פון מסחר און פון דעם סוחרים קלאַס.

אין דער געשיכטע פון מערב אייראָפּאַ דאַרפען דער 12טער און 13טער יאָרהונדערט פאַררעכענט ווערען אלס די אייגענטליכע צייט פון דער אַנטוויקלונג און הערשאַפט פון די קליין־בורזשואזע באַציהונגען. אין דער דאָזיגער איבערגאַנגס צייט הויבט זיך ערשט אָן דער אונטערגאַנג פון פעאָדאַליזם; גלייכצייטיג אבער באַווייזען זיך שוין די שפּראָצונגען פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל.

זיבעטער קאַפּיטעל.

די עפּאָכע פון האַנדעלס קאַפּיטאַל.

1) טעכנישע שיכות'ן פון דער פּראָדוקציע.

צוויי הויפּט פאַקטען האָבען באַשטימט דעם איבערגאַנג פון דער קליין־בורזשואַזער געזעלשאַפט אין די האַנדעלס־קאַפּיטאַליסטישע: ערשטענס, דער אַלגעמיינער וואוקס פון דער פּראָדוקציע און, צווייטענס, די שנעלע אַנטוויקלונג פון יענע צווייגען וואָס באַשטעהען אין דעם אַריבערפירען פון די פּראָדוקטען (טראַנספּאָרט).

דער אַלגעמיינער וואוקס פון דער פּראָדוקציע איז געווען דער רעזולטאַט פון יענע אַנטוויקלונגס־כחות, וואָס האָבען געווירקט אין דער קליין־בורזשואַזער געזעלשאַפט. דער זעהר שנעלער וואוקס פון דעם טראַנספּאָרט און האַנדעל, איז באַשטימט געוואָרען איבערהויפּט דורך דעם, וואָס מיט דעם וואוקס פון דער אַלגעמיינער פּראָדוקציע און מיט דער אויסברייטונג פון דער אַרבייטס־צוטיילונג, האָט מען געמוזט איבערפירען ניט נאָר גרויסע מאַסען פּראָדוקטען, נאָר אויך ווייטער ווי פריהער.

די אויסגעברייטערטע פּראָדוקציע באַשרענקט זיך ניט מיט די נאָהענטסטע מאַרקען, נאָר טריט נאָך טריט טרעט זי אַריין אין פאַר־בינדונגען מיט ווייטערע מאַרקען. אויף ווייטע מאַרקען מוזען אַריבער־געפירט ווערען אַלץ א גרעסערע צאָל פּראָדוקטען. דאָס אויסנוצען פון אַזוינע מאַרקען און די אָנהאַלטונג פון די פאַרבינדונגען מיט זיי ווערט אַלץ א טעכניש־שווערערע אַרבייט. גלייכצייטיג באַקומט דאָס אַרי־בערפירען פון די פּראָדוקטען פון ווערקשטאַט צום מאַרק אַלץ א גרע־סערע באַדייטונג אין דער אַלגעמיינער פּראָדוקציאָנס־סיסטעם. אין

איינקלאַנג דערמיט קומען פאַר ענדערונגען אין דער אַלגעמיינער געזעלשאַפטליכער ראַליע, וואָס עס שפּילען די פאַרשיידענע גורפּען אין דער געזעלשאַפט.

2) די געזעלשאַפטליכע שיכות'ן פון האַנדעלס קאַפּיטאַליזם.

א) די אומאָרגאַניזירטע שיכות'ן צווישען ווירטשאַפטען.

וואָס מער דער מאַרק ברייטערט זיך אויס און שטח, אַלץ שווערער ווערט אָנצוהאַלטען מיט אים שטענדיגע דירעקטע באַציהונגען, וואָס איז מערסטענס אוממעגליך פאַר'ן קליינעם סחורה־פּראָדוצענט. עס וואַקסט דורך דעם די עקאָנאָמישע מאַכט און די געזעלשאַפטליכע באַדייטונג פון יענעם קלאַס, ביי וועמען די טעטיגקייט ווערט אַ ספּעציאַליטעט. פּראָדוצירענדיג פאַר'ן ברייטען אומבאַשטימטען און ווייטען מאַרק, פאַרלירט דער קליינער פּראָדוצענט אינגאַנצען די מעגליכקייט פּערזענליך צוצושטעלען זיינע פּראָדוקטען אויפ'ן מאַרק, ווי מען פּלעגט דאָס מערסטענס טאָן ווען דער מאַרק איז געווען באַגרענעצט, נאָהענט און באַשטימט.

די לעצטע אָפּעראַציע פון דער פּראָדוקציע, — דאָס אַריבערפירען פון דעם פּראָדוקט — ווערט אויף דעם אופן אינגאַנצען אָפּגעטיילט פון די פריהערדיגע אָפּעראַציעס. די פאַרמיטלונג פון דעם סוחר ווערט אומבאַדינגט נויטיג פאַר דעם פּראָדוצענט, — און דערפון קומט אַרויס די מאַטעריעלע אָפּהענגיגקייט פון דעם פּראָדוצענט אַן דעם סוחר. דער פּראָדוצענט מוז פאַרקויפען זיין סחורה צום סוחר, כדי צו קענען פאָרטזעצען זיין אַרבייט, אָבער די באַדינגונגען פון דעם דאָזיגען געשעפט הערען אויף צו זיין גלייכע פאַר ביידע צדדים. ערשטענס, ווייס ניט דער פּראָדוצענט די אמת'ע לאַגע פון דעם מאַרק, אויף וועלכען דער סוחר פאַרקויפט זיין סחורה; צווייטענס, קען דער פּראָדוצענט ניט וואַרטען, ווייל זיין קאַפּיטאַל איז אַזוי

קליין, אַז ער מוז תיכף פאַרקויפן זיין סחורה, כדי צו קריגן די נויטיגע מיטלען פאַר דער ווייטערדיגער פאַרזעצונג פון זיין ווירטשאַפט. דער סוחר, פאַרקערט, באַזיצט אַלע נויטיגע ידיעות, און האָבנדיג פאַרהעלטניסמעסיג גרעסערע מיטלען, קען ער וואַרטן מיט דעם איינקויפן פון סחורה, אויב עס געפעלן אים ניט די פאַרגעשלאָגענע באַדינגונגען. דעם פּראָדוצענט קומט פאַלגליך אויס אימער זיך צו אונטערוואַרפן; אָננעמען דעם פּרייז, וואָס דער סוחר שלאָגט אים פאָר. דאָס מיינט נאָך ניט, נאַטירליך, אַז דער סוחר וועט אַרונטערדריקן דעם פּרייז צו דער נידעריגסטער שטופּע: ערשטענס, איז דאָ אַ קאָנקורענץ אויך צווישן די סוחרים, און על פּי נויט קען דער פּראָדוצענט, אפשר מיט גרויסע שוועריגקייטן, געפינען אַן אַנדער סוחר־פאַרמיטלער; . צווייטענס, לוינט זיך פּשוט ניט דעם סוחר, צו רואינירן די ווירטשאַפט פון דעם קליינעם פּראָדוצענט דורך צו שווערע באַדינגונגען, ווייל אויב די דאָזיגע ווירטשאַפט וועט רואינירט ווערן, וועט דער סוחר מער ניט קענען ציהען קיין נוצען פון אים, און וועט אונטערברעכן דעם פונדאַמענט פון זיין אייגענעם גוטשטאַנד. עס אַרבייט זיך אויס, פאַלגליך, אַזאַ סאָרט עקספּלואַטאַציע, וועלכע לאָזט דאָך איבער דעם קליינעם פּראָדוצענט כאָטש די נויטיגע מיטלען פאַר דער פאַרזעצונג פון זיין אַרבייט, און דאָס איבעריגע באַקומט דער סוחר.

מען דאַרף האָבן אין זינען, אַז אָפט טרעט אַרויס אַלס סוחר־פאַרמיטלער ניט דער ווירקליכער סוחר, נאָר אַ פּראָדוצענט, וועלכער פאַרנעמט זיך גלייכצייטיג אויך מיט צושטעלען סחורות אויפ'ן מאַרק. צ. ב. ש. אין דער פּראָדוקציע פון זייגערס, וואָס איז פון אָנהויב אַן געווען צוטיילט צווישן אַ סך קליינע בעלי־מלאכות, וועלכע פלעגן מאַכן איינצעלנע טיילען פון דעם פּראָדוקט, פלעגן די סוחרים־פאַרמיטלער זיין געוויינליך די מייסטערס, וועלכע פלעגן זיך פאַרנעמען מיט דער צוזאַמענשטעלונג פון די איינצעלנע טיילען. בעצם, אונטערשיידעט זיך דער פאַל ניט פון די פריהערדיגע: די הערשאַפט פאַרכאַפּט דער, ווער עס פירט דורך די לעצטע אָפּעראַציע אין דער פּראָדוקציע.

פאָליטישע עקאָנאָמיע

דאָס פאַרכאַפּן פון דער עקאָנאָמישער הערשאַפט ווערט פאַרלייכ־טערט פאַר׳ן אויפקויפער דורך דער אַלגעמיינער שוואַכקייט פון די קליינע אונטערנעמונגען: יעדע צופעליגע אויפטרייסלונג, יעדער סטי־כישער אָדער עקאָנאָמישער אומגליק מיינט פאַר׳ן קליינעם פּראָדוצענט די אונטערגאַנג פון זיין ווירטשאַפט און צווינגט אים צו ווענדן זיך נאָך הילף צום סוחר־אויפקויפער. דער סוחר טרעט דאַן ארויס אין א נייער ראָליע אַלס מלוה; לייענדיג דעם פּראָדוצענט געלט אויף אויפ־צוהאַלטען זיין ווירטשאַפט, קויפט ער אין פאָראויס אָפּ די פּראָדוק־טען, וואָס זיין בעל־חוב וועט אין דער צוקונפט פּראָדוצירען, און באַ־צאָלט פאַר זיי. דערביי פאַלען שטאַרק די פּרייזען פון די סחורות, און די אָפּהענגיגקייט פון דעם פּראָדוצענט אַן דעם סוחר ווערט אַלץ שטאַרקער. אָפט פאַרפליכטעט זיך דער בעל־חוב צו קיינעם ניט צו פאַרקויפען זיינע פּראָדוקטען אויסער צו זיין קרעדיטאָר.

דער מלוה און דער סוחר זיינען ניט אַלע מאָל איין און דיזעלבע פּערזאָן; ניט זעלטען זיינען דיביידע טעטיגקייטען ספּעציאַליזירט. דער עצם ווערט אָבער דערביי ניט געענדערט — די לאַגע פון דעם קליינעם פּראָדוצענט פאַרבלייבט די זעלבע. ניט זעלטען ווערט דער מלוה פאַרוואַנדעלט אין א סוחר, דערמיט ברייטערט ער אויס זיין עקאָנאָמישע ראָליע. דער סוחר־אויפקויפער אָבער ווערט דורך די אומ־שטאַנדען געטריבען כמעט אימער צו שפּילען די ראָליע פון א מלוה, העלפענדיג די ווירטשאַפטען וואָס ווערען פאַראָרימט.

הגם דער קליינער פּראָדוצענט פאַרבלייבט פאָרמאַל פריי, פאַר־שווינדעט אָבער זיין ווירקליכע אומאָפּהענגיגקייט. שטיצענדיג זיך אויף זיין מאַטעריעלען כח, הויבט זיך אָן דער אויפקויפער אריינמישען אין דער פּראָדוקציאָנס־טעטיגקייט פון דעם קליינעם פּראָדוצענט: ער קאָנטראָלירט אים, און ווערט דער הויפּט־אָרגאַניזאַטאָר פון דער פּראָ־דוקציע. אין איינקלאַנג מיט זיינע אייגענע חשבונות, צייגט דער סוחר אָן דעם קליינעם פּראָדוצענט וויפיל און וועלכע סחורה צו פּראָדוצירען, ווען דאָס מוז ווערען פאַרטיג, און באַשטימט אויך זייער פּרייז. דער פּראָדוצענט איז געצוואונגען איינצונעהמען אויף די באַדינגונגען, ווייל אויב ניט, קען ער זיין סחורה אינגאַנצען ניט פאַרקויפען. אין איינ־

א. באַגראַנאָוו

קלאַנג מיט זיינע אייגענע חשבונות, צווינגט דער סוחר דעם פּראָדוּ־צענט צו פאַרקלענערען אָדער פאַרגרעסערען זיין פּראָדוקציע. אומ־דירעקט ווירקט דערביי דער סוחר אויף דער טעכניק פון דער פּראָ־דוקציע גופא, פאָדערענדיג, אַז די סחורה זאָל זיין פון אַ באַשטימטער קוואַליטעט און ניט פון קיין אַנדערער. אין אַ גאַנץ באַדייטענדער מאָס טרעט שוין דער סוחר ארויס, אויב ניט אַלס פאָרמאַלער, איז אַלס פאַק־טישער אָרגאַניזאַטאָר פון די קליינע ווירטשאַפטען.

אויף דעם אופן אַנטשטעהט די פאַקטישע פאַראייניגונג פון אַ סך קליינע ווירטשאַפטען אונטער דער הערשאַפט פון איין אָרגאַניזאַטאָר. די דאָזיגע פאַראייניגונגען אָבער זיינען בלויז טיילווייזע, דער קליינער פּראָדוצענט פאַרבלייבט דאָך אומאָפּהענגיג אין די אינערליכע באַצי־הונגען פון זיין אונטערנאַנג. אַט דאָס איז די האַנדעלס־קאַפּיטאַליס־טישע אָרגאַניזאַציע פון דער פּראָדוקציע.

די האַנדעלס־קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציע קען שוין ניט פאַררע־כענט ווערען צווישען די טיפּישע קליינע פּראָדוקציעס. דאָס איז שוין אַ גרויסע פּראָדוקציע פאַר'ן מאַרק, הגם די סחורות ווערען פּראָדוצירט אין קליינע ווערקשטאַטען. *)

וואָס מער דער האַנדעלס־קאַפּיטאַליזם וואַקסט, אַלץ מער וואַקסט אויך זיין מאַכט איבער דער פּראָדוקציע, און אַלץ מער ברייטערט זיך אויס זיין אריינמישונג אין דער אינערליכער אָרגאַניזאַציע פון די ווירטשאַפטען. די איבערבלייבעכצען פון פעאָדאַליזם שטערען אויף אַ האָר ניט דעם האַנדעלס־קאַפּיטאַל צו פאַרכאַפּען פאַר זיך די אָרגאַ־ניזאַטאָרישע און צוזאַמען מיט איר די עקספּלואַטאַטאָרישע מאַכט אי־בער די ווירטשאַפטען פון די פויערים, אונטערגראָבענדיג דערמיט זייער

*) דעם אידיש־אַמעריקאַנער לעזער איז דער דאָזיגער סיסטעם גוט באַ־קאַנט אין דער שנײדעריי, אין די ערשטע יאָרען פון דער אידישער איינ־וואַנדערונג זיינען אין אמעריקע געווען אַ סך פירמעס, וואָס פלעגען זייער גאַנצע ארבייט אויסטיילען צו „קאָנטראַקטאָרס“, וואָס פלעגען מאַכען די ארבייט אין קליינע שעפּער (וואַרקשטאַטען) מיט עטליכע בעלי מלאכות. דער קאַפּיטאַליסט איז געווען אייגענטליך ניט מעהר ווי אַ סוחר. עס זיינען נאָך היינט אויך פאַראַן אַזעלכע פירמעס.

(רעדאַקטאָר).

פאליטישע עקאנאמיע

וואוילטאג. דער פעאדאל שוואכט בלויז אפ דעם פויער'ס ווידערשטאנדס־כח צום האנדעלס־קאפיטאל, געמענדיג פון די פויערים א געלט־צינז, צווינגט ער זיי צו פארקויפען זייערע פראדוקטען; ד. ה., ער שטופט זיי אליין אין די הענט פון דעם האנדעלס־קאפיטאליסט. אפטמאל טרעט דער פעאדאל אליין ארויס אין דער ראליע פון דעם סוחר אדער מלוה.

גאנץ אפט נעמט זיך דער סוחר צוצושטעלען פראדוקציאנס־מאטעריאלען פאר דעם קליינעם פראדוצענט. אזוי ווי דער פראדוצענט איז גאנץ אפט געצוואונגען צו נעמען די דאזיגע מאטעריאלען אויף קרעדיט, ווערט מיט דער צייט די זאך פאראיינפאכט; דער סוחר הויבט אן צו געבען דעם קליינעם פראדוצענט מאטעריאלען, פון וועלכע דער פראדוצענט ארבייט אויס פאר אים סחורות לויט צו א באשטימטען פרייז. דערביי פארלירט דער קליינער פראדוצענט נאך מער זיין זעלבסטשטענדיגקייט. פאקטיש קען מען שוין ניט זאגען, אז ער פארקויפט זיין סחורה צום סוחר, באמת קריגט ער בלויז באצאלט פאר זיין ארבייט און פאר דער באנוצונג פון זיין **געצייג**. ווען מיר וועלען אראפרעכענען דעם צווייטען טייל פון דער **באצאלונג**, האבען מיר פאר זיך א לוין־ארבייטער. דאס איז דער **סיסטעם** פון היים־ארבייט פון דער גרויס־קאפיטאליסטישער פראדוקציע, די צווייטע שטופע אין דער אנטוויקלונג פון האנדעלס־קאפיטאליזם.

דער גרויסער מאסשטאב פון דער היימישער קאפיטאליסטישער פראדוקציע ווייזט זיך ארויס קלאר אין דעם וואס די פארטיגע פראדוקטען ווערען געבראכט אויפ'ן מארק אין גרויסע מאסען; און אויך אין דעם וואס די רויהע מאטעריאלען ווערען געבראכט אין גרויסע מאסען און ווערען נאכהער צוטיילט צווישען די קליינע פראדוצענטען.

פארשטעהט זיך, וואס מער דער קליינער פראדוצענט איז אפהענגיג פון סוחר־אויפקויפער, אלץ לייכטער פארלירט ער אינגאנצען זיין זעלבסטשטענדיגקייט: אלץ ווייניגער כחות האט ער זיך אנטקעגענצושטעלען די ווייטערע אוזורפאציעס פון האנדעלס־קאפיטאליסט.

אפט, נאכדעם ווי דער סחורה־פראדוצענט איז אינגאנצען רואי־

א. באַגדאַנאָוו

נירט, לוינט זיך פאַר'ן קאַפּיטאַליסט צו געבען אים די נויטיגע מאַטע־ריאַלען און געצייג כדי ער זאָל ווייטער קענען פאָרטזעצען זיין אַרבייט. דערביי פאַרלירט דער פּראָדוצענט שוין אַפילו דעם לעצטען סמן פון זעלבסטשטענדיגקייט. דאָס איז דער העכסטער אַנטוויקלונגס־פּונקט פון האַנדעלס־קאַפּיטאַליזם, ער שטעהט שוין דאָ ביים גרענעץ פון מאַ־נופאַקטור־קאַפּיטאַליזם.

ב) די איינוועניגסטע שיכות'ן אין דער עפּאָכע פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל.

אויסערליך ענדערט דער האַנדעלס־קאַפּיטאַל גאַנץ ווייניג די אָר־גאַניזאַציע פון דער איינצעלנער קליין־בורזשואַזער ווירטשאַפט. דער־פאַר אַבער קומען פאָר גאַנץ באַדייטענדע ענדערונגען אין דעם עצם, און אין די געגענזייטיגע שיכות'ן פון די מיטגלידער פון די גרופּען.

דאָס אַריינרייסען זיך פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל אין דעם לעבען פון דער קליינער ווירטשאַפט איז אין אָנהויב גינסטיג פאַר'ן פּראָדוצענט: דער אויפקויפער, זייענדיג געצוואונגען צו קאָנקורירען מיט אַנדערע, צאָלט גאַנץ גוטע פּרייזען, און מאַכט גאַנץ גרויסע באַשטעלונגען פאַר ווייטע מאַרקען. די לאַגע ענדערט זיך אָבער, וואָס מער עס וואַקסט די מאַטעריעלע אָפּהענגיגקייט פון דעם פּראָדוצענט אָן דעם אויפקוי־פער. דער יאָגד פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל דריקט אַלץ מיט אַ שטאַרקע־רער מאַכט. ביסלעכווייז פאַלט דער גוטשטאַנד פון דער ווירטשאַפט ביז צו דעם פּונקט, ווען דער האַנדעלס־קאַפּיטאַל האָט שוין ניט וואָס צו נעמען. דער קליינער פּראָדוצענט מאַטערט זיך איבער די כחות כדי צוריק אויפצושטעלען זיין ווירטשאַפט, אָדער אָמוועניגסטען ניט צו פאַלען נאָך נידעריגער. אויף דער דאָזיגער אָנשטרענגונג געהט אַוועק זיין גאַנצע ענערגיע. ער צווינגט זיין פרוי און קינדער צו אַרבייטען שווער; די קינדער ווערען אַריינגעצויגען אין דער פּראָדוקציע אַזוי יונג, וואָס מען האָט פריהער דערפון ניט געוואוסט. די פרויען־אַרבייט ווערט שוין ניט באַשרענקט בלויז אויף דער הויז־ווירטשאַפט; זיי ווע־

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

רען אויך אריינגעצויגען אין דער אַלגעמיינער פּראָדוקציע פאַר'ן מאַרק, אויף וויפיל די טעכניק ערלויבט דאָס.

איבערהויפּט טרעט דאָס קלאָר ארויס אין דעם דאָרפישען קליין־געווערב ביי די דאָרפישע האַנטווערקער, וואָס פאַראייניגען זייער מלאכה מיט דער ערד־אַרבייט. זיי האָבען ניט פאַר זייער פּאַרטיידי־גונג אַזוינע שטאַרקע אָרגאַניזאַציעס, ווי די שטאָטישע צעכען פון בעלי־מלאכות, און דערפאַר גיבען זיי זיך שנעלער אונטער צום האַנדעלס־קאַפּיטאַליסט. ווען דער אויפקויפער באַשטימט די פּרייזען פאַר די סחורות פון דער דאָרף־פּראָדוקציע, האָט ער אין זינען די הכנסה, וואָס דער דאָרפישער בעל־מלאכה ציהט פון דער ערד־אַרבייט, ער דריקט דערפאַר אַרונטער די פּרייזען אַזוי נידעריג, אַז די ביידע באַשעפטי־גונגען, האַנטווערק און ערד־אַרבייט, גיבען דעם דאָרפישען בעל־מלאכה קוים גענוג מיטלען צום לעבען. די עקספּלואַטאַציע פון די אַרבייטס־כחות פון דעם דאָרפישען האַנטווערקער און זיין משפחה ברענגט ניט זעלטען צו זייער פאַלשטענדיגען אונטערגאַנג.

שוין אויף די ערשטע שטופען פון זיין אַנטוויקלונג שטרעבט דער קאַפּיטאַל, אין דער פאָרמע פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל, צו צושטערען די פּאַטריאַרכאַלע משפחה־אָרדנונג אין וועלכער דער פאָטער איז דער פולער הערשער. די פרוי הויבט אָן שפּילען אַ גרעסערע ראָליע אין דעם עקאָנאָמישען לעבען פון דער משפחה, וואָס מער זי באַטייליגט זיך אין דער סחורה־פּראָדוקציע פאַר'ן מאַרק; דאָס צושטערט דעם מאַטעריעלען פונדאַמענט פאַר דער פרוי'ס אונטערטעניגקייט. די קראַפט פון די אַפּגעלעבטע מנהגים איז אָבער אַזוי שטאַרק, אַז עס גע־העט אַוועק יאָרען איידער די דאָזיגע ווירקונג פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל אויף דער משפחה הויבט זיך אָן קלאָר צו מערקען.

די ווירטשאַפטען פון די שטאָטישע בעלי־מלאכות קענען פיל לענ־גער באַשטעהן דעם דרוק פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל, אַ דאַנק זייערע צע־כען, ביסלעכווייז אָבער גיבען זיי זיך אים אויך אונטער. דערביי ענ־דערען זיך, נאַטירליך, די אינווענינגסטע שיכות'ן פון דער משפחה אין דער זעלבער ריכטונג ווי אין די דאָרפישע ווירטשאַפטען, הגם אין אַ

קלענערער מאָס. דערפאַר ווייזט זיך אָבער זעהר בולט אַרויס די ענ־דערונג אין די באַציהונגען צווישען באַלעבאָס און אַרבייטער.

דער גענענזאַץ צווישען די אינטערעסען פון דעם באַלעבאָס און זיין אַרבייטער, וואָס האָט זיך ניט אַרויסגעוויזען כל זמן זיי האָבען געאַרבייט צוזאַמען, צוליב די פאַמיליאַרע און חבר׳שע באַציהונגען צווישען זיי, טרעט איצט אַרויס העלער און שאַרפער. כדי אויפצו־האַלטען זיין וואַקלענדע לאַגע, איז דער באַלעבאָס געצוואונגען וואָס מער צו אונטערדריקען זיינע אַרבייטער און לערנערס, פאָדערען פון זיי מער און אינטענסיווערע אַרבייט פאַר קלענערע שכירות. די אַר־בייטער און לערנערס שטעלען זיך געגען דעם. די אינערליכע גאַנצ־קייט פון דעם בעל־מלאכה׳ס ווירטשאַפט פאַרשווינדט, דעם פּלאַץ פון איינינקייט פאַרנעמט דער קאַמף.

אונטערפירענדיג דעם סך־הכל, קען מען זאָגען, אַז די מאַכט פון דעם האַנדעלס־קאַפּיטאַל פאַרענדערט די אינערליכע שיכות׳ן פון דער קליין־בורזשואַזער ווירטשאַפט, אַריינטראַגענדיג אין איר דעם גייסט פון עקספּלואַטאַציע. דער הויפּט פון דער משפחה טרעט ניט ווילענ־דיג אַרויס אַלס עקספּלואַטאַטאָר פון די איבעריגע מיטגלידער פון דער משפחה, און דער באַלעבאָס אַלס עקספּלואַטאַטאָר פון זיינע אַרבייטער.

ג) די אָרגאַניזירטע באַציהונגען צווישען די ווירטשאַפטען.

אין איינקלאַנג מיט די ענדערונגען פון די באַציהונגען צווישען דעם צעך מייסטער און זיינע אַרבייטער, האָט זיך אויך געענדערט דער כאַראַקטער פון די צעך אָרגאַניזאַציעס גופא: אַלץ מער און מער זיינען זיי פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין קאַמפס־אָרגאַניזאַציעס, פון איין זייט פון די מייסטערס געגען דעם האַנדעלס־קאַפּיטאַל, און פון דער צווייטער זייט פון די מייסטערס קעגען די אַרבייטער.

אין קאַמף מיט׳ן האַנדעלס־קאַפּיטאַל ווערען אויסגעברייטערט יענע פונקטען פון די צעך קאָנסטיטוציעס, וואָס זיינען געווענדעט קעגען דער קאָנקורענץ און דעם רעדוצירען פון די פרייזען; אויסער

דעם, זיינען די צעכען געווען געצוואונגען שטארק צו פארטיידיגען קעגען דער רעגירונג זייער מאָנאָפּאָליסטיש רעכט אויף דער פּראָדוק־ציע און האנדעל אין די שטעט, בעת דער האנדעלס־קאפּיטאל, פאר־קערט, האט מיט אַלע כחות געזוכט צו פארמיידען און צו שטערען די דאָזיגע מאָנאָפּאָליע.

אָבער דער האנדעלס־קאפּיטאל איז ארייננעדרונגען אין די צעכען גופא. די רייכערע מייסטערס זיינען אַליין געווארען אויפקויפער און פּראָצענטניקעס; נאטירליך, אין די גרענעצען, וואָס זיינען ערלויבט געווען פון די צעכען. דער חשק אַנצוקלייבען וואָס מער געלט האט באוואויגען די מייסטערס צו געהן נאָך ווייטער; פאר זיי זיינען אומ־אַנגענעם און אומגינסטיג געווען די באַגרעניצונגען פון די צעכען, סיי יענע וואָס האָבען ניט דערלאָזען די אויסברייטונג פון זייער אייגענער פּראָדוקציע, און סיי יענע וואָס האָבען זיי ניט דערלאָזען צו באַלע־באַטעווען איבער די אָרימע מייסטערס. עס אַנטשטעהט אַ שטרעבונג אויסצומיידען און ברעכען די כללים פון די צעכען. אַזוי, צום ביי־שפּיל, איז פאר די מייסטערס, וואָס האָבען געהאט אַ דירעקטע פאר־בינדונג מיט'ן מארק, געווען זעהר ניט באַקוועם וואָס די צעכען האָבען ניט ערלויבט צו קויפען פּראָדוקטען ביליגער ווי פאר אַ באַשטימטען פּרייז.

אין דער פּראַקטיקע האט מען אָפט ניט אויסגעפאָלגט אפילו די צעך־באַשרענקונגען פון דער צאָל געדונגענע ארבייטער, וואָס איין מייסטער האט געקענט באַשעפטיגען; ווייל דאָס האט געשטערט דער אויסברייטונג פון דער פּראָדוקציע.

בכלל זיינען אין דעם קאמף מיט'ן האנדעלס־קאפּיטאל די צעך־אָרגאַניזאַציעס צוטרייסעלט געוואָרען, עס האט זיך קלאָר ארויסגע־וויזען, ווי ווייניג אינערליכע אחדות זיי האָבען געהאט.

דערפאר אָבער זיינען די צעכען פארבליבען פעסט אין זייער קאמף קעגען די געזעלען. עס ווערען אָנגענומען די שטרענגסטע מיט־לען שווערער צו מאכען פאר'ן געזעל צו ווערען אַ באַלעבאָס, ווייל דער גרויסער וואוקס פון דעם מייסטער־קלאַס הויבט אָן צו ווערען אַ געפאר. עס ווערען באַשטימט לאַנגע טערמינען פאר לערנער און פאר

געזעלען, עס ווערען באַשטימט שווערע עקזאַמענעס, עס ווערט געפאָדערט פון דעם געזעל, ער זאָל אַרויסווייזען אויסערגעוועהנליכע קענטעניסען פון זיין פאַך. עס ווערען באַשטימט הויכע ערבות ביים אַריינטרעטען אין צעך, און עס ווערט פאַרלענגערט די אַרבייטס־צייט פון די געזעלען. מען פאַדערט פון יעדען געזעל ער זאָל אַ געוויסע צייט וואַנדערען איבער פרעמדע שטעט, כדי צו פאַרפאָלקאָמענען זיין קונסט — אַ באַדינגונג וואָס איז אין יענער צייט געווען זעהר שווער נאָכצוקומען, און וועלכע האָט, ווי מיר וועלען עס שפּעטער זעהן, שטאַרק געשאַדט די צעכען גופא. אַזוינע ענדערונגען אין דעם געבוי פון די צעכען זיינען פאָרגעקומען אָנהויבענדיג פון 14טען יאָרהונדערט.

די נייע כללים פון די צעכען ווערען אין לעבען דורכגעפירט ניט פאַר אַלעמען גלייך; פאַר די זין פון די מייסטערס ווערען געמאַכט פאַרשיידענע פאַרלייכטערונגען, וואָס מאַכען פון די אַלע שוועריגקייטען פּוסטע פאָרמאַליטעטען. פאַר אַלע אַנדערע אָבער ווערט כמעט אוממעגליך אַריינצוקומען אין די צעכען. די צעך־פּריווילעגיעס באַקומען אַן ענגען קאַסטען־כאַראַקטער — זיי ווערען פאַרבונדען שוין ניט אַזוי פיל מיט קונסט און וויסען, ווי מיט אָפּשטאַמונג.

די אַלע נייע איינפירונגען באַגעגענען אַן ענערגישען ווידערשטאַנד מצד די געזעלען. וואָס ווייניגער מעגליכקייטען עס בלייבען פאַר'ן געזעל אַרויסצורייסען זיך פון זיין געגענוואַרטיגער לאַגע, און וואָס שווערער זי ווערט, אַלץ מער טרעט אויף אויפ'ן פּלאַץ פון די חבר'שע באַציהונגען צווישען דעם געזעל און דעם מייסטער די אחדות פון די אַרבייטער, אַן אחדות וועלכע איז דורכגעדרונגען מיט האַס צו די מייסטערס. עס אַנטשטעהען באַזונדערע אָרגאַניזאַציעס פון געזעלען — מערסטענטייל אין דער פאָרמע פון רעליגיעזע פאַראיינען — אין אָנהויב בלויז פאַר מאַטעריעלער געגענזייטיגער שטיצע, מיט דער צייט אָבער ווערען זיי פאַרוואַנדעלט אין קאַמפּס־אָרגאַניזאַציעס פאַר זייערע געמיינשאַפטליכע אינטערעסען קעגען זייער אַלגעמיינעם שונא.

יעדער פאַראיין ברענגט צוזאַמען בלויז די געזעלען פון איין פאַך, אין אָנהויב בלויז די וואָס וואוינען אין איין שטאָט; אָבער שוין אין גאָר די ערשטע צייטען זיינען זיי געצוואונגען דורך דער אַלגעמיינהייט

פון זייערע אינטערעסען, איבערהויפט די נויט אין שטיצע, אין דער צייט פון דעם געזעל'ס וואנדערונגען, אויסצוברייטערען די פאראיינען איבער די גרענעצען פון די איינצעלנע שטעט. עס ווערען געשאַפען צווישען־שטאטיגע און אפילו צווישען־פעלקערליכע ארגאניזאַציעס פון געזעלען פון איין און דעמזעלבען פאך. ווייטער ווי דאס זיינען די פאראיינען קיינמאל ניט געגאנגען; די געזעלען פון פארשיידענע פאכען האבען ניט נאר זיך קיינמאל ניט פאראייניגט, נאר אפט זיך געקריגט צווישען זיך.

א דאנק דעם גרויסען כח פון זייערע ארגאניזאציעס, האט זיך די געזעלן ניט זעלטען איינגעגעבען צו צווינגען די באלעבאטים צו מאכען געוויסע תנחות. די מייסטערס האבען מיט אלע כחות געזוכט די אָרגאניזאציעס צו צוברעכען און עס איז זיי אפט געלונגען אויסצופירען, אז עס זאלען פאר דעם צוועק ארויסגעגעבען ווערען געזעצען. דאן פלעגען די ארגאניזאציעס פון די געזעלען ווערען געהיימע, אבער זייער קאמף פלעגען זיי ניט אויפגעבען. מיט מער אדער וועניגער ערפאלג זיינען די דאזיגע קאמפען אנגעפירט געווארען אין אלע מערב־לענדער דורך דער גאנצער צייט פון דעם האנדעלס־קאפיטאליזם. די הויפט געווער פאר ביידע צדדים איז געווען דער סטרייק און דער חרם (באיקאט *).

אזוי האט זיך אויף דעם אופן אונטער דער ווירקונג פון דעם האנדעלס־קאפיטאל אינגאנצען פארענדערט דער כאראקטער פון די ארגאניזאציעס פון די בעלי־מלאכות.

וואס אנבאלאנגט די ריין־פאליטישע ארגאניזאציעס, איז די עפאכע פון האנדעלס־קאפיטאל געווען די בליהונגס־צייט פון דער אומבאשרענקטער מאנארכיע. די פעסטע עקאנאמישע פארבינדונגען צווישען די פארשיידענע טיילען פון שטאט, וואס איז געקומען אלס רעזול־

*) דער ווארט „באיקאט“ שטאמט פון דעם יאהר 1880. קאפיטאן באיקאט, דער פארוואלטער ביי אן ענגלישען לענדלארד אין אירלאנד, האט אזוי אונטערדריקט די ארענדאטארס, אז זיי האבען אים ארויסגעלעגט אין חרם, — מען האט אים ניט פארקויפט קיין שפייז, קיינער האט פאר אים קיין שום ארבייט ניט געטאן, ביז וואנען ער איז געצוואונגען געווען צו פארלאזען דעם פלאץ.

(רעדאקטאר).

א. באָגדאַנאָוו

טאַט פון די אויסגעבעסערטע פּאַרקערס־מיטלען, זיינען געוואָרען דער פונדאַמענט פאַר אַ פעסטער פאַראייניגונג פון דאָס גאַנצע לאַנד. די אַבסאָלוטע מאָנאַרכיע האָט געדאַרפט אויספירען אַ סך וויכטיגע היס־טאָרישע אויפגאַבען, און דאָס האָט פאַרשטאַרקט איר מאַכט און גע־וואונען פאַר איר די סימפּאַטיע און דעם צוטרויען פון דעם האַנדעלס־קאַפּיטאַליסטישען קלאַס.

די ערשטע פון די דאָזיגע אויפגאַבען איז געווען די צושטערונג פון די רעשטלאַך פון אַלטען פעאָדאַליזם, וועלכע האָבען זיך ניט געקענט צופּאַסען צו די נייע פאַרענדערטע היסטאָרישע באַדינגונגען און האָבען אָנגעהויבען אַ פאַרצווייפעלטען קאַמף פאַר זייער עקזיסטענץ געגען דער גאַנצער טויש־געזעלשאַפט. בלויז דער עקאָנאָמיש שטאַר־קערער און פראָגרעסיווערער עלעמענט פון די פעאָדאַלען איז געווען בכח, אין דעם שטורעם פון די אויסטויש־באַציהונגען, אויפצוהאַלטען זייער פריהערדיגע לאַגע. די שוואַכערע עלעמענטען זיינען אויף דעם רייז־עקאָנאָמישען פעלד געווען פיל שוואַכער, און האָבען אָנגעהויבען שנעל אונטערצוגעהן אונטער די קלעפּ פון דעם האַנדעלס־קאַפּיטאַל און דעם מלוים־קאַפּיטאַל; די עקזיסטענץ פון אַזוינע פעאָדאַלען האָט זיך נאָך געקענט האַלטען אַ געוויסע צייט, בלויז אַ דאַנק דער נאַטוראַלער ווירטשאַפט, וואָס האָט נאָך עקזיסטירט אין זייערע אימעניעס. די שנעלע אַרויסשטופּונג פון די דאָזיגע רעשטלאַך, דורך די געלט־באַצי־הונגען, האָט טראָט נאָך טראָט פאַרניכטעט יעדע מעגליכקייט פאַר די פעאָדאַלען ווייטער צו עקזיסטירען. זיי האָבען זיך אָבער ניט געוואָלט צופרידענשטעלען מיט דער דאָזיגער לאַגע. באַנוצענדיג זיך מיט זיי־ערע אַלטע רעכט צו נעמען אַן אָפּצאָל פון דורכפאָרענדע סוחרים, פלע־גען זיי אַרויסקומען מיט באַנדעס אויף די וועגען און רויבען די דורכ־געהענדע האַנדעלס־קאַראַוואַנען, באַקומענדיג דערמיט פאַר זיך לע־בענס־מיטלען, שטערענדיג אָבער דערמיט גאַנץ שטאַרק דער אַנטוויק־לונג פון דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקציע. דער שטאַט האָט דורך זיין מיליטערישער מאַכט באַזיגט די דאָזיגע פעאָדאַלען, האָט צושטערט זייערע שלעסער, און האָט געשאַפען אַ זיכערהייט פאַר'ן פאַרקער, וואָס איז דורכאויס נויטיג פאַר דעם האַנדעל.

פאָליטישע עקאָנאָמיע

די צווייטע אויפגאַבע פון שטאַט איז געווען די אונטערדריקונג פון די פויערים־אויפשטאַנדען. דער איבערגאַנג פון די פעאָדאַלע באַציהונגען צו לייב־אייגענטום האָט פאַר די פויערים געשאַפען אַזוינע שווערע לעבענס־באַדינגונגען, אַז וואָס מער עס האָט זיך אַנטוויקעלט דער אויסטויש־פעאָדאַליזם, אַלץ אָפטער זיינען געוואָרען די עמפּערונג און בונטען פון די פויערים. אין אַנהויב, אַזוי לאַנג ווי די אויסטויש־פאַרבינדונגען זיינען פאַרבליבען פאַרהעלטניסמעסיג ענג, און יעדע געגענט האָט געלעבט איר באַזונדערען אָפּגעשלאָסענעם לעבען, האָבען די פויערים־אויפשטאַנדען געטראָגען אַ לאָקאַלען כאַראַקטער, און זיינען גאַנץ לייכט אונטערדריקט געוואָרען. דער האַנדעלס־קאַפּיטאַל, שאַפענדיג פעסטע און ברייטע פאַרבינדונגען צווישען פאַרשיידענע געגענדען, האָט אויך געשאַפען אַ באָדען פאַר ברייטע נאַציאָנאַלע פויערים־אויפשטאַנדען, וואָס האָבען ארומגעכאַפּט גאַנצע לענדער; און אַזוי ווי די לאַגע פון די לייב־אייגענטום פויערים איז פיל ערגער געוואָרען, פלעגען די דאַזיגע בונטען זיך אויסצייכענען מיט זייער גרויזאַמקייט. אין איטאַליע אין דרייצענטען יאָרהונדערט, אין ענגלאַנד און אין פראַנקרייך אַם ענדע פון פערצענטען, אין באָהעמיע אין פופצענטען, און אין דייטשלאַנד אין אַנהויב פון זעכצענטען, זיינען פאָרגעקומען פויערים־מלחמות. צו אונטערדריקען זיי איז נויטיג געווען די פולע אָנשטרענגונג פון די כחות פון שטאַט.

די וויכטיגסטע פון די דאָזיגע מלחמות זיינען געווען די דייטשישע. זיי האָבען נאָך זיך איבערגעלאָזען, צווישען אַנדערע זאַכען, אַ היסטאָרישען דאָקומענט, אין וועלכען עס זיינען אין אַ קלאָרער ליטעראַרישער פאָרמע אויסגעדריקט די הויפּט־פאָדערונגען און שטרעבונגען פון דעם דאַמאָלסטדיגען פויערטום. דאָס איז אַ מאַניפעסט פון צוועלף פונקטען, וואָס שטאַמט פון דעם יאָר 1525. אין אים שטעלען די פויערים די פאָלגענדע פאָדערונגען: די אָפּשאַפונג פון לייב־אייגענטום; די פאַרניכטונג פון די אומגעזעצליכע אָפּצאָלונגען צו די גלחים און די פּריצים; אומפּאַרטייאישקייט אין די געריכטען; רעליגיאָנס־פרייהייט; די פרייהייט צו באַנוצען זיך מיט די וועלדער פאַר געיעג און מיט די טייכען פאַר כאַפּען פיש; הזיקות פאַר פאַרשיידענע עולות, וואָס

א. באָגדאַנאָוו

די פריצים האבען באַנאַנגען געגען די פויערים, א. אז. וו. כאַראַקטע־ריסטיש פאַר דער פויערשער פסיכאָלאָגיע, און בכלל פאַר דער פסי־כאָלאָגיע פון יענער צייט, איז דאָס וואָס די דאָזיגע אַלע ריין־קלאַסען און ריין־פּראַקטישע פאָדערונגען זיינען באַפעסטיגט געוואָרען דורך רעליגיעזע באַווייזען — שטיצענדיג זיך אויף פסוקים פון די הייליגע שריפטען.

די פויערים־מלחמות האבען אומפאַרמיידליך געמוזט זיך ענדיגען מיט א נידערלאַגע פאַר די פויערים. בלויז צייטענווייז האָט דער קאַמף געקענט פאַראייניגען די פויערים־מאַסען; וואָס ווייטער אַלץ מער האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז עס האָט זיי געפעלט אחדות. דאָ האָט זיך קלאָר אַרויסגעוויזען דער אמת׳ער כאַראַקטער פון דער פויערשער פסיכאָלאָגיע אין דער טויש־געזעלשאַפט — א ריין ענג־אינדיווידואַ־ליסטישער. און באמת, אין דער פויערשערווירטשאַפט איז ניטאָ קיין ברייטע, מיטאַרבייטערשאַפט, זי האָט ניט קיין באַשטענדיגע און פעס־טע אַרבייטס־פאַרבינדונגען מיט אַנדערע ווירטשאַפטען; פאָלגליך פעלט איר אויך דער באָדען פאַר דער סאָלידאַריטעט אין דעם געזעל־שאַפטליכען קאַמף.

די דריטע אויפגאַבע פון דעם אבסאָלוטען שטאַט אין דער דאָזיגער צייט איז געווען צו באַפרייען די פויערים פון לייב־אייגענטום.

ניט נאָר די אויפשטאַנדען אַליין פון די פויערים האבען אונטער־בראָכען דעם פונדאַמענט פון לייב־אייגענטום, אויפדעקענדיג אויך זייער געפאַר פאַר דער געזעלשאַפט און פאַר די פעאָדאַלען גופא. פאַר דעם האַנדעלס־קאַפּיטאַליסטישען קלאַס איז דאָס לייב־אייגענטום גע־ווען א שטערונג אויף דעם וועג פון זיין אַנטוויקלונג, שטערענדיג אין א באַדייטענדער מאָס דעם האַנדעלס־קאַפּיטאַל צו פאַרכאַפּען אין גאַנ־צען אין זיינע הענט די אָרגאַניזאַטאָרישע מאַכט איבער דער פויערשער ווירטשאַפט. אויסער דעם, זייענדיג געצוואונגען אוועקצוגעבען א גרויסען טייל פון זייערע פּראָדוקטען דעם פעאָדאַל, און זייענדיג צו־געבונדען צו א באַשטימטען פּלאַץ, זיינען די פויערים געווען א גאַנץ שוואַכער קוואַל פון הכנסה פאַר׳ן שטאַט, וועלכער האָט זיך אַפט אַליין גענויטיגט אין געלט. א טייל פון די פעאָדאַלען גופא האבען בעסער

פּאָליטישע עקאָנאָמיע

געוואַלט עקספּלואַטירען זייערע אימעניעס דורך אַרענדאַטאָרס, איידער האָבען צו טאָן מיט דער געצוואונגענער אומפּראָדוקטיווער אַרבייט פון די פּויערים; די דאָזיגע פעאָדאַלען האָבען אַליין באַפרייט זייערע פּויערים, פאַרטרייבענדיג זיי פון זייער ערד.

אין מאַנכע לענדער איז די באַפרייאונג פון די פּויערים פאָרגעקומען שטופענווייז כמעט ווי פון זיך אַליין, צום ביישפּיל אין ענגלאַנד; אין אַנדערע פאַלען איז דאָס געשעהן דורך ספּעציעלע געזעצען. אין די מערסטע אייראָפּעאישע לענדער איז די דאָזיגע ענדערונג שוין געווען פאַרענדיגט אין אָנפאַנג פון דער האַנדעלס־קאַפּיטאַליסטישער צייט. די כחות אָבער, דורך וועלכע דאָס איז צו שטאַנד געקומען, זיינען אויסגעוואַקסען איבערהויפּט אויף'ן באָדען פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל.

די פּאַקטישע שיכות'ן פון די געזעלשאַפטליכע כחות האָבען זיך אַרויסגעוויזען ביי דער באַפרייאונג פון די פּויערים דורך דעם, וואָס די פּויערים האָבען פאַרלאָרען זייער גאַנצע ערד, מיט וועלכער זיי האָבען זיך ביז יענער צייט באַנוצט, — אָפט איז פאַר די פּויערים פאַרבליבען אַ טייל פון זייער ערד, זיי האָבען אָבער געדאַרפט דערפאַר באַצאָלען. אַזוי איז דאָס געשעהן אין רוסלאַנד דורך דער רעפאָרמע פון דעם 1861 יאָר.

צוזאַמען מיט דער אויפבליהונג פון דער אַבסאָלוטער מאָנאַרכיע האָט אָנגעהויבען שטאַרק פאַלען די פריערדיגע אָרגאַניזאַציע פון פעאָדאַליזם — די קאַטוילישע קירכע.

פאַרלירענדיג, ווי עס איז שוין פריער אָנגעצייגט געוואָרען, דעם גרעסטען טייל פון איר באַדייטונג אין דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקציע, האָט די קאַטוילישע קירכע פאַר אַ לאַנגע צייט אָנגעהאַלטען, און אַפילו געפּרואווט פאַרגרעסערען, איר חלק אין דער פונאַנדערטיילונג פון די געזעלשאַפטליכע פּראָדוקטען, פאַרשטאַרקענדיג דערמיט די עקספּלואַטאַציע פון פאָלק. דאָס האָט געשאַפען פאַר דער קירכע אַ סך מעכטיגע שונאים צווישען די אַנדערע קלאַסען פון דער געזעלשאַפט. פיינדליך האָבען זיך אויך פאַרהאַלטען צו איר די פּויערים, ווייל זיי האָבען זעהר שטאַרק געליטען פון דעם מעשר און אַנדערע אָפּצאָלונגען צום קלויסטער. די אינדוסטריעלע און האַנדעלס־גרופּען, זייענדיג

א. באַגדאַנאָוו

פיינדליך צו אַלע פּעאַדאַלען, האָבען פאַר דעם קלויסטער ניט געמאַכט קיין אויסנאַם; אַפילו די וועלטליכע פעאַדאַלען און קעניגען האָבען חשק געהאַט צוצונעמען פאַר זיך דאַס לאַנד פון דער קירכע.

אַלע אידעען, וואָס זיינען געווען פיינדליך צו דער קירכע, האָבען פאַר זיך געפונען אַ גינסטיגען באָדען אין דער שטימונג פון יענער געזעלשאַפט. אפּיקורסות האָט זיך אַנטוויקעלט מיט אַ געוואַלטיגער שנעלקייט. די גלחים האָבען פאַרביטערט געקעמפט קעגען זיי, זוכענדיג מיט אַלע כחות צו דערשטיקען דעם קריטישען געדאַנק, דאָך איז דער האַס צום קאַטאָליציזם געוואַקסען. דער זיג פון די אַפּיקורסים איז געווען אומפאַרמיידליך, — עס איז געקומען די צייט פאַר דער רעליגיעזער רעפאָרמאַציע.

עס אַנטשטעהען סעקטען אָהן אַ צאָל. עס באַווייזען זיך אָהן אַ שיעור רעליגיעזע לערען, וואָס שטיצען זיך אויף פאַרשיידענע פסוקים פון די הייליגע שריפטען. דער עצם פון דער גאַנצער זאַך האָט אָבער געקאָנט אויסגעדריקט ווערען אין איין זאַץ: „נידער מיט די גלח'שע פעאַדאַלען". די פסוקים זיינען אויסגעטייטשט געוואָרען אין דער לענג און אין דער ברייט, דער עקר אָבער איז געבליבען דער זעלבער.

דער קאַמף פאַר דאַס רעכט צו עקספּלואַטירען דאָס פאָלק איז פון די קאַטוילישע גלחים אַנגעפירט געוואָרען מיט אַן אומגעהערטער גרויזאַמקייט. אין דעם דאָזיגען קאַמף האָבען די גלחים געשאַפען אַן אָרגאַניזאַציע פון מערקווירדיגער קראַפט און פעסטקייט, — דעם אָרדען פון די יעזואיטען. דער טראַגער האָט דערגרייכט דעם העכסטען פונקט אין דער טעטיגקייט פון דער אינקוויזיציע.

די אַלע אַנשטרענגונגען אָבער האָבען געקענט פאַרהאַלטען דעם גאַנג פון דער זיגרייכער רעפאָרמאַציע בלויז אויף אַ ווײַלע. אין דעם אומגלייכען קאַמף זיינען די ערשטע פירער פון דער רעפאָרמאַציע געפאַלען, אָבער לוטער און קאַלווין זיינען שוין ארויס די זיגער.

דער קאַטאָליציזם האָט פאַרהיט זיין פריערדיגע מאַכט אין איטאַליע און אויף דעם פירענעאישען האַלב־אינזעל: פאַר איטאַליע האָט זיך עס געלוינט, ווייל דאָס פּויפּסטום האָט עקספּלואַטירט די גאַנצע וועלט פ א ר א י ר; אין שפּאַניען און פּאָרטוגאַל האָט ער זיך

אויפגעהאַלטען דערפאַר, ווייל די עקאָנאָמישע אַנטוויקלונג פון יענע לענדער איז צווישען דעם 16־טען און 18־טען יאָרהונדערט, צוליב געווּיסע אורזאַכען, פאַרהאַלטען געוואָרען און זאָגאָר צוריקגעגאַנגען.

דער שטאַט האָט קאָנפיסקירט די לענדערייען פון די קלויסטערס, און צוזאַמען דערמיט האָט ער אוועקגענומען די ערד אויך פון אַ גרויסען טייל פויערים; די קאָנפיסקאַציע האָט מען באַרעכטיגט דערמיט, וואָס דאָס איז אַ נויטיגער מיטעל אין קאַמף מיט'ן אַבערגלויבען, וועלכען די קאַטאָלישע קירכע האַלט אויף. (דאָס איז אַ ביישפּיל אויף ווי ווייט די אידעען פון די מענשען זיינען אָפּהענגיג פון זייערע אינטערעסען, הגם דאָס ווערט קיין מאָל אָפען ניט צוגעגעבען.)

די צופאַלונג און דער אונטערגאַנג פון די צעך־קאָרפּאָראַציעס אונטער'ן איינפלוס פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל, האָבען אין פיל פאַלען געפירט דערצו, אַז דער שטאַט האָט קאָנפיסקירט זייער אייגענטום.

די באַפרייאונג פון די פויערים, ביי וועלכער מען האָט טיילווייז אָדער אינגאַנצען צוגענומען די ערד, די קאָנפיסקאַציע פון די קלויסטערשע לענדער דורך די פירסטען און קעניגען, איבערלאָזענדיג שוצלאָז פיל פון די אָרימע, וועלכע האָבען פריהער געצויגען זייער חיונה פון יענע אינסטיטוציעס — דאָס אַלץ האָט געשאַפען אַ מאַסע אייגענטומסלאָזע מענשען, וואָס האָבען ניט געשפּילט קיין ראָליע אין דער געזעלשאַפטליכער פּראָדוקציע; אַ מאַסע פון דעם אַזוי גערופענעם „פּאַראַזיטישען פּראָלעטאַריאַט“, וועלכער איז געווען אַ שטענדיגע געפאַר פאַר דער געזעלשאַפטליכער רוהיגקייט.

3) די געזעלשאַפטליכע פּסיכאָלאָגיע און די אַנטוויקלונגס־כחות פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל.

דער האַנדעלס־קאַפּיטאַל שטעלט מיט זיך פאָר די צווייטע אַנטוויקלונגס־שטופע פון דער טויש־געזעלשאַפט, אַ שטופע וואָס איז ענג צוזאַמענגעבונדען מיט דער ערשטער, און מיר באַטראַכטען זיי באַזונדער בלויז צוליב באַקוועמליכקייט. אין אַלע וויכטיגסטע שטריכען

א. באַגראַנאַוו

אנטוויקעלט זיך די געזעלשאפטליכע פסיכאלאגיע אין דערזעלבער ריכטונג, וועלכע איז נאך אנגעמערקט געווארען אין דער איבערגאנגס־צייט פון דער נאטוראלער געזעלשאפט צו דער קליין־בורזשואזער; דער הערשענדער פסיכאלאגישער טיפ אבער איז נאך אלץ א קליין־בורזשואזער.

אין די פעסטע אינדוסטריעלע קארפאראציעס און אין די שיכות'ן פון פעאדאלען לייב־אייגענטום, האט די קליין־בורזשואזע געזעלשאפט נאך אויפגעהאלטען עטליכע צייכענס פון דער פריערדיגער פאטריארכאלער פארשקלאפונג פון דעם יחיד, וואס דאס האט ניט דערלאזען דעם יחיד זיך צו אנטוויקלען. דער האנדעלס־קאפיטאל צושטערט די דאזיגע פארשקלאפונג, און העלפט דער וויטערדיגער באפרייאונג פון דעם יחיד. די פאטריארכאלע שיכות'ן פארבלייבען אין זייער אמאליגער שטארקייט אויף צוויי פאליוסען פון געזעלשאפטליכע פאראייניגונגען: אין דער פאליטישער פארמע פון דער אבסאלוטער מאנארכיע, און אין דער משפחה, וואס איז געבויט אויף דער פריוואטער ווירטשאפט. דא אבער קען מען אויך באמערקען מאנכע ענדערונגען. אין דער אבסאלוטער מאנארכיע איז שוין אינגאנצען פארשוואונדען יענע נאהענטקייט צווישען די הערשענדע און באהערשטע, וואס צייכענט אוים די פאטריארכאלע פארמען, אפילו אין זייער פעאדאלער אנטוויקלונג; אויף דער סצענע טרעט ארוים דער טרוקענער און קאלטער פארמאליזם פון דער ביוראקראטיע. פארקערט איז דאס אין דער משפחה, דארט ווערען די באציהונגען ווייכער, די מאכט פון דעם הויפט פון דער משפחה און די שקלאפעריי פון די איבעריגע מיטגלידער, זעהען זיך אן ניט אזוי שארף.

דער גייסטיגער האריזאנט פון די מענשען ווערט אלץ מער אויסגעברייטערט, וואס פעסטער עס ווערען די פארבינדונגען צווישען פארשיידענע ווייטע געגענדען און לענדער. די נויטווענדיגקייט פאר דער אנטוויקלונג פון וויסען פילט זיך אלץ שטארקער; דער אויסטויש רופט ארוים די נויטווענדיגקייט צו פירען געזעלשאפטס־ביכער, אויסגעפינען די בעסטע מארקען פאר'ן קויף און פארקויף פון סחורות, אויסצופארשען די עקאנאמישע און געזעליכע לאגע פון אנדערע לענדער.

אַזוי גוט ווי זייערע אינסטיטוציעס, און דאָס ברענגט דערצו, אַז מען לערענט פּרעמדע שפּראַכען, אַ. אַז. וו. די פריערדיגע שולען, וואָס פלעגען אויפגעהאַלטען ווערען פון די קלויסטערס ווייזען זיך איצט אַרויס פאַר ניט גענוג און ניט צופרידענשטעלענד; עס אַנטשטעהען נייע שולען, אין אַנהויב בלויז אין די שטעט. די וועלטליכע פּעדאַלען, וועלכע זעהען אין דער וויסענשאַפט, פונקט ווי די שטאַט'ס-לייט, אַ קאַמפּס-מיטעל קעגען דעם גלחישען פּעדאַליזם, העלפען אויפהאַלטען די נייע שולען. אָבער אויך אין די נידעריגערע שיכטען פון די פאָלקס-מאַסען פאַרשפּרייט זיך אַ שטרעבען צו בילדונג.

גלייכצייטיג ווערען באַזייטיגט מאַנכע ערנסטע שטערונגען, וואָס זיינען געשטאַנען אין וועג פון דער אַנטוויקלונג פון פאָלקס-בילדונג. זעהר וויכטיג איז אין דעם די אָפּשאַפונג פון לייב אייגענטום. אונטער דער סיסטעם פון לייב-אייגענטום, פונקט ווי פריהער אונטער'ן פּעדאַליזם, איז אַפילו די געלעגענהייט אויסצולערנען זיך לייענען און אָביסעל שרייבען, געווען פאַרשלאָסען פאַר דעם פויער, פון דעם שטאַנדפּונקט פון פּעדאַל איז דאָס אינגאַנצען איבעריג געווען פאַר'ן פויער, דאָס איז זאָגאַר שעדליך פאַר זייער „מאָראַל."

דער הויפּט אַנטוויקלונגס-כח אין דער האַנדעלס-קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט איז פונקט ווי פריהער די קאָנקורענץ. איר ווירקונג טרעט אַרויס אַלץ קלאָרער און שאַרפער, די אַנטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט געהט אַלץ שנעלער, וואָס שוואַכער עס ווערען די אַלטע שטערונגען אויף איר וועג, — די פּעדאַלע און צעך-פאָרמען, און די צושטאַרקע רעגולירונג פון דער פּראָדוקציע און האַנדעל דורכ'ן שטאַט, אַ. אַז. וו.

דער האַנדעלס-קלאַס געהט פאָראויס אין דער דאָזיגער אַנטוויקלונג און ציט מיט זיך מיט די אַנדערע געזעלשאַפטליכע כחות, און פריהער פון אַלץ דעם שטאַט. זיין יאָגען זיך נאָך נייע מאַרקען, זיין שטרעבען אויסצוברייטערען דעם פעלד פון זיין אויסטויש טעטיגקייט, צווינגט אים צו פאַרפאָלקאָמענען די טעכניק פון ים-רייזען: מען הויבט אָן צו בויען גרויסע און שטאַרקע שיפען: דער פּראָגרעס פון

א. באָגדאַנאָוו

דער אַסטראָנאָמיע און די אַנווענדונג פון קאָמפּאַס פאַרזיכערען דעם גאַנג פון די דאָזיגע שיפען.

ענג פאַרבונדען מיט דער אַנטוויקלונג פון נאָהענטע באַציהונגען צווישען פאַרשיידענע לענדער, איז די אַנטשטעהונג פון נייע אָפּטייל-לונגען פון דער פּראָדוקציע, וועלכע האָבען אַ גרויסע באַדייטונג פאַר דער ווייטערדיגער אַנטוויקלונג פון דעם עקאָנאָמישען לעבען; די פּראָ-דוקציע פון שרייב פּאַפּיר און בוך דרוקעריי, איז אַ מעכטיגער פאַק-טאָר אין דער פאַרשפּרייטונג פון וויסען. די דאָזיגע נייע פּראָדוק-ציעס פאַרשנעלערען שטאַרק די פּראָדוקטיוויטעט פון דער ארבייט בכלל.

דער אַלגעמיינער פּראָגרעס פון לעבען זעהט זיך אָן אויף אַלע פעלדער פון דער פּראָדוקציע. זי וואַקסט שטאַרק אויס, עס ענדערט זיך די טעכניק, בכלל איז דאָס די צייט וועלכע ווערט באַצייכענט פון היסטאָריקער, אַלס „די צייט פון די גרויסע ערפינדונגען און אַנטדעקונגען.“

דאָס איז אויך די צייט פון דער „אויפלעבונג פון די וויסענ-שאַפטען און פון דער קונסט“ וואָס קומט פאָר מיט דער הילף פון די רעשטלאַך פון די אַלט-קלאַסישע, יורידישע, ליטעראַרישע און קונסט פאָרמען. די דאָזיגע ירושה איז געלעגען אומבאַנוצט ביז דער צייט ווען די געזעלשאַפט האָט דערגרייכט יענע שטופע פון אויסטויש, אויף וועלכער עס איז געשטאַנען די קלאַסישע וועלט אין דער צייט פון איר בליהונג. ווען אָבער יענע שטופע איז דערגרייכט געוואָרען, איז די דאָזיגע ירושה גוט אויסגענוצט געוואָרען און האָט פאַרשנע-לערט און פאַרלייכטערט די אַנטוויקלונג פון די נייע פאָרמען פון דענקען און האַנדלען.

אין דרום מערב אייראָפּע דאַרף פאַר'ן אָנהויב פון האַנדעלס-קאַפּיטאַל גערעכענט ווערען דער דרייצענטער יאָרהונדערט, פאַר די צפון לענדער דאַרף גערעכענט ווערען — דער פערצענטער יאָרהונ-דערט. בעצם איז די אַנטוויקלונג פון האַנדעלס-קאַפּיטאַל פאַרבונדען מיט דער אַנטוויקלונג פון די אויסטויש באַציהונגען גופא. די האַנ-דעלס-קאַפּיטאַליסטישע עפּאָכע ענדיגט זיך אַרום דעם אָנהויב פון

16טען יארהונדערט, ווען עס הויבט זיך אָן צו אַנטוויקלען די מאַנופאַקטור. די אנטוויקלונג פון האַנדעלס־קאַפּיטאליזם געהט אָבער אויך ווייטער אָן גלייכצייטיג מיט דער אַנטוויקלונג פון דעם אינדוסטריעלען קאַפּיטאַליזם.

אין די איטאַליענישע רעפּובליקען (ווענעציע, גענוא און אנד.) איז דער רעזולטאַט פון זייער מעקלערשער טעטיגקייט אין דעם האַנדעל צווישען מערב אייראָפּע און די אַזיאַטישע לענדער געווען דער אָנהויב פון אַנטוויקלונג פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל. די דאַזיגע מעקלעריי וואָס איז געווען דער רעזולטאַט פון דער געאָגראַפישער לאַגע פון די איטאַליענישע רעפּובליקען, האָט זיי געגעבען אַ מעגליכקייט רייך צו ווערען דורך דער עקספּלואַטאַציע פוןביידע צדדים.

די ווייטערדיגע אַנטוויקלונג פון האַנדעלס־קאַפּיטאַל, מיט זיין יאָגען זיך נאָך נייע מאַרקען, ברענגט די אַנטדעקונג פון נייע לענדער: אַמעריקע און די אַפריקאַנישע ברעגען; עס ווערען אויסגעפונען ים־וועגען קיין אָסט־אינדיע און כינע. דער האַנדעלס־קאַפּיטאַל האָט זיך אַנטוויקעלט שנעלער אין די לענדער וועלכע האָבען, אַ דאַנק זייער נאָהענטקייט צום ים, אַמבעסטען געקענט אויסנוצען די נייע מאַרקען; פריהער פון אַלע זיינען דאָס געווען פּאָרטוגאַל און שפּאַניע, דער אַלטער האַנדעל איבער דער יבשה מיט מזרח אַזיע הערט כמעט אינגאַנצען אויף, און די פּאַרמיטלער פון דעם דאָזיגען האַנדעל, די איטאַליענישע רעפּובליקען, — פאַלען.

שפּאַניע וואָס האָט נאָכער פאַרכאַפּט די נייע לענדער אין איר מאָנאָפּאָל, דערגרייכט גאַנץ שנעל דעם העכסטען פּונקט פון רייכטום און מאַכט. די איידעלע מעטאַלען פון אַמעריקע האָבען אין דעם געשפּילט אַ גרויסע ראָליע. אונטער דעם איינפלוס פון דעם דאָזיגען נייעם שטראָם, הויבט זיך אָן דער גאַנצער אייראָפּעאישער האַנדעל שנעל צו אַנטוויקלען.

אָבער אויך דער האַנדעלס־קאַפּיטאַל פון שפּאַניען האָט זיך ארויסגעוויזען פאַר ניט פעסט גענוג, ווייל ער האָט זיך ניט געשטיצט אויף דער אַנטוויקלונג פון דער אינערליכער פּראָדוקציע פון שפּאַניען, וואָס

א. באָנדאַנאָוו

איז געווען גאנץ שוואך. די עקאנאמישע אויפבליהונג וואס שטיצט זיך אויף רויב און מאנאפאל, איז קיין מאל ניט קיין פעסטע. זי פאר־שטארקט צופיל דעם פאראזיטישען עלעמענט אין דער געזעלשאפט, און שטערט דערמיט דעם פראגרעס. דער האנדעל און די עקאנאמישע הערשאפט געהען איבער צו האלאנד, וועלכע האט זיך אינדוסטריעל פיל שנעלער אנטוויקעלט. (האלאנדס פלאץ ווערט שפעטער פאר־נומען פון ענגלאנד.)

גלייכצייטיג מיט דעם איבערגאנג פון דעם האנדעל פון איין לאנד אין א צווייטער קומט פאר די אויסברייטערונג פון דער אָרגאַ־ניזאטארישער ראָליע פון האנדעלס־קאפיטאל אין דער פראדוקציע; דער האנדעלס־קאפיטאל, אויסברייטערענדיג זיין איינפלוס אויף דער פראדוקציע, נעמט אלץ מער און מער אָן די פארמע פון דעם אינדוס־טריעלען קאפיטאליזם.